خەڵاتی نۆبڵ

خەڵاتی نۆبڵ

ئامادەکردنی

نیا کامیل

هەولێر – ٢٠١٠

دەزگای توێژینەوە و بڵاوکردنەوەی موکریانی

- **خەڵاتی نۆبڵ**
- ئامادەکردنی: نیا کامیل
- نەخشەسازی ناوەوە: تەها حسێن
- بەرگ: موراد بەهرامیان
- ژمارەی سپاردن: (٦٤)
- نرخ: (٦٠٠٠) دینار
- چاپی دووەم : ٢٠١٠
- تیراژ: ٥٠٠ دانە
- چاپخانە: چاپخانەی خانی (دهۆك)

زنجیرەی کتێب (٤٣٢)

ماڵپەڕ: www.mukiryani.com
ئیمەیل: info@mukiryani.com

ناوەرۆك

پێشکەشە:

* بە هەڵگرانی ئاڵای ئازادی و پارێزەرانی ئاشتی لە دونیادا.

* بە خانەوادەکەم.

* ئەلفرێد بێرنارد نۆبڵ.

سوپاس و پێزانین:

یادگار فەرەج کاکی، سیروان تۆفیق کە ماندوبوون لەگەڵم بۆ ئامادەکردنی ئەم پەرتووکە.

ئاماژەیەك

ئامادەکردنی ئـەم پەرتووکـە لـە پرسـیارێکی هـاوڕێی خۆشەویـستم (یادگـار فـەرەج)ەوە سەریهەڵدا، کە منی رووبەڕووی ئەو پرسیارە کردەوە (کێ یەکەم کەس بوو کـە خـەڵاتی نـۆبڵی ئاشـتی وەرگـرت). لێـرەوە گـەڕانی مـن دەسـتی پێکـرد بـۆ وەڵامدانـەوەی ئـەم پرسـیارە و نهێنییەکانی خەڵاتی نۆبڵ. پاش ماندوبوون و شەو نخونییەکی زۆر، توانیم بـە هاوکـاری چـەند هاوڕێیەکی دڵسۆز و خۆشەویست ئەم پەرتووکەی لێ ئامادە بکەم. دووبارە سوپاس بۆ یادگار و هەموو ئەو کەسانی کە ماندووم کردن.

ئەم پەرتووكە

تا ئەو جێگایەی دەستم پێڕاگەیشتبێت، و توانیبێتم سەرچاوەی جۆراوجۆرم بەكارهێناوە بۆ ئامادەكردنی ئەم پەرتووكە. سوودم لە زمانەكانی (ئینگلیزی، عەرەبی، كوردی، فارسی) بە ڕێژەی یەكەم وەرگرتووە. ئەم پەرتوكە، پێكهاتووە لە خەڵاتی نۆبڵ، كە خەڵاتێكە لەسەر ئاستی جیهانیدا، و سەنگ و قورساییەكی گەورەشی هەیە بۆ هەڵگرانی ئەم خەڵاتە. كە لە ناوی (ئەلفرێد نۆبڵ)ی زانای سویدییەوە وەرگیراوە. بە پێی ئەو وەسیەتنامەیەیی لە شاری سان ڕیمۆی وڵاتی ئیتاڵیا لە پاش مردنی لە بەرواری ١٠ كانوونی یەكەمی ١٨٩٦ بە جێیهێشت. ئەم وەسیەتنامەیە لە بەرواری (٢٧ تشرینی دووەمی ١٨٩٥) لە پاریس دواجار نۆبڵ نووسیویەتی. ئەم پەرتووكە ژیان و كارەكانی نۆبڵ لەگەڵ سەرجەم بەشەكانی خەڵاتەكە لە خۆدەگرێت، كە لە ساڵی ١٩٠١ واتا پێنج ساڵ دوای كۆچی دوای نۆبڵەوە دەستپێدەكات، ئەمەش یەكەم ساڵی بەخشینی خەڵاتەكەیە، ئامادەمان كردووە. جگە لە خەڵاتی نۆبڵ بۆ زانستی ئابووری كە لە ساڵی ١٩٦٩ وە دەست بە بەخشینی دەكرێت. ئەم خەڵاتە لەلایەن بانكی ناوەندی سویدییەوە بۆ یادی ئەلفرێد نۆبڵ و یادی ٣٠٠ ساڵەی دامەزراندنی خۆی ئامادەكراوە، خەڵاتەكە شەش بەش لە خۆدەگرێت كە ئابووری لە وەسیەتنامەكەی نۆبڵدا نییە، پاشان بۆی زیادكراوە، بەشەكان بە پێی ئەوەی كە لە وەسیەتنامەكەیدا ریزبەندكراوە ئێمەش لەم پەرتوكەدا ریزبەندمان كردووە. بەم شێوەیە (فیزیا، كیمیا، نوژداری، وێژە، ئاشتی) پاشان ئابووری. لەم پەرتووكەدا زانیاری سەرەتای لەسەر هەریەك لە براوەكانی ئەم خەڵاتە بەدەستەوە دراوە، و لایەنە بەرپرسەكانی دیاریكردن و پاڵاوتن و بەخشینی خەڵاتەكانمان دیاریكردووە. هەوڵیشمانداوە بەپێی توانا زانیاری و داتاو جیاكردنەوە و (چارت)ی جۆرا و جۆر بۆ بەرچاو روونی و زانیاری زیاتر بەدەستەوە بدەین. كە هەوڵمانداوە لەسەر ئاستی جیاواز جیاكردنەوەكان بە ئەنجام بگەیەنین.

لەگەڵ یاسا بنەڕەتییەكانی دامەزراوەی نۆبڵ، سەرەڕای چۆنێتی ئاگاداركردن و ئامادەبوونی پاڵێوراو لە كات و شوێنی دیاریكراودا بە مەبەستی وەرگرتنی خەڵاتەكە، لەگەڵ بڕ و جۆری خەڵاتەكان ئەگەریش نەمان توانیبێت بەپێی پێویست زانیاری و داتای تەواو ئامادە بكەین داوای لێبووردن لە خوێنەری ئازیز دەكەین، بەڵام ئەم پەرتووكە دەرفەت دەداتە خوێنەر داتا و زانیاری و جیاكاری و هەڵاواردن لەسەر ناوەڕۆكی پەرتووكەكە ئامادە بكات. ماوەتەوە بڵێین بە هەموو كەم و كورتییەكانییەوە هیوادارم توانیبێتم خزمەتێكی بچووكم بە كتێبخانە و خوێنەری كوردی كردبێت.

پێشەکی

ئەوەی ئەمڕۆ بە ناوی خەڵاتی نۆبڵەوە ناسراوە یان دەناسرێت، لە راستیدا زیاتر خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی و خەڵاتی نۆبڵی ئەدەبە، بوارەکانیتری خەڵاتەکە کەمتر جێگەی بایەخی خەڵکن بەگشتی یان چاویان کەمتر لەسەرە. ئەم خەڵاتە لە ناوی دامەزرێنەرەکەیەوە وەرگیراوە کە زانا و داهێنەر و کیمیازانی بەناوبانگی سویدی ئەلفرێد بێرنارد نۆبڵە، و بۆ یەکەم جار لە ١٠ی کانوونی یەکەمی ساڵی ١٩٠١ لە ساڵ یادی کۆچی دوای نۆبڵدا دەستی بەبەخشینکرد، ئەمەش پاش پێنج ساڵ مشتومڕ و راگۆڕینەوە، پاش ئەوەی کە زانرا نۆبڵ لە ٢٧ تشرینی دووەمی ١٨٩٥ دا بۆ دواجار وەسیەتنامەیەکی نووسیوە کە تیایدا نووسیویەتی سەروەتەکەم بکرێتە سندووقێك و لە پڕۆژەی وەبەرهێناندا بەکاربهێنرێت، بەمەبەستی بەردەوام بوون و دابینکردنی سەرچاوەی دارایی بۆ خەڵاتەکە، و پاشان قازانجەکەی بکرێتە پێنج خەڵاتی یەکسان و ساڵانە لە بوارەکانی (فیزیا، کیمیا، نوژداری، وێژە، ئاشتی) ببەخشرێت، بەبێ لەبەرچاوگرتنی هیچ جۆرە رەگەز و رەنگی پێست و هاونیشتیمانێتی و ئینتمایەك، بەڵکە تاکە هۆکار بۆ بەخشینی خەڵاتەکە گرنگی و بایەخی ئەو کارەیە کە ئەو کەسە ئەنجامیداوە، کە توانیبێتی زۆرترین خزمەت بە بەشەرییەت بکات. حکوومەتی سوید ویستی فشاربخاتە سەر ئەو لیژنەیەی راسپێردرابوو بۆ جێبەجێکردنی وە سیەتەکەی نۆبڵ، بەگۆڕین و کورتکردنەوەی وەسیەتەکەی کە تەنها سویدییەکان بگرێتەوە، بەڵام لیژنەکە بڕیاریدا کە وەسیەتەکە پیت بە پیت جێبەجێ بکات بەبێ گۆڕان. پاشان و لە ساڵی ١٩٦٨ دا لە یادی مەرگی نۆبڵ و یادی ٣٠٠ ساڵەی دامەزراندنی بانکی ناوەندی سویددا بڕیاردرا خەڵاتێك لەلایەن ئەم بانکەوە بۆ خەڵاتەکان زیادبکرێت بەهەمان ئەو مەرجانەی کە نۆبڵ بۆ خەڵاتەکانی تری داناوە، لە ساڵی ١٩٦٩ دا یەکەم خەڵاتی نۆبڵ بۆ ئابووری بەخشرا، و ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست کرایە لێپرساوی بەخشین و دیاریکردنی براوەی ئەم خەڵاتە، ئەویش دەیبەخشێت بە هەر کەسێك کە داهێنانێکی دیاری بەئەنجام گەیاندبێت لە بواری ئابووریدا. هەروەك لە وەسیەتنامەکەیدا دیاریکردبوو چەند دامەزراوەیەکی ئەکادیمی و زانستی کردە لێپرساوی دیاریکردنی براوەکانی

خەڵاتەکان، هەروەها جگە لە خەڵاتی ئابووری ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست خەڵاتەکانی (فیزیا و کیمیا) دەبەخشێت، یان لێپرساوی دیاریکردنی کەسانێکە کە ئەم بوارانەی خەڵاتەکە دەیانگرێتەوە، پەیمانگای کارۆلینسکا لێپرساوی دیاریکردنی براوەی خەڵاتی نوژداریە، ئەکادیمیای سویدی لێپرساوی دیاریکردنی براوەی خەڵاتی وێژەیە، کۆمیتەی نەرویژی کە لە دەستەیەك پێکهاتووە و لەلایەن پەرلەمانی نەرویژەوە هەڵدەبژێردرێن ئەرکیان دیاریکردنی براوەی خەڵاتی نۆبڵی ئاشتییە. پاش ئەم زیادکردنە لەلایەن دامەزراوەی نۆبڵ و خێزانی نۆبڵەوە بڕیاردرا چیتر زیادکردن بۆ خەڵاتەکە ئەنجام نەدرێت، ئەم خەڵاتە پێکهاتووە لە دبلۆمێکی رێزلێنان کە بە هەردوو زمانی سویدی و نەرویژی ناوی براوەی خەڵاتەکە و ساڵی بەخشینی خەڵاتەکە و هۆکاری بەخشینی خەڵاتەکە و ناوی ئەو دامەزراوەی کە خەڵاتەکەی دیاریکردووە لەسەری دەنووسرێت. بەزۆری رازاوەتەوە بە گوڵ و باڵندە و زەغرەفە و بەکاری هونەری تر. ئیمڕۆ هەر دبلۆمێکی نۆبڵ کارێکی هونەری دەگمەنە، کە لەسەر پارچەیەك چەرم دروست دەکرێت، بە گشتی هەمان شێوازی نووسینی سەدەکانی ناوەڕاست بەکاردێت. مەدالیایەکی زێڕین، دیوی پێشەوەی مەدالیای بەخشینی خەڵاتی نۆبڵ نەخشاوە بە وێنەیەکی بەشی سەرەوەی لەشی ئەلفرێد نۆبڵ لەگەڵ ناوی ئەلفرێد نۆبڵ و ساڵانی لە دایك بوون و مردنی بە زمانی لاتینی، بەڵام دیوی پشتەوەی مەدالیاکان جیاوازە بۆ هەر خەڵاتێك بە شێوەیەك کە رەنگدانەوە و تەعبیرە لەو بوارەی خەڵاتەکە، کێشی (٢٠٠) گرامە، و تیرەکەی (٦٦) ملیمەترە، و لە ئاڵتونی عەیاری (٢٣) دروستکراوە . چەکێکی ماڵی، کە لە ساڵی ١٩٠١ دا بڕی (٧٨٢ ،١٥٠) کرۆنی سویدی بووە و لە ساڵی ٢٠٠١وە گەیشتۆتە ١٠,٠٠٠,٠٠٠ کرۆن کە نزیکەی یەك ملیۆن دۆلاری ئەمریکی دەکات بۆ هەر خەڵاتێك، بەڵام ئەگەر بۆ هەر خەڵاتێك لە کەسێك زیاتر دیاریکرا کە نابێت لە سێ کەس زیاتربن بە پێی یاسا بنەڕەتییەکانی دامەزراوەی نۆبڵ ئەوکاتە بۆ هەر کەسێك دبلۆم و مەدالیایەکی تایبەت دەبەخشرێت، بەڵام بڕی ماڵی خەڵاتەکە دابەش دەکرێت بە رێژەی جیاواز (١/٤،١/٣، ١/٢، ١) واتا بڕی ماڵییەکە دیاریکراوە بۆ هەر خەڵاتێك. ئاهەنگی بەخشینی خەڵاتەکان لە ١٠ی کانوونی یەکەمی هەموو ساڵێکدا کە رۆژی ساڵ یادی کۆچی دوایی نۆبڵە لە هەردوو شاری ستۆکهۆڵم و ئۆسلۆ بەڕێوە دەچێت لە یەك کاتدا، کە تەنها خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی لە شاری ئۆسلۆ بەڕێوەدەچێت. بۆیە نۆبڵ وڵاتی نەرویژی هەڵبژاردووە بۆ بەخشینی ئەم خەڵاتە، چونکە ئەو کاتە و تا ساڵی ١٩٠٥ نەرویژ لە ژێر دەستی سویددابوو و شای سوید وەك شای ئەو وڵاتەش بوو وەك یەك وڵات بەحسابدەهاتن. خەڵاتی نۆبڵ ئامانج لێی خەڵاتی ئەو کەسانە بکات، کە خزمەت بە

مرۆڤایەتی دەکەن، ئامانجی سەرەکی هاندان و کۆمەککردنیانە بۆ توێژینەوەی زانستی. بەردەوام بوونی ئەو کەسانەی کە لە پێناو ئاشتی و پێکەوە ژیاندا هەوڵدەدەن بەبێ ئەوەی گرفتی ماڵیان بۆ دروستببێت.

ئەو هۆکارانەی کە وایکرد نۆبڵ ئەم خەڵاتە دابنێت و هەڵبژاردنی ئەو بوارانەی ئەم خەڵاتە دەیانگرێتەوە چییە؟ ئەوە پەیوەندی بە بیرکردنەوە و ئەو کاریگەریانەوە هەیە لەسەر ژیان و کەسایەتی خودی نۆبڵ، گەورەترین هۆکارێك کە وایکرد بیر لە دانانی ئەم خەڵاتە بکاتەوە هەستکردن بوو بە گوناهـ لە بەرامبەر بە مرۆڤایەتیدا، کاتێك بینی ئەو کارەی ئەو بەئەنجامی گەیاندووە بۆتە هۆی ماڵوێرانی و بەدبەختی بۆ مرۆڤ، لە جیاتی خزمەتکردن، ئەم بیرۆکەیەش کاتێك سەریهەڵدا کە هەواڵی مردنی خۆی لە یەکێك لە رۆژنامەکانی فەرەنسادا خوێندەوە، کە بە هەڵە لە جیاتی کەسێکی نزیکی ناوی ئەویان دانابوو. لەگەڵ ئەوەی رۆژنامەکان بە دروستکەری مەرگ ناوزەندیان دەکرد، چونکە نۆبڵ خاوەنی چەندین کۆمپانیای بەرهەمهێنانی تەقەمەنی بوو لە ئەوروپا و ئەمریکادا، ئەو بوارانەی کە دیاریکردبوون بۆ ئەم خەڵاتە هۆکەی لە پێش هەموویانەوە دەگەڕێتەوە بۆ کاریگەری ژنە شۆڕشگێڕی نەمساوی (بێرسا فۆن سوتنەر). کە ماوەیەك سکرتێرەی بوو و کارای بواری ئاشتی بوو، کە پاشتر پەیوەندییەکی رۆحانیان دروستکرد، ئەم خانمە توانی کاریگەری زۆر لەسەر نۆبڵ دابنێت، بە شێوەیەك رایگرتبوو لە نێوان ئەوەی کە واز لە کارگەکانی بهێنێت و دایانبخات یان بەردەوام بێت لەسەر کەڵەکەکردنی سەروەت و سامان، کە چەندین جار وەسیەتنامەی نووسیوە تا دواجار لە ساڵی ١٨٩٥ و ساڵێك بەر لە مردنی دواین وەسیەتنامەی نووسی، یەکسەر بێرسای لێئاگادار کردەوە بەوەی کە بەشێکی گرنگی بۆ ئاشتی تەرخانکردووە، هەر ئەم خانمەش توانی دواجار پاش مەرگی ئەو وەسیەتنامەکەی ئاشکرا بکات، کە لەلایەن راگنار سۆلمانی خزمەتکاری نۆبڵەوە پارێزرابوو، چونکە لە کاتی مردنیدا جگە لەو هیچ کەسێکی تری بە دەورەوە نەبوو. شایەنی باسە بێرسا لە ساڵی ١٩٠٥ دا خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی وەرگرت، ئەمە سەبارەت بە ئاشتی. بوارەکانی فیزیا و کیمیاش هەر خۆی لەم بوارانەدا زانا و داهێنەربوو، بەهۆی داهێنانی لەم بوارەدا توانی ژیانی بە شێوەیەکی باش بگۆڕێت و سەرمایەیەکی گەورە کەڵەکە بکات، بۆ ئەدەبیش سەرەڕای نارەزایەتی توندی باوکی و لە سەرەتای لاوێتییەوە کەوتبووە ژێر کاریگەری شیعرەوە بە تایبەتی ئەدەبی ئینگلیزی، شیعری دەنووسی کە باوکی دەیویست ببێت بە ئەندازیار، نوژداری نۆبڵ لە کۆتایی تەمەنیدا لە تەندروستییەکی باش بەهرەمەند نەبوو هەمیشە بە شوێن چارەسەرییەوە بوو، سەرەڕای ناجێگیری باری دەروونی و هەستکردن

بە گوناهـ بەرامبەر بە مرۆڤایەتی بە تایبەتی مۆتەکەی دروستکەری مەرگ کە زۆر ئازاری دەدا. ئەمانە ئەو هۆکارانە بوون کە وایکرد نۆبڵ وەسیەتنامەکەی بنووسێت، بوارەکانی دیاری بکات. نۆبڵ لە تەمەنیدا ژنی نەهێناوە و منداڵی نەبوو، بۆیە لە پاڵ ئەم خەڵاتەدا بڕێك پارەی بۆ خوشکەزا و برازاکانیشی تەرخانکردووە لە وەسێتنامەکەیدا. ئەلفرێد نۆبڵ لە رۆژی ٢١ ی ئابی ساڵی ١٨٣٣ لە شاری ستۆکهۆڵمی پایتەختی سوید لە دایك بووە، سێهەم منداڵی خێزانەکەیەتی، لە ١٠ ی کانوونی یەکەمی ١٨٩٦دا کۆچی دوایکرد، لە شاری سان ڕیمۆی ئیتاڵیا بە تەنهایی، کە جگە لە خزمەتکارێك بەدەورییەوە کەسێك نەبوو. کە تا کاتێك کۆچی دوایکرد خاوەنی ٣٥٥ داهێنان بوو، بەڵام گەورەترینیان گۆڕینی نترۆگلیسرین بوو، ئەم ماددەیە کە خاوەنی توانایەکی بەهێزە لە کاتی تەقینەوەیدا هەروەها زۆر هەستیارە بە شێوەیەك هەڵسوکەوت کردن لەگەڵیدا ئاسان نییە، ئەم ماددەیە نزیکەی ١٠٠ ساڵ پێشتر دۆزرابووەوە تاکاتێك توانی گۆڕانکاری بەسەردا بهێنێت. باوکی ئەندازیاری پاکردنەوە و راکێشانی رێگەوبان بوو بۆ لابردنی بەربەستەکان سوودێکی زۆری لە تەقەمەنی دەبینی بەتەواوی هۆگری تەقەمەنی ببوو بە جۆرێك لە روسیا وەرشەیەکی دروستکردنی مینی دەریای دانا و خزمەتێکی زۆری سوپای روسیای کرد لە کاتی جەنگی قرمدا، قەیسەر مەدالیای خۆی پێبەخشی. لەم رێگەیەشەوە توانی ژیانی خێزانەکەی بگۆڕێت و منداڵەکانی خوێندنێکی تایبەت بخوێنن،کە مامۆستای تایبەتیان بۆ دابینکرا بوو، نۆبڵ خوێندکارێکی چەلەنگ بوو تەمەنی حەڤدە ساڵی تەواونەکردبوو، کە دەیتوانی بە پێنج زمان قسە بکات، کە سویدی و فەرەنسی و روسی و ئینگلیزی و ئەڵمانی بوون. لە کاتی خوێندنیدا سەردانی چەندین شوێنی کرد، لە پاریس خۆی لە کیمیادا دۆزییەوە وە پابەند بوو بە کارگەکەی پرۆفیسۆر " بیلوز" وە گرنگی پێدانەکانی هەمان گرنگی پێدانی باوکی بوو، کە تەقاندنەوەی تەقەمەنی بوو، بە گەڕانەوەی بۆ شاری ستۆکهۆڵم ئەلفرێد هەر لە بیرەوەری چێژی شلەی نیترۆگلیسریندا بوو، ئەو و باوکی کارگەیەکیان دامەزراند لە نزیك ستۆکهۆڵم بۆ دروستکردنی ئەم ماددەیە کە زۆر بەخێرای دەتەقێتەوە، هەستان بە دروستکردنی ١٤٠ کیلۆگرام لەم ماددەیە، بەڵام ساڵی ١٨٦٤ کارگەکە تەقییەوە، بووە هۆی کوشتنی برابچووکەکەی ئەلفرێد کە ناوی "ئیمل" بوو و چوار لە کارگەرە کیمیاگەرەکان، ئەم رووداوە برینێکی قوڵی لە ناخیدا بەجێهێشت، ئەلفرێد بیری کردەوە و بووە جێبایەخی یەکەمی چۆن ئەم ماددەیە کە بە خێرایی دەتەقێتەوە بگۆڕێت بۆ ماددەیەك کە کەمتر ترسناکبێت بۆ مرۆڤ، سەرەڕای توانا و خواستی مرۆڤ بۆ ئەو ماددەیە، ساڵی ١٨٦٦ سەرکەوتوبوو لە داهێنانی داینامیتدا. ئەویش بەتێکەڵکردنی

نترۆگلیسرین لەگەڵ چەندین ماددە کە پاشان لەگەڵ جۆرە لمێك تێکەڵێکرد و شێوە هەویرێکی لێپێکهات کە ئاسان دەتوانرا بگوێزرێتەوە و هەڵسوکەوتی لەگەڵدا بکرێت و هەستیارییەکەشی کەمتر کردبووەوە، ئەم کارەشی لە ئەڵمانیا ئەنجامدا. ئەم داهێنانە بەخێرای پێشوازی لێکرا و بە تایبەت ئەوکاتە کاتی لێکترازانی ئەوروپا و ناکۆکییەکانی ئەو سەرزەمینە بوو، بەخێرای توانای ئەم ماددەیە قۆسترایەوە بۆ بواری جەنگ و جۆرەها چەکی وێرانکەری لێدروستکرا.

چەك هۆکارێکە بەکاردێت لە کاتی شەڕدا کە دەشێت سوودی لێببینرێت بۆ مەبەستی بەرگری، یان هێرش، یان هەڕەشەکردن، بە شێوەیەکی زانستی دەکرێت هەر شتێك کە زیانبەخش بێت بە چەك دابنرێت، یان دەتوانرێت وەك چەك بەکاربهێنرێت و سوودی لێببینرێت. بەم شێوەیە لیستێکی فراوانی چەکمان دەکەوێتە بەردەست. لە سەدە سەرەتاییەکانەوە تائەمڕۆ چەك یەکێك لە گرنگترین هۆکارەکانی گۆڕین و دیاریکردنی ڕەوت و گۆڕانەکانی ناو مێژووی بەشەری بووە. لە سەدەکانی سەرەتای مێژووی شارستانییەتی یۆنان و رۆمەوە چەك تەنها کەلوپەلی بەهێزکردن و ئارایشتدان و خۆنواندن و هۆکارێکی دووەمی و پاڵپشتی مەهارەی فەردی بووە. واتا بەپلەی یەکەم توانا و رۆڵ و لێهاتوویی تاك رۆڵی باڵای هەبووە، نەك چەك. بۆیە سەردەمی داتاشینی ئەفسانە بووە لە توانا و باڵای ئەو کەسانە. پاشتر و لە سەدەکانی ناوەڕاستدا چەك پێشخرا خۆبەخۆ رۆڵ و لێهاتوویی شەخسی پاشەکشەی کرد. لە سەدەکانی رێنسانسدا دروستکردنی چەك لەگەڵ تەکنیك گرێی خوارد کە داهێنانی تۆپ و چەکە ئاگرینەکانی بەخۆیەوە بینی. لە ماوەی جەنگە ناوخۆییەکانی ئەمریکادا چەکە ئاگرینە سووکەکان و تۆپەکان هۆکارێکی گرنگ و یەکلاکەرەوە بوون کە لەگەڵیدا چەکی رەشاشی قورس دەرکەوت وەك هۆکارێکی نوێ. جەنگی جیهانی یەکەم سەرەتای سەدەی پیشەسازی چەك بوو کە وەك تەکنیکی نوێ دەرکەوت بە تایبەتی لە بواری گواستنەوەدا وەك فڕۆکە و ئۆتۆمۆبێلی جەنگی، بەڵام جەنگی جیهانی دووەم تەکانێکی نوێی بە بواری تەکنیك و جۆر و بڕی چەکی نوێدا، دیزاینی پێشکەوت و هاتە کایەوە لەو ماوەیەدا چەك و تەکنیکی جەنگی بە شێوەیەکی سەرسوڕهێنەر گەشەیان کرد، تا کار گەیشتە داهێنان و بەکارهێنانی چەك و بۆمبای ناوەکی، لە پاش کۆتایهاتنی ئەم جەنگە، بەشەرییەت رووبەڕووی جەنگێکی دژوار بووەوە کە بە جەنگی سارد ناودەبرا کە بە شێوەیەکی راستەوخۆ شەڕگەیەکی دیاریکراوی رووبەرووبوونەوەی سەربازی بوونی نەبوو. بووە هۆی پێشبڕکێیەکی سەیری خۆپڕچەك کردن لەلایەن هەردوو لای جەنگەکەوە بلۆکی رۆژهەڵات و بلۆکی رۆژئاوا، کە دامەزراوەی

تایبەتمەندیان لەم بوارەدا دروستکرد بۆ پێشخستنی چەك و تەکنیکی سەربازی و توانیان چەکی هایدرۆجینی و گاما و لەیزەری دروستبکەن، پاش ئەم جەنگە جەنگەکانی کەنداو و دژەتیرۆر بازنەیەکی تری خۆپڕچەك کردن و گەشەی ئەم بوارە بوو، ئەوەبوو ئەمریکا لە عێراقدا بۆمبای نۆ تەنی تاقیکردەوە. بە کورتی مرۆڤ ئەوەی لە توانایدا بووە کاریکردووە بۆ کەشفکردنی سروشت و دەوروبەری هەمیشە زانست و داهێنانی نوێی دۆزیوەتەوە و پەرەی پێداوە، بەقەد ئەوەی توانیویەتی زانست و داهێنان بۆ خزمەتی خۆی بەکاربهێنێت، ئەوەندەش گۆڕاون بۆ جەنگ و پێکادان و رێگەیەك نەماوەتەوە بۆ گفتوگۆ و لێك تێگەیشتن. لێرەدا ئەوەی دەبێت بە پرسیار ئەوەیە ئایا گوناهی زانستە چارەنووسی مرۆڤی بەم سەرەنجامە گەیاندووە؟ مرۆڤ خۆی دۆزەرەوە و گەشەپێدەری زانستە ئەگەرچی زۆربەی کات بە شێوەیەکی مەوزوعی بوونیان هەیە، بەڵام مرۆڤ دەیاندۆزێتەوە و گۆڕنکاریان بەسەردا دێنێت، هەر خۆشی بەکاریی دەهێنێت یاخود توزیفی دەکات. زانست و بابەتە زانستییەکان رۆڵێکی دولایەنەدەگێڕن یان راستترە بڵێین بوونێکی بێلایەنانەیان هەیە بە گشتی، کەواتە گوناهی یەکەم دەکەوێتە ئەستۆی مرۆڤ، چونکە ئەو وەزیفەی بۆ دیاریدەکات، بۆ نموونە بۆمبایەکی ناوەکی دەتوانرێت بکرێتە سەرچاوەی دابینکردنی وزەی کارەبا بۆ وڵاتێك، لە هەمانکاتدا لە توانایدا هەیە ببێتە سەرچاوەی کاولکردنی وڵاتێکیش. چەك وەسیلەی بەڕێوەبردن و گەرمکردنی جەنگەکانە، بەڵام سەبەبی جەنگەکان جیاوازن و هۆکار و پاڵنەری تریان هەیە، کە ریشەیەکی مێژووییان هەیە و بەگشتی کۆنن، بەڵام هەمیشە چەکەکان تازە و مۆدێرنن. بۆیە جەنگ دیاردەیەکی کۆمەڵایەتییە لە سەردەمێکی دیاریکراوی مێژوویدا روودەدات و لە سەردەمێکی تری مێژوویدا کۆتایی دێت، وێنە سەرەتاییەکانی سەر بەرد و دیوارەکانی ئەشکەوتەکان کە مرۆڤ لەسەری هەڵیکەندوون و کێشاونی پڕن لە وێنەی کوشتن و لە نواندنی هێز و هۆکارەکانی جەنگ وەك رم و تیر و کەوان و چەکوشی بەردین و چەقۆ و شتی لەم بابەتانە، کە هۆکاری دەست بەسەرا گرتن و رام کردنی بەرامبەر و دەوروبەرە، و زۆربەی هەرە زۆری ئەو نووسراوانەی لەسەر ستونە بەردین و تاشە قوڕین و پێستە بەجێماوە مێژووییەکان ماونەتەوە و دۆزراونەتەوە باسی جەنگ و سەرکەوتن و سڕینەوە و ئەو جەنگانە دەکەن کە شارستانییەتییەك یان گروپ و لایەنێك بەرانبەر بە یەکێکیتر بەرپای کردووە. ئەمەش کاتێك روویداوە کە ویستویەتی خۆراك و ئاژەڵ و هێزی کار و سەروەت سامان و هۆکارەکانی ژیان و شارستانی و لێزانی بەرانبەر ببات بۆ خۆی سوودی لێوەربگرێت، لێرەوە تێدەگەین لەوەتەی موڵکایەتی تایبەتی پەیدابووە جەنگ هۆکارێك بووە بۆ گەشەپێدان و فراوانکردنی ئەو موڵکایەتییە، واتا جەنگ بەقەدەر پەیدابوونی موڵکایەتی

کۆنە، بە درێژایی مێژوو ئەم هۆکارە بنەڕەتییە ئارایشتی تری خۆی کردووە گۆڕانێکی شکڵی نەك جەوهەری بەسەردا هاتووە بە شێوەیەك لە روخساردا مرۆڤ واهەست دەکات هۆکاری تر پەیدابووە بۆ هەڵایسانی جەنگەکان، وەك جەنگە سنوورییەکان، جەنگە ئایینی و ئایدۆلۆژییەکان و جەنگی دژەتیرۆر هتد........، کە ئەمانە بەرەنجامی جەنگە یەکەمیەکانن، یان ئارایشتی نوێی روخسارە کۆنەکەن. هۆکار و وەسیلەی پێشکەوت و بەشداری ئەم ناکۆکی و رام کردن و سڕینەوەیە دەکەن، بۆیە هەر دۆزینەوە و زانستێکی نوێ یەکەم جار دەخرێتە خزمەتی سەربازییەوە، بەرلەوەی سوودی لێببینرێت لە لایەنەکانی تری ژیاندا. بۆ نموونە تۆڕی جاڵجاڵۆکەیی (ئینتەرنێت) بۆ ماوەیەکی دوور و درێژ بەرنامەیەکی تایبەتی خزمەتگوزاری وەزارەتی بەرگری ئەمریکابوو بەرلەوەی جیهان پێی ئاشنابێت. بۆیە تێدەگەین ئەم نزعەیە تائێستا گەشە دەکات لای مرۆڤایەتی ئەم سەردەمە. جەنگ و هۆکارەکانی گەرمکردنی سیمایەکی دیار و بەرچاوی سەردەمی مۆدێرنەبووە بە شێوەیەك جیاواز لە پێشتر بە تەکنیك و چەندایەتی و چۆنایەتی زۆر پێشکەوتووەوە، کاتێك مۆدێرنە بانگەشەی بۆ دنیای مەدەنی دەکرد و جاڕی ئازادی و یەکسانی مرۆڤایەتیدا، ئەم بانگ هەڵدانەی لە بەرامبەر دنیا و کۆمەڵگای بەربەریدا بوو، کاتێکیش سەرمایەداری ویستی ئەم نامەیە بگەیەنێتە مرۆڤی سەردەم خۆی لە بەرامبەر بە دەرەبەگایەتیدا ئارایشدا، مۆدێرنە دەستی مرۆڤی لەسەر ئاستی تاك لە دەستی زۆرێك لە سیماو کۆتەکانی ئەو دنیایە کردەوە وەك مەزهەب و دین وەك خێڵ و قەوم و قەبیلە، بەڵکە ئەمانەی لە ئاستێکی گەورەتردا رێکخست و بە شێوەیەك کردنییە کۆنفیدراڵییەت و بە ناوی دەوڵەتەوە ناوینان کە لە یەکێتی خێلەکان پێکهاتبوو، تا رادەیەك ئینسانەکانی سەرپشك کرد لە ئینتمایاندا بۆ ئەم کۆنفیدراڵیانە واتا کۆنفیدراڵییەتی قەبیلەکان و خێڵەکان و بووە کاری تایبەتی ئەم تاکانە، بەڵام دەوڵە خۆی دەستبەرداریان نەبوو و بووە سەرمایەیەکی بەهێز بۆ رێخستن و لە قاڵبدانی مرۆڤەکان لەسەر ئاستی گشتی و لەپەیوەندییەکی پتەودامایەوە لەگەڵیاندا، چونکە ئەسڵەن لە یەکێتی و یەکگرتنی ئەم هۆکارانەوە بەوجود هاتبوو. یەکێك لە سیما دیارەکانی مۆدێرنێتە و دنیای مەدەنی جەنگ بوو. جەنگ واتا هەڵبژاردنی ژیان و مردن ئەویش بەگشتی ئیختیاری نییە بەڵکە ناچارییە کاتێك جەنگ دەقەومێت. مۆدێرنە ئاڕاستەی مرۆڤی گۆڕی لە ئاڕاستەیەکی دەستەییەوە بۆ تاك ئاڕاستە و لە رهەندە مێژوویەکانی دایماڵی تا ئەو شوێنەی بۆیکرا، مرۆڤی سەردەم مرۆڤی بەرژەوەندخوازی تاك پەرستانە و خۆپەرستانەیە، هەر ئەم هۆکارەش وایکرد دەوڵەتە گەشەسەندووەکان بخاتەسەر سکەیەکی جێگیرتر، هەروەك دەبینین ئەمجارەیان چەندین

ئمپراتۆریەتی رۆم پەیدابوون و بوونە ماشێنێکی زەبەلاح و سەروەت و سامانی وڵاتانی تریان هەڵلوشی کێبڕکێی نێوان دەوڵەتانی کۆلۆنیالیزم لەسەر ماشینەوەی سەروەت و سامانی ئەو وڵاتانەی کە دەستیانی پێدەگەیشت بەشێکە لەو نزعەیەی کە مرۆڤی سەرەتایی دووبەردی خستەسەریەك و وتی ئەمە هی منە. تادەگات بە جەنگەکانی ئەم دواییە کە ئەفەندییە خاوەن کەماڵەکانی رابەرانی دنیای مەدەنی و ئازادی و دیموکراسی و نێو کۆشکە خەزەفییەکانی دنیای ئەمڕۆ بڕیاری برسی کردنی ملیۆنان کەسیاندا لە چوارچێوەیەکدا کە باپیرانی ئەوان کێشابوویان لە جەنگەکانی بەشکردنی نێوان خۆیاندا بە ناوی عێراقەوە. پاشان ملیۆنان تەن لە بۆمباو باروتیان بەسەریاندا باراند و یەك ملیۆن کەس تائێستا قوربانی ئەم جەنگەیە بەناوی جەنگی رزگارییەوە. قوربانییەکانی جەنگ هەمیشە رێژەیەکی فراوانی خەڵکی مەدەنی و بێدیفاع بووە، جگەلەوەی سەروەت و سامانی وڵاتی هەڵلوشیوە بویشەتە هۆی برسێتی و لەبەین چوونی خزمەتگوزارییە سەرەتایی و پێویستەکانی ژیانی رۆژانەش، جەنگ جیاوازی نەکردووە لە نێوان سەرباز و مەدەنیدا هەموو شوێنێك شەڕگە و شوێنی یەکلاکردنەوەی حساب بووە، شێرکۆ بێکەس دەڵێت " کە دارستان ئاگری گرت داری بێلایەن کامەیە تا نەسوتێ ".بۆیە مرۆڤ ئەگەر ڕێگایەك لەبەردەمیدا مابێت ئەوەیە دنیایەکی ئارەزوومەندانە کە رەنگدانەوەی ناخی بێت دابمەزرێنێت، کە تیایدا توانا و هێزی خولقێنەری مرۆڤ بە قازانجی ژیاندۆستی بێت نەك ئاگرێکی سوتێنەر، لەم دنیایەدا مرۆڤ لە سەرجەم ئەو قەید و بەندانە رزگاربێت، کە دور لە ئارەزوو و ئیرادەی ئەو ژیانی کردۆتە دۆزەخ. نیچە پێیوایە "ئازادی ئەوەیە کە مرۆڤ شەرمەزاری خۆی نەبێت"، دەڵێت "ئەرکی مرۆڤی سەردەم هەڵسەنگاندنەوە و بژارکردنی بەهاکانە"، ئەویش بەخۆ قوتارکردن لەو ئایکۆنانەی مرۆڤ بەدرێژایی مێژوو لە بوارەکانی، ئاین، هونەر، سیاسەت، کۆمەڵایەتی، هتد.... دروستی کردون، واتا مرۆڤ مافی هەڵبژاردنی هەبێت بەبێ ئەگەر و لەمپەر کەرامەت و ژیانی پارێزراوبێت بەبێ بەرامبەر، تا بە ئاشتی بۆ هەتایە بژی. ئاشتی ئایکۆنێکە لەبەرامبەر جەنگدا، ئەگەرچی تەمەنی جەنگەکان کورتترە، بەڵام ئەوەی بەشەرییەت لە ماف و ئازادی و نان ژیان و شارستانییەت و سەروەری بەدەستی دەهێنێت بە هەوڵ و تێکۆشان و ماندوبوون، جەنگ بە ماوەیەکی ئەوەندەکەم کە بەراورد ناکرێت بە کاتی پەیداکردن و بە دەستهێنانی لە توانایدا هەیە لێیبسەنێتەوە، بۆیە هەمیشە سەرچاوەی نەهامەتی و مەحرومییەت بووە بۆ ئینسان، مرۆڤ بە سروشتی خۆی ئاشتیخوازە لەبەر ئەوەی یەکەوڕاست پەیوەستە بەژیان و چێژ بردن لە ژیانەوە، بەڵام کاتێك ئاشتی دەکەوێت بەر مەترسی واتا ژیان لە مەترسیدایە بۆیە بەرگری لێدەکات، هەمیشە تەمەنی

ئاشتی درێژتر و پڕ بەرهەم و خزمەت بووە بە مرۆڤ، زانست و زانیاریش هەر لە کاتی ئاشتیدا توانیویانە خزمەت بە مرۆڤ بکەن. تەنانەت دەبینین لە کاتی جەنگەکانی جیهانی یەکەم و دووەمدا نەتوانراوە خەڵاتەکانی نۆبڵ ببەخشرێت، رەنگە نۆبڵ ئاگاییەکی وەهای هەبووبێت یان گەیشتبێت بە ئەنجامێك کە ئاکامی جەنگەکان هەمیشە ئەتککردن و ئیستغلالکردنی زانست و بەهاکانی مرۆڤایەتییە، بۆیە هەستی بەگوناهێکی زۆرکرد کاتێك بینی ئەوەی ئەو لە زانستدا بەدەستیهێناوە پێچەوانەی ناخ و خواستی ئەو دەتوانرێت خراپ بەکاربهێنرێت لەسەر مرۆڤایەتی. ئەو بۆی دەرکەوت کە دوو فیرقەی سەربازی زۆر بەئاسانی دەتوانن یەکتری لەناوبەرن بە هۆی ئەو چەك و تەکنیکەی کە لەبەردەستیاندایە، ئەمەش واتا چارەنووسی مرۆڤایەتی لەخەتەردایە. ئەو وتی کە خراپە شاراوەکانی ناخی مرۆڤ بۆتە هۆی ئەوەی کە دایناميت وەك هۆکارێکی وێرانکەر و هۆکاری جەنگ بەکاربهێنرێت. بۆ بەرگرتن بەمەش ئەو وایبینی کە مرۆڤە زانا و ئاشیخوازەکان هانبدات بۆ خزمەتکردن نەك بەپێچەوانەوە ئەویشی لە رێگەی خەڵاتی نۆبڵەوە جێبەجێکرد و تائێستاش بەردەوامە. بۆیە ئامانجی ئەم خەڵاتە کۆمەککردن و دەستگیرۆیی کردن و هاندانی کەسانێکە کە لە توانایاندا هەیە خزمەت بە مرۆڤایەتی بکەن، راستە ئەوەی ئەوان بە دەستی دەهێنن لە ئاکامی هەوڵ و ماندوبوونە ئەوان دەبنە خاوەنی، بەڵام دواجار دەبێتە موڵکی مرۆڤایەتی، داهێنانەکانی نۆبڵیش بەشێکە لەو سەروەتە، خەڵاتی نۆبڵیش هاندەر و پشتیوانیەکی ئەستوری ئەو سەروەت و سەروەریانەیە...

نیا کامیل

سلێمانی٢٠٠٨

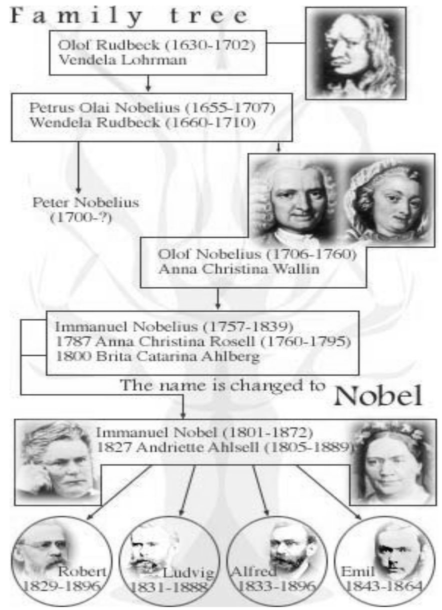
First Part

بەشی یەکەم

ئەلفرێد بێرنارد نۆبڵ

Alfred Bernhard Nobel

ئەلفرێد بێرنارد نۆبڵ Alfred Bernhard Nobel

درەختی خێزانی نۆبڵ

ناوی زانا ئەلفرێد نۆبڵ بە یەکێك لە ناودارترین ناوەکانی جیهان دادەنرێت، هەروەك خەڵاتێك بەناوییەوە هەیە، کە یەکێك لە پێشکەوتووترین خەڵاتەکانی دنیایە و زۆرترین ناوبانگی هەیە، گەورەترین نرخی هەیە، جا نرخی ماددی بێت یان نرخی ئەدەبی و مەعریفی. ئەلفرێد بێرنارد نۆبڵ لە رۆژی ٢١ ی ئابی ساڵی ١٨٣٣ لە شاری ستۆکهۆڵم پایتەختی سوید لە دایك بووە، باوکی "ئەمانوئێل نۆبڵ" ئەندازیاری مەدەنی بووە، تایبەتمەندی رێگاوبان بووە، داهێنەر بووە لە بوارەکەی خۆیدا، بە تایبەت لەو رێگا و بانانەی کە بەرد وێرانی کردبوون. باوکی ئیفلاسی کرد لە هەمان ساڵدا کە کورەکەی " ئەلفرێد " لە دایك بوو، ئاگری فەقیری هەرەشەی لە خێزانەکەی کرد، پاڵی بەباوکییەوە نا کە بە تەنها کۆچ بکات بۆ فنلەندا ساڵی ١٨٣٧ بۆ گەران لە شوێنی هەلێکی ژیانی باشتردا، پاشان بە خێرایی چوو بۆ "سات پەترسبەرگ" ی پایتەختی روسیای قەیسەری کە لە رووی جوگرافییەوە نزیکە لە ستۆکهۆڵمەوە. لە شاری پەترسبەرگ سازینگەیەکی میکانیکی، دامەزراند،کە چەند گرێبەستێکی لەگەڵ سوپای روسیادا بەست و باری بژێوی باشتر بوو. ناردی بە شوێن خێزانەکەیدا ساڵی ١٨٤٢ تا لە پەترسبەرگ یەك بگرنەوە. سەرکەوتنی بنەرەتی ئەمانوئێل لە داهێنانی مینی دەریایدابوو، کە لە جەنگدا بەکاردەهات، کە سوپای روسی بە دانانی تۆرێك لەم مینە لە ئاوی دەریای بەلتیك و لە دەوری شاری پەترسبەرگ شارەکەی پاراست لە دەریاوە لە کاتی جەنگی "قرم" کە لە ساڵی "١٨٥٣-١٨٥٦" لە نێوان روسیا لە لایەك و فەرەنسا و بەریتانیا لە لایەکیتر بەرپابوو. کە کەشتییە دەریایەکانی بەریتانیا نەیانتوانی ئەم تۆرە مینییە ببەزێنن یان لە شارەکە نزیك بکەونەوە،

وەك رێزێك بۆ داهێنانەکەی ئەمانوئێل مەدالیای ئاڵتونی ئیمپراتۆری لەلایەن قەیسەری روسیاوە پێبەخشرا. پاش سەرکەوتنی ئەمانوئێل لە ژیانی کردەیدا لە شاری پەترسبەرگ و پێکەوەنانی سامانێکی گەورە لە داهێنانی مینی دەریایدا، بۆیە ویستی قەرەبووی هەرچوار منداڵەکەی بکاتەوە (رۆبەرت، لۆدڤیك، ئەلفرێد، ئیمل) لەو ساڵە ناخۆشانەی پێشوو کە ئاستێکی بەرزی خوێندنی بۆ دابینکردن، مامۆستای بۆ دابینکردن تا هەستێت بە فێرکردنی زانستی سروشتی و کیمیا و فیزیا و زمانەکان و وێژە. ئەلفرێد گەیشتە ئاستێکی زۆر بەرز هێشتا تەمەنی حەڤدە ساڵی تەواونەکردبوو کە دەیتوانی بە پێنج زمان قسە بکات، کە سویدی و فەرەنسی و روسی و ئینگلیزی و ئەڵمانی بوون، بەڵام بایەخ پێدانی ئەلفرێد رووەو وێژە رۆیشت، بە تایبەت وێژەی ئینگلیزی، هۆنراوەی دانا، کە باوکی زۆر بایەخ پێدانەکەی کورەکەی بەوێژە و هەوڵدان بۆ دانانی هۆنراوە بەدڵ نەبوو، دەیویست قاڵبێت لە پرۆژە ئەندازیارییە شارستانییەکانیدا، ناردی بۆ دەرەوە بۆ زنجیرەیەك گەشت بۆ چەند وڵاتێك تا فێربوون لە کیمیادا بەردەوام بێت. ئەلفرێد سەردانی سوید و ئەڵمانیا و فەرەنسا و ئەمریکای کرد.

لە پاریس ئەلفرێد خۆی لە کیمیادا دۆزییەوە و پابەند بوو بە کارگەکەی پرۆفیسۆر "بیلوز" وە گرنگی پێدانەکانی هەمان گرنگی پێدانی باوکی بوو، کە تەقاندنەوەی دینامیت بوو، هاورێییەتی دوو زانای کیمیاوی دەکرد، کە هەمان گرنگی پێدانیان هەبوو، کە " ئاسانۆی سوپر سرو" ی ئیتاڵی کە شلەی نیترۆگلیسرین کە زۆر بەزووی دەتەقییەوە ئامادەکرد بوو.

لە ئەمریکا چاوی کەوت بە داهێنەری سویدی کە رەگەزنامەی ئەمریکی وەرگرتبوو، "جوزا ئاریکسۆن" کە ئەم چاوپێکەوتنە پاشتر شوێن پێی جێهێشت لە باوەرپێکردنی ئەلفرێد و دنیا بینی ئەو بە کارەکەی باوکی لە بواری سروشت و بە کارهێنانی کیمیادا، لە ماوەی ساڵی ١٨٦٢ لەگەڵ کۆتایی جەنگی قرمدا رێکەوتنەکانی سوپای روسیا وەستا، کە بووە هۆی خراپ بوونی باری دارای ئەمانوئێل نۆبڵ، و بریاری گەرانەوەی بۆ سویددا لە شاری ستۆکهۆڵم دانیشت خۆی و هەردوو کورەکەی ئیمل و ئەلفرێد، لە و کاتەدا رۆبەرت و لۆدڤیگ لە پەترسبەرگ مانەوە. بە گەرانەوەی بۆ شاری ستۆکهۆڵم ئەلفرێد هەر بیرەوەری چێژی شلەی نیترۆگلیسرینی هەبوو، ئەو و باوکی کارگەیەکیان دامەزراند لە نزیك ستۆکهۆڵم بۆ دروستکردنی ئەم ماددەیە کە زۆر بەخێرای دەتەقێتەوە، هەستان بە دروستکردنی ١٤٠ کیۆگرام لەم ماددەیە، بەڵام ساڵی ١٨٦٤ کارگەکە تەقییەوە، بووە هۆی کوشتنی برابچووکەکەی ئەلفرێد کە ناوی "ئیمل" بوو و چوار لە کارگەرە کیمیاگەرەکان، ئەم رووداوە برینێکی قوڵی لە ناخیدا بەجێهێشت، ئەلفرێد بیری کردەوە و بووە

جێبایەخی یەکەمی چۆن ئەم ماددەیە کە بە خێرای دەتەقێتەوە بگۆڕێت بۆ ماددەیەك کە کەمتر ترسناك بێت بۆ مرۆڤ، سەرەڕای توانا و خواستی مرۆڤ بۆ ئەو ماددەیە، ساڵی ١٨٦٦ سەرکەوتوبوو لە داهێنانی دایناميتدا، داهێنانەکەی بەکارهێنانێکی فراوانی لە سەرجەم دنیادا بەخۆوەبینی. ئەلفرێد هەستا بە بنیاتنانی دەیان کارگە لە بیست وڵاتتدا، لەمەوە سامانێکی گەورەی پێکەوە نا کە بووە یەکێك لە دەوڵەمەنترین دەوڵەمەندەکانی جیهان. ڕۆژنامەکان هەڵمەتێکی هێرشیان کردە سەر ئەلفرێد لە ئەوروپادا، و هەندێك لە ڕۆژنامەکان نازناوی دروستکەری مەرگیان لێنابوو، لەبەرئەوەی داهێنانەکانی بوو هۆی ئەوەی بە شێوەیەکی بەرفراوان لە جەنگەکاندا بەکاربێت. ئەم هەڵمەتە وێنەیەکی دەروونی پێچەوانەی لای ئەلفرێد دروستکرد کە هەمیشە خەونی بە کۆتایی جەنگەکانەوە دەبینی، ئەو وای دەبینی کە داینامیت بە خۆشگوزەرانی لای مرۆڤ دەکەوێتەوە، لە چوارچێوەی بەکارهێنانەکانی دایناميتدا بۆ هەڵکەندنی کانەکان و دەرهێنانی خێر و بەرهەمەکانی سروشت لە ناخی زەویدا و هەڵکەندنی تونێل و ڕێگە و بان بۆ ئاسانکاری بازرگانی و پەیوەندی لە نێوان مرۆڤەکاندا. لە چوارچێوەی هەڵمەتێکیدا وتی کە خراپە شاراوەکانی ناخی مرۆڤ بۆتە هۆی ئەوەی کە داینامیت وەك هۆکارێکی وێرانکەر و هۆکاری جەنگ بەکاربهێنرێت، ئەم ئاڕاستەیە بەردەوام بوو پێی لەسەر ئەوە داگرت کە ئەلفرێد نۆبڵ دڵگران بووە دڵگرانیەکی زۆر، لە کۆتایی ژیانیدا بڕیاریدا هەندێك لە سامانەکەی ببەخشرێتە هەرکەسێك کە یارمەتی خۆشگوزەرانی مرۆڤ دەدات.

وەسیەتنامەکەیی و خەڵاتەکە

ئەلفرێد نۆبڵ لە ١٠ ی کانوونی یەکەمی ١٨٩٦دا کۆچی دوایکرد، لە شاری سان ریمۆی ئیتاڵیا بە تەنهایی، کە جگە لە خزمەتکارێك بەدەوریيەوە کەسێك نەبوو، ژنی نەهێنابوو، پاش خۆی سامانێکی فراوانی بە جێهێشت کە نزیکەی ٣٠ ملیۆن کرۆنی سویدی بوو، کە نزیکەی ١٥٠ ملیۆن دۆلاربوو، نۆبڵ سەرجەم سامانەکەی تەرخان نەکردبوو، بۆ خەڵاتەکە هەروەك ئەوەی باوە . لە وەسیەتەکەیدا بڕێکی گونجاو بۆ دۆست و نزیکەکانی تەرخانکراوە، بەڵام لایەنی گەورە لە سامانەکەی داناوە بۆ وەبەرهێنانی لە پڕۆژەی قازاجیدا وەبەرهێناندا، کە لە خێرەکەی پێنج خەڵات ساڵانە بۆ پێنج کەس کە زۆرترین سوود بە مرۆڤایەتی بگەیەنن ببەخشرێت، هەرکەسێك کە توێژینەوەیەکی دیاری ئەنجامدابێت، یان هەرکەسێك داهێنانێکی

نوێی کردبێت یان هەر کەسێك کە خزمەتێکی کۆمەڵایەتی بەخشندەی ئەنجامدابێت، لە پێنج بواری دیاریکراودا بواری فیزیا و کیمیا و پزیشکی و فیسیۆلۆژی و ئەدەب و ئاشتی جیهانی.

نۆبڵ وەسیەتی کردبوو، کە ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست هەستێت بە هەڵبژاردنی براوە لە بواری کیمیا و فیزیادا، پەیمانگای کارولینسکا لە ستۆکهۆڵم هەستێت بە هەڵبژاردنی براوەی بواری پزیشکی و فیسیۆلۆژیا، ئەکادیمیای سوید هەستێت بە هەڵبژاردنی براوە لە بواری وێژە، پەڕلەمانی نەرویژی هەستێت بە هەڵبژاردنی پێنج کەس کە براوەی ئاشتی جیهانی دەستنیشان بکات. نۆبڵ وەسیەتی کردبوو، کە دەخوازێت هەڵبژاردنەکان بۆ خەڵاتەکان پاك و بێخەوش بێت، یان خەڵاتەکە بدرێت بەهەر یەکێك کە زۆرترین هەوڵیدابێت بە چاوپۆشین لە رەگەزنامەکەی، جاسویدی بێت یان نە.

جیاوازی و وتووێژێکی سیاسی و کۆمەڵایەتی و یاسای ڕوویدا لەسەر لێکدانەوەی دەقی وەسیەتەکەی ئەلفرێد نۆبڵ، کە ماوەی پێنج ساڵ بەردەوام بوو، حکوومەتی سوید ویستی فشاربخاتە سەر ئەو لیژنەیەی ڕاسپێردرابوو بۆ جێبەجێکردنی وەسیەتەکەی نۆبڵ، بەگۆڕین و کورتکردنەوەی وەسیەتەکەی کە تەنها سویدییەکان بگرێتەوە، بەڵام لیژنەکە بڕیاریدا کە وەسێتەکە پیت بە پیت جێبەجێ بکات بەبێ گۆڕان. پێشکەشکردنی خەڵاتی نۆبڵ یەکەم جار لە ساڵی ١٩٠١ لە ساڵ یادی کۆچی دوای نۆبڵدا لە ١٠ی کانوونی یەکەمدا دەستی پێکرد، بەپێی ئەو وەسیەتەی کە جێیهێشت بوو سەبارەت بە خەڵاتەکان، ناوی براوەکان هەموو ساڵێك لە مانگی تشرینی یەکەمدا رادەگەیەنرێت، لەلایەن لیژنەی دیاریکراوەوە بۆ دەستنیشانکردنی براوەکان، ئاهەنگی پێدانی خەڵاتەکان لە هۆڵی ئاهەنگە مۆسیقییەکانی ستۆکهۆڵم ڕێکدەخرێت، ئەو هۆڵە بۆ هەزار وسێسەد میوان ڕێخراوە، میوانەکان بریتین لە خێزانی براوەکانی خەڵاتەکان و ئەندامانی خێزانی پاشایەتی سویدی و سیاسییەکان و دبلۆماتەکان و نوێنەرانی حکوومەتەکان لە سوید و ئەندامانی پەڕلەمان. دابەشکردنەکە لە سوید ئەنجامدەدرێت، شای سوید خۆی چاودێرە لەسەر پێدانی خەڵاتەکان و بەخشینی بە خاوەنەکانیان، کە خەڵاتەکانی کیمیا و فیزیا و وێژە و پزیشکی و ئابوورین، بەڵام خەڵاتی ئاشتی لە هۆڵی ئەنجوومەنی شاری ئۆسلۆ لە نەرویژ دەبەخشرێت بە پێی وەسیەتەکەی نۆبڵ

خەڵاتی نۆبڵ بریتییە لە بڕێکی ماددی زۆر کە زیاتر لە سی هەزار دۆلار بوو لە ساڵانی سەرەتای خەڵاتەکەدا، گەیشتە حەوسەد هەزار دۆلار لە سەرەتای نەوەدەکانی سەدەی رابردوودا، لە ئێستادا بڕی خەڵاتە ماددییەکە نزیکەی یەك ملیۆن دۆلارە کە

دەكاتە دە مليۆن كرۆنی سويدی، جا كەسێك وەری بگرێت يان زياتر، ئەم خەلاّتە دەبەخشرێت لە رێگەی چەكێكەوە كە بڕی ماڵی خەلاّتەكەيە، مەداليايەكی ئاڵتونی كە رەسمی نۆبڵی لەسەر نەخشاوە، بڕوانامەيەكی رێزلێنانيش دەبەخشرێت بە كەسی براوە. پاشان و لە ساڵی ١٩٦٩ دا خەلاّتی شەشەمی بۆ زياد بوو، كە تايبەت بوو بە زانستی ئابووری، كە بانكی ناوەندی سويد دەی بەخشێت بە بۆنەی ٣٠٠ ساڵەی دامەزراندنييەوە، بەلاّم خانەوادەی نۆبڵ دانيان بە ئەم زيادكردنەدا نەنا، چونكە نۆبڵ ناوی نەهێنا بوو لەو بوارانەی كە خەلاّتەكە دەيگرێتەوە، لە هەمان ساڵدا بڕياردرا كە نوێكاری نەكرێت لە خەلاّتەكەدا.

وێژگەكانی ژيانی ئەلفرێد نۆبڵ Alfred Nobel Timeline

١٨٣٣- ئەلفرێد بێرنارد نۆبڵ (Alfred Bernhard Nobel) لە ستۆكهۆڵم (Stockholm) لە سويد (Sweden)لە دايك بووە، ئەمانوئێل نۆبڵی باوكی ئيفلاسيكرد.

١٨٣٧ -ئەمانوئێل نۆبڵ (Immanuel Nobel) چوو بۆ فنلەندا (Finland) و پاشان بۆ سات پەترسبەرگ، لە روسيا (Russia) سازنگەيەكی ميكانيكی دامەزراند، خێزانەكەی لە سويد بەجێهێشت.

١٨٤٢- خێزانەكەی نۆبڵ يەكيانگرتەوە لە سات پەترسبەرگ (St. Petersburg).

١٨٥٠-١٨٥٢ – ئەلفرێد نۆبڵ چوو بۆ پاريس (Paris)، بۆ ماوەی ساڵێك لە تاقيگەی " تی. جۆلز پيلۆز " T.Jules Pelouze) (كاری كرد. چوو بۆ ئيتاڵيا (Italy) و ئەڵمانيا (Germany) و ئەمريكا (America).

١٨٥٣-١٨٥٦- رووداني جەنگی قرم (Crimean) . كۆمپانيای نۆبڵ دەركەوت، بەلاّم پاشان ئيفلاسی كرد كاتێك جەنگ كۆتايهات بە هۆی نەمانی داواكاری لەسەر مينی سەربازی روسی.

١٨٦٠- ئەلفرێد نۆبڵ دەستيكرد بە تاقيكردنەوە لە سەر نترۆگليسرين (Nitroglycerine).

١٨٦٣ - يەكەم داهێنانی لە نترۆگليسريندا (تەقاندنەوەی نەوت)ی ئەنجامدا، وەك ماددەيەكی تەقەمەنی پشەسازی، گەشەيپێدا و بە ناوی ئەوەوە وەك داهێنانێكی نوێ ناسرا.

١٨٦٤- ئيميل برای ئەلفرێد مرد، لە كاتی ئامادەكردنی نترۆگليسريندا لە هيلينبۆرگ) Heleneborg) لە ستۆكهۆڵم، ئەلفرێد نۆبڵ بەردەوام بوو لە تاقيكردنەوەكانی و (ئەی بی نترۆگليسرين) (AB Nitroglycerin)ی دامەزراند لە ستۆكهۆڵم.

١٨٦٥- ئەلفرێد نۆبڵ باشتر بوو لە تەقاندنەوەی كلاّوەی تەقەمەنيدا، چوو بۆ ئەڵمانيا بۆ ئامادەكاری كۆمپانيای ئەلفرێد نۆبڵ، كارگەيەكی لە كروميل(Krummel) لە نزيك هامبۆرگ (Hamburg) دامەزراند.

١٨٦٦- كۆمپانيای تەقاندنەوەی لە ويلايەتەيەكگرتووەكانی ئەمريكا دامەزراند . تەقينەوەيەكی گەورە دارستانەكانی كروميلی لە ناوبرد، ئەلفرێد نۆبڵ ويستی نترۆگليسرين زياتر پارێزەربێت و ئەو دۆزينەوە نوێيانەی كردييە سەر دۆزينەوەكەی كيسلگر

(Kieselguhr)، نترۆگلیسرینی گۆڕی بۆ هەویرێك کە دەتوانرا بشێلرێت کە پێی دەوترا داینامیت (Dynamite) .

١٨٦٧- ئەلفرێد نۆبڵ وەك داهێنەری داینامیت ناسرا.

١٨٧٠- کۆمپانیای سۆسایتی جەنراڵ (societe genrral.co) ی دامەزراند بۆ بەرهەمهێنانی داینامیت لە پاریس.

١٨٧١-کۆمپانیای بریتش داینامیت (British Dynamite.co)ی لە ئاردیر (Ardeer) لە سکۆتلەند(Scotland)ی بەریتانیا دامەزراند، ساڵی ١٨٧٧ ناوی کۆمپانیاکە گۆڕا بۆ کۆمپانیای نۆبڵی تەقەمەنی (Nobel's Explosives Co).

١٨٧٢- ئەمانوئێلی باوکی ئەلفرێد نۆبڵ کۆچی دوای کرد.

١٨٧٣- لە تەمەنی ٤٠ ساڵیدا ئەلفرێد نۆبڵ بوو بە پیاوێکی دەوڵەمەند، چوو بۆ پاریس لە مالاکۆف (Malakoff) جێگیر بوو، دروستکردنی سەرەتای داینامیت و نترۆگلیسرین دەستی پێکرد.

١٨٧٥- ئەلفرێد نۆبڵ تەقاندنەوەی جیلاتین (Gelatine)ی لە پاریس داهێنا، کە بە داهێنانی ئەو ساڵی ١٨٧٦ ناسرا.

١٨٧٦- داینامیت ئاکین گیسلشافت (دی ئەی جی) (Dynamit Akien Gesellschaft DAG) کە پێشتر کۆمپانیای ئەلفرێد نۆبڵ بوو لە هامبۆرگ پێکهات.

١٨٨٠- داینامیت نۆبڵ (Nobel-Dynamite) پێکهات بە تێکەڵکردنی کۆمپانیاکانی نۆبڵ لە ئیتاڵیا و سویسرا (Switzerland).

١٨٨١- ئەلفرێد نۆبڵ خانووبەرە و تاقیگەیەکی کڕی لە سیڤران (Sevran) لە دەرەوەی پاریس.

١٨٨٥- یەکێتی ئەڵمانی (German Union) پێکهات بە یەکگرتنی داج و کۆمەڵێك کۆمپانیای داینامیتی ئەڵمانی.

١٨٨٦- کۆمپانیای نۆبڵ داینامیت تروستی (Nobel-Dynamite Trust co) لە لەندەن (London) بە ڕێکەوتنی داج و تەقەمەنی نۆبڵ پێکهات.

١٨٨٧- نۆبڵ تۆزی بلاستیت (Ballistite)ی داهێنا لە فەڕەنسا.

١٨٨٩-ئەندرێت ئاهسیل (Andriette ahlsell) دایکی نۆبڵ کۆچی دوایکرد.

١٨٩١- ئەلفرێد نۆبڵ پاریسی بەجێهێشت لە سان ریمۆ(San Remo)ی ئیتاڵیا جێگیر بوو.پاش دروست بوونی گێرمەو کێشە لە ناو حکومەتی فەڕەنسیدا لەسەر بلاستیت.

١٨٩٣ - ئەلفرێد نۆبڵ راگنار سۆلمان (Regnar Sohlman)ی بەکرێ گرت، کە بە رزگار کەری وەسیەتەکەی ناسراوە.

١٨٩٤- ئەلفرێد نۆبڵ ئامێرێکی بچووکی کڕی بۆ کارکردن لە سوید داینا .

١٨٩٥- سێهەم و کۆتایی ئیمزاکردنی (نووسینی وەسیەتنامە) ئەلفرێد نۆبڵ .

١٨٩٦- ئەلفرێد نۆبڵ لە ١٠ ی کانوونی یەکەمی ١٨٩٦ لە ماڵەکەی خۆیدا لە سان ریمۆی ئیتاڵیا کۆچی دوایکرد.

کار و ژیانی ئەلفرێد نۆبڵ Alfred Nobel's Life and Work

لە ستۆکهۆڵم لە دایك بووە، لە ٢١ ی تشرینی یەکەمی ١٨٣٣، کە بووە زانایەکی بەناوباگ و داهێنەر و پیاوێکی بازرگان و دامەزرێنەری خەڵاتی نۆبڵ. باوکی ئەمانوئێل نۆبڵ و دایکی ئەندرێت ئاهسیلّ، کە ناوی کوڕەکەیان نا ئەلفرێد

باوکی ئەلفرێد ئەندازیار و داهێنەربوو، لە بنیاتنانی پرد و تەلار و راکێشانی رێگا و بان و تەقاندنەوەی بەرددا، لە هەمان ساڵدا کە ئەلفرێد لە دایك بوو. باوکی تووشی زەرەر و زیانێکی گەورەهات. باوکی لە ساڵی ١٨٣٧ دا بڕیاریدا هەوڵبدات بۆ دۆزینەوەی کار لە شوێنێکی تردا، و ڕووی کردە فنلەندا و روسیا، دایکی ئەلفرێدی بەجێهێشت تا چاودێری منداڵەکان و خێزانەکەی بکات، لەم کاتەدا ئەلفرێد دوو برای لە خۆی گەورەتری هەبوو، ڕۆبەرت لە دایك بووی ١٨٢٩، لۆدڤیگ لە دایك بووی ١٨٣١.

ئەو خانووەی ئەلفرێدی تیا لە دایك بوو

ئەندرێت نۆبڵ کە لە خانەوادەیەکی دەوڵەمەند بوو، توانی بە داهاتێکی کەم یارمەتی خێزانەکەی بدات، و بەخێویان بکات.

Andriette Nobel ئەندرێت نۆبڵ

Immanuel Nobel ئەمانوئێل نۆبڵ

خێزانەکەی چوون بۆ روسیا

پاش ماوەیەك کە ئەمانوئێل کاری کرد لە سات پەترسبەرگ، بە شێوەیەکی باش کاریکرد، سازنگەیەکی (وەرشە) میکانیکی کردەوە کە ئامێری دەدا بە سوپای روسی، وایکرد کە قەیسەری روسی و سوپاسالارەکانی بڕوابهێنن بەوەی کە مینی دەریایی دەتوانرێت بەکاربهێنرێت بۆ بەرگرتن لە کەشتییەکانی دوژمن لە هاتنە ناوەو هێرش بۆ سەر سات پەترسبەرگ، تۆپەکانی دەریای پاشایەتی بەریتانی راوەستان بۆ گەیشتنە ماوەی هەڵدانی تۆپەکانیان بۆ سات پەترسبەرگ لە کاتی شەڕی قرمدا (Crimean) ساڵانی ١٨٥٣ - ١٨٥٦ . بە سەرکەوتنی لە روسیا ئەمانوئێل توانی خێزانەکەی بهێنێت بۆ سات پەترسبەرگ. لە ساڵی ١٨٤٣ دا کوڕێکی تر لە دایك بوو، بە ناوی ئیمیل، هەرچوار براکە خوێندنێکی پلە یەکیان وەرگرت. بە دابینکردنی مامۆستای تایبەت. کە وانەکانی زانستی سروشتی و زمانەکان و وێژە بوو، لە تەمەنی ١٧ ساڵیدا ئەلفرێد توانی بە ئەڵمانی و روسی و ئینگلیزی و سویدی قسە بکات و بنووسێت.

ئەمانوئێل نۆبڵ لە کاتی تاقیکردنەوەدا

ئەلفرێد چوو بۆ دەرەوە

ئەلفرێد گرنگی دەدا بە وێژە و کیمیا و فیزیا، باوکی دەیویست کوڕەکەی بە رێڕەوەکەی ئەودا بڕوات و خۆشی لێنەدەهات بەوەی کە ئەلفرێد گرنگی بە شعر دەدات، بڕیاریدا ئەلفرێدی لاو بنێرێت بۆ دەرەوە بۆ خوێندن تا ببێتە ئەندازیاری کیمیا.

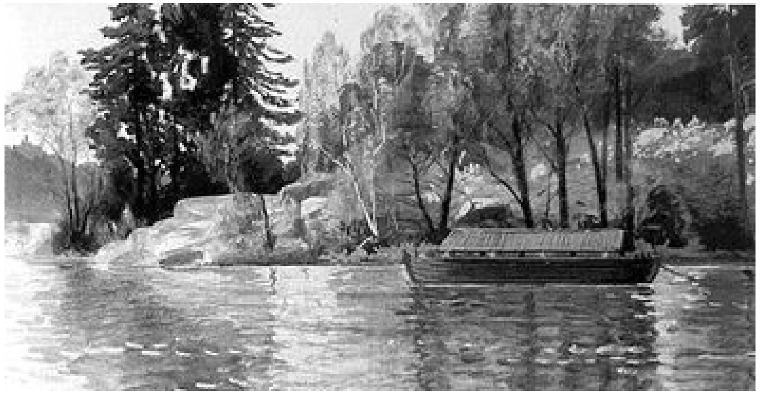
Young Alfred ئەلفرێدی لاو

له پاریس ئەلفرێد له تاقیگەی تایبەتی مامۆستا تی. جی.پیلۆز دەرمانسازی بەناوبانگدا کاریکرد، لەوێ دەرمانسازی ئیتالّی لاو ئاسانیۆ سابرۆر، پێش سێ ساڵ سابرۆل لوێ نترۆگلیسرینی داهێنابوو، کە شلەیەك بوو بە خێرای دەتەقییەوە، بە زۆر ترسناك دەژمێردرێت لە بەر ئەوە لە بەکارهێنانی زانستیدا بەکاردێت، ئەلفرێد زۆر بایەخی بە نترۆگلیسرین دەدا چەند دەتوانرێت بەکاربێت لە بنیاتناندا، کاتێك گەڕایەوە بۆ روسیا پاش تەواوکردنی خوێندن، لەگەڵ باوکیدا پێکەوە کاریانکرد بۆ گەشەپێدانی نترۆگلیسرین وەك ماددەیەکی تەقینەوە بە شێوەیەکی بازرگانی و تەکنیکی.

گەڕانەوە بۆ سوید

پاش کۆتایهاتنی جەنگی قرم، کارەکەی ئەمانوئێل بە شێوەیەکی خراپ رۆیشت بۆیە بڕیاری گەڕانەوەیدا بۆ سوید، برا گەورەکانی ئەلفرێد رۆبەرت و لۆدڤیگ لە روسیا مانەوە بە مەبەستی کارێکی باش بۆ خێزانەکەیان، سەرکەوتوو بوون و بەردەوام بوون بۆ پێشخستنی پیشەسازی نەوت لە بەشی باشووری روسیا، پاش گەڕانەوەی خێزانەکەی نۆبڵ بۆ سوید لە ساڵی ۱۸٦۳. ئەلفرێد جەختی لەسەر پێشخستنی نترۆگلیسرین وەك ماددەیەکی تەقەمەنی کردووە، بە دڵتەنگییەوە ئەم تاقیکردنەوەیە بووە هۆی لە ناوبردنی ژمارەیەك خەڵك، لە نێویاندا برابچووکەکەی ئەلفرێد ئیمیل، بۆیە حکومەت بڕیاریدا بە یاساغکردنی ئەم تاقیکردنەوەیە لە سنووری شاری ستۆکهۆڵمدا.

ئەلفرێد وازینەهێنا لە تاقیکردنەوەکانی، تا نترۆگلیسرین بگۆڕێت بۆ ماددەیەك کە زیاتر ئەمانی تیا بێت کەمتر ترسناکبێت لەسەر مرۆڤ.

تاقیکردنەوە کانی لە دەریای Mälaren مالارین

داهێنانی ئەلفرێد "داینامیت" "Dynamite"

ئەلفرێد لە رێگەی تاقیکردنەوەکانییەوە، نترۆگلیسرین لەگەڵ لمی ورد تێکەڵەیەکی وەك هەویرێکی شلی لێپێك هێنا کە دەتوانرا تولّی لێدروستبکرێت، کە ئەم تولّانە دەتوانرا ببرێت بۆ هەڵکەندنی چاڵ، ئەم داهێنانە لە ساڵی ۱۸٦٦دا بە ئەنجام گەیشت. پاش ساڵێك لە لایەن پاشایەتی سویدەوە مافی داهێنانی ئەم ماددەیە بە ئەلفرێد درا.

ئەم داهێنانە بە شێوەیەکی بەرفراوان بەکارهات لە هەڵکەندندا، پارمەتیدا و بڕی تێچوونەکەی کەمترکردەوە لە بنیاتنانی خانووبەرەکاندا، وەك هەڵکەندنی نەفەق و تەقاندنەوەی بەرد، بنیاتنانی رێگەوبان و پردەکاندا بەکارهات.

کارگە لە شوێنە جیاوازەکان

داینامیت و کلّاوەی تەقەمەنی داوایەکی زۆری لەسەربوو لە کاری بیناسازیدا، بە هۆی ئەمەوە ئەلفرێد توانی کارگە لە ۹۰ شوێنی جیاواز بکاتەوە، لە پاریس دەژیا، بەلّام سەردانی کارگەکانی دەکرد، کە لە زیاتر لە ۲۰ ولّاتدا کردبوونییەوە. کە بە شێوەیەکی چڕ لە سوید (ستۆکهۆڵم و کارڵسکۆگ)، ئەڵمانیا (هامبۆرگ)، سکۆتلەندا (ئاردێر)، فەڕەنسا (پاریس و سیڤران)، ئیتالّیا (سان ریمۆ) کاری دەکرد، تاقیکردنەوەی کرد بۆ دروستکردنی لاستیکی پیشەسازی و حەریری پێستی، تا کاتی مردنی ساڵی ۱۸۹٦، ۳٥٥ داهێنانی هەبوو.

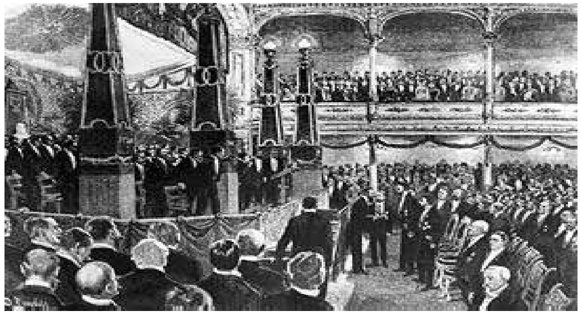

Bertha von Suttner

بێرسا ڤۆن سوتنر

گەیشتن بە بێرسا ڤۆن سوتنر Bertha von Suttner

ئەلفرێد خێزانێکی دەوڵەمەندی هەبوو، رۆژی یەك شەمە لە رۆژنامەکاندا رایگەیاند کە سکرتێرەیەکی دەوێت، خانمێکی نەمساوی بە ناوی بێرسا ڤۆن سوتنر وەك سکرتێرە لەلای کاریکرد، پاش ماوەیەکی کەم کارکردن گەڕایەوە بۆ ئەوەی شووبکات، بەڵام بێرسا و ئەلفرێد وەك هاوڕێ مانەوە و نامەیان ئاڵوگۆڕ دەکرد چەند ساڵێك، کە پاشتر بوو بە هەڵسوڕاوێکی بزووتنەوەی ئاشتی، و کتێبێکی بەناوبانگی نووسی بە ناوی " چەکەکەت دانێ" Lay Down Your Arms ". بۆیە کاتێك ئەلفرێد نۆبڵ وەسیەتەکەی نووسی بۆ دامەزراندنی خەڵاتی نۆبڵ، لە نێویا ئەو کەسایەتی و رێخراوانەش دەگرێتەوە کە لە پێناو ئاشتیدا کاردەکەن.

رێورەسمی یەکەمی خەڵاتی نۆبڵ لە ١٩٠١ لە ئەکادیمیای پاشایەتی بۆ مۆسیقا لە ستۆکهۆڵم

خەڵاتی نۆبڵ

ئەلفرێد لە سان ڕیمۆی ئیتاڵیا کۆچی دوایکرد لە ١٠ ی کانوونی یەکەمی ١٨٩٦، لە وەسیەتەکەیدا نوسیبووی کە زۆربەی سامانەکەی بەکاربهێنرێت و ببەخشرێت بەو کەسانەی کە کار لە پێناو مرۆڤایەتیدا دەکەن، لە بواری فیزیا و کیمیا و وێژە و نوژداری و ئاشتیدا، هەموو کەسێك دڵخۆش نە بوون بەمە، وتووێژ لە نێوان کەسە نزیکەکان و دەسەڵاتدا دروست بوو، چوار ساڵی خایاند تا هەموو لایەك رازیبوون بەوەی کە ئەلفرێد نۆبڵ ویستبووی. بۆ یەکەم جار لە ساڵی ١٩٠١ دا خەڵاتەکان لە بواری فیزیا و کیمیا و وێژە و نوژداریدا لە ستۆکهۆڵم و ئاشتی لە ئۆسلۆ بەخشران.

شانشینی سوید Konungariket Sverige

سوید Swed:

شانشینی سوید، بە سویدی (Konungariket Sverige)، یەکێکە لە وڵاتەکانی ئەسکەندناڤیا کە دەکەوێتە باکووری ئەورووپاوە. سوید بە سروشتە جوانەکەی بەناوبانگە لەگەڵ سیستەمێکی کۆمەڵایەتی دامەزراو، و ئەندامی یەکێتی ئەورووپایە. لە ڕۆژئاوایەوە نەرویژ لە ڕۆژهەڵاتییەوە فنلەندا لە باکووری ڕۆژئاوای دەریای کاتیگان و کەنداوی سکاکیراك لە باشووری ڕۆژئاوای. پایتەختەکەی ستۆکهۆڵمە کە گەورەترین شاریەتی دەکەوێتە سەر دەریای بەڵتیك کە ژمارەیەك دورگەی بچووك سەربەون دوور لە ڕۆخی دەریا، شەش یەکی دانیشتوانی سوید لە ستۆکهۆڵم و دەوروبەری دەژین.

دانیشتووان: ٧٦٪ سویدییەکان لە ناوچە شارنشینەکاندا دەژین و ١٤٪یان لە ناوچە لادێنشینەکاندا دەژین، بەهرەمەندن لەسەرجەم پێداویستییەکانی شارنشینەکان. لە ئەنجامی ئەو سیستەمە کۆمەڵایەتییەوە کە لەسویدا پەیڕەو دەکرێت. سوید بەیەکێك لە وڵاتانی یەکێتی ئەورووپایی دەژمێردرێت، کە کەمترین ڕێژەی دانیشتووانی هەیە. چڕی دانیشتووانی لە باکوور کەمترە تابەرەو باشوور بڕۆین زیاد دەکات، لەم وڵاتەدا کۆچبەر زۆرە فنلەندی نزیکەی نیوملیۆن کەسە، کۆچ بەری موسوڵمان لە تورك و یۆگۆسلاڤی و عەرەب و پاکستانی کەکەمینەیەکی موسوڵمانیان دروستکردووە.

دین: لە ٨٧٪ ی دانیشتووانی سەر بە کەنیسەی لۆسەری کاسۆلیکین، لەگەڵ یەهودی و ئەرسەدۆکس و موسوڵمان کە باقی دانیشتووانی سوید پێك دەهێنن.

مێژوو: لە سەدەی حەوتەم تا نۆهەمی زاینی لە دەوری ئۆپسالا چەق بەستنێك دروست بوو کە سەرەتای دەرکەوتنی وڵاتی سوید بوو، یەکێتی کاڵمار لە ساڵی ١٣٩٧ دامەزرا، کەلە هەرسێ وڵاتی ئەسکەندناڤی سوید نەرویژ دانیمارك پێکهات، مەلیك دەسەڵاتی ڕەهای بەسەر وڵاتدا هەبوو، رزگاری کرد لە ژێر دەسەڵاتی دانیمارك ساڵی ١٥٢٣، و بە شێوەیەکی لەسەر

خۆ بوو بە یەکێك لە وڵاتانی گەورەی ئەورووپا، تا ساڵی ١٧٢١ کە جەنگی باکوور (١٧٠٠-١٧٢١) لە بەرامبەر روسیادا دۆڕاندی، کە لەمیانیدا سازشی کرد لەسەر چەند ناوچەیەك لە دەریای بەڵتیك، توانی بەر بەناپلیۆن بگرێت و لەگەڵ نەرویژ یەکێتییەك دروست بکەن ساڵی ١٨١٢. لەو ڕۆژەوە تا ئەمڕۆ سوید سیاسەتێکی بێلایەنانەی پەیڕەو کردووە لە پێناو خۆشگوزەرانیدا. لە جەنگی جیهانی یەکەمدا (١٩١٤- ١٩١٩) بێلایەنی تەواوی خۆی ڕاگەیاند، پاش تەواوبوونی جەنگ ساڵی ١٩٢٠ پابەند بوو بە کۆمەڵەی گەلانەوە. دووبارە بێلایەنی خۆی ڕاگەیاند لە جەنگی جیهانی دووەمدا (١٩٣٩-١٩٤٥) کە رزگاری بوو لە داگیرکاری ئەڵمانیا، بوو بە ئەندامی نەتەوە یەکگرتووەکان ساڵی ١٩٤٦، ئەندامی دامەزرێنەری ڕێخراوی(OEEC) ئەورووپایە ساڵی ١٩٤٨، ساڵی ١٩٤٩ بوو بە ئەندامی ئەنجوومەنی ئەورووپا، ساڵی ١٩٥٢ ئەنجوومەنی باکوور و ساڵی ١٩٦٠ لە ڕێکخراوی بازرگانی ئازادی ئەورووپی(EFTA) دا بوو بەئەندام. هامار سکۆڵد(Hammarskjold) ی سویدی ساڵی ١٩٥٣هەڵبژێردرا بۆ سکرتێری گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان، دەستووری نوێ سوید ساڵی ١٩٧٥ ل ەبەرژەوەندی حکوومەت لە دەسەڵات و توانای شای کەم کردەوە، لە ساڵی ١٩٨٦ تیرۆرکردنی سەرۆك وەزیران ئۆلاف پاڵمە (Palma) سیاسەت و کۆمەڵگای سویدی هەژاند کە هەتا ئێستاش تیرۆرستەکە نەناسراوە.

سیستەمی سیاسی: سوید پاشایەتی دەستورییە، مەلیك سەری وڵاتە بەڵام کەسایەتییەکی ڕەمزییە، حکوومەت دەسەڵاتی جێبەجێکار بەڕێوەدەبات کە سەرۆکایەتی دەکرێت لە لایەن سەرەك وەزیرانەوە و ئەندامانی ئەنجوومەنی وەزیرانیش بەڕێوەدەبات، پەڕلەمان لە سویددا بە ناوی (رکسداج) ناودەبرێت، کە یەك ئەنجوومەنی یاسادانانە و لە ٣٤٩ ئەندام پێکدێت، پەڕلەمان لێپرساوێکی فەرمی بە ناوی (ڕەقیب) دادەمەزرێنێت بۆ پاراستنی هاوڵاتیان لە بەکارهێنانی نایاسایی یان ناپەسەندی دەسەڵات لەلایەن دەسەڵاتدارانەوە یان لەلایەن کارمەندانی حکوومەتەوە. بەمە یەکەم دەوڵەتە کار بەم سیستەمە دەکات، سوید لە ٢٤ کانتۆن پیك دێت، بۆ هەر یەکێکیان حکوومەتێك هەیە، دادگای باڵا بەرزترین دادگایە لە وڵاتدا، کە چاودەخشێنێتەوە بە تێهەڵچوونەوەی کۆتایی کێشەی مەدەنی و تاوانی گرنگدا.

سیاسەتی دەرەوە: سوید سیاسەتێکی بێلایەن و تەندروستی گرت لە جەنگە جیهانییەکان و سیاسەتە نێودەوڵەتییەکاندا، بەڵام بەتوندی دژی جەنگی ڤێتنام بوو، کە بووە هۆی ئەوەی لە ساڵی ١٩٦٨ دا ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا پەیوەندی دبلۆماسی لەگەڵدا بپچڕێنێت،

ویستی بەستەڵەکی جەنگی سارد بشکێنێت وە پاشتردانی نا بە ڤێتنامی باکووردا ساڵی ١٩٦٩، پەیوەندی دبلۆماسی لەگەڵ ئەڵمانیایی خۆرهەڵاتدا دامەزراند ساڵی ١٩٧٢، بە پابەند بوو بە یەکێتی ئەوروپاوە ساڵی ١٩٩٥.

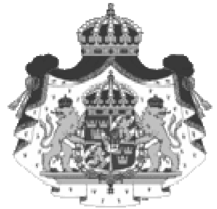
ئابووری و ژێرخان: سوید دەوڵەتێکی پیشەسازی پێشکەوتووە، ئابوورییەکەی پڕە لە تەلاری ئەندازەیی و پڕە لە سەرچاوەکانی خزمەتگوزاری، نزیکەی ٩٠٪ لە پیشەسازییەکەی خاوەندارێتی تایبەتە، و خاوەندارێتی گشتی (دەوڵەت)کانەکان و گەیاندنی گشتی و وزە پێک دەهێنێت، پیشەسازی نزیکەی ٣١٪ ی بەرهەمی نەتەوەیی پێکدەهێنێت، هەروەك ٦٥٪ی پیشەسازی خزمەتگوزاری و ٤٪ی کشتوکاڵ پێکدەهێنێت. سوید دەوڵەمەنترین وڵاتە لە ئاستی خامی ئاسندا و لە ٨٪ی ئاسنی جیهانی دەنێرێتە دەرەوە، جگە لە خامی مس و ئالتون و قورقوشم و زیو، سوید بەوە جیا دەکرێتەوە کە هەناردەکانی زیاترە لە هاوردەکانی، هەناردەی برێکی زۆر زیاد دەکات لەوانە کاغەز و لاتستورد، گرنگترین بەرهەمەکانی نەوت و بەرهەمی کشتوکاڵییە، پەیوەندی بازرگانی لەگەڵ ئەڵمانیا و بەریتانیا و ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا و نەرویژ و دانیمارکدا هەیە، کە یەکێتییەکی بازرگانی ئازادی باشی دروستکردووە. دارستانەکان بەرهەمێکی ئابووری گرنگیان بۆ سوید دروست کردوە، کەلە ٤٥٪ ی هەناردەکانی پێکدەهێنێت، کە تەختەی لێبەرهەم دەهێنێت جگە لە وەرەقە و ناومال و سلیلۆز و خەڵوز و بۆیاخ، وەهەندێك کیمیاویات. زەوی کشتوکاڵی لە ١٠٪ ی رووبەری وڵات پێك دەهێنێت، و سوید بایەخ بە بەخێوکردن و بەرهەمی ئاژەڵ دەدات، کە لە باشور چەقی بەستووە.

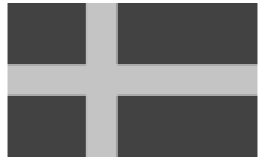
خوێندن و رۆشنبیری: خوێندن بۆ منداڵان بە زۆرە لە تەمەنی (٧-١٦) ساڵ، خوێندنی سەرەتای و ناوەندی بێبەرامبەرە، خوێندنی زمانی ئینگلیزی زۆرەملێیە لە تەمەنی دەساڵییەوە، لە سویدا شەش زانکۆ هەیە، کە پێشکەوتووترینیان لە ئۆپسالایە لە ساڵی ١٤٧٧ بنیاتنراوە.

شانشینی سوید Konungariket Sverige	

زمانی فەرمی	سویدی
پایتەخت	ستۆکهۆڵم
گەورەترین شار	ستۆکهۆڵم
شێوازی بەڕێوەبردن	پاشایەتی دەستووری
سەرۆکی وڵات	شا کارڵ گوستاڤی شازدەهەم
سەرۆکی حکوومەت	گوران بیرسون
رووبەر	٤٤٩,٩٦٤ کیلۆمەتر چوارگۆشە
ژمارەی دانیشتووان	٩,٠٠٦,٤٠٥ بۆ ساڵی ٢٠٠٥
چڕی دانیشتووان	٢٠کەس بۆ ١کم چوارگۆشە
دراو	کرۆنی سویدی SEK
سەرجەمی داهاتی نەتەوەیی	٢٦٧ملیار دۆلاری ئەمریکی بۆ ساڵی (٢٠٠٥)
داهاتی تاکەکەس	٢٩,٥٤٤دۆلاری ئەمریکی بۆ ساڵی (٢٠٠٥)
جیاوازی کات	UTC+١ (ڕێخستنی کاتی جیهانی)
سلاوی نیشتیمانی	Du Gamla, Du Fria
نیشانەی ئۆتۆمۆبێل	S
نیشانەی ئینتەرنێت	se.
نیشانەی تەلەفۆن	٤٦+

شانشینی نەرویژ   Konungariket Norge

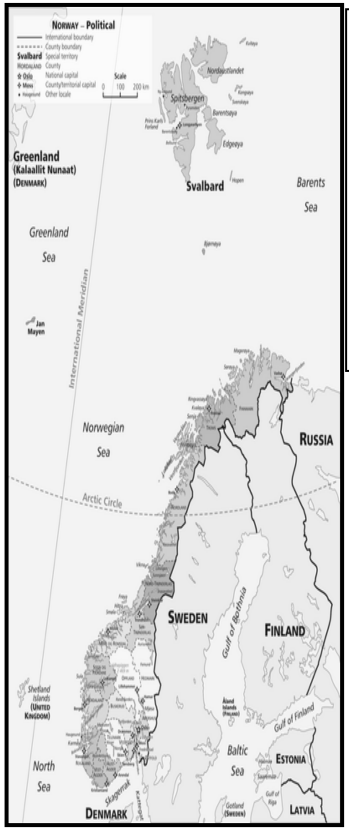
نەرویژ Norge

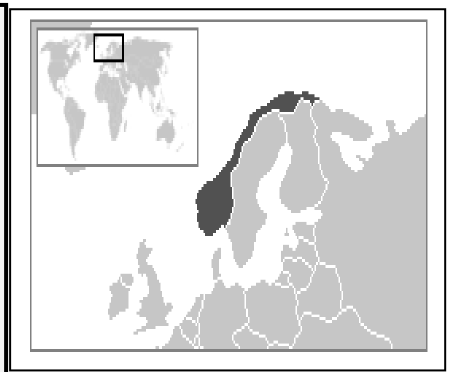
نەرویژ لە سەدەی دووەمی بەر لە زاینەوە دانیشتووان تیا ژیاوە لەلایەن خێڵەکانی فایکنگەوە، و مەلیك هارالّد شونهارس دەستی گرت بەسەر خێڵەکەدا و توانی لە ساڵی ٨٧٢ی زایەنیدا وڵات یەکبخات. کە بەخێرایی دارِما. لە ١٠١٥ بۆ ١٠٣٠ یەکگرتنەکە (یەکخستنەوە) بەکۆتایی گەیشت و دینی مەسیحی هاتە ناو وڵاتەوە، لە نێوان ساڵەکانی ١٣٤٠ بۆ ١٨١٤ نەرویژ و ئایسلەندە و گریلاند لەگەڵ دانیمارك یەکیانگرت لە ژێر سایەیی مەلیکی دانیمارکدا، لە ١٨١٤/٥/١٤ نەرویژ سەربەخۆیی خۆی ڕاگەیاند بە کاریگەری دەست لێهەڵگرتنی دانیمارك بۆ سوید پاش شکستی جەنگەکانی یەکەمی ناپلیۆن، و بە کاریگەری ئەمە سوید نەرویژی داگیرکرد و ڕایگەیاند کە شای سوید شای ئەویشە. بەکاریگەری ململانێ سیاسییەکان لە ساڵی ١٩٠٥دا نەرویژییەکان بە زۆرینەی زۆری دەنگ دەنگیان بۆ هەڵوەشاندنەوەی یەکێتییەکەدا لەگەڵ سویددا و ڕایانگەیان کە شای دانیمارك شای ئەوانە. لە جەنگی جیهانی یەکەمدا بە بێلایەنی مایەوە و پاش جەنگ بە کۆمەڵەی گەلانەوە پەیوەست بوو ساڵی ١٩٢٠، ساڵی ١٩٢٥ ناوی پایتەختەکەی گۆڕی لە کریستیانیا و بۆ ئۆسلۆ. لە جەنگی جیهانی دووەمدا ئەڵمانیا داگیریکرد. پارتی کار حکوومەتی پێکهێنا لە ساڵی ١٩٤٥ پاش کۆتایهاتنی جەنگ و ئازادکردنی وڵات لە دەست ئەڵمانیا. وەزیری دەرەوەی نەرویژ تریگڤ براتیل Trygve Bratteli بووبە یەکەم سکرتێری نەتەوە یەکگرتووەکان، و نەرویژ ئەندامی دامەزرێنەری پەیمانی باکووری ئەتڵەسییە (ناتۆ) لە ساڵی ١٩٤٩ دا. گەلی نەرویژ لە ڕاپرسی گشتیدا ڕەتیانکردەوە، کە بچنە ناو یەکێتی ئەوروپاوە لە ساڵی ١٩٧٢ و ساڵی ١٩٩٤.

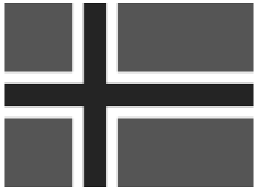
شانشینی نەرویژ دەکەوێتە باکووری کیشوەری ئەوروپاوە (ئەسکەندناڤیا)، هاوسنوورە لەگەڵ سوید، فنلاندا، روسیا، و دانیمارك، بەریتانیا بە سنووری ئاوی. نەرویژ بە زنجیرەیەك شاخی نزم

داپۆشراوە و بە زەریای ئەتڵەسی دەورەدراوە کە ژمارەیەك کەنداوی قوڵی بۆ پێکهێناوە درێژی کەناراوەکانی دەگاتە ٢٠٠٠٠ کم. خاکی نەرویژ لە شێوەی لاکێشەیەکی تەسکدا درێژبۆتەوە کە درێژییەکەی ٢٦٥٠ کم، ژمارەیەکی زۆر دورگەی بچووك کە بەدرێژی کەناراوەکانی دراوسێین لەسەر خاکی نەرویژ حسابدەکرێن. ٣٠٪ ی خاکەکەی بۆ کشتوکاڵ سوودی لێوەردەگیرێت. بەرزترین لوتکە ناوی (کالدهبنین)ە بەرزییەکەی ٢٤٦٩ م. ٧٥٪ی دانیشتووانی لە شارەکاندا دەژین، تابەرەو باکوور بڕۆین چڕی دانیشتووان کەمتر دەبێتەوە٦ ٩٥٪ دانیشتووانەکەی نەرویژین، دابەشبوونی دانیشتووان جیاوازییەکی بەرچاوی هەیە لە ناوچە کەنارییەکاندا زۆرترە. پێنج یەکی دانیشتووانەکەی لەسەر کشتوکاڵ دەژین، داهاتی ئاژەڵی پێویست بەشی بەکارهێنانی ناوخۆ بەرهەم دێنێت. سەروەتی تەختە جێگایەکی گرنگی لە ئابووری وڵاتدا هەیە ساڵانە ١١ ملیۆن مەتری چوارگۆشە بەرهەم دەهێنێت. نەرویژ یەکەم دەوڵەتی ئەوروپییە لە ڕاوکردنی ماسیدا. نەرویژ کەشتیگەلێکی گەورەی هەیە، یەکێکە لە کەشتیگەلە گەورەکانی دنیا.

زمانی نەرویژی زمانی فەرمی وڵاتە کە لە زمانەکانی جەرمانی باکوورەوە وەرگیراوە و کاریگەرە بە شێوەی زمانی ئەڵمانی کۆن و دابەش دەکرێت بۆ دووبەش بۆکمال (Bokmål) کاریگەر بە زمانی دانیمارکی و نینۆرسك ((Nynorsk، 84%ی نەرویژییەکان بە زمانی یەکەم دەنووسن، لە قوتابخانەکاندا زمانی ئینگلیزی بە زۆرەمێیە و ئەڵمانی و فەرەنسی بە ئارەزوومەندانەیە. دینی نەرویژی بە ئەنجلیکانی لۆتەری ناسراوە کە ٨٦٪ی شوێنیکەوتوون و پرۆتستانت و کاسۆلیك ٤,٥٪ و ٢٪ ئیسلام ١٪ ئاینیتر و ٧,٥٪ بێ دین.

Konungariket Norge شانشینی نەرویژ	
	
زمانی فەرمی	نەرویژی
پایتەخت	ئۆسلۆ
گەورەترین شار	ئۆسلۆ
شێوازی بەڕێوەبردن	مەلیکی دەستووری
سەرۆکی وڵات	مەلیك هارالّدی پێنجەم
سەرۆکی حکومەت	یەنس ستولتنبەرگ
رووبەر	٣٨٥،١٩٩ کیلۆمەتر چوارگۆشە
ژمارەی دانیشتووان	٤،٥٩٣،٠٤١ کەس
چڕی دانیشتووان	١٤ کەس بۆ ١کم چوارگۆشە
دراو	کرۆنی نەرویژی (NOK)
سەرجەمی داهاتی نەتەوەیی	٢٩٦ ملیار دۆلاری ئەمریکی
داهاتی تاکەکەس	٦٤،١٩٣ دۆلاری ئەمریکی
جیاوازی کات	+١ UTC(رێخستنی کاتی جیهانی)
نیشانەی ئۆتۆمۆبێل	N
نیشانەی ئینتەرنێت	.bv ،sj. ،no.
نیشانەی تەلەفۆن	٤٧+

هیچ سویدییەك نییە لە ئەلفرێد نۆبڵ ناودارتربێت لە دونیادا

لە ساڵی ١٨٣٣ لە ستۆکهۆڵم لە خێزانێکی ئەندازیار لە دایك بووە. خێزانەکەی لە هیچەوە پێشکەوتن، جگە لە ولۆف رودبیك Olof Rudbeck باشترین زانای تەکنیکی ناسراوی سویدی سەدەی حەڤدەهەم، کە وەك هێزێکی گەورە لە باکووری ئەوروپا دەرکەوت. کاتێك ئەلفرێد لە تەمەنی ٥ ساڵیدا بوو باوکی ئەمانوئێل چوو بۆ سات. پەترسبەرگ St.Petersburg کەلەوێ سازنگەیەکی میکانیکی دروستکرد بۆ دروستکردنی مینی دەریایی، کاتێك ئەلفرێد بووبە ٩ ساڵ سەرجەم خێزانەکەی چوون بۆ سات. پەترسبەرگ، لەوکاتەدا دارای باوکی باش بوو. کە خێزانەکەیان دەیان توانی بە شێوازی بۆرژوازی جیهانی بژین. لەوکاتەدا سات. پەترسبەرگ پایتەختێکی جیهانی زیندوو بە ژیانی رۆشنبیری و کۆمەڵایەتی و زانستی بوو. منداڵەکانی ئەمانوئێل نەچوونە قوتابخانە، بەڵام لە جیاتی ئەمە لە ماڵەوە فێری خوێندن بوون، بە فێرکاری دوو مامۆستا لە ئاستی مامۆستای زانکۆدا. ئەم کارە چڕبووەوە بە هەردوو زانستی مرۆیی و زانستی سروشتی. ئەلفرێد و براکانی فێری زمانی ئەڵمانی و ئینگلیزی و فەرەنسی و روسی بوون، سەرباری ئەدەب و فەلسەفە و زانستی سروشتی. لە ساڵی ١٨٥٠-١٨٥٢ ئەلفرێد چەند سەردانێکی بۆ دەرەوە ئەنجامدا، بە مەبەستی خوێندن، ساڵێکی لە پاریس لەگەڵ کیمیاسازی ناودار یۆلیس پیلۆوز Jules Pelouze کە پرۆفیسۆری کۆلێژێکی فەرەنسی بوو بەسەر برد. تاقیگەیەکی تایبەتی بە راهێنان دروست کردبوو. یۆلیس پیلۆوز بە شێوەیەکی رێکەوت هاوڕێیەکی باشی کیمیاسازی سویدی بێرزیلیوس Berzelius بوو. هەروەها مامۆستای نیکۆلای زینین Nikolai Zinin بوو. کە یەکێك بوو لە مامۆستا تایبەتەکانی ئەلفرێد، لە ماوەی ئەو ساڵەدا ئەلفرێد مەشقی تەواوی کرد وەك کیمیاساز.

ئەلفرێد نۆبڵ بەرگوێی کەوتبوو کە نترۆگلیسرین nitroglycerine تەقەمەنییەکی چاك و غەریبە. لە ساڵی ١٨٤٧دا لە تۆرین Turin ئاسکانیۆ سۆبریرۆ Ascanio Sobrero خوێندکاری ئیتاڵی کە قوتابی پیلۆوز بوو ماددەیەکی تەقەمەنی نوێی دۆزییەوە، سەرەتا بە ناوی پایرۆگلیسرین pyroglycerine و پاشان بەناوی نیترۆگلیسرین nitroglycerine ناسرا. وشیاری دەربارەی گیراوە نوێیەکەدا، نەك لەبەر ئەوەی هێزێکی تەقینەوەی سەرسوڕهێنەری هەیە، بەڵکە ئاستەمە مامەڵە لەگەڵکردن و تاوتوێکردنی. نزیکی ساڵی ١٨٣٠ پیلۆوز خۆی و ئەوانیتر کە لەگەڵی بوون تاقیکردنەوەیەکی ئامادەکاری گرنگیان ئەنجامدا. ئەلفرێد گرنگی بەتەقەمەنیدا، کە گرنگی پێدانێکی خێزانیش بوو. ئەوکاتەی کە

پیلۆوز وشیاری و ئاگایی راستەوخۆی هەبوو لە چۆنێتی تەقینەوە و دروستکردنی تەقەمەنی کە لە دۆزینەوەکەی سۆبیرۆ بۆی دەرکەوت. ئەلفرێد هاوکات فێربوو دەربارەی نترۆگلیسرین هەستی بە شێواوی کرد یەکسەر سەبارەت بە قورسی دروستکرن و تاوتوێکردنی گیراوە نوێیەکە.

کۆتایی جەنگی قرم Crimean ساڵی ١٨٥٦ کارەسات بوو. کارگەکەی ئەمانوئێل کە لە سەر کەرەسە و پێداویستییە سەربازییەکانی جەنگ دەژیا ئیفلاسی کرد. باوکی ئەلفرێد و کوڕە بچووکەکەی گەڕانەوە بۆ سوید، سێ کوڕە گەورەکەی لە سات. پەترسبەرگ مانەوە بەمەبەستی رێخستنەوەی باری خێزانیان و داڕشتنەوەی هەیکەلەی کۆمپانیاکەیان. لە ماوەی ساڵانی دەیەیی ١٨٦٠ دا ئەلفرێد نۆبڵ چەند تاقیکردنەوەیەکی یەك لە دوای یەکی ئەنجامدا کە سەرکەوتوو بوو لە دروستکردنی بڕی پێویست لە نترۆگلیسرین بەبێ هیچ کارەساتێك، پاشان نترۆگلیسرینی لەگەڵ بارودی رەش تێکەڵ کرد پاش چەند تاقیکردنەوەیەکی سەرکەوتوو لە دەرەوەی سات. پەترسبەرگ و لەسەر رووباری ناڤا Neva ی بەستوو تاقیکردەوە. ئەلفرێد گەڕایەوە بۆ ستۆکهۆڵم. لەوێ باوکی دەستی کردبوو بە تاقیکردنەوەی هاوشێوە. پاش خوێندنەوەی نامەکانی ئەلفرێد دەربارەی تاقیکردنەوەکانی. ئەمانوئێل پێداگری دەکرد، کە تێکەڵە نوێیەکە بیرۆکەی تایبەتی خۆیەتی، بەڵام پاش نامەیەکی توندی ئەلفرێد پاشەکشەی لەم بیرۆکەیەی کرد. پاشان یارمەتی ئەلفرێدیدا بۆ دەسکەوتنی مافی داهێنانەکەی بە ناوی تایبەتی خۆیەوە (ئەلفرێد). لە تشرینی یەکەمی ساڵی ١٨٦٣ دا ئەلفرێد مافی داهێنانی ماددەی تەقەمەنی پێدرا. لە تەمەنی ٣٠ ساڵیدا ئەلفرێد نۆبڵ مافی یەکەم داهێنانی بەدەستهێنا. کە ئەمە سەرەتای مانۆڕێکی خێرابوو، لە ماوەی بەهار و هاوینی داهاتوودا بەردەوام بوو لە تاقیکردنەوەکانی. بە بەکارهێنانی سندووقێکی تەقەمەنی پڕ لە بارودی خاڵیکراوە لە هەوا. لە هەمانکاتدا تایبەت مەندییەکی کەسایەتی تری دەستپێکرد، داهێنەرەکە بوو بە بزنزمان. لە ئەیلولی ساڵی ١٨٦٤ دا تەقینەوەیەکی سەرەکی لە کارگەکەی نۆبڵ

لە ستۆکهۆڵم روویدا کە بووە هۆی سپاردنی گیانی ئیمیل Emilی برای ئەلفرێد و چوار کیمیاسازی تر. لە ساڵی ١٨٦٥ دا کلاوەی تەقینەوەکەی باشترکرد لە جیاتی تەختە ئەم جارەیان کانزای بەکارهێنا. کە لە رووی مەبدەئییەوە تائێستا هەمان تەکنیکو جۆر بەکاردەهێنرێت تائەمرۆ. پاشان روویکردە ئەڵمانیا، کە کۆمپانیایەکی بنیاتنا لەوێ، هەندێك زەوی کڕی لە دەرەوەی هامبۆرگ، کە کۆمپانیاکەی لە سەر بیناکرد . لە هاوینی ساڵی ١٨٦٦ دا چوو بۆ ئەمریکا، ئەوکاتەی لە ئەمریکا بوو کارگەکەی لە ئەڵمانیا تەقییەوە، کاتێك گەڕایەوە بۆ ئەڵمانیا لە مانگی ئابی هەمان ساڵدا، سەرپەرشتی پاکردنەوەی پاشماوەی تەقینەوەکەی کرد و پلانی بینایەکی نوێی دانا لە هەمانکاتدا. بەردەوام بوو لە بیرکردنەوە لە گرفتەکانی دەست بەسەرا گرتنی نترۆگلیسرین، ژمارەیەك تاقیکردنەوەی نوێی ئەنجامدا. پەیی بەوە برد کە نترۆگلیسرین پێویستە هەڵبمژرێت لەلایەن هەندێك ماددەوە، کە تێکەڵەیەك پێك دەهێنێت ئاسانترە بۆ تاوتوێکردن. لەسەر خاکی ئەڵمانیا جۆرێك لمی دۆزییەوە کە بە دایتۆماسیوۆس diatomaceous کە لە ئەڵمانیا بە کیسلگور Kieselguhr ناسرابوو. کاتێك نترۆگلیسرین لەلایەن کیسلگور تێکەڵ بکرێت و هەڵبمژرێت هەویرێکیان لێپێك دێت کە ئاسانترە بۆ شێلان و شێوە لێ دروستکردنی. ئەم هەویرە دەتوانرێت شێوەی تولّی لێدروست بکرێت کە گواستنەوەی زۆر ئاسانترە و بەئاسانی دەبرێت بۆ شوێنی کارکردن، بەڵام کیسلگور لە هێزی تەقینەوەی نترۆگلیسرینەکەی کەم کردبووەوە، چونکە ماددەیەکی یاریدەدەری تەقینەوە نییە. ئەمەش داهێنانی داینامیت dynamite بوو کە ئەلفرێد نۆبڵ داهێنەریەتی. ئەلفرێد لە وشەی یۆنانی داینامیس dynamis ەوە وەریگرتووە کە بەواتای هێز دێت. یەکێك لە هاوکارە ئەڵمانییەکانی پێشنیاری (هەویری تەقەمەنی) blasting putty بۆ کردبوو، بەڵام ئەلفرێد رەتی کردەوە.

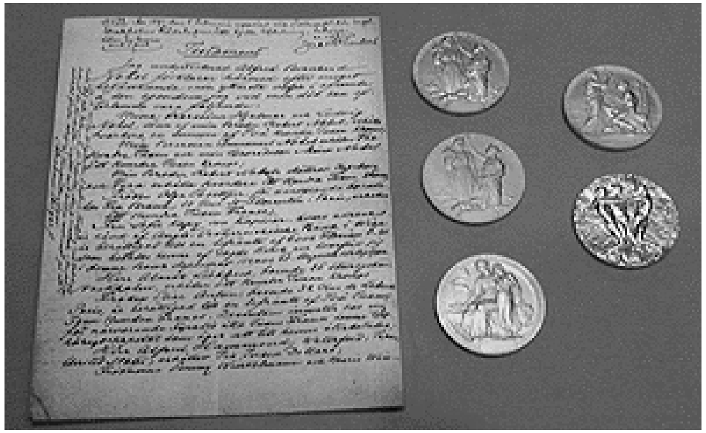
لە ساڵی ١٨٦٧ دا لە سوید و ئەمریکا و بەریتانیا بە شێوەیەکی گشتی وەك داهێنەری داینامیت ناسرا ئەلفرێد نۆبڵ. لە ساڵی ١٨٦٨ دا ساڵێك پاش داهێنانی یەکەم بۆ داینامیت، خەڵاتی ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست پێبەخشرا. ئەم خەڵاتە کە ئەلفرێد زۆر رێزی لێدەگرت

خەڵاتی رێزلێنانی ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست

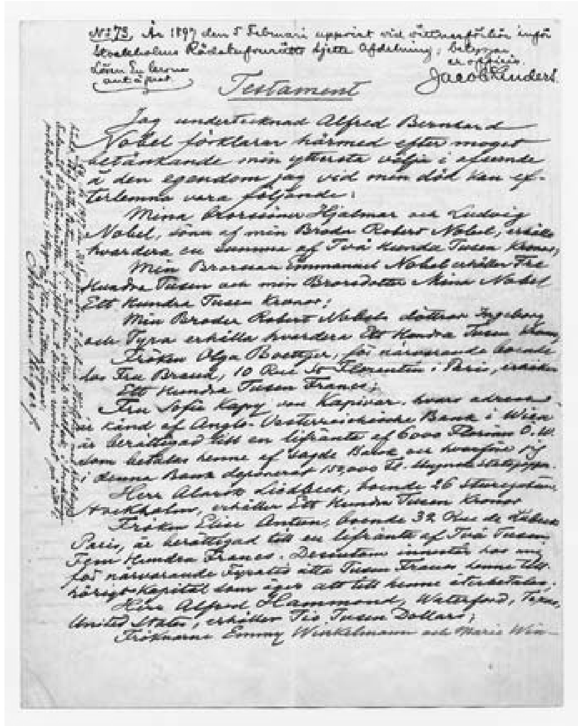
تا ئاستێکی زۆر بەرزدا، دەبەخشرایە ئەو کەسانەی دۆزینەوەکانیان گرنگ بوایە لە روانگەی زانست و مرۆڤایەتییەوە .

خواستی نۆبڵ the Will of Alfred Nobel

هەموو ئەو موڵکەی کە ماومە دەبێت بەم شێوەیەی لای خوارەوە مامەڵەی لەگەڵدا بکرێت: سەرمایەکە، لەلایەن جێبەجێکارانەوە بە شێوەیەکی راست و دروست لە بواری دراودا بەکاردەهێنرێت، و دەبێتە سەرچاوەیەکی دارایی و سوودەکەی ساڵانە بەشێوەی خەڵات دابەش دەکرێت بەسەر ئەوانەی کە لە ساڵانی دواییدا زۆرترین سوود بە مرۆڤایەتی دەگەیێنن. سوودە ناوبراوەکەش بەسەر پێنج بەشی هاوشێوەدا دابەش دەکرێت بەم شێوەیەی لای خوارەوە: بەشێکی بۆ ئەو کەسەی کە گرنگترین دۆزینەوە یان داهێنانی لە بواری فیزیادا ئەنجامداوە، بەشێکی دیکەشی بۆ ئەو کەسەی کە گرنگترین دۆزینەوەی کیمیایی یان چاکسازیی لەم بوارەدا ئەنجامداوە. بەشێکی دیکەش بۆ ئەو کەسەی کە گرنگترین دۆزینەوەی لە بواری فیسیۆلۆجیادا یان پزیشکییدا ئەنجامداوە. بەشێکی دیکەش بۆ ئەو کەسەی کە لە بواری ئەدەبییدا داهێنەر بووەو کارەکەی زۆر نموونەیی بووە. بەشێکی دیکەش بۆ ئەو کەسەی کە زۆرترین و چاکترین کاری کردووە بۆ بەدیهێنانی گیانی برایەتی لە نێو میللەتانداو رەتکردنەوە یان کەمکردنەوەی ژمارەی سوپا ئامادەکانو بانگەوازکردن و سازدانی کۆنفرانسی ئاشتی. خەڵاتەکانی فیزیا و کیمیا لەلایەن ئەکادیمیای سویدی بۆ زانستەکان دەبەخشرێت، بۆ بواری فیسیۆلۆجی و پزیشکی لەلایەن پەیمانگای کارۆلینسکا (karolinska institutet) لە ستۆکهۆڵم دەبەخشرێت، بۆ

کاری ئەدەبیش ئەکادیمیایەك لـە سـتۆکهۆلم دەیبەخـشێت، بـۆ پاڵـەوانانی ئاشـتی خەڵاتەکـە لەلایـەن کۆمیتەیـەکی پێـنج کەسـییەوە دەبەخـشرێت کـە لەلایـەن پەرلـەمانی نەرویژییـەوە هەڵدەبژێردرێت. هەر لە حەز و ئاواتی منەوەیـە کـە نابێـت گـوێ بدرێتـە ڕەگەزنامـەی ئـەو کەسانەی کە هەڵدەبژێردرێن بۆ وەرگرتنی خەڵاتەکە، بەڵکو ئەو کەسەی کە زۆر شایستەی ئـەو خەڵاتەیە دەبێت وەریبگرێت، جا ئایا خەڵکی وڵاتە ئەسکەندناڤییەکانە یان نا. دواین وەسیەتی نـۆبڵ لـە ٢٧ ی تـشرینی دووەمـی سـاڵی ١٨٩٥دا نووسـیویەتی. ئـەوەی کـە وایکـردووە ئـەم خەڵاتـە دابنێت خوێندنەوەی هەواڵی مردنـی خـۆی بـووە لـە ڕۆژنامەیـەکی فەرەنـسیدا، کە بـە دروسـتکەری مـردن ناوزەندی کردبوو. هەواڵەکە بەهەڵـە لـە جیـاتی نـاوی لۆدڤیگی برای نـاوی نـۆبڵی نووسـی بـوو. لـە وەسیەتەکەیدا نۆبـڵ ٤٩ ٪ ی دارایـی خـۆی تـەرخان کردبوو، بۆ ئەم خەڵاتە. لـە کـاتی مردنیـدا ٣٢ ملیـۆن کرۆنی سویدی هەبووە. ئـەم

No 73. År 1897 den 5 Februari uppvisat vid Stockholms Rådstufvurätts fjerde Afdelning; betygar ex officio Jacob Lindert

Testament

Jag undertecknad Alfred Bernhard Nobel förklarar härmed efter moget betänkande min yttersta vilja i afseende å den egendom jag vid min död kan efterlemna vara följande:
Mina Brorsöner Hjalmar och Ludvig Nobel, söner af min Broder Robert Nobel, erhålla hvardera en Summa af Två Hundra Tusen Kronor;
Min Brorson Emanuel Nobel erhåller Tre Hundra Tusen och min Brorsdotter Mina Nobel Ett Hundra Tusen Kronor;
Min Broder Robert Nobels döttrar Ingeborg och Tyra erhålla hvardera Ett Hundra Tusen Kronor;
Fröken Olga Boettger, för närvarande boende hos Fru Brand, 10 Rue St Florentin i Paris, erhåller Ett Hundra Tusen Francs;
Fru Sofie Kapy von Kapivar, hvars adresse är känd af Anglo-Oesterreichische Bank i Wien är berättigad till en lifränta af 6000 Florins Ö.W. som betalas henne af sagde Bank och hvarför jag i denna Bank deponerat 150,000 Fl. i Ungerska Statspapper.
Herr Alarik Liedbeck, boende 26 Sturegatan Stockholm, erhåller Ett Hundra Tusen Kronor;
Fröken Elise Antun, boende 32 Rue de Lübeck Paris, är berättigad till en lifränta af Två Tusen Fem Hundra Francs. Dessutom innestår hos mig för närvarande Fyratio åtta Tusen Francs henne tillhörigt kapital som äger att till henne återbetalas;
Herr Alfred Hammond, Waterford, Texas, United States, erhåller Tio Tusen Dollars;
Fröknarna Emmy Winkelmann och Marie Win-

سامانە موڵکەکانی لە پاریس و سان ڕیمۆ دەگرێتە خـۆی، هـەروەها پـشکە ماڵییـەکانی لـە بانکەکانی بەریتانیا و ئایسلەندا و فەرەنسا و ئەڵمانیا و ڕوسیا و سوید هەیبوو، مافی تۆماری داهێنانەکانی و سندووقی پارەکانی لە شەقامی ٥٢ ی مالاکۆن لە پاریس، دەگرێتەوە. هەموو ئەمانە سەروەتی نۆبڵیان پێك دەهێنا. نۆبڵ ژن و منـداڵی نـەبوو کـە مـرد ٢ ملیـۆن کرۆنـی سویدی تەرخانکرد بۆ منداڵەکانی خوشك و براکانی، و ژمارەیـەك لـە هاوڕێکانیـشی بێبـەش نەکردبوو لەم سامانە.

Ragnar Sohlman - Executor of the Will (1870-1948)

ڕاگنەر سۆڵمان –جێبەجێکاری وەسێتەکە (١٨٧٠-١٩٤٨)

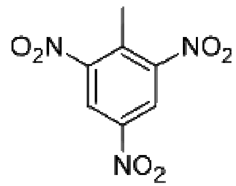

ئەمە ڕاگنەرە لە تاقیگەکە ئەلفرێد نۆبڵ لە سان ڕیمۆی ئیتاڵیا

وەکو ئەندازیارێکی گەنجی کیمیایی، ڕۆگنەر کاری لە سـان ڕیمـۆی ئیتاڵیـا لـە تاقیگەکـەی ئەلفرێد نۆبڵ دەکرد، لەوە سیەتەکەیدا ئەلفرێـد نۆبـڵ ڕاگنــەر ســۆڵمان و ریــدۆڵفی وەك جێبەجێکەری وەسـیەتەکەی دانـابوو، هـەروەها دەیانزانی کە سامانەکانی ئەلفرێد نۆبڵ لە چەند وڵاتیکدا هەیە، ڕاگنەر سـۆڵمان و ڕۆدۆڵـف لـە سـەرەتادا بڕیاریانـدا کـە بەشـێکی زۆری ئـەم سامانانە بۆ سوید بگوێزنەوە، ئەم کارە ڕێگـیری کرا بـەوەی کـە دەسـەڵاتدارانی فەرەنـسا داوای پارەکەیان کردبوو گواستنەوەکەیان ڕاگرت، ئـەم دوو ئەندازیارە گەنجـە بـە شـێوەیەکی ئاسـایی بـە ئەسـپ و عارەبانـە چـوون بـۆ دەوروبـەری بانکەکان لە پاریس، هەموو ئەو بەڵگە و دۆکیومێنتانەیان کۆکردەوە کە پەیوەندی بە سـەروەت و سـامانەکەی ئەلفرێـد نۆبڵـەوە هـەبوو. پاشـان بەڵگەنامـەکان لـە کۆنتێنـەری گـەورەدا کۆکرانەوەو بە پاپۆڕ بۆ سوید گوێزرانەوە لە یەکێك لە وێستگە ئاسنینەکانی پاریسەوە کـە بـە شـێوەی کەلوپـەلی ئاسـایی تۆمـار کرابـوو. لـە سـوید سـۆڵمان ڕۆڵێکـی گرنگـی گێـڕا لـە جێبەجێکردنی وەسیەتەکەی نۆبڵدا، ئەو ڕۆڵێکی گرنگـی گێـڕا لـە دامـەزرانـدنی دامـەزراوەی نۆبڵدا و ڕێکخستنی هاوکارییەکانی ئەم دامەزراوەیە لەگەڵ پەیمانگەی بەخـشینی خەڵاتـەکان. پاشان ڕاگنەر سۆڵمان لە یەکێك لە کۆمپانیاکانی نۆبڵ لە سوید ئیشی دەکرد، AB Bofors Nobelkrut، لە ١٨٩٩-١٩١٩، بوو بە سەرۆکی جێبەجێکەری کۆمپانیایەکـە. لـە مـاوەی ١٩٢٩-١٩٤٦ ڕاگنەر خزمەتی وەکو بەڕێوەبەری گشتی دامەزراوەی نۆبڵ کردووە.

TNT تی ئێن تی (ماددەیەکی کیمیاوییە)

پێکهاتەی ماددەکە	

زانیاری گشتی	
ناو	ترای نیترۆ تولیۆین
شێوگی کیمیاوی	CH3(2NO)2H6C٣
تایبەتمەندی	زەردە، وەك کریستاڵ وایە لە شێوەی دەرزیدا (دەرزیلەی)
تایبەتمەندییەکانی	
بارستە مۆڵ	٢٢٧/١٣١ غم / مۆڵ
باری ماددەکە	ڕەق
هەستیاری بۆ پیاکێشان	نا هەستیارە
هەستیاری بۆ لێخشان	نا هەستیارە
چڕی	١,٦٥٤ غم /سم٣

خێرای تەقینەوە	٦،٩٠٠ م/چ
پلەی توانەوە	٨٠،٣٥ °س
پلەی کوڵان	٢٩٥ °س
فشاری بون بە هەڵم	٠,٠٥٧ باسکالَ (٨١ °س)
توانای توانەوە	باشە بە کارتێکردنی، ئەسیتۆن، بەنزین. باشنییە لە ئاودا.
سەرچاوەی پاراستن	
هێمای مەترسیداری بۆ بوونی ئەم ماددەیە	

سیستەمی جیهانی بۆ یەکەکان بە کارهاتووە لێرەدا، سەرجەم زانیارییەکان لێرەدا پێوانەییە لە ژێر فشار و پلەی گەرمای پێوانەیدایە

تی ئێن تی TNT یان ترۆتیل، ماددەیەکی کیمیاوییە بە ناوی زانستی ترای-نیترۆ-تۆلیۆیین ناسراوە، ماددەیەکی تەقەمەنییە بۆ خۆی کە وەك بەشێك لە تێکەڵەیەکی تەقەمەنی تر بەکاردێت. شێوگی کیمیاوی CH3(2NO)2H6C٣ بە پێچەوانەی نترۆگلیسرین (Nitroglycerin)ە، کە بە هۆی کارتێکردنی پیاکێشانەوە ناتەقێتەوە، واتا بۆ تەقاندنەوەی پێویستی بە تەقێنەرەوەیەك هەیە (Detonator). ئاو هەڵنامژێت، بە پێچەوانەی داینامیتەوە Dynamite، توانای هەڵگرتنی هەیە بۆ ماوەیەکی درێژ بەبێ ئەوەی کارای خۆی لە دەست بدات.

وەك یەکەیەك بۆ پێوانەی وزە بەکاردێت. بۆ نموونە وزەی بۆمبایەکی ناوکی پێوانە بە تەقاندنەوەی بڕێکی دیاریکراو لە تی ئێن تی پێوانە دەکرێت. بۆ نموونە بۆمبایەکی ناوکی بە هێزی ١٠ کیلۆ تەن (kiloton) هێزەکەی یەکسانە بە تەقاندنەوەی ١٠ هەزار تەن لە تی ئێن تی.

ماددەکە ناسراوە بەوەی کە ژەهرە و توانای هەڵمژینی هەیە لە ڕێگەی پێستەوە.

مێژووی تی ئێن تی: ساڵی ١٨٦٣ بۆ یەکەم جار تی ئێن تی دروستکرا لە سەر دەستی کیمیاگەری ئەڵمانی جۆزیف ویلبراند، بەڵام بە شێوەیەکی گشتی بڵاوی نەکردەوە لەبەر ئەوەی ڕێگەی تەقاندنەوەی گران بوو لەو کاتەدا ناچالاك دەرکەوت لە یەکەم وێنەیدا، سوپای ئەڵمانی لە جەنگی یەکەمی جیهانیدا بەکاریهێنا لە دژی کەشتییە بەریتانییەکان.

نترۆگلیسرین (Nitroglycerin)

نترۆگلیسرین ماددەیەکی شلی زۆر خێرای تەقەمەنییە، کە بنەمای گیراوەی داینامیتە کە زانای ئیتاڵی ئاسکانیۆ سۆبیرۆ Ascanio Sobrero توانی پێی بگات بە دلۆپاندنی گلیسرین لە تێکەڵەیەکی دووترشی چڕدا کە ترشی کبریتیك و ترشی نیتریك بوو، بەڵام بەکارهێنانی دیاریکراو بوو لەبەر ئەوەی تەنها بە ئاڵۆویرکردنی ناوشیارانە دەتەقییەوە. تا چەند ساڵ پاشتر ئەلفرێد نۆبڵ ڕێگەیەکی بۆ ئەمان دۆزییەوە، کە لەگەڵ خۆڵ تێکەڵی کرد، هەروەها لەگەڵ لۆکە و لەگەڵ نترۆ سلیلۆز و لەگەڵ هەموو ماددەیەك تێکەڵاوی کرد، بۆ کەمکردنەوەی هەستیاری. تا گەیشتە شێوەی داینامیت، داینامیتی جەلاتینی و ڕەقی دەستکەوت. داینامیت چەند خراپی هەیە لەوانە هێزەکەی کەم دەکات لەگەڵ تێپەڕبوونی کاتدا، بەڵام لە ڕۆژەکانی یەکەمی دروستکردنیدا بەهێزترە.

نترۆگلیسرین: ماددەیەکە کە زۆر زوو کارلێك دەکات پێکهاتووە لە $(HNO_3+H_2SO_4)$+ گلیسرینی پوخت، توندی تەقینەوەی ١٧٥١ کیلۆ جول، پێکهاتەی کیمیاوی 9O3N5H3C.

داینامیت: ماددەیەکی خێرایە بۆ تەقینەوە، داهێنەرەکەی زانای سویدی ئەلفرێد نۆبڵە، کە بۆ هەڵکەندنی کانەکان بەکاری هێنا، بەڵام لە کەمکردنەوە و یارمەتیدانی کاری کرێکارانەوە برا بۆ خواستی جەنگ. داینامیت لە ئێستادا لە جۆرە زۆر چاو بۆ گێڕدراوەکانە بە مەبەستی تازەگەری جۆرا و جۆری چەك کە لە جەنگەکاندا بەکاردێت.

چالاکیە پیشەسازییەکانی ئەلفرێد نۆبڵ

Alfred Nobel's Industrial Activities

کۆمپانیای نۆبڵ داینامیت The Nobel Dynamite Companies

پێشەکی:

ئەو تۆزە ڕەشەی کە دەیان ساڵە لە بەردەستدایە دەتەقێنرێتەوە بۆ مەبەستی شارستانی و سەربازیش، داهێنانی ئەلفرێد نۆبڵە، بەوەی کە دەستی گرت بەسەر تەقینەوەی ماددەی نترۆگلیسریندا و وایلێکرد کە بتوانرێت ئەم ماددە تەقەمەنییە بەهێزتربێت، و لە بازاڕی تەقەمەنی شارستانی و سەربازیدا جێگەی بایەخ بێت. داینامیت بە گواستنەوە و تاوتوێکردنی نترۆگلیسرین وەبەرهات. بە گشتی پیشەسازییەکی نوێ و فراوان بوو. کەپشتی بەداهێنانی نۆبڵ بەست لە سەرەتادا و لە ماوەی ١٠ ساڵدا ١٦ کارگەی لە ١٤ وڵاتدا دامەزراند، لەگەڵ نۆبڵدا وەك هەڵگری پشك (سەهم) یان خاوەن یان هاوبەش کەسان و کۆمپانیای تریش هاوبەش بوون لە بنیاتنانیاندا. لە سەرەتادا لەگەڵ کۆمپانیای هاوبەش لە ستۆکهۆڵم کاریکرد. نۆبڵ ساڵانێك پاش ئەوەی کۆمپانیایەکی فراوانی نێودەوڵەتی یەکەمی لە جیهاندا بە ناوی کۆمپانیای داینامیت نۆبڵی ماڵی دامەزراند، کە ئەمە دیاردەیەکی نوێ بوو لە جیهانی بزنزدا. کۆمپانیایەك کە بە فراوانی بووە خاوەنی پشك لە کۆمپانیاکانی تردا لە ژمارەیەك وڵاتدا و دەستی گرت بەسەریاندا و کارە هاوبەشەکانی بەڕێوەبرد.

سوید ١٨٦٤ Sweden: لە ساڵی ١٨٦٤ دا نۆبڵ نترۆگلیسرین ئەکتیبۆلاگیت ئەی بی Nitroglycerin Aktiebolaget AB ی لە سوید دامەزراند. کۆمپانیایەك بوو بەسەرمایەیەکی زۆر کەمەوە کەوتەکار، کە زۆربەی پارەکەی لەلایەن بازرگانێکی ستۆکهۆڵمەوە دابین کرابوو کەلە ٤٩,٦٪ لە پشکەکانی کۆمپانیاکەی دەدرایە. کارگەکە لە ڤینترڤیکن Vinterviken بنیات نرا کە ١٠ کیلۆمەتر لە ناوەندی شاری ستۆکهۆڵمەوە دور بوو.

نەرویژ ١٨٦٥ Norway: لە سەرەتای ساڵی ١٨٦٥ دا نۆبڵ کۆمپانیای دووەمی نترۆگلیسرنی دامەزراند لە وڵاتی نەرویژ.

ئەڵمانیا ١٨٦٥ Germany: بە تەواوی درکی خۆیەوە بۆ بازاڕ و ئەگەرە گەورەکانی ماددەی تەقەمەنی نوێ، نۆبڵ دەستیکرد بە بەرهەمهێنان لە وڵاتانی تردا کرد. لە نیوەی دووەمی ١٨٦٥ دا سویدی بەجێهێشت، نەیتوانی بگەڕێتەوە بۆ ئەو وڵاتە جگە بە سەردان نەبێ. چوو بۆ هامبۆرگ Hamburg لەوێ دەستی کرد بە پیشەسازی نترۆگلیسرین. لە سەرەتای کارەکەوە لە ژێر مەرجە کاتییەکانی دوو بازرگانی سویدیدا بوو. پاش پێدانی مۆڵەت لەلایەن کاربەدەستانەوە لە کرومیل Krümmel، لە دەرەوەی هامبۆرگ کارگەیەکی بنیاتنا. نۆبڵ ٥٧ ٪ ی کۆمپانیا ئەڵمانییەکەی هەبوو.

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا USA١٨٦٦: لە ساڵی ١٨٦٦ دا نۆبڵ چوو بۆ ویلایەتەیەکگرتووەکانی ئەمریکا، ئامانجی سەرەکی بەرگریکردن بوو لە مافە تۆمارکراوەکانی لەوێ. پاش ئەوەی بەسەرکەوتووی ئەم کارەی ئەنجامدا. خۆی ئامادەکرد بۆ پێکهێنانی کۆمپانیای نترۆکلیسرین. لەلای رۆژهەڵاتی رووباری هاکینساك Hackensack لە نیوجیرسی New Jersey بنیاتی کۆمپانیایەکی نا کە ئەمڕۆ دوورنییە لە کۆتایی پردی جۆرج واشنتۆن George Washington. پاش سێ ساڵ کارگەکە روخا بە هۆی تەقینەوەوە لەناو چوو. کۆمپانیاکە لە بەرهەمهێنان وەستا.

فەرەنسا ١٨٧٠ France: لە ساڵی ١٨٦٩ دا نۆبڵ چاوی کەوت بە پاوڵ بارب Paul Barbe لە فەرەنسا. کە ئارەزوویەکی زۆری هەبوو بۆ داینامیت. کە لە لیڤیردۆن Liverdunلە نزیك نانسی Nancy دەژیا. هەردووکیان رازی بوون بە دابینکردنی پارەی داینامیت لە فەرەنسادا. بە وەبەرهێنانی دەوڵەت لە بەرهەمهێنانی تەقەمەنیدا. بەو مەرجانەی کە نۆبڵ دابوونی (هەی بوو). واتا بە نیوەی خێرەکەی رازی بوو. کارگەکە لە کۆتایدا بنیاتنرا لە پاولیلیس Paulilles لەسەر دەریای سپی ناوەڕاست لە پارینیس – ئۆرینتالیس Pyrénées-Orientales.

شانشینی یەکگرتوو (بەریتانیا) ١٨٧١ United Kingdom: شەریکە ئەڵمانییەکەی نۆبڵ، پێی باش بوو کە کۆمپانیا ئەڵمانییەکە فراوان بکرێت بۆ کۆمپانیایەکی بەرهەمهێنی گەورە، بەڵام نۆبڵ پێشینەیەکی تری هەبوو. لە بەهاری ساڵی١٨٦٨ دا نۆبڵ چوو بۆ بەریتانیا لەگەڵ خۆی جانتایەك داینامیتی هەڵگرتبوو. بە بەریتانیادا گەڕا و گەشتی کرد، خۆپیشاندان

لە دژی بەرێخرا لە شوێنی جۆراوجۆر لە دژی ئەو بەرهەمە تازەیەی (داینامیت). گفتوگۆکانی سێ ساڵی خایاند لەم وڵاتەدا کە زۆرترین هۆکار ئەو راستییەبوو کە نۆبڵ و مەرجەکانی لێزانانی (خەبیر)ە ماڵییە سکۆتلەندییەکان Scotland هەیان بوو کە زۆر گران بوو بۆ رێکەوتن. لە ساڵی ١٨٧١ دا کۆمپانیای بریتش داینامیتی سنووردار British Dynamite Company Ltd دامەزرا. بەسەرمایەی ٢٤ هەزار پاوەند. کە بۆ ئەوکاتە کۆمپانیایەکی زۆر بچووك بوو.

ئەو جانتایەی کە نۆبڵ هەمیشە لەگەڵ خۆی دەیبرد بۆ وڵاتان و شوێنەکانی کارکردنی

جەنگ و ئاشتی لە بیرکردنەوەی ئەلفرێد نۆبڵد

War and Peace in the Thinking of Alfred Nobel

پاش ئەوەی خواستی نۆبڵ ئاشکرا بوو لە پاش مردنی لە سان ڕیمۆ (San Remo) لە ١٠ی کانوونی یەکەمی ساڵی ١٨٩٦ دا. ئاشکرا بوو کە خەڵاتێکی تایبەتی بۆ ئاشتی داناوە. ئەمە یەکسەر هەرایەکی گەورەی نێودەوڵەتی نایەوە، کە ناوی نۆبڵ گرێدراوە بە تەقینەوە و تەکنیکی سوودمەند بە جەنگەوە. بەڵام بەدڵنیاییەوە نەك لەگەڵ شتی گرێدراو بە ئاشتییەوە. ئەلفرێد نۆبڵ خواستی بوو کە خەڵاتی ئاشتی لەلایەن لیژنەیەکی پێنج کەسییەوە کە پەرلەمانی نەرویژی دیاریدەکات ببەخشرێت. بەو کەسانەی کە زۆرترین یان باشترین کاریان ئەنجامداوە بۆ برایەتی نێوان گەلان یان بۆ هەڵوەشاندنەوە و کەمکردنەوەی سوپای هەمیشەیی یان پاڵپشتی کردنی بۆ کۆنگرەکانی ئاشتی، ئەنجامدابێت. لە نووسراوەکانی ئەلفرێد نۆبڵدا شیکردنەوەی جیاواز بۆ بیرەکانی هەیە. تێوەگلانی لە چیرۆکی خۆشەویستیدا، هەندێك دەڵێن لە لاوێتییەوە خاوەنی بەرژەوەندی بووە لە ئاشتیدا لە هەندێك لە کارەکانیدا، هەندێکی تر دەڵێن تاکاتێکی زۆر دەرەنگ نەهات بۆ پێچەوانەکردنەوەی شتی چارەنووسسازی مرۆڤایەتی. ئەلفرێد نۆبڵ دنیابینییەکی ڕۆشنی هەبوو کە چی دەگوزەرێت لە سیاسەتی نێودەوڵەتیدا لە ماوەی نیوەی دووەمی سەدەی نۆزدەیەمدا. دەستیکرد بە چالاکی پیشەسازی، تاپلەیەکی بەرز داهێنان و چالاکییە

بازرگانییەکانی بەستراوە بوو لەگەڵ مەرجە پێویستەکانی جەنگ و ئاشتیدا، ئەلفرێد وەك لاوێك ئامادەبوو لەگەڵ باوکیدا ئەمانوئێل لەسەر حسابی قەیسەری ڕوسی مینی دەریاییان دروستکرد کە هۆکارێك بوو لە خزمەتی جەنگی قرمدا لە ناوەڕاستی ئەو سەدەیەدا. داهێنانی گرنگی تایبەتی ئەلفرێد دایناميتە. بەو بیرەوە پێشی نەخست کە لە جەنگدا بەکاربێت، نەیشی توانی بەر بەوە بگرێت کە لەو بوارەدا بەکارنەیەت. دایناميت بۆ نموونە لە جەنگی فرانکۆ پروسیدا (Franco-Prussia) بۆ یەکەم جار لەلایەن پرۆسییەکانەوە بەکارهات. پاشتر لەلایەن فەرەنسییەکانەوە بەکارهات. لە ساڵی ١٨٨٠دا گەشەی پێدا و پێشکەشی کرد بە فەرەنسییەکان بە ناوی تۆزی بێ دوکەڵ (smokeless powder)، بەڵام بە هۆی چەند ئاڵۆزییەکەوە لە جیاتی ئەوان هات تا بەئیتاڵیەکانی بفرۆشێت. لە دەیەی کۆتایی ژیانیدا ئەلفرێد نۆبڵ خۆی هات تا بەشداری بکات لە پێشخستن و قۆستنەوەی تەکنەلۆژیا و داهێنانی جیاوازی چەکدا. بۆ نموونە موشەك و تۆپی پێشکەوتوو. لە ناوەڕاستی سوید کە بووبووە ناوەندی ئەم کارەی. بەم کارەشی ڕاستەوخۆ چووە بەشی عیتاد و پێویستییە سەربازییەکانی جەنگەوە، ئەمەی بەتەواوی بۆ دەستەبەر نەکرا تا کۆتایی ژیانی هەروەها لەو کاتەدا وتی کە بەرژەوەندی لە کردەی ئاشتیدایە. بیروڕاکانی لەسەر جەنگ و ئاشتی پیشاندابوو لە ساڵانێکی دوور و درێژدا لەو نامە گۆڕینەوانەی لەگەڵ جەنگاوەری ئاشتی نەمساوی و دانەری ڕۆمانی بەناوبانگی دژی جەنگ بەناوی (چەکەکەت دانێ) (Lay down Your Arms) بیرسا ڤۆن سۆتنەر (Bertha von Suttner)، لە یەکەم یەکتر بینینیاندا لەگەڵ نۆبڵ لە پاریس لە ساڵی ١٨٧٦ دا، کاریگەری لەسەر نۆبڵدانا، لە ساڵی ١٨٩١ دا خاوەندارێتی کارگەی دایناميتی هەڵواسی بۆ بێرسا. وتیشی لەوانەیە کارگەکانم ئاستێك بۆ جەنگ دابنێن بەمزوانە، پاش ئەوەی درکی بەوە کرد ئەمڕۆ دوو فەیلەقی سوپا دەتوانن لە ماوەی چرکەیەکدا یەکتری لەناوبەرن سەرجەم گەلانی شارستانی هەست بە ترس دەکەن لە لەناوچوونی هێزەکانیان. نۆبڵ بۆ ماوەیەکی درێژ نەژیا تا ڕووبەڕووی جەنگی جیهانی یەکەم ببێتەوە تابیبنێت چەندە بیروبۆچوونەکانی هەڵە بووە. لە ڕێگەی پەیوەندی کردنی بە بێرساوە کاریگەری لەسەر بیری نۆبڵ دانا، لانی کەم لەیەك خاڵدا، بێرسا لە هێزێکی بزوێنەری جیهانی دژی جەنگ کە لە ئەوروپا بەرپا ببوو ئەندام بوو. نۆبڵ بووبە ئەندامی رابیتەی ئاشتی نەمساوی، هاوکاری ئاشتی دەکرد بە پارە. هەروەك بۆی (بێرسا) نووسی تەنها پارە پێویست نییە، بەڵکو

بەرنامەیەکی واقعی دەوێت. ئەلفرێد نۆبڵ چاوی لە ئاشتی بوو و سەرنجی ئەم کارەی ئەدا لە ئەوروپادا. لە ٢٧ ی تشرینی دووەمی ١٨٩٥ دا چوارچێوەی خەڵاتێکی دارشت (بۆ هەر کەسێك کە باشترین کارێك بکات بۆ برایەتی نێوان گەلان، یان کەمکردنەوەی سوپا و بەستنی کۆنگرە و پاڵپشتی ئاشتی بکات)، ئەلفرێد نۆبڵ یەکسەر بە بیرسای راگەیاند و خۆشحاڵی خۆی دەربڕی. لە سەدەی نۆزدەدا نۆبڵ کاتێکی زۆری بۆ گەشەپێدانی تەکنەلۆژیای چەك تەرخان کرد. کە واینەدەبینی کە تێوەگلابێت لە جەنگەوە، چونکە زانایان بەرپرس نین لەوەی کە چۆن بەرهەمەکانیان بەکاردەهێنرێت. هەموو زانایەك خۆی بەبێلایەن دەزانێت کە دەتوانرێ کارەکەی بۆ ئامانجی باش یان خراپ بەکاربێت. کە ئەم بیرۆکەیە بەسەر چەکیشدا دەسەپێت، کە نۆبڵ داینامیتی دۆزییەوە مەبەستی دروستکردنی چەك نەبوو، بۆیە خۆی بەبێلایەن دەزانێت.

پۆلەکانی خەڵاتی نۆبڵ

Nobel Prize Categories

پۆل	مەدالیا	تایبەتمەندی
خەڵاتی نۆبڵی فیزیا		ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست Royal Swedish Academy of Sciences دەیبەخشێت بە هەر کەسێك کە داهێنان یان دۆزینەوەیەکی گرنگ ئەنجامبدات لە بواری فیزیادا.
خەڵاتی نۆبڵی کیمیا		ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست Royal Swedish Academy of Sciences دەیبەخشێت بە هەر کەسێك کە داهێنان یان دۆزینەوەیەکی گرنگ ئەنجامبدات لە بواری کیمیادا.
خەڵاتی نۆبڵی نۆژداری و فیسیۆلۆژی		دەبەخشرێت بە هەر کەسێك کە دۆزینەوەیەکی زۆر گرنگ ئەنجامبدات لە بواری نوژداری و فیسۆلۆژیدا کە پەیمانگای کارۆلینسکا Karolinska Institutet دەی بەخشێت.
خەڵاتی نۆبڵی وێژە		ئەکادیمیای سویدی Swedish Academy دەیبەخشێت بە هەر کەسێك کە لە بواری وێژەدا دیارترین کار ئەنجامبدات.
خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی		لەلایەن کۆمیتەی نۆبڵی نەرویژەوە Norwegian Nobel Committee دەبەخشرێت بە هەر کەسێك کە کارێکی لە پێناو برایەتی لە نێوان گەلاندا ئەنجامدابێت، یان هەوڵیدابێت بۆ کەمکردنەوە و هەڵوەشاندنەوەی سوپاکان و هەوڵدان بۆ بەئەنجام گەیاندنی کۆنگرەی ئاشتی.
خەڵاتی نۆبڵی ئابووری		ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست Royal Swedish Academy of Sciences دەیبەخشێت بە هەر کەسێك کە داهێنانێکی دیاری بە ئەنجام گەیاندبێت لە بواری ئابووریدا، کە خەڵاتی بانکی ناوەندی سویدە (Sveriges Riksbank).

مەدالیای خەڵاتەکە

سندوقی مەدالیاکە

Medal of Prize

دیوی پێشەوەی مەدالیای بەخشینی خەڵاتی نۆبڵ (فیزیا، کیمیا، وێژە، نوژداری) نەخشاوە، هەمان پیشاندانیان هەیە، کە وێنەی سەری ئەلفرێد نۆبڵە، لەگەڵ ساڵانی لە دایکبوون و مردنی بە زمانی لاتینی (NAT-MDCCC XXXIII OB-MDCCC XCVI)، هەمان وێنەش لەسەر مەدالیای ئاشتی و ئابووری هەیە بەڵام بە کەمێك جیاوازییەوە.

هەریەك لە مەدالیاکان کێشی (٢٠٠ گ) گرامە، و تیرەکەی (٦٦ مم) ملیمەترە، و لە ئاڵتونی عەیاری (٢٣) دروستکراوە، ئاماژەکانی سەر مەدالیاکە بە پێی ئەو دامەزراوەیەی کە دەیبەخشێت دەگۆڕێت، لە ساڵی ١٩٨٠وە مەدالیاکانی سوید (ئەو مەدالیایانەی کە وڵاتی سوید دەیبەخشێت، واتە جگە لە مەدالیای خەڵاتی ئاشتی، کە وڵاتی نەرویژ دەیبەخشێت) مەدالیاکانی خەڵاتی نۆبڵ هەمان دارشتنیان هەیە (تصميم). لە ساڵی ١٩٠٢ وەوە جگە لە مەدالیای ئابووری، مەدالیای نۆبڵ (ئەوانەی لە سوید دەبەخشرێن جگە لە ئابووری) لە کاتی گونجاودا تەواونەبوو بۆ رێورەسمی ساڵی ١٩٠١، بۆیە مەدالیای کاتی بەخشرا، لە ساڵانی ١٩٠١-١٩٠٢ ئریك لیندبیرگ (Erik Lindberg) کە لە پاریس دەژیا، کەوتبووە ژێر کاریگەری نەقاشەکانی مەدالیای فەرەنسی مۆدێرنەوە لەوکاتەدا، رۆی چاپلین Roty, Chaplain، تیست Tasset، ڤێرنون Vernon، کە دروستکەری ژمارەیەك مەدالیایە. هۆی دواکەوتنی مەدالیاکان دەگەرێتەوە بۆ ئەو سومبولانەی کە دەبوایە لەسەر رووی مەدالیاکان هەبوایە، کە دەبوایە لەلایەن سەرجەم ئەو دامەزراوانەی کە خەڵاتەکان دەبەخشن پەسەندبکرایە بەبێ ناکۆکی، پاش راگۆڕینەوەیەکی درێژ بەنامە، ئریك لیندبیرگ بڕیاری گەڕانەوەیدا بۆ ستۆکهۆڵم لە تشرینی دووەمی ١٩٠١دا تا بیروڕاکانی خۆی پێشکەش بکات کە سەرجەمیان پەسەندبوون .

مەدالیای خەڵاتی زانستی ئابووری سیرجیس ریکسبانك لە یادی ئەلفرێد نۆبڵدا

The Medal for The Sveriges Riksbank Prize in Economic Sciences in Memory of Alfred Nobel

دیوی پێشەوەی مەدالیای ئابووری

ئەستێرە و تاجەکە دروشمی ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست کە لە ساڵی ١٨١٥ دا دامەزراوە، لێواری مەدالیاکە نەخشاوە بە وشەکانی (Kungliga Vetenskaps Akademien) واتا ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست. دیوەکەی دیکە وێنەی بەشی سەرەوەی لەشی ئەلفرێد نۆبڵ پیشاندەدات، لێوارەکانی بە وشەی (Sveriges Riksbank till Alfred Nobels Minne 1968) واتا بە ئینگلیزی (The Sveriges Riksbank, in memory of Alfred Nobel, 1968) سڤیلایجس ریکسبانك (بانکی ناوەندی سوید) لە یادی ئەلفرێد نۆبڵ ١٩٦٨ نەخشاوە. ئەم خەڵاتەش بە گوێرەی مەرجەکانی پێنج خەڵاتەکەی تر دەبەخشرێت، ناوی براوەی خەڵاتەکەش لەسەر لێوارەکەی نەخشاوە، ئەم مەدالیایە لەلایەن گۆنڤۆر سڤینسۆن لۆندکڤت (Gunvor Svensson Lundqvist) نەخشەی کێشراوە.

دیوی پشتەوەی مەدالیای ئابووری

مەدالیای خەڵاتی نۆبڵ بۆ ئاشتی

The Nobel Prize Medal for Peace

دیوی پێشەوەی مەدالیای ئاشتی

دیوی پێشەوەی مەدالیای ئاشتی، بەشی سەرەوەی لەشی ئەلفرێد نۆبڵ پیشان ئەدات، و لەسەر لێواری مەدالیاکە ناوی ئەلفرێد نۆبڵ نووسراوە لەگەڵ ساڵانی لەدایکبوون و مردنی بە زمانی لاتینی ALFR. NOBEL-MDCCC XXXIII OB-MDCCC XCVI . دیوەکەی دیکە وێنەی سێ پیاوە کە باوەشیان بەیەکدا کردووە لە شێوەی کۆمەڵەیەکی برایەتیدا، لە سەر لێوارەکەی بۆ ئاشتی و برایەتی Pro pace et fraternitate نەخشاوە لەگەڵ ناوی براوەی خەڵاتەکەش لەسەری نەخشاوە. ئەم مەدالیایە لەلایەن (گۆستاڤ ڤیجیلاند) Gustav Vigeland نەخشەی کێشراوە.

دیوی پشتەوەی مەدالیای ئاشتی

مەدالیای خەڵاتی نۆبڵ بۆ وێژە

The Nobel Prize Medal for Literature

دیوی پێشەوەی مەدالیای فیزیا و کیمیا و وێژە و نوژداری

بەهەمان شێوە ئەم دیوەی مەدالیاکانی (فیزیا و کیمیا و وێژە و نوژداری) کە هەموویان ئەم دیوەیان هەمان پیشاندانیان هەیە. بەشی سەرەوەی لەشی ئەلفرێد نۆبڵ پیشان ئەدات، لەگەڵ ناوی ئەلفرێد نۆبڵ و ساڵانی لە دایکبوون و مردنی بە زمانی لاتینی هەروەك مەدالیاکانی تر.

دیوی پشتەوەی مەدالیای وێژە

وێنەی پیاوێکی لاو دەنوێنێت کە لە ژێر دارێکدا دانیشتووە، خوداوەندێك دەنووسێت و گۆرانی ئیلهام دەڵێت، لە سەر لێوارەکەی (Inventas vitam juvat excoluisse per artes) ئەو کەسانەی هەلومەرجی ژیان لە سەر زەوی باش دەکەن بە دۆزینەوە نوێیەکانیان، ناوی براوەکە لەسەر لێوارەکەی نەخشاوە، ئەم مەدالیایە لەلایەن ئریك لیندبیرگ (Erik Lindberg) نەخشەی کێشراوە.

مەدالیای خەڵاتی نۆبڵ بۆ فیسیۆلۆژیا یان نوژداری

The Nobel Prize Medal for Physiology or Medicine

دیوی پشتەوەی مەدالیای نوژداری

مەدالیای پەیمانگای کارۆلینسکایە، کە وێنەی دکتۆرێکی عەبقەرییە کە کتێبێکی کراوەی هەڵگرتووە لە باوەشیا، ئاو کۆدەکاتەوە بۆ ئەوەی تینوێتی کچێکی نەخۆشی پێبشکێنێت، لە سەر لێوارەکەی (Inventas vitam juvat excoluisse per artes)

ئەو کەسانەی هەلومەرجی ژیان لە سەر زەوی باش دەکەن بە دۆزینەوە نوێیەکانیان، ناوی براوەکە لەسەر لێوارەکەی نەخشاوە، ئەم مەدالیایە لەلایەن ئریك لیندبیرگ (Erik Lindberg) نەخشەی کێشراوە.

مەدالیای خەڵاتی نۆبڵ بۆ فیزیا و کیمیا

The Nobel Prize Medal for Physics and Chemistry

دیوی پشتەوەی مەدالیای فیزیا و کیمیا

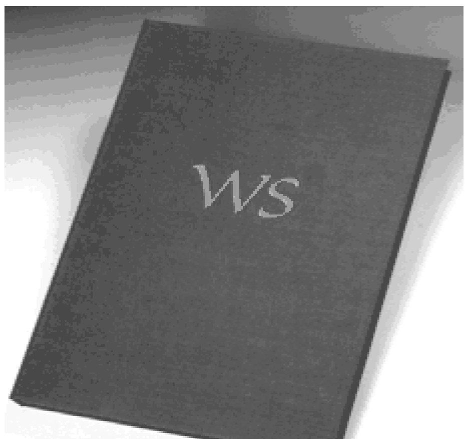
مەدالیای ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانستە، کە خوداوەندێك کەلە ئیسس(Isis) دەچێت لە هەورەوە دەرکەوتووە لە باڵیدا شاخی پیتاندنی هەڵگرتووە ئەو روبەندەی دەموچاوی داپۆشیوە سارده و لەلایەن عەبقەری زانستەوە لادراوە، لە سەر لێوارەکەی (Inventas vitam juvat excoluisse per artes) ئەو کەسانەی هەلومەرجی ژیان لە سەر زەوی باش دەکەن بە دۆزینەوە نوێیەکانیان، ناوی براوەکە لەسەر لێوارەکەی نەخشاوە، ئەم مەدالیایە

لەلایەن ئریك لیندبیرگ (Erik Lindberg) نەخشەی کێشراوە. مەدالیای فیزیا و کیمیا و نۆژداری و وێژە لەلایەن نەحاتی سویدی ئریك لیندبیرگ (Erik Lindberg) وە نەخشێنراوە، مەدالیای ئاشتی لەلایەن نەحاتی نەرویژی گۆستاڤ ڤیجیلاند (Gustav Vigeland) نەخشەی کێشراوە، مەدالیای ئابووری لەلایەن نەحاتی سویدی گۆنڤۆر سڤینسۆن لۆندکڤت (Gunvor Svensson Lundqvist) نەخشەی کێشراوە.

دبلۆمی خەڵاتی نۆبڵ

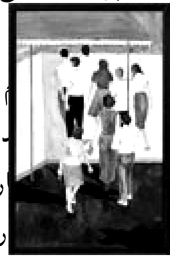
The Nobel Prize Diplomas

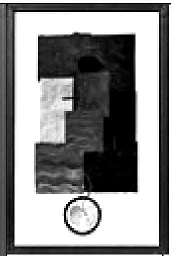
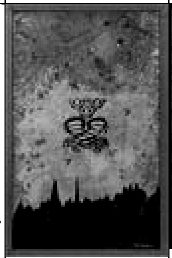
دامەزراوەکە ئاهەنگی رۆژی نۆبڵ لە ١٠ ی کانوونی یەکەمی هەموو ساڵێکدا لە یادی کۆچی دوای نۆبڵدا سازدەکات. لە ئاهەنگەکەدا خەڵات دەبەخشرێتە براوەکانی خەڵاتەکانی فیزیا و کیمیا و نۆژداری و وێژە و ئابووری لە ستۆکهۆڵم لەم ئاهەنگەدا شای سوید چەکێکی ماڵی کە بڕی ١٠ ملیۆن کرۆنی سویدییە بۆ هەر خەڵاتێك، مەدالیا و دبلۆمێکی رێزلێنان دەبەخشێت، براوەکان خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی، لە هەمان رۆژدا لە لە هۆڵی شاری ئۆسلۆ لەلایەن سەرۆکی لیژنەی نۆبڵی نەرویژییەوە بە ئامادەبوونی شای ئەو وڵاتە رێکدەخرێت و دەبەخشرێت. خەڵاتەکان لەلایەن ئەو دامەزراوانەوە کە بڕیاری دروستکردن (کێشان)ی دبلۆمەکان دەدەن دەبەخشرێت، ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانستەکان لێپرسراوە لە دبلۆمەکانی فیزیا و کیمیا، لە ساڵی ١٩٦٩ شەوە دبلۆمی ئابووری. پەیمانگای کارۆلینسکا لێپرسراوە لە دبلۆمی نۆژداری، ئەکادیمیای سوید لێپرسراوە لە دبلۆمی وێژە، دەستەی نۆبڵی نەرویژی لێپرسراوە لە دبلۆمی ئاشتی. لە ئێستاشدا شێوەی هەموو

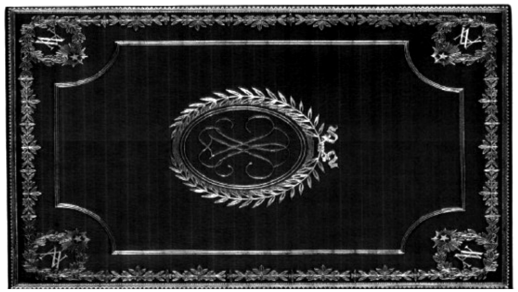

بەرگی دبلۆمەکە

دبلۆمەکان وەك یەکن، کە پێشتر لە سەرەتادا وانەبوو. لەوکاتەوەی دەستە جیاوازەکان بڕیاریاندا دیزاینێکی هونەری بۆ دبلۆمەکان بکێشرێت لەسەر ئارەزوو ماددەی بەکارهاتوو بەپێی ئارەزوو، کۆمپانیای بەرگ تێگری ریفسۆم Refsum bookbinding firm لێپرسراوی رێخستن و بەرگ تێگرتنی دبلۆمەکان بوو تا ساڵی ١٩٨٦ تاکاتێك کۆمپانیای کجیلّ- رۆجیر جۆسیفسۆن Josefson جێگەی گرتەوە. دیزاینی هونەری دبلۆمەکان جیاوازە بەدرێژایی ساڵەک م هەموویان پەیوەست بوون بە هەمان شکڵەوە کە زمانەکانی سویدی و نەرو دا بەزۆری سویدی هەمان دەق لەخۆدەگرێت. ناوهێنانی کەسەبراوەکە، ک ردراوە بە پێدانی خەڵاتەکە سەرباری هۆکاری بەخشینی خەڵاتەکە بەوکە رازاوەتەوە بە گوڵ و باڵندە و زەغرەفە و بەکاری هونەری تر. ئیمڕۆ هەر دبلۆمێکی نۆبڵ کارێکی هونەری دەگمەنە، کە لەسەر پارچەیەك چەرم دروست دەکرێت، بە گشتی هەمان شێوازی نووسینی سەدەکانی ناوەڕاست بەکاردێت. تجلید دەکرێت (بەرگی تێدەگیرێت) بەچەرمی دروستکراو بۆ دبلۆمی فیزیا رەنگی شین، بۆ کیمیا و نۆژداری سوور، بۆ ئابوری قاوەیی، بۆ وێژە هونەرمەند خۆی هەڵیدەبژێرێت. خۆشنووسەکان نەخشی یەك پیتی رەنگ ئاڵتونی بۆ هەر براوەیەك لەسەر رووی دەرەوەی دبلۆمەکە دەنەخشێنن، دبلۆمەکە لە سندووقێك کە لە وەرەقەی بەهێزی چنراو پێکهاتووە، ناوپۆشکراوە لە ناو پێستی بەراز و پێستی خۆشکراودا بە قەبارەی ٢٣ x 35 سم.دادەنێن.

				
نۆژداری	نۆژداری	کیمیا	فیزیا	فیزیا
دبلۆمی خەڵاتی نۆبڵ ٢٠٠٦ The Nobel Prize Diplomas of 2006				
	ئابوری	ئاشتی	ئاشتی	وێژە

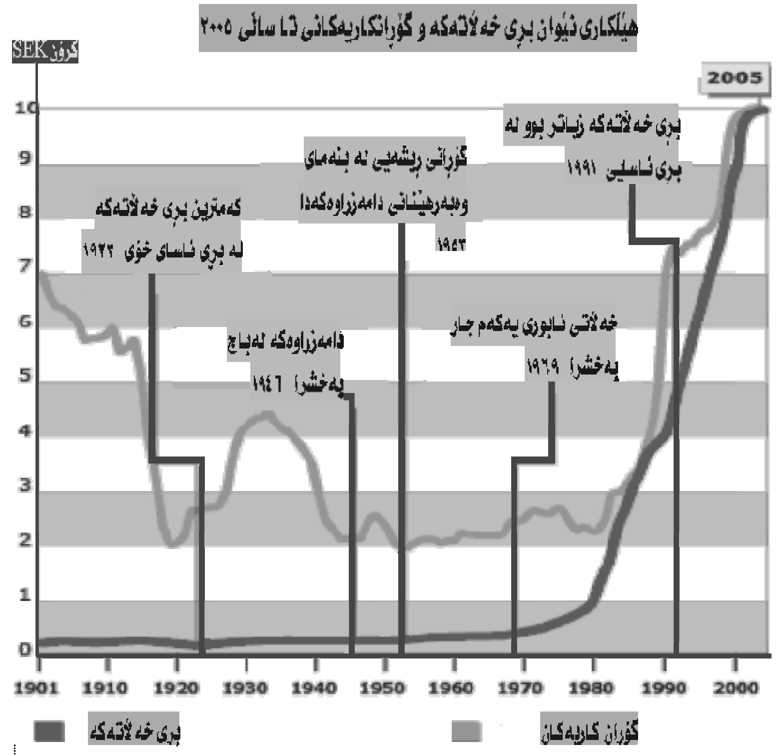

بڕی خەڵاتەکە بە کرۆنی سویدی (ئێس ئی کەی)

The Prize Amount in Swedish kronor (SEK)

ساڵێك بەرلەوەی بمرێت، ئەلفرێد نۆبڵ لە ٢٧ ی تشرینی دووەمی ١٨٩٥ دا هەندێك لە ئامانجەکانی ژیانی نووسی، خواستبووی کە سەرجەم دامەزراوەکانی و سامانەکەی کە بڕی ٣١ ملیۆن کرۆنی سویدی بوو، کە ئەمڕۆ دەکاتە بڕی ١,٥٠٠ ملیۆن، وەبەربهێنرێت لە شێوەی بۆندی ماڵی پارێزراودا و بکرێتە سندووقێك. دابەشبکرێت لە شێوەی خەڵاتدا ساڵانە، بدرێت بەو کەسانەی کە ساڵی پێشوو زۆرترین سوودیان بە بەشەرییەت گەیاندووە. بڕی خەڵاتی نۆبڵ بۆ ساڵی ٢٠٠٦ نزیکەی ١٠ ملیۆن کرۆنی سویدی بوو بۆ هەر بەشێکی خەڵاتەکە. لێرەدا بڕی ماڵی خەڵاتەکە لە ساڵی ١٩٠١ تا ساڵی ٢٠٠٧ لە شێوەی خشتەیەکدا دەخەینەڕوو لەگەڵ گۆڕانکارییەکانی ئەم بوارە.

بڕی ماڵی بە کرۆن	تێبینی	ساڵ
١٥٠,٧٨٢		١٩٠١
١٤١,٨٤٧		١٩٠٢
١٤١,٣٥٨		١٩٠٣
١٤٠,٨٥٩		١٩٠٤
١٣٨,٠٨٩		١٩٠٥
١٣٨,٥٣٦		١٩٠٦
١٣٨,٧٩٦		١٩٠٧
١٣٩,٨٠٠		١٩٠٨
١٣٩,٨٠٠		١٩٠٩
١٤٠,٧٠٣		١٩١٠
١٤٠,٦٩٥		١٩١١
١٤٠,٤٧٦		١٩١٢
١٤٣,٠١٠		١٩١٣
١٤٦,٩٠٠		١٩١٤
١٤٩,٢٢٣		١٩١٥
١٣١,٧٩٣		١٩١٦
١٣٣,٨٢٣		١٩١٧
١٣٨,١٩٨		١٩١٨
١٣٣,١٢٧		١٩١٩
١٣٤,١٠٠		١٩٢٠
١٢١,٥٧٣		١٩٢١
١٢٢,٤٨٣		١٩٢٢
١١٤,٩٣٥	بڕی ماڵی بۆ خەڵاتەکە، کەمترین بڕ	١٩٢٣
١١٦,٧١٩		١٩٢٤
١١٨,١٦٥		١٩٢٥

١٩٢٦		١١٦,٩٦٠
١٩٢٧		١٢٦,٥٠١
١٩٢٨		١٥٦,٩٣٩
١٩٢٩		١٧٢,٧٦٠
١٩٣٠		١٧٢,٩٤٧
١٩٣١		١٧٣,٢٠٦
١٩٣٢		١٧١,٧٥٣
١٩٣٣		١٧٠,٣٣٢
١٩٣٤		١٦٢,٦٠٨
١٩٣٥		١٥٩,٩١٧
١٩٣٦		١٥٩,٨٥٠
١٩٣٧		١٥٨,٤٦٣
١٩٣٨		١٥٥,٠٠٧
١٩٣٩		١٤٨,٨٢٢
١٩٤٠		١٣٦,٥٧٠
١٩٤١		١٣١,٤٩٦
١٩٤٢		١٣١,٨١٩
١٩٤٣		١٢٣,٦٩١
١٩٤٤		١٢١,٨٤١
١٩٤٥		١٢١,٣٣٣
١٩٤٦	دامەزراوەکە لە باج بەخشرا	١٢١,٥٢٤
١٩٤٧		١٤٦,١١٥
١٩٤٨		١٥٩,٧٧٣
١٩٤٩		١٥٦,٢٩٠
١٩٥٠		١٦٤,٣٠٤
١٩٥١		١٦٧,٦١٢

١٩٥٢		١٧١,١٣٥
١٩٥٣	یاسای دامەزراوەکە بۆ وەبەرهێنان گۆڕا	١٧٥,٢٩٣
١٩٥٤		١٨١,٦٤٧
١٩٥٥		١٩٠,٢١٤
١٩٥٦		٢٠٠,١٢٣
١٩٥٧		٢٠٨,٦٢٩
١٩٥٨		٢١٤,٥٥٩
١٩٥٩		٢٢٠,٦٧٨
١٩٦٠		٢٢٥,٩٨٧
١٩٦١		٢٥٠,٢٣٣
١٩٦٢		٢٥٧,٢٢٠
١٩٦٣		٢٦٥,٠٠٠
١٩٦٤		٢٧٣,٠٠٠
١٩٦٥		٢٨٢,٠٠٠
١٩٦٦		٣٠٠,٠٠٠
١٩٦٧		٣٢٠,٠٠٠
١٩٦٨		٣٥٠,٠٠٠
١٩٦٩	خەڵاتی زانستی ئابووری زیادی کرد	٣٧٥,٠٠٠
١٩٧٠		٤٠٠,٠٠٠
١٩٧١		٤٥٠,٠٠٠
١٩٧٢		٤٨٠,٠٠٠
١٩٧٣		٥١٠,٠٠٠
١٩٧٤		٥٥٠,٠٠٠
١٩٧٥		٦٣٠,٠٠٠
١٩٧٦		٦٨١,٠٠٠
١٩٧٧		٧٠٠,٠٠٠

١٩٧٨		٧٢٥,٠٠٠
١٩٧٩		٨٠٠,٠٠٠
١٩٨٠		٨٨٠,٠٠٠
١٩٨١		١,٠٠٠,٠٠٠
١٩٨٢		١,١٥٠,٠٠٠
١٩٨٣		١,٥٠٠,٠٠٠
١٩٨٤		١,٦٥٠,٠٠٠
١٩٨٥		١,٨٠٠,٠٠٠
١٩٨٦		٢,٠٠٠,٠٠٠
١٩٨٧		٢,١٧٥,٠٠٠
١٩٨٨		٢,٥٠٠,٠٠٠
١٩٨٩		٣,٠٠٠,٠٠٠
١٩٩٠		٤,٠٠٠,٠٠٠
١٩٩١		٦,٠٠٠,٠٠٠
١٩٩٢		٦,٥٠٠,٠٠٠
١٩٩٣		٦,٧٠٠,٠٠٠
١٩٩٤		٧,٠٠٠,٠٠٠
١٩٩٥		٧,٢٠٠,٠٠٠
١٩٩٦		٧,٤٠٠,٠٠٠
١٩٩٧		٧,٥٠٠,٠٠٠
١٩٩٨		٧,٦٠٠,٠٠٠
١٩٩٩		٧,٩٠٠,٠٠٠
٢٠٠٠		٩,٠٠٠,٠٠٠
٢٠٠١		١٠,٠٠٠,٠٠٠
٢٠٠٢		١٠,٠٠٠,٠٠٠
٢٠٠٣		١٠,٠٠٠,٠٠٠

٢٠٠٤		١٠,٠٠٠,٠٠٠
٢٠٠٥		١٠,٠٠٠,٠٠٠
٢٠٠٦		١٠,٠٠٠,٠٠٠
٢٠٠٧		١٠,٠٠٠,٠٠٠
٢٠٠٨		١٠,٠٠٠,٠٠٠

راستییەکانی پاڵاوتن Nomination Facts

ناوی پاڵێوراوانی خەڵاتی نۆبڵ جگە لەوانەی کە سەردەکەون، ئەوانیتر کە ژمارەیەکی زۆرە، پاڵێوراون بۆ ئەم مەبەستە، تا ماوەی (٥٠) ساڵ بەنهێنی دەمێنێتەوە و ئاشکرا ناکرێت. لە ساڵی ١٩٧٤ دا یاساکانی دەمەزراوەی نۆبڵ گۆڕا، بەوەی ناتوانرێت خەڵاتەکە ببەخشرێت بە کەسێك کە مردبێت، هەروەك ئەوەی کە روویدا لە ساڵی ١٩٩٦ دا. پاش ئاشکراکردنی براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ بۆ ئەو ساڵە، ویلیام ڤیکری William Vickrey مرد تەنها چەند رۆژێك پاش ئاشکراکردنی ناوەکەی وەك براوەی خەڵاتی نۆبڵی ئابووری.

بەر لە ساڵی ١٩٧٤ خەڵاتی نۆبڵ دووجار بەخشراوە بەم شێوەیە بە داگ هامارسجۆد Dag Hammarskjöld خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی بۆ ساڵی ١٩٦١، ئێریك ئاکسڵ کارڵفێلدت Erik Axel Karlfeldt خەڵاتی نۆبڵی وێژە بۆ ساڵی ١٩٣١.

ئایا ستالین پاڵێوراوە بۆ خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی؟

جۆزیف ستالین Joseph Stalin، سکرتێری گشتی پارتی کۆمۆنیستی یەکێتی سۆڤێت، دووجار پالێوراوە بۆ خەلاتی نۆبلی ئاشتی، لە سالانی ١٩٤٥ و ١٩٤٨ دا، بۆ ئەو هەولەی دابووی بۆ کۆتاپێهێنان بە جەنگی جیهانی دووەم.

جین ئادامس Jane Addams،91)) جار پالێوراوە لە نێوان سالانی ١٩١٦ بۆ ١٩٣١ دا. دواجار خەلاتی نۆبلی ئاشتی ١٩٣١ ی پێبەخشرا بە هاوبەشی لەگەل نیکۆلاس مۆرای بۆتلەر Nicholas Murray Butler.

جۆن رالیگ مۆت John Raleigh Mott بە هاوبەشی لەگەل Emily Greene Balch لە یەکەم پالاوتنیاندا خەلاتی نۆبلی ئاشتی ١٩٤٦ یان پێبەخشرا.

تیۆدۆر رۆزڤێلت Theodore Roosevelt، خەلاتی نۆبلی ئاشتی پێبەخشرا بۆ سالی ١٩٠٦، لە یەکەم سالی پالاوتنیدا.

جۆن جێمس ریچارد ماکلیۆد John James Richard Macleod، فریدریك گرانت بانتین Frederick Grant Banting، خەلاتی نۆبلی نوژداریان پێبەخشرا بۆ سالی ١٩٢٣، لە یەکەم سالی پالاوتنیاندا بەسی پالاوتن. بە هۆی دۆزینەوەی ئەنسۆلینەوە.

رۆبەرت کۆچ Robert Koch، 55)) جار لە ماوەی (٤) سالدا پالێوراوە، بەرلەوەی لە سالی ١٩٠٥ دا خەلاتی نۆبلی نوژداری پێببەخشرێت.

ماهاتما گاندی Mahatma Gandhi، سومبولی بەهێزی ناتوندوتیژی لە سەدەی بیستەمدا، خەلاتی نۆبلی ئاشتی پێنەبەخشرا. سەرەرای ئەوەی (١٢) جار پالێورا لە نێوان سالانی ١٩٣٧ بۆ ١٩٤٨ دا .

لایەنەکانی بەخشینی خەلاتەکە

KUNGL.
VETENSKAPSAKADEMIEN
THE ROYAL SWEDISH ACADEMY OF SCIENCES

ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست

Royal Swedish Academy of Sciences

ئەم ئەکادیمیایە لە ستۆکهۆلمە و دامەزراوەیەکی ناحکومی سەربەخۆیە. ئەندامەکانی سویدین، ئامانجی سەرەکی ئەکادیمیاکە هاندانە بۆ توێژینەوەی زانستی و بەرگری کردن لە ئازادی زانستی. ئەکادیمیاکە لە سالی ١٧٣٩ دا دامەزراوە. پشتی بەستووە بە کۆمەلەی پاشایەتی لەندەن و ئەکادیمیای پاشایەتی بۆ زانست لە پاریس. لە رێگەی پەیوەندییەکانی بەم ئەکادیمیایانەوە و هیتریش. کە یارمەتی ئەکادیمیای پاشایەتی سویدیدا بە مانەوەی پەیوەندی و پەیوەندی نێودەولەتی لە نێوان توێژەرەوانی زانستیدا. دابینکردنی ئامانجەکانی تری هاندانی سویدییەکان، سویدی هێشتەوە لە سەر هەستان بە بە دەستهێنانەکانی و دۆزینەوەکانی لە زانست و پاداشت کردنی ئەو کەسانەی کە گەیشتوون بە دۆزینەوە زانستییەکان، رێگەیەکی تر کە تیایدا ئەکادیمیای سوید ئامانجەکانی بەدەست دەهێنێت. دیاریکردنی براوەکانی سالانەی خەلاتی نۆبل بۆ فیزیا و کیمیا و ئابوورییە.

پەیمانگای کارۆلینسکا Karolinska Institute

ناوی تەواوی THE ROYAL CAROLINE MEDICO-CHIRURGICAL INSTITUTE ، لە ساڵی ١٨١٠ دا دامەزراوە، گرنگیپێدانی سەرەکی پەیمانگاکە تایبەتە بە توێژینەوە. ناوبانگێکی نێودەوڵەتی لە توێژینەوەی نوژداری ئەندامیدا بە شێوەیەکی تایبەت بەدەست هێناوە. ناوەندی رۆشنبیری پزیشکییە، پەیمانگای کارۆلینسکا مەشق بە یەك لەسەر سێی پزیشکەکانی، پزیشکی ددان، پزیشکی نەفسی، دەکات. کە مەشقی باوەڕپێکراو لە سوید دەبینن، لە ساڵی ١٩٠١ وە پەیمانگاکە بەرپرسیارە لە هەڵبژاردنی ساڵانەی براوەی خەڵاتی نۆبڵ بۆ زانستی فیسیۆلۆژی و نوژداری، هەروەك ئەلفرێد نۆبڵ لە وەسیەتنامەکەیدا دیاریکردبوو.

ئەکادیمیای سوید Swedish Academy

هەوڵ ئەدات بۆ پارێزگاری و بەرزکردنەوەی زمان و ئەدەبی سویدی، ئەکادیمیاکە خەڵاتی ئەدەبی جۆرا و جۆری هەیە، لە نێویاندا خەڵاتی نۆبڵی ئەدەب، ئەکادیمیاکە لەلایەن شا گۆستافی سێهەمەوە دامەزراوە، لە ٥ی نیسانی ١٧٨٦ دا لە ستۆکهۆڵم. ئامانجی پوختەکردن

و شکۆمەندبوون و گڕوتین دانە بە زمانی سویدی، لەم چالاکیانەیدا زۆر سەرکەوتووە. وەك دەرکردنی فەرهەنگ و رێزمانی زمانی سویدی. بە دەستهێنانەکانی سویدییەکان لە بواری رەوانبێژی و شعردا ئاشنادەکات لە پێشبڕکێیەکی ساڵانەدا، دراوێکی کانزایی ساڵانە دەردەکات بۆ سەرکەوتووە سویدیەکان. سەرەڕای ئەم خەڵاتە ئەکادیمیاکە زیاتر لە ١٠ خەڵاتی ئەدەبی تری هەیە، وەك خەڵاتی زمانی سویدی بۆ رۆشنبیری لە زماندا، خەڵاتی فێرکردنی سویدی بۆ گرنگی پێدانی زمان و ئەدەبی سویدی لە نەوە بچووکەکاندا. لە هەموویان گرنگتر لە خەڵاتەکانی ئەکادیمیاکەدا، خەڵاتی نۆبڵە بۆ وێژە (ئەدەب)، هەروەك داواکرابوو لە لایەن ئەلفرێد نۆبڵەوە لە وەسیەت نامەکەیدا.

دەستەی نۆبڵی نەرویژی

Norwegian Nobel Committee

دەستەی نۆبڵی پەرلەمانی نەرویژی، کۆمەڵەیەکە لە پێنج کەس، کە بەرپرسیارن لە دەست نیشانکردنی براوەی ساڵانەی خەڵاتی نۆبڵ بۆ ئاشتی. کە بۆ ماوەی شەش ساڵ دادەنرێن لە دەستەکەدا لە لایەن ستۆرتین Storting پەرلەمانی نەرویژەوە. تا ساڵی ١٩٣٦ ئەندامانی حکوومەتی نەرویژی هەڵدەبژێردران بۆ دەستەی نۆبڵ . لە سەر ناکۆکی خەڵاتی ئاشتی بۆ ساڵی ١٩٣٥، دەستوەردانی حکوومەت لەو بریارەدا کۆتایی پێهات، لە ساڵی ١٩٧٧ دا بە چوارچێوەیەکی فەرمی ئەندامانی حکوومەتی رێیانلێگیرا کە کاربکەن لە دەستەی خەڵاتی نۆبڵدا. ناوی گروپەکەش بە فەرمی گۆڕا بۆ دەستەی نۆبڵی نەرویژی لە هەمان ساڵدا.

پاڵاوتن بۆ خەڵاتی نۆبڵ

Nomination for the Nobel Prize

چۆن دەتوانم خۆم یان کەسێك بپاڵێوم؟ هیچ کەسێك ناتوانێت خۆی بپاڵێوێت. هەلەکانی پاڵاوتن لە نێوان دامەزراوەکانی بەخشینی خەڵاتەکەدا جیاوازە، ئەو کەس و دامەزراوانەی ئەم مافەیان هەیە ئەمانەن.

پاڵاوتن بۆ خەڵاتی نۆبڵ تەنها بە بانگهێشنامە ئەنجام ئەدرێت، دەستەی نۆبڵ نامەی نهێنی دەنێرن بۆ کەسانێك کە گونجاون بۆ پاڵاوتنی خەڵك. ناوی پاڵێوراوان و زانیاری تر دەربارەی پاڵاوتنەکە ناتوانرێت ئاشکرا بکرێت تا ٥٠ ساڵ دواتر جگە لەو کەسانەی کە سەردەکەون لەم پاڵاوتنەدا.

پاڵاوتنەکە بەپێی ئەو یاسایانەی دەستەی نۆبڵ کە هەر دامەزراوەیەك کە بەرپرسیارە لە بەخشینی خەڵاتەکە بۆ خۆی ژمارەیەك رێگا دەگرێتەبەر بۆ ئەم مەبەستە، وەك لە خوارەوە نیشاندراوە. تەنها ئەو کەس و لایەن و دامەزراوانەی کە دیاریکراون مافی ئەوەیان هەیە کەسانێك پێشنیار بکەن بۆ پاڵاوتن بۆ خەڵاتی نۆبڵ.

چۆنێتی پاڵاوتن بۆ خەڵاتی نۆبڵ لەلایەن دامەزراوە تایبەتمەندەکانی بەرپرس لە دیاریکردنی براوەکانی خەڵاتەکەوە

پاڵاوتنی گونجاو بۆ خەڵاتی نۆبڵی فیزیا

Qualified Nominators – The Nobel Prize inPhysics

١-	ئەندامانی سویدی و بێگانەی ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست.
٢-	ئەندامانی دەستەی نۆبڵی فیزیا.
٣-	براوەکانی خەڵاتی نۆبڵی فیزیای ساڵانی پێشوو.
٤-	مامۆستا و مامۆستای یاریدەدەرە هەمیشەیەکانی زانکۆکان و پەیمانگا تەکنەلۆژییەکانی سوید و دانیمارك و فنلاند و ئایسلاند و نەرویج و پەیمانگای کارۆلینسکا لە ستۆکهۆڵم.
٥-	هەڵمەتێکی نامەناردن لە کەمتر لە شەش زانکۆ و کۆلێژی زانکۆ کە ئەکادیمیای زانست دیاریاندەکات، لەگەڵ تێبینی کردنی گرنتی دابەشکردنێکی گونجاو بەسەر وڵاتانی جیاوازدا، و سەنگیان لە فێرکاریدا.
٦-	زانایانی تری ئەکادیمیاکە کە خانەنشین بوون کە دامەزراوەکە بەپێچەوانەوە بە گونجاویان دەزانێت بۆ لێکنزیك بوونەوە.

پاڵاوتنی گونجاو بۆ خەڵاتی نۆبڵی کیمیا

Qualified Nominators – The Nobel Prize in Chemistry

١-	ئەندامانی سویدی و بیّگانەی ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست.
٢-	ئەندامانی دەستەی نۆبڵی کیمیا.
٣-	براوەکانی خەڵاتی نۆبڵی کیمیای ساڵانی پێشوو.
٤-	مامۆستا و مامۆستای یاریدەدەرە هەمیشەیەکانی زانکۆکان و پەیمانگا تەکنەلۆژییەکانی سوید و دانیمارك و فنلاند و ئایسلاند و نەرویژ و پەیمانگای کارۆلینسکا لە ستۆکهۆڵم.
٥-	هەڵمەتێکی نامەناردن لە کەمتر لە شەش زانکۆ و کۆلێژی زانکۆ کە ئەکادیمیای زانست دیاریاندەکات، لەگەڵ تێبینی کردنی گرنتی دابەشکردنێکی گونجاو بەسەر وڵاتانی جیاوازدا، و سەنگیان لە فێرکاریدا.
٦-	زانایانی تری ئەکادیمیاکە کە خانەنشین بوون کە دامەزراوەکە بەپێچەوانەوە بە گونجاویان دەزانێت بۆ لێکنزیك بوونەوە.

پاڵاوتنی گونجاو بۆ خەڵاتی نۆبڵی نۆژداری

Qualified Nominators – The Nobel Prize in Physiology or Medicine

١-	ئەندامانی دەستەی نۆبڵ لە پەیمانگای کارۆلینسکا لە ستۆکهۆڵم.
٢-	ئەندامانی سویدی و بیّگانە لە بەشی نۆژداری لە ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست.
٣-	براوەکانی خەڵاتی نۆبڵی نۆژداری ساڵانی پێشوو.

٤-	ئەندامانی دەستەی نۆبڵ لە نۆژداریدا کە برگەی یەك نایان گرێتەوە.
٥-	هەڵمەتێك بۆ پۆستەکانی دامەزراوەکان وەك پرۆفیسۆران لە کۆلێژەکانی نۆژداری لە سوید، و هەڵمەتێکی هاوشێوە لە کۆلێژەکانی نۆژداری یان دامەزراوە هاوشێوەکان لە دانیمارك و فنلەندا و ئایسلەند و نەرویژ.
٦-	هەڵمەتێکی نامەناردن کەمترنەبێت لە شەش کۆلێژی تر لە نۆژداریدا کە ئەکادیمیا دیاریاندەکات، لەگەڵ تێبینی کردنی گرنتی دابەشکردنێکی گونجاو بەسەر وڵاتانی جیاوازدا، و سەنگیان لە فێرکاریدا.
٧-	قاڵبوانی زانستی نۆژداری کە دامەزراوەکە بەپێچەوانەوە بە گونجاویان دەزانێت بۆ لێکنزیك بوونەوە.

پاڵاوتنی گونجاو بۆ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Qualified Nominators – The Nobel Prize in Literature

١-	ئەندامانی ئەکادیمیای سوید و ئەکادیمیاکانی تر و دامەزراوە و کۆمەڵەکانی تر کە لە ئامانج و بنیاتدا لەو دەچن.
٢-	پرۆفیسۆرانی وێژە و زانستی زمانەوانی لە زانکۆکان و کۆلێژەکانی زانکۆکان.
٣-	براوەکانی خەڵاتی نۆبڵی وێژەی ساڵانی پێشوو.
٤-	سەرۆکەکانی ئەو کۆمەڵگایانەی کە دانراوەکانیان لە بەرهەمی ئەدەبی تایبەتمەندی وڵاتەکانیان دەنوێنێت.

پاڵاوتنی گونجاو بۆ خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی

Qualified Nominators – The Nobel Peace Prize

١-	ئەندامانی کۆمەڵە نیشتیمانییەکان و حکوومەتەکان و ویلایەتەکان.
٢-	ئەندامانی دادگای نێودەوڵەتی.
٣-	زانکۆی ریکتۆرس University rectors، پرۆفیسۆرانی زانستی کۆمەڵایەتی و مێژوو و فەلسەفە و یاسا و زانستی دینی، و بەڕێوەبەرانی ئاشتی و پەیمانگاکانی سیاسەتی دەرەوە.
٤-	براوەکانی خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی ساڵانی پێشوو.
٥-	ئەندامانی دەستەی ئەو ڕێخراوانەی کە خەڵاتی نۆبڵیان لە ئاشیدا پێبەخشراوە.
٦-	ئەندامانی کارای پێشووی دەستەی نۆبڵی نەرویژی (ئاشتی).
٧-	راوێژکارانی پێشوو کە لە لایەن پەیمانگای نۆبڵی نەرویژییەوە دادەنران.

پاڵاوتنی گونجاو بۆ خەڵاتی نۆبڵی ئابووری

Qualified Nominators – The Nobel Economic Prize

١-	ئەندامانی سویدی و بیێگانەی ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست.
٢-	ئەندامانی دەستەی خەڵاتی سڤێرجیس ریکسبانك Sveriges Riksbank بۆ زانستی ئابووری لە یادی ئەلفرێد نۆبڵدا.
٣-	براوەکانی خەڵاتی نۆبڵی ئابووری ساڵانی پێشوو.
٤-	پرۆفیسۆرانی هەمیشەیی لە بابەتەکانی پەیوەندیداردا لە زانکۆ و کۆلێژی زانکۆکانی سوید و دانیمارك و فنلەندا و ئایسلەند و نەرویژدا.
٥-	هەڵمەتێکی نامەناردن لە کەمتر لە شەش زانکۆ و کۆلێژی زانکۆ کە ئەکادیمیای زانست دیاریاندەکات، لەگەڵ تێبینی کردنی گرنتی دابەشکردنێکی گونجاو بەسەر وڵاتانی جیاوازدا، و سەنگیان لە فێرکاریدا.
٦-	زانایانی تری ئەکادیمیاکە کە خانەنشین بوون کە دامەزراوەکە بەپێچەوانەوە بە گونجاویان دەزانێت بۆ لێکنزیك بوونەوە.

کۆمیتەکانی نۆبڵ The Nobel Committees

کۆمیتەی نۆبڵی ٢٠٠٧ The Nobel Committee 2007

دانیشتووەکان لە چەپەوە بۆ ڕاست، گۆران هانسۆن Göran Hansson، ئۆربان لینداهڵ Urban Lendahl، کلاس کاری Klas Kärre جێگری سەرۆك، بیرتیل فریدهۆڵم Bertil Fredholm، نیلس – گۆران لارسۆن Nils-Göran Larsson. راوەستاوەکان لە چەپەوە بۆ ڕاست، جان ئاندیرسۆن Jan Andersson، ئیرنا مۆلێر Erna Möller سەرۆکی دامەزراوەی نۆبڵ، لارس ئۆلسۆن Lars Olson جێگری سەرۆکی دامەزراوەی نۆبڵ، کارلۆس ئیبانیز Carlos Ibáñez، جۆها کیر Juha Kere، هانس جۆرنڤاڵ Hans Jörnvall سکرتێر. ڕوەستاوەکانی ریزی دووەم لە چەپەوە بۆ ڕاست، چریستیر بیتشۆلتز Christer Betsholtz، پیر- ئۆلۆف بیرگرین Per-Olof Berggren، بۆ ئەنگیلین Bo Angelin، بجۆرن ڤینستڕۆم Björn Vennström. ئەو کەسانەی لە وێنەکەدا نین، بەڵام ئەندامی کۆمیتەکەن. بیرتیل دانیهۆڵت Bertil Daneholt، ماریا ماسۆسی Maria Masucci، راڵف پیتیرسۆن Ralf Pettersson.

ناونیشانەکانی نووسینگەی کۆمیتەکە

Office

Agneta Sjövall

Ann-Margreth Jörnvall

Mail address:	Nobel Forum, Box 270, SE-171 77 Stockholm, Sweden
Visiting address:	Nobels väg 1, Karolinska Institutet
Phone:	+٤٦-٨-٥٢٤ ٨٧٨ ٠٥، +٤٦-٨-٣٣ ٣٩ ٣١
Fax:	+٤٦-٨-٣٢ ٠٣ ٦٥
Email:	secr@mednobel.ki.se

کۆمیتەی نۆبڵی فیزیا

The Nobel Committee for Physics

کۆمیتەی نۆبڵی ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست، لێپرساوە لە هەڵبژاردنی پاڵێوراوان لەو ناوانەی کە لە ڕێگەی نامەوە پێشکەش دەکرێت و کەسانی ڕاسپێردراو هەڵیدەبژێرن. ئەندامانی کۆمیتەی نۆبڵ بۆ ماوەی (٣) ساڵ لە نێوان ئەندامانی ئەکادیمیاکەدا دیاری دەکرێن. بۆ پێوانەکردنی لەبارترین پاڵێوراو، کۆمیتەکە یارمەتی دەدرێت لەلایەن ڕاوێژکارانی لێزانی تایبەتمەندەوە.

کۆمیتەی نۆبڵی فیزیای ٢٠٠٧

Nobel Committee for Physics 2007

پیر کارڵسۆن Per Carlson سەرۆك، پرۆفیسۆری فیزیای

لارس بیرگستڕۆم Lars Bergström سکرتێر، پرۆفیسۆری فیزیای تیۆری

بۆرجی جۆهانسۆن Börje Johansson ئەندام، پرۆفیسۆری کۆندینسید میتەر فیزیك

بجۆرن جۆنسۆن Björn Jonson ئەندام، پرۆفیسۆری فیزیای بنچینەی

ئنجیمار لۆندستڕۆم Ingemar Lundström ئەندام، پرۆفیسۆری فیزیای تەتبیقی

جۆسیف نۆردگرین Joseph Nordgren ئەندام، پرۆفیسۆری فیزیای تیشکی ئێکس

کۆمیتەی نۆبڵی کیمیا The Nobel Committee for Chemistry

کۆمیتەی نۆبڵی ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست، لێپرساوە لە هەڵبژاردنی پاڵێوراوان لەو ناوانەی کە لە ڕێگەی نامەوە پێشکەش دەکرێت و کەسانی ڕاسپێردراو هەڵیدەبژێرن. ئەندامانی کۆمیتەی نۆبڵ بۆ ماوەی (٣) ساڵ لە نێوان ئەندامانی ئەکادیمیاکەدا دیاری دەکرێن. بۆ پێوانەکردنی لەبارترین پاڵێوراو، کۆمیتەکە یارمەتی دەدرێت لە لایەن ڕاوێژکارانی لێزانی تایبەتمەندەوە.

کۆمیتەی نۆبڵی کیمیای ٢٠٠٧

The Nobel Committee for Chemistry2007

گۆران ڤۆن هیجین Gunnar von Heijne سەرۆك، پرۆفیسۆری کیمیای تیۆری

ئاسترید گراسلیۆن Astrid Gräslund سکرتێر، پرۆفیسۆری فیزیایی ئەندامی

پرۆفیسۆر سڤین لیدین Professor Sven Lidin ئەندام، پرۆفیسۆری کیمیای نائەندامی

ئاندیرس لیلجاس Anders Liljas ئەندام، پرۆفیسۆری مۆلکولەر بایۆفیزیك

لارس تیلاندیر Lars Thelander ئەندام، پرۆفیسۆری کیمیای فەسلەجە

هاکان وینیرستڕۆم Håkan Wennerström ئەندام، پرۆفیسۆری کیمیای سروشتی تیۆری.

کۆمیتەی نۆبڵی فیسیۆلۆجی یان نوژداری

The Nobel Committee for Physiology or Medicine

کۆمیتەی نۆبڵی پەیمانگای کارۆلینسکا، لێپرسراوە لە هەڵبژاردنی پاڵێوراوان لەو ناوانەی کە لە ڕێگەی نامەوە پێشکەش دەکرێت و کەسانی ڕاسپێردراو هەڵیدەبژێرن. ئەندامانی کۆمیتەی نۆبڵ بۆ ماوەی (٣) ساڵ لە نێوان ئەندامانی پەیمانگای کارۆلینسکا دیاری دەکرێن. بۆ پێوانەکردنی لەبارترین پاڵێوراو، کۆمیتەکە یارمەتی دەدرێت لە لایەن ڕاوێژکارانی لێزانی تایبەتمەندەوە.

کۆمیتەی نۆبڵی فیسیۆلۆجی یان نوژداری٢٠٠٧

Nobel Committee for Physiology or Medicine 2007

بیرتیل فریدهۆڵم Bertil Fredholm سەرۆک، پرۆفیسۆری زانستی دەرمانسازی

هانس جۆرنڤاڵ Hans Jörnvall سکرتێر، پرۆفیسۆری نوژداری و کیمیای فەسلەجە

گۆران هانسۆن Göran Hansson ئەندام، پرۆفیسۆری دڵ و دەمارەکانی خوێن

کلاس کاری Klas Kärre ئەندام، پرۆفیسۆری خانە و مایکرۆبایۆلۆژی

نیلس گۆران لارسۆن Nils Göran Larsson ئەندام، پرۆفیسۆری مایتۆکوندریا بۆ ماوەی

ئۆربان لینداهل Urban Lendahl ئەندام، پرۆفیسۆری بۆ ماوەزانی.

The Nobel Committee for Literature کۆمیتەی نۆبڵی وێژە

کۆمیتەی نۆبڵی ئەکادیمیای سویدی، لێپرسراوە لە هەڵبژاردنی پاڵێوراوان لەو ناوانەی کە لە ڕێگەی نامەوە پێشکەش دەکرێت و کەسانی ڕاسپێردراو هەڵیدەبژێرن. ئەندامانی کۆمیتەی نۆبڵ بۆ ماوەی (٣) ساڵ لە نێوان ئەندامانی ئەکادیمیاکەدا دیاری دەکرێن. بۆ پێوانەکردنی لە بارترین پاڵێوراو، کۆمیتەکە یارمەتی دەدرێت لە لایەن ڕاوێژکارانی لێزانی تایبەتمەندەوە.

کۆمیتەی نۆبڵی وێژە ٢٠٠٧

The Nobel Committee for Literature 2007

پارواستبیرگ Pär Wästberg سەرۆک، نووسەر.

هۆراس ئینگداهڵ Horace Engdahl سکرتێر، پرۆفیسۆر و نووسەر.

کجیڵ ئسپمارک Kjell Espmark ئەندام، پرۆفیسۆری فەخری و نووسەر.

لارس فۆرسیڵ Lars Forssell ئەندام، نووسەر.

کاتارینا فرۆستینسۆن Katarina Frostenson ئەندام، نووسەر.

The Norwegian Nobel Committee **کۆمیتەی نۆبڵی نەرویژی**

خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی دەبەخشرێت لەلایەن دەستەیەکی پێنج کەسییەوە، کە لەلایەن پەرلەمانی نەرویژییەوە دادەنرێت، بە پێی ئەو یاسایانەی کە لە لایەن پەرلەمانەوە پیشاندەدرێت. هەڵبژاردنی دەستەکە بۆ ماوەی شەش ساڵ دەبێت. ئەندامان دەبێت جارێکیتر هەڵبژێردرێنەوە، دەستەکە پیشاندەری پێکهاتەی هێزی پارتە سیاسییەکانی ناو پەرلەمانە. سەرەرای ئەوەی ئەمە پێویست نییە. هەموو ئەندامانی دەستەکە هاولاتی نەرویژین. ئەم لیژنەیە لێپرساوە لە دیاریکردنی براوەی خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی.

کۆمیتەی نۆبڵی نەرویژی ۲۰۰۷

The Norwegian Nobel Committee 2007

ئۆلی دانبۆڵت مجۆس Ole Danbolt Mjøs سەرۆك، پرۆفیسۆر، دکتۆری نوژداری، پارتی خەڵکی مەسیحی

جیری لۆندیستاد Geir Lundestad سکرتێر، پرۆفیسۆر، بەرێوبەری پەیمانگای نۆبڵ

بیرجی راگنەر فۆر Berge Ragnar Furre ئەندام، مێژوونووس، پرۆفیسۆری زانستی دینی، پارتی چەپی سۆسیالست

سیسیل ماری رۆنبیك Sissel Marie Rønbeck ئەندام، جێگری بەرێوبەری بەرێوبەرایەتی کەلەپووری رۆشنبیری

ئینجیر —ماری یاتیرهۆرن Inger-Marie Ytterhorn ئەندام، راوێژکاری سیاسی گەورە پارتی پێشکەوتنی گروپی پەرلەمانتاران

کاسی فیف فیوڵمان Kaci Five Fullmann ئەندام، راوێژکاری ئیشوکاری گشتی.

The Economics Prize Committee **کۆمیتەی نۆبڵی ئابووری**

کۆمیتەی نۆبڵی ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست، لێپرساوە لە هەڵبژاردنی پاڵێوراوان لەو ناوانەی کە لە رێگەی نامەوە پێشکەش دەکرێت و کەسانی راسپێردراو هەڵیدەبژێرن.

ئەندامانی کۆمیتەی نۆبڵ بۆ ماوەی (٣) ساڵ لە نێوان ئەندامانی ئەکادیمیاکەدا دیاری دەکرێت. بۆ پێوانەکردنی لەبارترین پاڵێوراو، کۆمیتەکە یارمەتی دەدرێت لە لایەن راوێژکارانی لیژانی تایبەتمەندەوە.

کۆمیتەی نۆبڵی ئابووری ۲۰۰۷

The Economics Prize Committee 2007

جۆرجین ویبوڵ Jörgen Weibull سەرۆك، پرۆفیسۆری ئابووری

پیتیر ئینگلۆند Peter Englund سکرتێر، پرۆفیسۆری بانك و تەئمین

لارس کالمفۆرس Lars Calmfors ئەندام، پرۆفیسۆری ئابووری نێودەوڵەتی

پیر کرۆسیڵ Per Krusell ئەندام، پرۆفیسۆری ئابووری

کارڵ-گۆستاف لۆفگرین Karl-Gustaf Löfgren ئەندام، پرۆفیسۆری ئابووری

تیمۆ تیراسڤیرتا Timo Teräsvirta ئەندام، پرۆفیسۆری سەرژمێری ئابووری

The Independence of the Committee **سەربەخۆیی کۆمیتەکە**

لە ساڵی ١٩٠١ و چەندین جار هەوڵدراوە کە کۆمیتەکە سەربەخۆ بێت، بەهەرحاڵ. هەروەك لە وەسیەتنامەکەی نۆبڵدا ئاماژە بە پێکهاتەکەی کراوە، لە دەیەکانی سەرەتادا بە شێوەیەکی توند نە بەسترابووەوە بە دامەزراوەی سیاسی نەرویژەوە بە گشتی، بەڵکو بە حکوومەتەوە. ئەمە لە ساڵی ١٩٣٦دا گۆرا. کاتێك لە ساڵی ١٩٣٥ دا خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی بەخشرایە پارێزەرێکی یەهودی ئەڵمانی بەناوی کارڵ ڤۆن ئۆسیتزکیCarl von Ossietzky. ئەم بریارە هەروەك چاوەروانکراو بوو، کاردانەوەی توندی لێکەوتەوە بەتایبەت لەلایەن خودی هیتلەرەوە. وەزیری دەرەوەی نەرویژ و سەرەك وەزیرانی پێشوو هەردووکیان لە گفتوگۆکانی لیژنەکە کشانەوە تا دووپاتی بکەنەوە کە خەڵاتەکە کاری سیاسەتی دەرەوەی نەرویژ نییە. پاش

سالێك، پەرلەمانی نەرویژی بڕیاریدا بە فەرمی ڕێگە بگرێت لە ئەندامانی حکوومەت کە بچنە ناو لیژنەکەوە. گۆڕانی دووەم لە ساڵی ١٩٧٧ دا بوو، کاتێك پەرلەمانی نەرویژی بڕیاریدا کە ئەندامانی لیژنەکە بەشداری نەکەن لە لیژنەکانی تردا کە پەرلەمان خۆی دایان دەنێت. لەو کاتەوە پەرلەمان ئەندام پەرلەمانەکانی پێشوو بە گشتی و خەڵکی تری خاوەن وشیاری و تەجروبەی سیاسی لە لیژنەکەدا دادەنێت.

ڕاوێژکارە پێشکەوتووەکان کاردەکەن لە ژێر فەرمانی سکرتێری کۆمیتەکەدا، ڕاوێژکارە هەمیشەییەکان، یان ڕاوێژکارە بانگێشتکراوە تایبەتمەندەکان بەوەی کە وشیارن لە هەڵبژاردندا. زۆرترین کارەکانیان پێداچوونەوەیە بەو هۆکارە لە بارانەی پاڵێوراواندا تا بکرێنە لیستی کورتکراوە shortlist (جیاکردنەوەی ناوە پێشنیارکراوەکان) بە واتایەکی تر دۆزینەوەی گۆنجاوترین کەس. ڕاوێژکاران ڕاستەوخۆ کەس هەڵناسەنگێنن ئەوە کاری دەستەکەیە (کۆمیتەکە).

سکرتێری لیژنەکە لەسەر هەر پاڵێوراوێك ڕاپۆرت دەنووسێت، کاتێك پەیمانگای نۆبڵی نەرویژی لە ساڵی ١٩٠٤ دا دامەزرا کاری سکرتێر لەلایەن دوو ڕاوێژکاری نیمچە هەمیشەییەوە یارمەتی دەدرا. بۆ ماوەی چەند ساڵێك سێ ڕاوێژکار دانران، کە زانابوون لە یاسای نێودەوڵەتی، مێژوو، ئابووری سیاسیدا. لە هەشتاکاندا، زۆربەی ڕاوێژکارانی هەمیشەی لیژنەکە چواربوون کە پرۆفیسۆر بوون یان لە مێژوودا یان لە زانستی سیاسیدا لە زانکۆ.

بڕیاری کۆمیتەی نۆبڵی نەرویژی

ڕاگەیاندنی ناوی پاڵێوراوی خەڵاتەکە مێژووەکەی بە جێگیری نەماوەتەوە، بەڵام بە زۆری لە ناوەڕاستی مانگی تشرینی یەکەمدا لە تەلاری پەیمانگای نۆبڵ بە فەرمی ڕادەگەیەنرێت. خەڵاتی نۆبڵ ساڵانە لە ١٠ ی کانوونی یەکەمی هەموو ساڵێکدا دەبەخشرێت، ئەو ڕۆژەی کە نۆبڵی تێدا مردووە لە ساڵی ١٨٩٦ دا. لە ساڵی ١٩٠٥ تا ساڵی ١٩٤٦ ڕێوڕەسمەکە لە پەیمانگای نۆبڵ بەرپادەکرا. لە ساڵی ١٩٤٧ەوە لە زانکۆی ئۆسلۆ، لە ساڵی ١٩٩٠ گوێزرایەوە بۆ هۆڵی شاری ئۆسلۆ. بە پێچەوانەی ڕێوڕەسمی ستۆکهۆڵمەوە سەرۆکی لیژنەی نۆبڵ نەك شای ئەو وڵاتە، دبلۆم و مەدالیاکە پێشکەش دەکات. کە مەبەست لێی سەربەخۆیی لیژنەی نۆبڵە. شای نەرویژ ئامادەی ڕێوڕەسمەکە دەبێت. هەروەك ئەندامانی حکوومەت و پەرلەمان و

خەڵکانی بانگێشت کراو ئامادە دەبن. چەند سەد کورسییەك گیراوە بۆ خەڵکان بە هۆکاری تایبەت کە هیواخوزراوە ئامادەبن لەم ڕێوڕەسمە دیاریکراوەدا.

پاش ماوەیەکی کەم لە ڕێوڕەسمەکە لێکچەری نۆبڵ و ڕێوڕەسمەکە لە زنجیرە کتێبێکی ساڵانەدا بە ناوی Les Prix Nobel بڵاودەکرێتەوە.

پەیمانگای نۆبڵی نەرویژی The Norwegian Nobel Institute

خانەی پەیمانگاکە لە ئۆسلۆ

پەیمانگای نۆبڵی نەرویژی لە ساڵی ١٩٠٤ دا دامەزراوە، گوێزراوەتەوە بۆ ئەم تەلارەی ئێستای لە ناوەڕاستی شاری ئۆسلۆ، نزیك کۆشکی پاشایەتی. ئەم تەلارە لە ساڵی ١٨٦٧ بنیاتنراوە کە تەلارێکی کلاسیکییە. لە ساڵی ١٩٠٣ دا لە کابرایەکی مەسیحی ناودارکڕاوەتەوە خانووەکە لە دوو شوقەی لێك دابڕاو پێکهاتووە کەلەلایەن پەیمانگاوە بەکارهات ساڵی ١٩٠٥. ئەرکی سەرەکی پەیمانگای نۆبڵ یارمەتی دانی لیژنەی نۆبڵە لە دەستنیشانکردنی براوەی خەڵاتی نۆبڵی ئاشتیدا، ڕێکخستنی ڕێوڕەسمی نۆبڵی ساڵانەیە لە ئۆسلۆ. تا ببێتە ناوەندێکی ناسراوی تایبەتمەند بە ئاشتی و کارو باری نێودەوڵەتی بە گشتی. پەیمانگا تا ئەمڕۆ گەشەیداوە بە کتێبخانەیەك بە قەبارەی ١٨١٠٠٠ کتێب، ئەو ئەدەبیاتەی لە کتێبخانەی ئەم پەیمانگایەدا دەستەبەرە بە شێوەیەکی سەرەکی تایبەتە بە پەیوەندی نێودەوڵەتی. کتێبخانەکە بە ڕووی خەڵکدا کراوەیە و هۆڵێکی خوێندنەوەی نایابی هەیە. هەروەها ئەمڕۆ پەیمانگای نۆبڵ بەشێکی توێژینەوەی تایبەتی هەیە کە پرۆژەی لێکۆڵینەوەی پەیوەند بە کێشەی جەنگ و ئاشتی ڕێکدەخات. بەشەکە پشت دەبەستێت بە بەرنامەی زەمالە بۆ سەردانی زانایان لە سەرجەم جیهانەوە. پەیمانگای نۆبڵ شێوە خوێندنەکەی ڕێخستووە لە شێوەی کۆبوونەوە و زنجیرەی خوێندن و وانە وتنەوەدا، سەرباری هەڵمەتی ناسراو بە کۆڕەکانی نۆبڵ. بۆ گۆڕینەوەی بیروبۆچوون و زانیاری کە تایبەتمەندانی دیار لە وڵاتە جۆراوجۆرەکانەوە بانگهێشت دەکرێن.

رۆژانی نۆبڵ لە ئۆسلۆ Nobel days in Oslo

ڕێوڕەسمی خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی لە ١٠ ی کانوونی یەکەم لە هۆڵی شاری ئۆسلۆ ڕێك دەخرێت، ڕێوڕەسمەکە ڕووداوێکی گرنگە کە براوەی خەڵاتەکە ئامادەی دەبێت.

ڕۆژی ٩ی کانوونی یەکەم

کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەوانی ڕێك دەخرێت بۆ براوەی خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی لە پەیمانگای نۆبڵ لە ئۆسلۆ. بە بانگێشتی کەناڵەکانی ڕاگەیاندن.

١٠ی کانوونی یەکەم

ڕێوڕەسمی خەڵاتەکە لە هۆڵی شاری ئۆسلۆ کە تیایدا براوەی خەڵاتە خەڵاتەکەی پێدەبەخشرێت ڕێکدەخرێت.

١١ی کانوونی یەکەم

جێبەجێکردنی خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی لە قوتابخانەی ئۆسلۆ، بە هاوکاری لە نێوان لیژنەی نۆبڵی نەرویژی و لێپرسراوانی قوتابخانەی ئۆسلۆ . قوتابخانەی ئۆسلۆ گرنگی دەدات بە بابەتی تایبەتمەند بە ئاشتییەوە.

ئاهەنگی مۆسیقای خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی

هەموو ساڵێك لیژنەی نۆبڵی نەرویژی میوانداری ئاهەنگێکی مۆسیقای ڕێزلێنان بۆ براوەی خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی ڕێکدەخات. ئەمەش لە سپیکترۆم Spektrum لە ئۆسلۆ ڕوودەدات.

بەرنامەکانی هەفتەی نۆبڵ ٢٠٠٧

Programmer for the Nobel week 2007

(٥) ی کانوونی یەکەم چوارشەمە:

گەیشتنی براوەکان.

(٦) ی کانوونی یەکەم پێنج شەمە:

براوەکان پێکەوە سەردانی مۆزەخانەی نۆبڵ دەکەن بە بوونی ڕێبەرەکان لە مۆزەخانەدا، و ژەمە خواردنێکی سووك، کاتژمێر ١٠ ی بەیانی چاوپێکەوتن لەگەڵ نۆبڵ پرایز دۆت ئۆرگ nobelpraize.org، کۆنگرەی ڕۆژنامەنووسی بۆ براوەی نۆژداری لە کاتژمێر ٢،٣٠ خولەکی

پاش نیوەڕۆ، ئێوارەخوانی ڕێخراو لەلایەن دەستەی نۆبڵەوە، ئێوارەخوانی ڕێخراو لەلایەن ئەنجوومەنی دەستەی خەڵاتی ئابوورییەوە.

(٧) ی کانوونی یەکەم هەینی:

کۆنگرەی ڕۆژنامەنووسی بۆ براوەکانی فیزیا و کیمیا و ئابووری لە ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست، کاتژمێر ٩ی بەیانی، نیوەڕۆخوان بۆ براوەی ئابووری لە بانکی ناوەندی سوید، وانەی نۆبڵ لە نۆژداریدا لە هۆڵی وانەکانی جاکوب برزلیوس Jacob Berzelius، تاقیگەی برزلیوس، کاتژمێر ١ بۆ ٣،٣٠ خولەکی پاش نیوەڕۆ، پێشوازی فەرمی براوەی نۆژداری لە پەیمانگای کارۆلینسکا، پێشوازی فەرمی براوەی فیزیا و کیمیا و ئابووری لە ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست، وانەی نۆبل لە وێژەدا لە ئەکادیمیای سوید، کاتژمێر ٥،٣٠ خولەکی ئێوارە.

(٨) ی کانوونی یەکەم شەمە:

وانەی نۆبڵ لە فیزیادا، لە ئەولا ماگنا Aula Magna، و زانکۆی ستۆکهۆڵم، کاتژمێر ٩ی بەیانی بۆ ١٠،٤٠ خولەکی بەیانی، وانەی نۆبڵ لە کیمیادا، لە ئەولا ماگنا Aula Magna، و زانکۆی ستۆکهۆڵم، کاتژمێر ١١ی بەیانی بۆ ١١،٥٠ خولەکی بەیانی، وانەی نۆبڵ لە ئابووریدا، لە ئەولا ماگنا Aula Magna، و زانکۆی ستۆکهۆڵم، کاتژمێر ١ی پاش نیوەڕۆ بۆ ٣،٣٠ خولەکی پاش نیوەڕۆ، ئاهەنگی مۆسیقای خەڵاتی نۆبڵ، لە هۆڵی ئاهەنگەکانی ستۆکهۆڵم، کاتژمێر ٧،١٥ خولەکی ئێوارە.

(٩) ی کانوونی یەکەم یەك شەمە:

بەرنامەی نۆبڵ بۆ تەلەفیزیۆن و هۆکانی ڕاگەیاندن لە کتێبخانەی برنادۆت Bernadotte لە کۆشکی پاشایەتی، کاتژمێر ٨،٣٠ خولەکی بەیانی تا ١١،٣٠ بەیانی، نیوەڕۆخوانی میوانداری سەفارەتەکان، کاتژمێر ١٢ی نیوەڕۆ تا ٢ی پاش نیوەڕۆ، پێشوازی فەرمی دامەزراوەی نۆبڵ لە مۆزەخانەی وڵاتانی باکووری ئەورووپا.

(١٠) ی کانوونی یەکەم دووشەمە:

ڕاهێنان لە هۆڵی ئاهەنگەکانی ستۆکهۆڵم، کاتژمێر ١٠،٣٠ بەیانی، ئاهەنگی بەخشینی خەڵاتی نۆبڵ لە هۆڵی ئاهەنگەکانی ستۆکهۆڵم، کاتژمێر ٤،٤٥ خولەکی پاش نیوەڕۆ، ئێوارە خوان لە هۆڵی شاری ستۆکهۆڵم، لە کاتژمێر ٦،٤٠ خولەکی ئێوارە.

(١١) ی کانوونی یەکەم سێ شەمە:

بەرنامەی گەڕان و سەردانی خێزانی بە هاوڕێیەتی ڕێبەرەکان لە ستۆکهۆڵم، و سەردان بۆ مۆزەخانە، و سەردانی تاك بۆ دامەزراوەی نۆبڵ، ئێوارەخوانی پاشایەتی لە کۆشکی پاشایەتی کاتژمێر ٧،١٠ خولەکی ئێوارە.

(١٢) ی کانوونی یەکەم چوار شەمە:

سەردانی تاکەکەسی بۆ دامەزراوەی نۆبڵ هەموو ڕۆژێك.

(١٣) ی کانوونی یەکەم پێنج شەمە:

سەردانی ئارەزوومەندانە بۆ زانکۆکانی سوید و وڵاتانی باکووری ئەورووپا.

خشتەی کاتی ئێوارە خوانی ٢٠٠٧ لە هۆڵی شاری ستۆکهۆڵم

Time schedule for the banquet in the city hall 2007

کاتژمێر ٦،٣٠ خولەکی ئێوارە میوانەکان پێشوازیان لێدەکرێت لە هۆڵی شین و داوایان لێدەکرێت لە شوێنەکانیان دابنیشن. کاتژمێر ٧،٠٣ خولەکی ئێوارە میوانەکان لەسەر مێزەکانیانن.

کاتژمێر ٧،١١ خولەکی ئێوارە پاشا کە وڵاتەکەی میوانداری ڕووداوەکانی ئەم ئێوارەیەی کردووە پێکێکی پێشکەش دەکرێت لەلایەن ئێم دی ئێچ. سی. مارکۆس ستۆرچ MD h.c. Marcus storch سەرۆکی بەڕێوبەرایەتی دامەزراوەی نۆبڵ. کاتژمێر ٧،١٤ خولەکی ئێوارە میوانەکان پێکەکانیان هەڵدەدەن لە یادی ئەلفرێد نۆبڵدا کە پاشا پێشنیاری دەکات.

کاتژمێر ٧،١٥ خولەکی ئێوارە چوار خولەك بۆ گرتنی وێنە.

کاتژمێر ٧،٢٠ خولەکی ئێوارە سەمای بالی.

کاتژمێر ٧،٢٥ خولەکی ئێوارە بەشی یەکەمی خزمەت.

کاتژمێر ٧،٣٩ خولەکی ئێوارە چوار خولەك بۆ گرتنی وێنە .

کاتژمێر ٧،٤٥ خولەکی ئێوارە سەمای بالی.

کاتژمێر ٨،١١ خولەکی ئێوارە بەشی سەرەکی خزمەت.

کاتژمێر ٩ ی ئێوارە سەمای بالی.

کاتژمێر ٩،١٠ خولەکی ئێوارە پێشکەشکردنی شیرینی.

کاتژمێر ٩،٣٥ خولەکی ئێوارە پێنج خولەك دەرفەت بۆ گرتنی وێنەی مێزە خێزانییەکان و مێزەکانی تر.

کاتژمێر ١٠ ی ئێوارە خوێندکارانی سوید نمایشکردنی ئاڵای سوید.

کاتژمێر ١٠،١٠ خولەکی ئێوارە وتەی براوەکانی نۆبڵ.

کاتژمێر ١٠،٣٠ خولەکی ئێوارە پێدانی ئاماژە بەوەی کەی ویستیان میوانەکان دەتوانن هەستن لەسەر مێزەکان.

سەما لە هۆڵی ئاڵتونی و لەگەڵ ئۆکسترایی ئەمباسادی Ambassadeur.

بەرنامەی ڕێوڕەسمی بەخشینی خەڵاتی نۆبڵی ٢٠٠٧ لە هۆڵی ستۆکهۆڵم

Nobel Prize award ceremony Programmers 2007 at the Stockholm hall

براوەکانی خەڵاتەکە لەسەر کورسییەکانیان دادەنیشن لەسەر شانۆکە.

وتەیەك لەلایەن ئێم دی ئێچ. سی. مارکۆس ستۆرچ MD h.c. Marcus Storch سەرۆکی بەڕێوەبەرایەتی دامەزراوەی نۆبڵ، سێ خولەك سەمفۆنیای مۆتۆ مۆدیراتۆ Moto Moderato، لەلایەن میندلسۆن بارسۆلدی Mendelssohn-Bartholdy. پێشکەشکردنی خەڵاتی نۆبڵی ٢٠٠٧ ی فیزیا بە بەڕێز دکتۆر پیتەر گرۆنبەرگ Peter Grünberg و بەڕێز پرۆفیسۆر ئەلبەرت فیرت Albert Fert، پاشان وتەیەك لەلایەن پرۆفیسۆر بۆرج جۆهانسۆن Borje Johansson.

پێشکەشکردنی خەڵاتی نۆبڵی ٢٠٠٧ ی کیمیا بە بەڕێز پرۆفیسۆر گێرهارد ئێرتل Gerhard Ertl، پاشان وتەیەك لەلایەن پرۆفیسۆر هاکان وینرستۆم Hakan Wennerstrom.

پێشکەشکردنی پارچەیەك مۆسیقا لەلایەن ئایگۆر ستراڤیسکی Igor Stravinsky.

پێشکەشکردنی خەڵاتی نۆبڵی ٢٠٠٧ ی نۆژداری بە بەڕێز دکتۆر ماریۆ ئار. کاپیچی Mario R. Capecchi و بەڕێز پرۆفیسۆر سێر مارتین جەی. ئیڤانس Sir Martin J. Evans و بەڕێز پرۆفیسۆر ئۆلیڤەر سمیسیس Oliver Smithies، پاشان وتەیەك لەلایەن پرۆفیسۆر کریزتەر باتشۆلز Christer Betsholtz.

پێشکەشکردنی خەڵاتی نۆبڵی ٢٠٠٧ ی وێژە بە بەڕێز دانەر (مۆلف) دۆریس لیسینگ Doris Lessing، پاشان وتەیەك لەلایەن ئۆسۆر پێر واسبەرگ Author Per Wastberg.

پێشکەشکردنی پارچەیەك مۆسیقا لەلایەن جۆرج فریدریك هاندڵ Georg Friedrich handel.

پێشکەشکردنی خەڵاتی نۆبڵی ٢٠٠٧ ی ئابووری بە بەڕێز پرۆفیسۆر ڕۆجەر بی. مارسۆن Roger B. Myerson و بەڕێز پرۆفیسۆر ئێریك سی. ماسکین Eric S. Maskin و بەڕێز پرۆفیسۆر لیوند هۆرویز Leonid Hurwicz، پاشان وتەیەك لەلایەن پرۆفیسۆر جۆرجن دەبڵیوو. ویبوڵ Jorgen W.Weibull.

سرودی نیشتیمانی سویدی DU gamal, Du fria، و ئامادەبوان هۆڵەکە بەجێدێڵن.

نەخشەی هۆڵی شاری ستۆکهۆڵم و بەکارهێنانی لە کاتی بەخشینی خەڵاتی نۆبڵدا

یاساکانی دامەزراوەی نۆبڵ Statutes of the Nobel Foundation

یاساکان چەند ڕێنماییەکی تایبەت سەبارەت بە خەڵاتەکە لە خۆدەگرێت:

کە لەلایەن ئەکادیمیای پاشایەتی بۆ زانستەکان بۆ خەڵاتەکان لە دامەزراوی نۆبڵ... هتد.

یاساکانی دامەزراوەی نۆبڵ لە پەیمانگای کارۆلینسکا، لەلایەن

حکوومەتی سویدییەوە ڕەزامەندی لەسەر بووە لە ١٩٩٤/٤/٧.

یاساکان ڕێنماییە تایبەتییەکانە کە سەبارەت بە خەڵاتی ئەکادیمیای سویدییە بۆ خەڵاتەکان لە دامەزراوەی نۆبڵەوە،... هتد، لە ٢٠٠٢/٢/٢٢دا پشتگیریی لێکرا.

ڕێنمایی تایبەتی بۆ بەخشینی خەڵاتی نۆبڵ بۆ ئاشتی

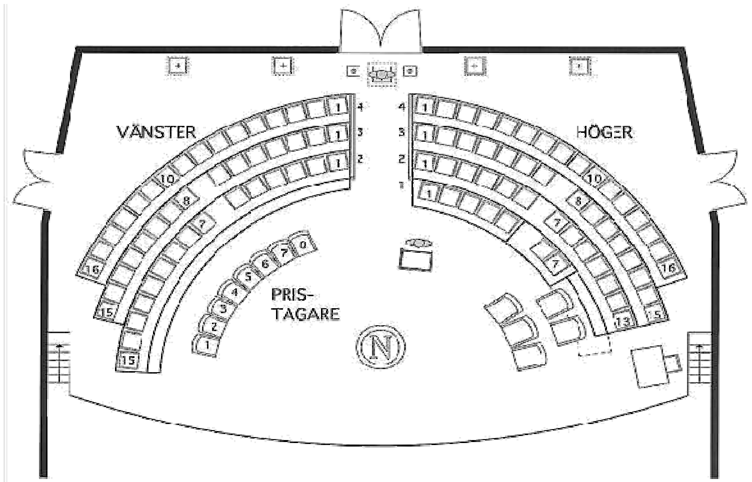
پەیمانگای نۆبڵی نەرویژی،...هتد کە لەلایەن کۆمیتەی نۆبڵی سەر بە پەرلەمانی نەرویژییەوە پشتگیریی لێکرا لە ١٩٠٥/٤/١٠ (کە چاکسازییەکانی ساڵانی ١٩٧٧، ١٩٩١، ١٩٩٤، ١٩٩٨ و ٢٠٠٠یش لە خۆدەگرێت).

یاساکانی بانکی سویدی خەڵات لە زانستە ئابوورییەکان بۆ یادی ئەلفرێد نۆبڵ و لەلایەن شانشینەکەوە پشتگیری لێکراوە لە ١٩٦٨/١٢/١٩.

ئامانجەکانی دامەزراوەکە Objects of the Foundation

١. دامەزراوەکە بەگوێرەی بڕگەکانی وەسیەتنامەی ئەندازیار دکتۆر ئەلفرێد بێرنارد نۆبڵ دامەزرا کە لە ١٨٩٥/١١/٢٧دا نەخشەی بۆ کێشرا، کە لەو بەشانەی پەیوەندی بە بابەتەکەوە هەیە دەڵێت:

" هەموو ئەو موڵکەی کە ماوەمە دەبێت بەم شێوەیەی لای خوارەوە مامەڵەی لەگەڵدا بکرێت: سەرمایەکە، لەلایەن جێبەجێکارانەوە بە شێوەیەکی ڕاست و دروست لە بواری دراودا بەکاربهێنرێت، ببێتە سەرچاوەیەکی دارایی و سوودەکەی ساڵانە بە شێوەی خەڵات دابەش

بکرێت بەسەر ئەوانەی کە لە ساڵانی دواییدا زۆرترین سوود بە مرۆڤایەتی دەگەیێنن. سوودە ناوبراوەکەش بەسەر پێنج بەشی هاوشێوەدا دابەش دەکرێت بەم شێوەیەی لای خوارەوە: بەشێکی بۆ ئەو کەسەی کە گرنگترین دۆزینەوە یان داهێنانی لە بواری فیزیادا ئەنجامداوە، بەشێکی دیکەشی بۆ ئەو کەسەی کە گرنگترین دۆزینەوەی کیمیایی یان چاکسازیی لەم بوارەدا ئەنجامداوە. بەشێکی دیکەش بۆ ئەو کەسەی کە گرنگترین دۆزینەوەی لە بواری فیسیۆلۆجیادا یان نوژداریدا ئەنجامداوە. بەشێکی دیکەش بۆ ئەو کەسەی کە لە بواری وێژەدا داهێنەر بووەو کارەکەی زۆر نموونەیی بووە. بەشێکی دیکەش بۆ ئەو کەسەی کە زۆرترین و چاکترین کاری کردووە بۆ بەدیهێنانی گیانی برایەتی لە نێو میللەتانداو رەتکردنەوە یان کەمکردنەوەی ژمارەی سوپا ئامادەکان و بانگەوازکردن و سازدانی کۆنفراسی ئاشتی. خەڵاتەکانی فیزیا و کیمیا لەلایەن ئەکادیمیای سویدی بۆ زانستەکان دەبەخشرێت، بۆ بواری فیسیۆلۆجی یان نوژداری لەلایەن پەیمانگای کارۆلینسکا لە ستۆکهۆڵم دەبەخشرێت، بۆ کاری وێژەش ئەکادیمیایەکە لە ستۆکهۆڵم دەیبەخشێت، بۆ پاڵەوانانی ئاشتی خەڵاتەکە لەلایەن کۆمیتەیەکی پێنج کەسییەوە دەبەخشرێت کە لەلایەن پەرلەمانی نەرویژییەوە هەڵدەبژێردرێت. هەر لە حەز و ئاواتی منەوەیە کە نابێت گوێ بدرێتە رەگەزنامەی ئەو کەسانەی کە هەڵدەبژێردرێن بۆ وەرگرتنی خەڵاتەکە، بەڵکو ئەو کەسەی کە زۆر شایستەی ئەو خەڵاتەیە دەبێت وەریبگرێت، جا ئایا خەڵکی وڵاتە ئەسکەندەناڤییەکانە یان نا".

پێویستە بڕگەکانی وەسیەتنامەکە وەك ئەوەی لەسەرەوە باسکرا رەچاوبکرێت لەلایەن دامەزراوەکەوە شانبەشانی لێکدانەوەکان و وردەکاریی رێنماییەکان کە لەم یاسایانەدا خۆی دەبینێتەوەو گەیشتن بە ئەنجامێك کە بگونجێت لەگەڵ میراتگەرانی دکتۆر نۆبڵ لە ١٨٩٨/٦/٥. لەم گونجاندنەشداو لە پاش گەیشتن بە رێکەوتنێك سەبارەت بە بەشێکی کەمی موڵکی دکتۆر نۆبڵ، میراتگرەکان ئاشکرایان کرد کە " ئەوان لێرەدا وەسیەتنامەکەی دکتۆر نۆبڵ پشتڕاست دەکەنەوەو ئامادەن بەبێ هیچ مەرجێك واز لە هەموو مافێکی خۆیان لە موڵکی دکتۆر نۆبڵ بهێنن چ سەبارەت بە خۆیان و چ سەبارەت بە نەوەکانی دوای خۆشیان و بە هیچ شێوەیەك داوای موڵکەکانی دکتۆر نۆبڵ نەکەنەوەو داواش نەکەن بەشداربن لە بەڕێوەبردنیاندا، هەروەها مافی ئەوەیان نەبێت دژ بە بەندەکانی وەسیەتننامەکە بوەستنەوە یان دژی هەر بڕگەیەکی دیکە سەبارەت بە جێبەجێکردنیو یان

بەکارهێنانی سوودی ئەو پارەیەی کە چنگ دەکەوێت لە، ئێستا یان لە داهاتوودا، لەلایەن شانشینەکەوە یان هەر چ لایەنێکی پەیوەندیدار ئاڕاستە بکرێت، لەگەڵ ئەوەشدا دووچاری ئەم خاڵانەی لای خوارەوەش دەبێتەوە:

ئەو یاسایانەی، کە باوە لەلایەن پەیمانگاکانی بەخشینی خەڵاتەکەوە، کە مامەڵە لەگەڵ شێوازی بەخشینی خەڵاتەکە دەکەن وەك ئەوەی کە لە وەسیەتنامەکەدا هاتووە، دەبێت بەراوێژکاری لەگەڵ نوێنەرێك کە لەلایەن خێزانەکەی رۆبێرت نوبڵەوە دیاریکرابێت نەخشەی بۆ بکێشرێت و دەبێت پێشکەش بکرێت بۆ ئەوەی لەلایەن شانشینەکەوە پشتڕاست بکرێتەوە.

دەبێت هیچ لادانێك نەبێت لەم پرەنسیپە سەرەکیانەی لای خوارەوە: هەریەك لە خەڵاتە ساڵانەکان کە بە هۆی وەسیەتنامەکەوە پێکهێنراوە دەبێت لایەنی کەم لە ماوەی هەموو پێنج ساڵێکدا ببەخشرێت لەو ساڵەی کە یەکسەر لەپاش دەست بەرکاربوونی کارەکانی دامەزراوی نۆبڵەوە.

بڕی ئەو خەڵاتە کە دەبەخشرێت نابێت لە ژێر هیچ بارودۆخێکدا کەمتر بێت لە ٦٠٪ ئەو پارەیەی کە لە داهاتی دارایی سندووقەکە دایە و ئامادەبێت بۆ ئەوەی وەك خەڵات ببەخشرێت، و ناشبێت دابەش بکرێت بۆ زیاتر لە سێ خەڵات".

٢. "ئەکادیمیای ستۆکهۆڵم" کە لەوەسیەتنامەکەدا باسکراوە، مەبەستی لە ئەکادیمیای سویدییە.

دەستەواژەی "ئەدەبی" تەنها وشە جوانەکان ناگرێتەوە، بەڵکو نووسینەکانی دیکەش کە بە هۆی شێوە و شێوازەکەی بەهایەکی ئەدەبی هەبێت.

ئەو ئەرکانەی دەکەوێتە ئەستۆی پەیمانگای کارۆلینسکا لە چوارچێوەی وەسیەتنامەکەدا لەلایەن دامەزراوەی نۆبڵی پەیمانگای کارۆلینسکا جێبەجێ دەکرێت. ئەو بەندەی لەوەسیەتنامەکەدا هاتووە، کە خەڵاتە ساڵانەکان دەبێت تەرخان بکرێت بۆ ئەو کارانەی کە لە ساڵانی رابردوودا ئەنجامدراوە، دەبێت بە شێوازێك لێکبدرێتەوە کە دەبێت خەڵاتەکان بدرێت بە دوایین کارە جێبەجێکراوەکان لە بوارەکانی کەلتووردا کە لە وەسیەتنامەکەدا ئاماژەی بۆ کراوەو بۆ کارە کۆنەکان تەنها ئەگەر هاتوو گرنگییەکانیان تا ئەم دواییە دەرنەکەوتووبێت.

٣. بۆ ئەوەی شایستەی ئەوە بێت خەڵات وەربگرێت، دەبێت کارە نووسراوەکە بە شێوەی چاپ دەرچووبێت یان بە شێوازێکی دیکە بڵاوکرابێتەوە، بۆ ئەوەی خۆی بڕیار بدات لەلایەن هەر دەستەیەکی بەخشینی خەڵاتەوە.

٤. دەکرێت بڕی پارەی خەڵاتێك بەیەکسانی دابەشبکرێت بەسەر دوو کاردا، کە هەریەکەیان شایستەی ئەو خەڵاتە بێت. ئەگەر هاتوو کارێکیش خەڵاتکراو لەلایەن دوو یان سێ کەسەوە بەرهەمهێنرابوو، ئەوا خەڵاتەکە بە هاوبەشی بەسەر هەموویاندا دابەشدەکرێت. بە هیچ شێوەیەکیش ناکرێت بڕی پارەی خەڵاتێك دابەشبکرێت بەسەر زیاتر لە سێ کەسدا.

ئەو کارەی کە لەلایەن کەسێکەوە بەرهەمهێنرا بێت لە کاتی مردنییەوە بەهەند وەرناگیرێت بۆ بەدەستهێنانی خەڵاتێك. لەگەڵ ئەوەشدا، ئەگەر براوەی خەڵاتەکە مرد پێش ئەوەی خەڵاتەکەی وەربگرێت، ئەوا دەکرێت خەڵاتەکە پێشکەش بکرێت.

هەر دەستەیەکی بەخشینی خەڵات سەرپشکە لە بڕیاردان بە بەخشینی خەڵاتەکە بە دامەزراوەیەك یان ڕێخراوێك.

٥. دەکرێت خەڵات نەبەخشرێت بەکارێك، تا لە ڕێی تەجرووبە و پشکنینێکی وردەوە، کە لە لایەن پسپۆڕانەوە ئەنجام دەدرێت، بۆیان دەردەکەوێت کە کارەکە ئەو گرنگییەی هەیە، کە لە وەسیەتنامەکەدا هاتووە.

ئەگەر هیچ کام لە کارەکانی بەردەست ئەو گرنگییەیی کە لە خاڵی یەکەمدا باسکرا تێدا نەبوو، ئەوا خەڵاتەکانی هەڵدەگیرێت بۆ ساڵی دواتر. ئەگەر، لەو کاتەشدا، ئەگەری بەخشینی خەڵاتەکە هەر نەبوو، ئەوا بڕی پارەکە دەخرێتە سەر پارەی دامەزراوەکە.

٦. بۆ هەر خەڵاتێك کە لەلایەن دەستەی بەخشینی خەڵاتی سویدییەوە دەبەخشرێت، ئەوا ئەو دەستەیە هەڵدەسێت بە پێکهێنانی کۆمیتەی نۆبڵ کە لە سێ، یان چوار یان پێنج کەس پێکدێت، بۆ ئەوەی ڕای خۆیان دەرببڕن سەبارەت بە مەسەلەی بەخشینی خەڵاتەکە. ئەو حوکمەی پێویستە بۆ بەخشینی خەڵاتی ئاشتی دەبێت لەلایەن کۆمیتەیەکی پەرلەمانی نەرویژییەوە، کە لە وەسیەتنامەکەدا هاتووەو بە کۆمیتەی نەرویژی نۆبڵ ناسراوە، ئەنجام بدرێت.

ڕەگەزنامەی یان ئەندامێتی سویدی بۆ پەیمانگای بەخشینی خەڵات نابێتە هاندەرێکی گرنگ بۆ هەڵبژاردن بۆ ئەندامێتی کۆمیتەی نۆبڵ. کەسانێك کە نەرویژیش نەبن دەکرێت ببنە ئەندام لە کۆمیتەی نەرویژی نۆبڵدا.

هەر ئەندامێکی کۆمیتەی نۆبڵ بڕێك پارە وەردەگرێت بەرامبەر بەو ئیشەی دەیکات، ئەو بڕە پارەیەش دەستەی بەخشینی خەڵات دیاری دەکات.

ئەگەر بە هۆی چەند هۆیەکی تایبەتییەوە پێویستی کرد، ئەوا دەستەی بەخشینی خەڵات مافی دیاریکردنی پسپۆڕەکانی پێدەبەخشرێت بۆ ئەوەی بەشداربن وەك ئەندامان لە گفتوگۆو بڕیارەکانی کۆمیتەی نۆبڵدا.

٧. بۆ ئەوەی شایستەی خەڵاتێك بێت، زۆر گرنگە بە نووسراو هەڵببژێردرێت لەلایەن کەسێکی شارەزاوە. هەر داواکارییەکی تایبەتی بۆ بەدەستهێنانی خەڵات بە هیچ شێوەیەك بەهەند وەرناگیرێت.

ململانێ بۆ پێکەشکردنی ناوی پاڵێوراوەکان دەبێت ئەرکی نوێنەرەکان بێت، چ کەسانی ناوخۆ بن یان بێگانە، لە بواری کەلتووردا، بەهاوتایی لەگەڵ ڕێنماییەکاندا کە لەلایەن دەستەی بەخشینی خەڵاتەوە دەردەچێت.

هەموو ساڵێکیش دادوەرەکانی خەڵات دەبێت ئەم پاڵێوراوانە لە خۆبگرێت کە لە دوازدە مانگی ڕابردوودا تا ١ی شوبات پێشکەشکرا. ئەگەر جگە لە خەڵاتی ئەم ساڵ، دەستەی بەخشینی خەڵات پارەی خەڵاتی مۆڵکراوی لە ژێر دەستدابوو وەك لە خاڵی پێنجەمدا باسکرا، ئەوا مەسەلەی بەخشینی خەڵاتەکە بۆ ئەمساڵ بڕیاری لەسەر دەدرێت پێش ئەوەی بڕیار بدرێت سەبارەت بەو پارەیەی کە مۆڵکراوە لە ساڵانی ڕابردووەوە.

٨. پاڵاوتنەکە دەبێت ڕوون بکرێتەوە و بە بڵاوکراوەکان و بەڵگەنامەی دیکە هاوپێچ بکرێت بۆ پشتگیرییکردن لە پاڵێوراوەکە.

هەر دەستەیەکی بەخشنی خەڵات بڕیار دەدات سەبارەت بە چۆنێتی پێشکەشکردنی بەڵگەنامەکان.

ئەگەر هاتوو بابەتە کاندیدکراوەکە بە زمانێك نووسرابوو، کە ناتوانرێت وەربگێڕدرێت بەبێ ئەوەی دووچاری گرفتێکی تایبەتی نەبیتەوە یان بە هۆی تێچوونی زۆرەوە، یان ئەگەر توانرا هەڵسەنگاندنێك بۆ کاری پێشنیازکراو بکرێت، ئەوا دەستەی بەخشینی خەڵات دەبێت بە پلەی یەکەم شارەزایی تەواو پەیدا بکات سەبارەت بە ناوەڕۆکی ئەو دۆکیومێنتەی کە بەو زمانە نووسراوە، دەستەی بەخشینی خەڵات پەیوەست نابێت بە وەرگرتنی کاندیدکردنەکە بۆ مەبەستی دیکە.

٩. لە ڕۆژی ئاهەنگی دامەزراوەکەدا، کە ڕێکەوتی (١٢/١٠)ەیە، کە ئەویش ساڵیادی مردنی خاوەنی وەسیەتنامەکەیە، هەریەك لە دەستەکانی بەخشینی خەڵاتەکان پێویستە چەکێك بەبڕی پارەی خەڵاتەکە پێشکەش بە براوەی خەڵاتەکە بکەن، هەروەها بڕوانامەیەك و میدالیایەکی ئاڵتوونی کە وێنەی خاوەنی وەسیەتنامەکەو تۆمارێکی گونجاوی لەسەرە.

ئەگەر هاتوو براوەی خەڵاتێك خەڵاتەکەی ڕەتکردەوە، یان پێش (١/١٠) بەگوێرەی ڕۆژ ژمێری ساڵانە و یەکسەر پاش دەرکردنی چەکی پارەکە لەلایەن دەستەی بەخشینی خەڵاتەکە

بەو ڕێگایەی کە لەلایەن دەستەکەوە دیاری دەکرێت، ئەوە بڕی پارەی خەڵاتەکە دەخرێتە سەر پارەی دامەزراوەکە.

پێویستە لەسەر براوەی خەڵاتەکە، هەر کاتێك بۆی کرا، وانەیەك (لێکچەرێك) سەبارەت بەو بابەتە بڵێتەوە کە خەڵاتەکەی لەسەر وەرگرتووە. ئەم وانەیەش دەبێت پێش، یان کەمتر لە شەش مانگ لە پاش ڕۆژی ئاهەنگەکەوە لە ستۆکهۆڵم، بووترێتەوە، یان ئەگەر لە حاڵەتی خەڵاتی نۆبڵی ئاشتیدا بێت، ئەوا لە ئۆسلۆ دەبێت.

١٠. نابێت هیچ نارەزاییەك دژ بە بڕیاری هیچ دەستەیەکی بەخشینی خەڵات بدرێت سەبارەت بە بەخشینی خەڵاتێك.

ناکرێت ڕێگا بدرێت بەو پێشنیارانەی کە وەردەگیرێت سەبارەت بە بەخشینی خەڵاتێك، هەروەها ڕێگا نادرێت بە لێکۆڵینەوە و بیروڕا سەبارەت بە بەخشینی خەڵاتەکە.

ئەگەر هاتوو ڕادەربڕینێکی جیاواز هەبوو کە پەیوەستە بە بڕیاری دەستەی بەخشینی خەڵات سەبارەت بە بەخشنی خەڵاتێك، ئەوا دەکرێت ئەمە لە تۆمارەکەدا نەنووسرێت، جگە لەوە شتی دیکە ڕێگەپێدراوە.

لەگەڵ ئەوەشدا، دەستەی بەخشینی خەڵات دەتوانێت، پاش تێروانین بۆ هەر حاڵەتێك بەجیا، ڕێگەبدات بە پێداچوونەوەی ئەو بابەتانەی کە وەك بناغە پەیڕەویان کردووە بۆ هەڵسەنگاندنیان سەبارەت بە بەخشینی خەڵاتەکە، بۆ مەبەستەکانی لێکۆڵینەوە لە مێژووی فیکرییدا. لەگەڵ ئەوەشدا، ئەم جۆرە ڕێگەپێدانە نابەخشرێت تا پەنجا ساڵ تێپەڕنەبێت بەسەر ئەو بەروارەی کە بڕیارەکەی تیادا دراوە.

١١. دەبێت دەستەی دامەزراوەکە سنووری دارایی دابنێت لەسەر ئەو کارەی کە دەستەکانی بەخشینی خەڵات ئەنجامی دەدەن بەگوێرەی ئەم یاسایانە. چوارچێوەی بەخشینەکان، کە دەستەکە ساڵانە ئامادەی دەکات بۆ دەستەکانی بەخشینی خەڵات، دەبێت بەهەمان شێوە ئەو برە پارانە لە خۆ بگرێت کە تەرخان دەکرێت بۆ گەشەپێدان و چاکسازی ئەم جۆرە پسپۆڕێتییە وەك پێویست دەکات بۆ جێبەجێکردنی کاری دادوەری (تحکیم).

١٢. بەمەبەستی یارمەتیدانی لە وردی ئەنجامدانی کاری دادوەری خەڵاتەکەو بۆ بەرز ڕاگرتنی ئامانجەکانی دامەزراوەکە بە ڕێگای دیکە، دەستەکانی بەخشینی خەڵات دەکرێت پەیمانگاکانی نۆبڵ دابمەزرێنن. هەر پەیمانگایەکی نۆبڵ دەبێت لە سایەی سەرکردایەتی دەستەی بەخشینی خەڵاتدا بێت کە دایمەزراندووە.

دەستەی ئەنجوومەنی دامەزراوەکە

The Board and Administration of the Foundation

١٣. دامەزراوەکە لەلایەن ئەنجوومەنێکی بەڕێوەبەرانەوە نوێنەرایەتی دەکرێت، کە ئۆفیسی تۆماری خۆی هەیە لە شاری ستۆکهۆڵم و لە حەوت ئەندام و دوو جێگر پێکدێت، هاوڵاتی سویدی یان نەرویژی بن، کە لەلایەن ڕاسپێردراوەکانی دەستەکانی بەخشینی خەڵاتەوە هەڵدەبژێردرێن. ئەنجوومەنەکەش سەرۆکێك لە یەکێك لە ئەندامەکانی خۆی هەڵدەبژێرێت، لەگەڵ جێگری سەرۆك و بەڕێوەبەری جێبەجێکار. ئەندامان و جێگرانیش بۆ ماوەی دوو ساڵ دیاری دەکرێن، کە لە (٥/١)ەوە دەستپێدەکات.

پێویستە لەسەر ڕاسپێردراوەکانی دەستەکانی بەخشینی خەڵات بڕیاربدەن لەسەر بڕەپارەیەکی گونجاو کە بە شێوەیەك دەدرێت کە لەلایەن ئەنجوومەنەکەوە دەخرێتە بەردەستی هەموو ئەندامەکان بۆ بڕیاردان، جگە لە بەڕێوەبەری جێبەجێکار، چونکە مافی وەرگرتنی پارەی نییە وەك ئەندامێکی ئەنجوومەنەکە. هەروەها پێویستە ڕاسپێردراوەکان بڕیار لەسەر بڕە پارەیەکی گونجاو بدەن بۆ ئەو کەسانەی هەڵدەستن بەکاری پێداچوونەوە (مدقق). ئەنجوومەنەکە خۆی هەڵدەستێت بە دیاریکردنی موچەی بەڕێوەبەری جێبەجێکار.

١٤. پێویستە ئەنجوومەنەکە موڵکەکانی دامەزراوەکە بەڕێوەبەرێت بۆ ئەوەی بتوانێت توانایەکی خەڵات بەخشینی درێژخایەنی باش دابین بکات و بەهای ڕاستەقینەی موڵکەکانی دامەزراوەکە بپارێزێت.

دەبێت ئەنجوومەنەکە ئەوە مسۆگەر بکات کە دامەزراوەکە داهاتێکی باش بەدەست دەهێنێت بە هۆی بەکارهێنانی ڕاست و دروستی پارەکانەوە.

هەروەها ئەنجوومەنەکە بۆی هەیە ئەو داهاتانە بەکاربهێنێت کە بە هۆی فرۆشتنی موڵکەکانی دامەزراوەکەوە بۆ بەخشینی خەڵات و مەسروفاتەکان چنگی دەکەوێت، بۆ ئەو ئاستەی کە ئەو داهاتانە پێویست نابێت بۆ پاراستنی توانایەکی باشی بەخشینی خەڵات و پاراستنی بەهای موڵکەکانی دامەزراوەکە بە شێوە ڕاستەقینەکەی، یان ئەگەری ئەوەی کە لە سەرەوەدا باسکرا بە جۆرێکی دیکە بەکاربێت.

لە کۆی داهاتی ساڵانە، ئەوا لانی کەم دەبێت دە یەکی داهاتەکە بخرێتە سەر پارەی دامەزراوەکە.

١٥. پێویستە ئەنجوومەنەکە یاسا بۆ کارەکان دابنێت، لەوانە ڕێنماییەکان بۆ کارەکانی ئەنجوومەنەکە خۆی و بەڕێوەبەری جێبەجێکار و فەرمانبەرەکانی دیکەی دامەزراوەکە.

١٦. نابێت ئەنجوومەنەکە هیچ بڕیارێك سەبارەت بە هیچ مەسەلەیەك بدات ئەگەر هاتوو ئەندامەکانی لە چوار ئەندام کەمتربوون.

دەنگدانیش دەبێت بە شێوەیەکی ئاشکرا بێت. سەبارەت بە مەسەلەی هەڵبژاردنی ئەندامێکی ئەنجوومەنەکە بۆ پۆستێك، لەگەڵ ئەوەشدا، ئەگەر تەنها ئەندامێك داوایکرد، ئەوا دەنگدانەکە بە شێوەیەکی نهێنی ئەنجام دەدرێت. ئەگەر هاتوو دەنگەکان بەرامبەر بوون و بیروراکان جیاواز بوون و تەنها زۆرینەیەکی کەم پێویست بوو، ئەوا رای سەرۆك زاڵ دەبێت. لە هەڵبژاردنی سەرۆکداو لە هەڵبژاردنی دیکەدا کە بەنهێنی ئەنجام دەدرێت، لەگەڵ ئەوەشدا، لە کاتی یەکسانبوونی دەنگەکاندا، ئەوا مەسەلەکە لە رێگای راکێشانەوە (قرعە) بڕیاری لەسەر دەدرێت.

راسپێردراوەکانی دەستەکانی بەخشینی خەڵاتەکە

The Trustees of the Prize-Awarding Bodies

١٧. پێویستە لەسەر دەستەکانی بەخشینی خەڵات پازدە راسپێردراو هەڵبژێرن، بۆ ماوەی دوو ساڵ. شەشیان لەلایەن ئەکادیمیای زانستەوە هەڵدەبژێردرێن و سیانیان لەلایەن هەریەك لە دەستەکانی بەخشینی خەڵاتەوە. پێویستە ئەکادیمیای زانستەکان چوار جێگر هەڵبژێرێت و هەریەك لە دەستەکانی دیکەی بەخشینی خەڵات دوو جێگر هەڵبژێرێت.

پێویستە راسپێردراوەکان سەرۆکێك لە نێو خۆیاندا هەڵبژێرن. ئەوان بۆ هەڵبژاردنێکی وەها بانگهێشت دەکرێن لەلایەن پیرترین راسپێردراو لە ئەکادیمیای زانستەکاندا.

بۆ دەرکردنی بڕیارێك، پێویستە لانی کەم نۆ راسپێردراو ئامادەبێت. ئەگەر هەر دەستەیەکی بەخشینی خەڵات هەڵبژاردنی راسپێردراوەکانی پشتگوێ خست، ئەوا ئەمە نابێتە رێگر لەبەردەم راسپێردراوەکانی دیکەدا بۆ ئەوەی بڕیارەکانی خۆیان بدەن.

پێداچوونەوە وردبینی (تدقیق) Auditing

١٨. پێویستە بەڕێوەبەراتی ئەنجوومەنەکە و ژمێریاریی دامەزراوەکە لە هەموو ساڵێکدا لەلایەن شەش وردبینەوە بپشکنرێن. پێویستە یەکێك لە وردبینەکانی حکومەت دەستنیشان

بکرێت پێش دەستپێکردنی ساڵ. ئەو وردبینەش دەبێتە سەرۆکی ئەوانی دیکە و پێویستە دەستەکانی بەخشینی خەڵاتیش وردبینێك هەڵبژێرن و هەروەها راسپێردراوەکانیش دەبێت وردبینێك هەڵبژێرن. ئەو وردبینەی کە لەلایەن راسپێردراوەکانەوە هەڵدەبژێردرێت دەبێت ژمێریارێکی گشتی رێگەپێدراو بێت.

١٩. پیش کۆتایی مانگی شوبات، پێویستە ئەنجوومەنەکە راپۆرتێکی ساڵانە پێشکەش بکات بە سەرۆکی وردبینەکان. پێش (٤/١) پێویستە وردبینەکان پشکنینەکانیان تەواو کردبێتو راپۆرتەکانیان پێشکەش بە راسپێردراوەکانی دەستەکانی بەخشینی خەڵات و ئەنجوومەنیان کردبێت.

ئەگەر دەستەیەکی بەخشینی خەڵات هەڵبژاردنی وردبینێکی پشتگوێخست، یان وردبینەکە، پاش بانگهێشتکردنی بۆ کۆبوونەوە، نەیتوانی ئامادەبێت، ئەوا ئەمە نابێتە بەربەست لەبەردەم وردبینەکانی دیکە بۆ جێبەجێکردنی پشکنینەکانیان.

٢٠. وردبینەکان لە هەموو کاتێکدا بۆیان هەیە بە سەربەستی بە هەموو کتێب و حسابات و دۆکیومێنتەکانی دیکەی دامەزراوەکەدا بچنەوە. ئەنجوومەنەکەش هەموو ئەو زانیارییانەی کە داوای دەکات سەبارەت بە بەڕێوەبردنی بۆی دابین دەکات. پێویستە لانی کەم، جارێك لە ساڵێکدا، وردبینەکان کاری پشکنین و پێداچوونەوە بۆ پارەوپوولی دامەزراوەکە بکەن.

٢١. لەسەر بنەمای راپۆرتی وردبینەکان، راسپێردراوەکانی دەستەی بەخشینی خەڵات رێگەپێدراون بە ئەستۆپاکی ئەنجوومەنەکە لە لێپرسراوێتی کەسیی لە بەڕێوەبردندا لە کاتی ساڵی ئامادەکردنی راپۆرتەکەدا یان هەڵسان بەکارێکی وەها دژ بە ئەنجوومەنەکە یان هەر ئەندامێکی دیکە کە دەکرێت راپۆرتەکەی وردبینەکان بیگرێتەوە.

چاککردنی ئەم یاسایانە Amendment of these Statutes

٢٢. ئەو پرسیارانەی سەبارەت بە چاککردنی ئەو یاسایانەن لەوانەیە لەلایەن هەر دەستەیەکی بەخشینی خەڵاتەوە لە رێگەی راسپێردراوەکانەوە یان ئەنجوومەنەوە بورووژێنرێت. سەبارەت بەو پێشنیارانەی کە لەلایەن دەستەیەکی بەخشینی خەڵاتەوە یان ئەنجوومەنەوە دەخرێتەڕوو، ئەوا پێویستە راسپێردراوەکان رای خۆیان دەربڕن.

پێش ئەنجوومەنەکە، بەپەیڕەویکردنی یاسای دامەزراوەکانی سویدی، دەنگدان سەبارەت بە پێشنیاری چاککردنی یاساکان کە بەگوێرەی پارەگرافی یەکەم ورووژێنرا، ئەوا پێویستە دەستەکانی بەخشینی خەڵات پێشنیارەکە تاوتوێ بکەن. لە بڕیاردان لەسەر ئەم جۆرە پێشنیارە، ئەکادیمیای زانستەکان مافی دوو دەنگی دەبێت و دەستەکانی دیکەی بەخشینی خەڵات تەنها دەنگێك بۆ هەریەکەیان. ئەگەر پێشنیارەکە شکستی هێنا لە دابینکردنی لانی کەم سێ دەنگ، یان ئەگەر ئەم پێشنیارە دژ بە بەرژەوەندی تەنها یەکێك لە دەستەکانی بەخشینی خەڵات بوو، ئەو دەستەیەش پێشنیارەکەی پشتڕاست نەکردەوە، ئەوا ئەنجوومەنەکە ناتوانێت ئەو پێشنیارە لە خۆبگرێت (تبنی). ئەگەر هەر لایەنێك، لە ماوە چوار مانگدا لە وەرگرتنی ئاگادارییەك سەبارەت بەم مەسەلەیە، نەیتوانی رای خۆی دەربڕێت سەبارەت بەو پێشنیارەی کە پێشکەشکراوە، ئەوا ئەوە نابێتە بەربەستێك لەبەردەم بڕیاردان سەبارەت بەم مەسەلەیە.

هۆڵی پێشکەشکردنی خواردن:

ئامادەکاری بۆ کاتی پێشکەشکردنی خواردن بە پێشکەتووترین تەکنەلۆژیا و رووناکی لە هۆڵی شاری ستۆکهۆڵم، کە بە سیستەمێکی وایەر لێسی پێشکەوتوو دەستی بەسەرداگیراوە، و دوری نێوان پێکهاتەی هۆڵەکە بە هۆی ئەم سیستەمەوە دەستی بەسەردا گیراوە وە دەپارێزرێت. ئۆلا میلزیگ (Ola Melzig)ی بەڕێوبەری بەرهەمهێنانی پێکهاتەی هۆڵەکە دەڵێت، من حەزم لەم بەرهەمە هەیە، چونکە زۆر کات و پارەم دەست دەکەوێت.کە لە (هۆڵی شین) هۆڵی شاری ستۆکهۆڵم، لە ١٠ ی کانوونی

هۆڵی مالمۆ

یەکەمی هەموو ساڵێك رێکدەخرێت. کە جێگای ئامادەکراو بۆ ١٣٠٠ میوان ئامادەیە. ئەو کەسانەی کە خواردنەکە پێشکەش دەکەن جلی چاکەتی سپی و کراس و هێلەکی سپی و پانتۆڵ و پێڵاوی رەش دەپۆشن. ئەم هۆڵە کە یەکێکە لە بیناکانی سوید لە ساڵانی ١٩١١ – ١٩٢٣ لە لایەن راگنەر ئۆستبیرگ Ragnar Östberg وە بنیاتنراوە. بە ئلهام وەرگرتن لە کۆشکەکانی سەردەمی رێنسانسەوە. ئێوارەی نۆبڵ لە لایەن (ئێچ ئۆ سی) HOC پێشکەش دەکرێت لە مالمۆ Malmo ی سویدە. خەونێکە کە دەبێتە راستی. لە حوزەیرانی ٢٠٠٦دا. ئێوارەی نۆبڵ لە مالمۆ لەگەڵ باشترین مۆسیقارە لاو و گۆرانی بێژە سویدییەکانی ئەمڕۆ بەڕێکرا، بەڕێزان میشێل نۆبڵ Michael Nobel و پیتەر نۆبڵ Peter Nobel بەژدار و قسەکەری سەرەکی بوون، کە سێهەم نەوەی خانەوادەی دامەزرێنەری خەڵاتەکە ئەلفرێد نۆبڵن. کە سەرۆك و سکرتێری تابلۆی خانەوادە و دامەزراوەی نۆبڵن. ئەم ئێوارەیە تاقیکردنەوەیەکی رۆشنبیرییە لەسەر و باری ئاساییەوەیە، و نایابە. کە ئەم خواردنە لەگەڵ لیستی نۆبڵی راستەقینەدا بخۆین. ئێوارەی نۆبڵ لە مالمۆ رێکخراوە وەك ئەوەی لە ستۆکهۆڵم رێکخراوە. لەگەڵ مۆسیقارە لاوە دیارەکانی سویدی ئەمڕۆ. ئێوارەی نۆبڵ لە ستۆکهۆڵم بە ژەمە ئێوارەیەکی زۆر نایابی دنیا دەژمێردرێت. ئێوارەی نۆبڵ لە هۆڵی شاری مالمۆ، کە بینایەکی زۆر جوانە لەگەڵ ژوورێکی نان خواردنی نایاب کە فەزایەکی نایاب بە رێکخستنێکی جوانی دەگمەن نیشان دەدات. رێوڕەسمی خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی، لە هۆڵی شاری ئۆسلۆ بەڕێوە دەچێت لە نەرویژ، بۆچی لە ئۆسلۆ (نەرویژ)؟ لە کاتێکدا هەموو خەڵاتەکان لە ستۆکهۆڵم دەبەخشرێن؟ لەبەرئەوەی خواستی نۆبڵ وابووە، لە وەسیەتەکەیدا هاتووە کە دەستەیەکی پێنج کەسی لە لایەن پەرلەمانی نەرویژییەوە هەڵبژێردرێن، براوەی خەڵاتی ئاشتی دەستنیشان بکەن. رێوڕەسمی خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی بۆ ماوەی چەند ساڵێك لە پەیمانگای نۆبڵ بەڕێوەدەچوو لە ئۆسلۆ، لە ساڵی ١٩٤٧ەوە تاساڵی ١٩٩٠ لە هۆڵی زانکۆی ئۆسلۆ بەڕێوە دەچوو، لە ساڵی ١٩٩٠ تا ئێستا گوێزراوەتەوە بۆ هۆڵی شاری ئۆسلۆ.

چەند دیمەنێکی دابەشکردنی خەڵاتەکانی نۆبڵ لە هەردوو شاری ستۆکهۆڵم و ئۆسلۆ

پاڵاوتن بۆ خەڵاتی نۆبڵ Nomination for the Nobel Prizes

هەموو ساڵێك دەستە تایبەتەکانی نۆبڵ نامەی تایبەت دەنێرن بۆ هەزاران کەسایەتی ئەکادیمی، مامۆستای زانکۆ، زانایان لە وڵاتانی جیاواز، براوەکانی خەڵاتی نۆبڵی پێشوو، ئەندامانی کۆمەڵەو پەرلەمانەکان، داوایان لێدەکەن پاڵێوراوی ساڵی داهاتوو بۆ خەڵاتەکانی نۆبڵ دیاریبکەن. کە ئەم هەڵبژاردنە لە ژمارەیەك وڵات ژمارەیەك کەسایەتی و رێخراو دیاریدەکات بە تێپەڕبوونی کات.

ڕێوڕەسمی بەخشینی خەڵاتی نۆبڵ

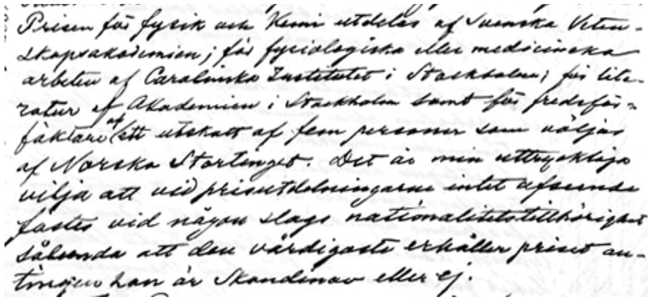
The Nobel Prize Award Ceremonies

لە ١٠ ی کانوونی یەکەمدا براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ لە ستۆکهۆڵم و ئۆسلۆ کۆدەبنەوە، تا مەدالیای خەڵاتی نۆبڵ و دبلۆمی خەڵاتی نۆبڵ و بەڵگەنامەی بڕی خەڵاتی نۆبڵیان پێببەخشرێت، لەلایەن پاشای سوید کارڵ گۆستاڤی شازدەهەم (Carl Gustaf XVI)ەوە. لە ئۆسلۆ، براوەکانی خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی، لەلایەن سەرۆکی دەستەی نۆبڵی ئاشتی و بە ئامادەبوونی پاشای نەرویج شا هارالدی شەشەم (Harald V) وە براوەکان وتەکانی خۆیان پێشکەش دەکەن لە ستۆکهۆڵم و ئۆسلۆ ڕۆژانی پێش بەخشینی خەڵاتەکان.

بەخشینی خەڵاتی نۆبڵ The Nobel Prize Awarders

کێن ئەوانەی براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ دیاریدەکەن؟ لە وەسیەتنامەکەی ئەلفرێد نۆبڵدا کە بە شێوەیەکی سنووردار تایبەتی کردووە بە دامەزراوە بەرپرسەکانی خەڵاتی نۆبڵ، ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانست (Royal Swedish Academy of Sciences) بۆ خەڵاتی نۆبڵ لە فیزیا و کیمیادا، پەیمانگای کارۆلینسکا (Karolinska Institute) بۆ خەڵاتی نۆبڵ لە نوژداری و فیسیۆلۆژیدا، ئەکادیمیای سوید (Swedish Academy) بۆ خەڵاتی نۆبڵ لە وێژەدا، دەستەیەکی پێنج کەسی کە پەرلەمانی نەرویژ (Storting)ی هەڵیدەبژێرن بۆ خەڵاتی نۆبڵ لە ئاشتیدا. لە ساڵی (١٩٦٨) دا بانکی ناوەندی سوید (Riksbank Sveriges) لە ساڵ یادی ئەلفرێد نۆبڵ و یادی ٣٠٠ ساڵەی دامەزراندنی خۆیدا، خەڵاتێکی بۆ زانستی

Prisen för fysik och Kemi utdelas af Svenska Veten-
skapsakademien; för fysiologiska eller medicinska
arbeten af Carolinska Institutet i Stockholm; för lite-
ratur af Akademien i Stockholm samt för fredsför-
fäktare af ett utskott af fem personer som väljas
af Norska Stortinget. Det är min uttryckliga
vilja att vid prisutdelningarne intet afseende
fästes vid någon slags nationalitetstillhörighet
sålunda att den värdigaste erhåller priset an-
tingen han är Skandinav eller ej.

ئابووری تەرخانکرد، ئەکادیمیای پاشایەتی سوید بۆ زانستی دیاریکرد بۆ دەستنیشانکردنی براوەی ئەم بوارە، بەخشینی ئەم خەڵاتە پێی. لە ساڵی ١٩٦٩ دا بۆ یەکەم جار بەخشرا.

خەڵاتی نۆبڵ The Nobel Prize

لە ساڵی ١٩٠١ ەوە دەبەخشرێت لە بوارەکانی فیزیا، کیمیا، وێژە، نوژداری، ئاشتی، لە ساڵی ١٩٦٩ شەوە ئابووری، خەڵاتی نۆبڵ خەڵاتێکی جیهانییە کە دەگەڕێتەوە بۆ دامەزراوەی نۆبڵ لە ستۆکهۆڵمی سوید، کە مەدالیا، دبلۆمێکی کەسێتی، خەڵاتێکی ماددی، لە خۆدەگرێت.

بانگهێشتی نۆبل Nobel Banquet

سەدەیەك لە مێژووی چێشت لێنان	
ڕێوڕەسمی خەڵاتی نۆبڵ هەموو ساڵێك لە ١٠ی کانوونی یەکەمدا لە ساڵی ١٩٠١ ەوە بەردەوام سازدەکرێت، کە ئێستا بۆتە شتێکی گەورە نەك لەلایەن ئەو کەسانەی کە دەرفەتی بەژدارکردنیان پێدراوە و بانگهێشتی ڕێوڕەسمەکە کراون، بەڵکو لای زۆرینەی خەڵکی کە بە هۆی شاشەی تەلەفیزیۆنی ماڵەکانیانەوە چاودێری دەکەن، لە ڕۆژنامەکاندا دەربارەی دەخوێننەوە.	
میوانان لە ساڵی ١٩٠١ دا ١١٣ میوان ئامادەی ڕێوڕەسمەکە بوون. پاش دوو ساڵ یەکەم ژن ماریا کوری لەگەڵ مێردەکەیدا بۆ وەرگرتنی خەڵاتی نۆبڵی فیزیای ساڵی ١٩٠٣ ئامادەبوو، خەڵك زۆر بە گرنگییەوە هەوڵیاندا بەژداری ڕێوڕەسمەکە بکەن، ژمارەی میوانان زیادی کرد	

بۆ ١٥٠ کەس و بۆ ٣٥٠. ئەمرۆ نزیکەی ١٣٠٠ میوان. لە نێویاندا ئەندامانی ئەکادیمیاکانی رۆشنبیری و حکومی و کەرتی پیشەسازی، دبلۆماتەکان، و خێزانی پاشایەتی سوید...هتد ئامادەی رێورەسمەکە دەبن.

شوێنەکان

هۆڵی ماریای هۆتێلی گەورەی ستۆکهۆڵم وەك جێگەیەك لە ساڵی یەکەمەوە تا ساڵی ١٩٢٩ بەکارهات. پاش ئەوە گوێزرایەوە بۆ هۆڵی شاری ستۆکهۆڵم " Gyllene Salen" یان هۆڵی ئاڵتونی بە مەبەستی دابینکردنی شوێنی میوانی زیاتر. هۆتێلی گەورەی ستۆکهۆڵم میوانداریيەکەی کرد لە ساڵانی ١٩٣١ بۆ ١٩٣٣، پاشان گەڕانەوە بۆ هۆڵی ئاڵتونی هۆڵی شاری ستۆکهۆڵم ساڵی ١٩٣٤، لە کاتی ڕاپەڕینی هەنگاریادا ساڵی ١٩٥٦ ئێوارە خوانی نۆبڵ گۆڕا بۆ ژەمێکی سووك لە ئەکادیمیای سوید. لە ساڵی ١٩٧٤ هۆڵی شین، هۆڵی شاری ستۆکهۆڵم کە هەتا ئەمرۆ لەوێ بەردەوامە.

خواردن

کۆبوونەوەی ئەم ژمارە زۆرە پێویستی بە کارێکی زۆر قورس هەیە، کە پێویستە هەموو شتێك لە شوێنی خۆیدابێت. لە هۆڵی نان خواردنەکەدا بەڕێوەبەری هۆڵەکە ئامادەدەبێت، سەرۆکی گەورەی چێشت لێنەرەکان، ٨ سەرۆکی کارگوزاران، ١٢٠ کارگوزاری ژن و پیاو، ٥ کارگوزاری شەراب، ٢٠ چێشت لێنەر، نزیکەی ١٢٠ لێپرسراوی قاپ شتن و گواستنەوەی خواردنن. ئەرکی جێبەجێکردن و ڕاپەڕاندنی کارەکانیان لە ئەستۆدایە. لیستی کڕینی

خواردن بۆ ١٣٠٠ کەس ئەمانە لە خۆدەگرێت. ٢٦٩٢ سنگی کۆتر، ٤٧٥ کلکی قرژاڵی ئاوی، ١٠٠ کیلۆگرام پەتاتە، ٧٠ لیتر ساسی توترکی تیژ و شیرین و سرکە، ٦٧ کیلۆ گرام artichokes * ی قودس، ٥٣ کیلۆگرام پەنیری فیلادیلفیا، ٤٥ کیلۆ گرام سەلەمۆن، لیستەکە ئەگەری درێژترکردنەوەی هەیە. بەر لە سێ رۆژ لە رۆژی گەورە، کارکردن و ئامادە کاری دەستپێدەکات هەر کەسێك و بە پێی خشتەی دیاریکراوی بەرنامەی کارەکەی.

کاتی خواردنی نۆبڵ

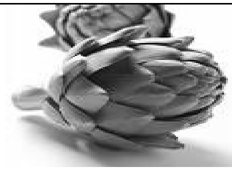

لە ماوەی ساڵانی سەرەتادا میوانان دادەنیشتن لە سەر مێز کە رێکخرابوو لە شێوەی ناڵی ئەسپدا، ئەمرۆ مێزی درێژ پێویستە . مێزی شەرەف لە ناوەڕاستی هۆڵەکەدایە. رۆژی ئێوارەی نۆبڵ لە هۆڵی شین، ٦٥ مێز لە شوێنی تەواودا هەیە، ٤٧٠ مەتر لە سفرەی راخراو،٣٠ کەس کە دەستکێشی سپیان لە دەستایە دەست دەکەن بە دابەشکردنی ٦٧٣٠پارچە خەزەف، ٥٣٨٤ پەرداخ، ٩٤٢٢ پارچەی پێویستی سەر مێزەکان، جا مێزی شەرەف بێت یان ئەوانی تر. لە ساڵی (١٩٩١)ەوە دامەزراوە نۆبڵ داوای کرد، کە کاتی خواردن دابڕێژرێت تایبەت بە ئاهەنگی نایابی خەڵاتی نۆبڵ لە کاتی گونجاودا. کە وێنەی رۆشنبیری سویدی پێچەوانە بکاتەوە

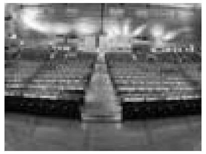
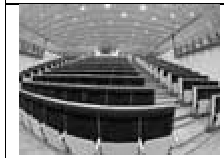
دابەشکردن

هەر مێزێك دابەشکردنێکی دیاریکراوی هەیە، بۆ جوانکاری و خۆشی ئەو ئێوارەیە. بە گوڵی رەنگ جیا، ئەم گوڵانە بەدرێژای رێگا دێن لە سان رێمۆوە کە ناوەندی رواندنی گوڵە لەسەر کەناری ریڤێرای ئیتاڵی،

کە ئەلفرێد نۆبڵ ساڵەکانی کۆتایی ژیانی لەوێ بەسەربرد، وەك ڕێزێك بۆ ئەو یادە (ئەزیندا دی برۆمۆزیۆن توریستکا دی سان ڕیمۆ) Azienda di Promozione Turistica di San Remo دەیبەخشێت، گوڵەکان کە بە جوانی ڕێکخراون لە لایەن کەسانی زۆر شارەزای باوەڕپێکراوی بواری گوڵەوە.. هەموو ساڵێك ٢٣٠٠٠ گوڵ بەکاردێت وەك جوانکاری لەم بۆنەیەدا.	
لیستی خواردن لیستی خواردن بێگومان گرنگە لە ئێوارە خوانی نۆبڵدا، لە ئەیلولی هەموو ساڵێکدا سێ لیست پێشکەش دەکرێت لە لایەن گەورە چێشت لێنەرانی هەڵبژێردراو بە وەرەقەی ئیعتمادی نێودەوڵەتی پێشکەش دەکرێت بە دامەزراوەی نۆبڵ تا تاقی بکرێتەوە. لیستی هەڵبژێردراو بە نەزانراوی دەمێنێتەوە تا ڕۆژی راستەقینەی ئێوارە خوانی نۆبڵ.	
* artichokes (الخرشوف)، ئەم جۆرە ڕووەکە لە کوردستان نییە بۆیە بەکوردی ناتوانین وەریبگێڕین.	

چەند لایەنێکی هۆڵەکانی پێشکەشکردنی لێکچەر و نان خواردن و ڕێوڕەسمی ئاهەنگی بەخشینی خەڵاتی نۆبڵ

هۆڵی لێکچەرەکانی ئاولا ماگنا (Aula Magna)، زانکۆی ستۆکهۆڵم لێکچەرەکانی نۆبڵ بۆ فیزیا و کیمیا و ئابووری، لێرەدا براوەکانی خەڵاتەکانی ئەم بوارانە پێشکەشی دەکەن.	
هۆڵی لێکچەری ئادەم (Adam)، پەیمانگای کارۆلینسکا لێکچەری نۆبڵ بۆ نۆژداری و فیسیۆلۆژیا، لێرەدا پێشکەش دەکرێت، لە لایەن کەسی براوەی خەڵاتەکەوە.	
بۆرسالین (Börssalen) لە ئەکادیمیای سوید، لێکچەری نۆبڵ بۆ وێژە لێرەدا پێشکەش دەکرێت، لە لایەن کەسی براوەی خەڵاتەکەوە.	
ئامادەکاری ساتێکی کەم بەرلەوەی میوانەکان بگەنە شوێنی نان خواردن.	
کاتی گەشتنی میوانەکان بۆ سەر مێزی نانی ئێوارە.	

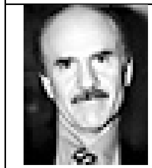
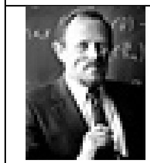
پێشکەشکردنی شیرینی بەر لە نان خواردن.	
هۆڵی پێشکەشکردنی نانی ئێوارە وێنەکەی لەسەرەوە گیراوە.	
دەرەوەی هۆڵی ئاهەنگی مۆسیقای ستۆکهۆڵم.	
ڕێورەسمی بەخشینی خەڵاتی نۆبڵ.	
ڕێورەسمی بەخشینی خەڵاتی نۆبڵ هۆڵی ئاهەنگی مۆسیقای ستۆکهۆڵم.	
ڕێورەسمی خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی، هۆڵی شاری ئۆسلۆ.	

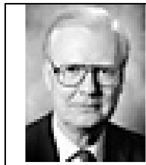
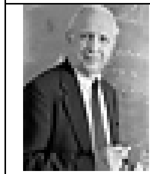
داگرساندنی مۆمەکان ساتێکی کەم بەر لە گەشتنی میوانەکان.	
یەکێك لە لاکانی هۆڵی شین لە کاتی نانی ئێوارەدا.	
ئاهەنگی ڕەقس کردن لە هۆڵی ئاڵتونی.	
لەسەر قادرمەکان پاش نان خواردنی ئێوارە.	

The Magic Call پەیوەندییەکی ئەفسووناوی

چەند خولەکێك بەر لە ڕاگەیاندنی خەڵاتەکە، دامەزراوەکە سەرکەوتووەکانی خەڵاتی نۆبڵ ئاگادار دەکاتەوە بەوەی کە خەڵاتی نۆبڵیان پێدراوە. ئەم بانگەوازە لەوانەیە لە کاتێکی چاوەڕوان نەکراودابێت، ڕەنگە پەیوەندی کردن بە براوەکانی خەڵاتەکەوە لە شوێنێکی چاوەڕوان نەکراودابێت، ئەمە وەبیرهێنانەوەی چەند ساتێکی تایبەتە لە کاتی ئەو پەیوەندییە ئەفسووناوییەدا، گەشتنی ئەو پەیوەندییە ئەفسوناوییە بە براوەی خەڵاتەکانەوە کە خۆیان چاوەڕێی ئەوە نەبوون.

	لە هەوادا Up in the Air ریچارد ئار. ئێرنست Richard R. Ernst، لە فڕۆکەدا بو لە مۆسکۆ، لە لایەن کاپیتانەکەوە ئاگادار کرایەوە کە. خەڵاتی نۆبڵی بۆ کیمیا لە ساڵی ١٩٩١ پێبەخشرا.
	لە دەرەوە لە کاتی شت کڕیندا Out Shopping رینهارد سیلتین Reinhard Selten، لەگەڵ ژنەکەیدابوو شتیان دەکڕی و کەسیان بە دەورەوە نەبوو کە وەڵامی دایەوە . خەڵاتی نۆبڵی ئابووری بۆ ساڵی ١٩٩٤ پێبەخشرا.
	لای پزیشکی ددان At the Dentist گۆنتەر گراس Günter Grass، لای پزیشکی ددان بوو کاتێك پەیامەکەی لە ستۆکهۆڵمەوە پێگەیشت. خەڵاتی نۆبڵی بۆ وێژە لە ساڵی ١٩٩٩ پێبەخشرا.
	لە پۆب At the Pub باری جەی. مارشاڵ Barry J. Marshall، باری پەیامێکی بەپەلەی بۆ هات کە لە پۆپێکی ئوسترالیدابوو . خەڵاتی نۆبڵی بۆ نوژداری لە ساڵی ٢٠٠٥ پێبەخشرا.

	ئەو پێویستی بە کوپێك قاوە هەیە He Needed a Cup of Coffee ئەمارتیا سین Amartya Sen، گوێی لە تەلەفۆنەکەبوو لە کات ژمێر (٥)ی بەیانیدا لێیدا، و بیری لە ڕوودانی شتێکی ترسناك دەکردەوە. خەڵاتی نۆبڵی بۆ ئابووری لە ساڵی ١٩٩٨ پێبەخشرا.
	لە کۆبوونەوەدا At a Meeting کێسەر میلستین César Milstein، لە ناوەڕاستی کۆبوونەوەدابوو کاتێك پەیامەکەی پێگەیشت. خەڵاتی نۆبڵی بۆ نوژداری لە ساڵی ١٩٨٤ پێبەخشرا.
	لە خانوویەکی دەرەوەی شاردا لە پرۆڤێنس At a Country House in Provence لیڤان ئەلیکسیڤیچ بۆنین Ivan Alekseyevich Bunin، پەیوەندییەکی تەلەفۆنی پێگەیشت لەماڵێکی دەرەوەی شار لە شارۆچکەی پرۆڤێنسی دێریندا. خەڵاتی نۆبڵی بۆ وێژە لە ساڵی ١٩٣٣ پێبەخشرا.
	لە ماڵەوە At Home جێمس ئێم. بوچانان James M. Buchanan، پلانی دانا بوو بۆ بەسەربردنی کات لەگەڵ ژنەکەی لە شوێنێکی وڵاتەکەی، کاتێك پەیوەندییەکی تەلەفۆنی لە ستۆکهۆڵمەوە بۆ هات. خەڵاتی نۆبڵی بۆ ئابووری لە ساڵی ١٩٨٦ پێبەخشرا.
	جارێکی تر بیڵێرەوە؟ Say That Again؟ لویس جەی. ئاگنارۆ Louis J. Ignarro، کاتێك پێیان وت کە خەڵاتی نۆبڵی پێبەخشراوە، ئەو پرسیاری کردەوە لەگەڵ ئەوەی بە باشی گوێی لێبوو. خەڵاتی نۆبڵی بۆ نوژداری لە ساڵی ١٩٩٨ پێبەخشرا.
	تۆ پێویستە گاڵتە بکەیت! You Must Be Joking! ویلیام ئێف. شارپ William F. Sharpe، لەو باوەڕەدا بوو کە نوکتەبێت کە پەیوەندییە تەلەفۆنییەکەی بۆ هات. خەڵاتی نۆبڵی بۆ ئابووری لە ساڵی ١٩٩٠ پێبەخشرا.

	ئەو پێویستی بە هەندێك پشتڕاستكردنەوە هەیەHe Needed Some Proof جێمس ئەی. میرلیس James A. Mirrlees، بە شێوەیەكی جوان پرسی بۆ هەندێك پشتڕاستكردنەوە كاتێك پەیامەكەی وەرگرت. خەڵاتی نۆبڵی بۆ ئابووری لە ساڵی ١٩٩٦ پێبەخشرا.
	بە دەنگێكی گڕەوە In Pitch Blackness ڕۆی جەی. گلاوبەر Roy J. Glauber، شتەكان ناجێگیربوون بە پلەیەكی زۆر بەرلەوەی باشبن، لە ڕووبەڕووبوونەوە تەلەفۆنییەكەدا تیامابوو. پەیامەكەی وەرگرت لە ٣٦، ٥ خولەكی بەیانیدا. خەڵاتی نۆبڵی بۆ فیزیا لە ساڵی ٢٠٠٥ پێبەخشرا.
	ئیلفرید جیلینك Elfriede Jelinek، ئەو ڕۆژەی پەیامەكەی پێگەیشت لە ئەكادیمیای سوید لە ستۆكهۆڵم هاتبووەوە. خەڵاتی نۆبڵی بۆ وێژە لە ساڵی ٢٠٠٤ پێبەخشرا.

ڕێگای پۆشین Dress Code

ئەگەر تۆ داوایەكت هەبوو بۆ ئامادەبوون لە ئێوارەی خەڵاتی نۆبڵدا چی لەبەر دەكەیت.

پۆشینی هەڵە بۆ ئامادەبوون لە ڕیوڕەسمی خەڵاتی نۆبڵدا دەبێتە مایەی بێزاری. لە ڕێوڕەسمەكانی ئۆسلۆ و ستۆكهۆڵمدا. پیاوان دەبێت چاكەتی ڕەش و كەمێك درێژ و خانمانیش عەزی كورت یان درێژ بپۆشن.

بۆ خانمان كە میوانن لە ستۆكهۆڵم. هەڵبژاردنەكەی بۆ ئێوارە هیچ پابەندییەكی لەسەر نییە بۆ ڕەنگ و جۆری درونی جلەكانی جانتا و جانتای دەستی و مجەوهەرات و جووتێك پێڵاوی نایاب و دەسكێشیش. كە دەتوانی بیپۆشی بە خواستی خۆتە.

بۆ پیاوان كە میوانن لە ستۆكهۆڵم، چاكەتی ڕەش و پانتۆڵی ڕەشیش و كراسی سپی و بۆیمباخی سپی دوولا و هێڵەكی كورتی سپی لەسەر كراسەكە و قۆنەرەی ڕەش دەپۆشن. لە ڕێوڕەسمی دابەشكردنی خەڵاتەكەدا بەم شێوەیە بەژداربووان پۆشاك دەپۆشن.

مەلیکە سیلڤیا Silvia لە ڕێوڕەسمی خەلاتی نۆبلی ٢٠٠٧ دا

ڕووداوێکی دەگمەن:

ڕووداوێکی دەگمەن کەلە کاتی بەخشینی مەدالیای خەلاتی نۆبڵدا ڕوویدا بەم شێوەیە بوو براوەکانی خەلاتی نۆبلی ئابووری ساڵی ١٩٧٥ کە لیونید ڤیتالیڤیچ کانتۆرۆڤیچ Leonid Vitaliyevich Kantorovich، لە ئەکادیمیای زانستی مۆسکۆی ڕوسی، و تجالین سی. کۆپمانس Tjalling C. Koopmans، لە زانکۆی یاڵی ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکی بوون، کە مەدالیاکەیان تێکەڵ (گۆڕابوو) ببوو لە ستۆکهۆڵم لە کاتی بەخشینیدا، پاش هەفتەیەك لە بەخشینی خەلاتەکان براوەکان گەڕانەوە بۆ وڵاتەکانیان، ئەم ڕووداوە لە کاتی جەنگی ساردداببوو، بۆیە چوار ساڵ کاری دبلۆماسی ویست تا مەدالیاکان ئاڵوگۆڕکران و درانەوە بە خاوەنە ڕاستەقینەکانیان.

لە ماوەی ساڵانی بەخشینیدا:

خەلاتی نۆبڵ توشی ڕەخنەی ژمارەیەك کەس بۆتەوە، هەندێك کەس وایدەبین کە بڕی خەلاتەکە و ئەو ناوبانگەی کە هەڵیگرتووە بۆ براوەکان زۆر زیاترە لەو کارەی کە ئەنجامیانداوە کە پاشتر خەلاتەکەی دەست دەکەوێت. ئەمەش لە ساڵی ١٩٧٣ دا بوو کاتێك کە خەلاتی نۆبلی ئاشتی بەخشرا بە هنری کسنجەر Henry Kissinger، کە بۆ ماوەیەك وەزیری دەرەوەی ئەمریکابوو، کسنجەر ئەم خەلاتەی بردەوە لەبەر ئەوەی هەوڵیدا بۆ گەڕانەوەی ئاشتی

بۆ ڤێتنا، بەڵام کارەکەی بەو شێوەیە نەبوو کاتێك جەنگ بۆ ماوەی دوو ساڵی تر بەردەوام بوو لە ڤێتنام پاش وەرگرتنی خەلاتەکە لەلایەن کسنجەرەوە.

ڕەخنەیەکی تر خەلاتێك تەرخان نەکراوە بۆ بیرکاری (ماتماتیك) کە ماتماتیك فیزیای گۆڕیوە، لە کاتێکدا پەیوەندیدارن پێکەوە بە بەردەوامی. چیرۆکێك هەیە لەسەر ئەوەی کە نۆبڵ بۆچی خەلاتێکی بۆ ئەم بوارە تەرخان نەکردووە. دەیگێڕنەوە بۆ ئەوەی کە نۆبڵ ژنێکی خۆشویستوە و ناپاکی لەگەڵ کردووە و عاشقی زانای ماتماتیکی بەناوبانگ گۆستاڤ میتاگلفلر بووە، بەڵام تاچەندە ئەم چیرۆکە ڕاستە؟ سەرەڕای ئەوەی نۆبڵ بە درێژای ژیانی ژنی نەهێناوە.

هەر چۆنێك بێت نۆبڵ خەلاتێکی بۆ ماتماتیك تەرخان نەکردووە، بە هۆی ئەوەی کە خۆی زۆر حەزی لە ماتماتیك نەبووە، و لە سەردەمی ئەویشدا ماتماتیك بە زانستێکی کردەی دانەدەنرا کە خزمەت بە مرۆڤایەتی بکات. بەوپێیەی دامەزراندنی دامەزراوەی نۆبڵ ئامانج لێی خەلاتی ئەو بەشانە بکات، کە خزمەت بە مرۆڤایەتی دەکەن، لەو سەدەمەدا خەلاتی دیاریکراو هەبوو بۆ زانایانی بواری زانستی ماتماتیك بۆیە نۆبڵ بە پێویستی نەزانیوە.

لیس پریکس نۆبڵ Les Prix Nobel

ئایا هیچ ژیاننامەیەکی براوەکان لای دامەزراوەی نۆبڵ هەیە؟

هەر براوەیەکی خەلاتی نۆبڵ بایۆگرافیا (biography)(ژیاننامە) یان سی ڤی (cv) پێشکەش دەکات بە بەشی براوەکانی هەر بەشێکی خەلاتەکە. جا لەلایەن خۆیەوە نووسرابێت یان لەلایەن کەسێکەوە. ساڵانە لە شێوەی کتێبێکدا بەچاپ دەگەیەنرێت بە ناوی لیز پریکس نۆبڵ Les Prix Nobel لەگەڵ لێکچەرەکانیاندا کە براوەکان دەیخوێننەوە.

راستی براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ Nobel Laureates Facts

چەند داتایەکی بنەڕەتی Some Basicly Data

٨١٦	جار خەڵاتەکە بەخشراوە
٧٩٣	کەسایەتی
٢٠	ڕێکخراو
٣٥	ژن
٧٥٤	پیاو
٤٩	جار نەبەخشراوە
٥٣	وڵات بەژداربوو
٢	برا
١٢	باوك و کوڕ
٢	باوك و کچ
٢	دایك و کچ
٨	ژن و مێرد
٥	کەس دوو خەڵات
١	ڕێخراو سێ خەڵات
٢	کەس خەڵاتەکەیان ڕەتکردەوە
٣١٤	١٠٠٪ ی خەڵاتەکە
٢٦٦	١/٢ ی خەڵاتەکە بە هاوبەشی
١٦٥	١/٣ ی خەڵاتەکە بە هاوبەشی
٤٨	١/٤ ی خەڵاتەکە بە هاوبەشی

ڕاستییەکانی سەرکەوتووەکانی خەڵاتی نۆبڵ

Nobel Laureates Facts

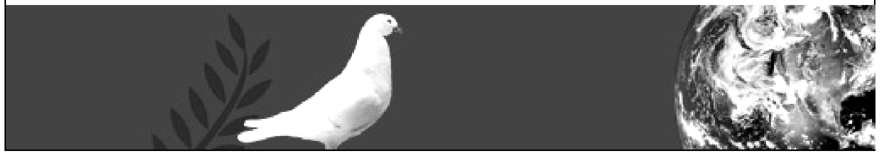
ویلیام لەورێنس بـراگ William Lawrence Bragg وڵاتـی بـەریتانیا، لـە تەمـەنی ٢٥ سـاڵیدا خەڵاتی نۆبڵی فیزیای ساڵی ١٩١٥ وەرگرت، تا ئێستا بچووکترین کەسایەتییە لە ڕووی تەمەنـەوە کـە خەڵاتی نۆبڵی وەرگرتبێت.			
لیوند هۆرویز Leonid Hurwicz لـە ویلایەتـە یـەکگرتووەکانی ئـەمریکا، لـە تەمـەنی ٩٠ سـاڵیدا خەڵاتی نۆبڵی ئابووری ساڵی ٢٠٠٧ وەرگرت، تا ئێستا گەورەترین کەسایەتییە لـە ڕووی تەمەنـەوە کـە خەڵاتی نۆبڵی وەرگرتبێت.			
خەڵاتی نۆبڵ دووجار بەخشراوە بە			
جان - پاوڵ سارتر Jean-Paul Sartre	فەرەنسا	وێژە	ساڵی ١٩٦٤
لی دۆس سۆ Le Duc Tho	ڤێتنام	ئاشتی	ساڵی ١٩٧٣
چوار لە براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ کە حکوومەتەکانیان ناچاری کردن کە لە خەڵاتەکە دوورکەونـەوە، ئـادۆڵف هیتلەر سێ کەس لە براوەکانی خەڵاتی نۆبڵی بێبەش کرد لە وەرگرتنی خەڵاتەکە کە ئەڵمانی بوون.			
ریچارد کۆهن Richard Kuhn	ئەڵمانیا	کیمیا	ساڵی ١٩٣٨
ئەدۆڵف فریدریش جۆهان Adolf Friedrich Johann	ئەڵمانیا	کیمیا	ساڵی ١٩٣٩
گێرهارد دۆماك Gerhard Domagk	ئەڵمانیا	نوژداری	ساڵی ١٩٣٩
دەسەڵاتدارانی یەکێتی سۆڤێت یەکێك لە براوەکانی خەڵاتی نۆبڵیان بێبەش کرد لە وەرگرتنی خەڵاتە کە.			
بۆریس پاستیرناك Boris Pasternak	سۆڤێت	وێژە	ساڵی ١٩٥٨
ئەو کەسانەی زیاد لە جارێك خەڵاتی نۆبڵیان وەرگرتووە.			
لینۆس کـارڵ پـاولینگ Linus Carl Pauling دوو خەڵاتی نۆبڵی وەرگرتووە لە دوو بواری جیاوازدا.	ئەمریکا	کیمیا ئاشتی	ساڵی ١٩٥٤ ساڵی ١٩٦٢
جۆن باردین John Bardeen دوو خەڵاتی نۆبڵی وەرگرتووە لە فیزیادا.	ئەمریکا	فیزیا	ساڵی ١٩٥٦ ساڵی ١٩٧٢
ماریـا کـوری Marie Curie، دوو خـەڵاتی نـۆبڵی	فەرەنسا	فیزیا	ساڵی ١٩٠٣

وەرگرتووە لە دوو بواری جیاوازدا .		کیمیا	ساڵی ١٩١١
فریدریك سانگەر Frederick Sanger دوو خـەڵاتی نۆبڵی وەرگرتووە لە کیمیادا .	بەریتانیا	کیمیا	ساڵی ١٩٥٨ ساڵی ١٩٨٠
لیژنـەی نێودەوڵـەتی خاچـی سـوور International Committee of the Red Cross (ICRC) سێ جار خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی وەرگرتووە.	سویسرا	ئاشتی	ساڵی ١٩١٧ ساڵی ١٩٤٤ ساڵی ١٩٦٣
نوسینگەی باڵای نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ کاروباری پەنابـەران Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) دوو خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی وەرگرتووە.	سویسرا	ئاشتی	ساڵی ١٩٥٤ ساڵی ١٩٨١
خێزانە براوەکانە خەڵاتی نۆبڵ، خێزانی کوری خێزانێکن کە زۆرترین خەڵاتیان وەرگرتووە.			
ژن و مێرد			
ماریا کوری Marie Curie پیێری کوری Pierre Curie	فەڕەنسا فەڕەنسا	فیزیا، فیزیا	ساڵی ١٩٠٣ ساڵی ١٩٠٣
ئارێن جۆلیۆت- کوری Irène Joliot-Curie فریدریك جۆلیۆت Frédéric Joliot	فەڕەنسا فەڕەنسا	کیمیا کیمیا	ساڵی ١٩٣٥ ساڵی ١٩٣٥
جێرتی تیرۆسا کۆری Gerty Theresa Cori کارڵ فێردیناند کۆری Carl Ferdinand Cori	ئەمریکا ئەمریکا	نوژداری نوژداری	ساڵی ١٩٤٧ ساڵی ١٩٤٧
ئالڤا میرداڵ Alva Myrdal گونار میرداڵ Gunnar Myrdal	سوید سوید	ئاشتی، ئابووری	ساڵی ١٩٨٢ ساڵی ١٩٧٤
کچ و دایك			
ماریا کوری Marie Curie ئارێن جۆلیۆت- کوری Irène Joliot-Curie	فەڕەنسا فەڕەنسا	فیزیا، کیمیا	ساڵی ١٩٠٣ ساڵی ١٩٣٥
باوك و کچ			
پیێر کوری Pierre Curie ئارێن جۆلیۆت- کوری Irène Joliot-Curie	فەڕەنسا فەڕەنسا	فیزیا، کیمیا	ساڵی ١٩٠٣ ساڵی ١٩٣٥
باوك و کوڕ			

سێر ویلیام براگ Sir William Bragg ویلیام لەورێنس براگ William Lawrence Bragg	بەریتانیا بەریتانیا	فیزیا، فیزیا	ساڵی ١٩١٥ ساڵی ١٩١٥
نیلس هینریك داڤید بۆهر Niels Henrik David Bohr ئاگی نیلس بۆهر Aage Niels Bohr	دانیمارك دانیمارك	فیزیا، فیزیا	ساڵی١٩٢٢ ساڵی ١٩٧٥
هانس کارڵ ڤۆن ئۆلەر Hans Karl von Euler ئۆلف ڤۆن ئۆلەر Ulf von Euler	سوید سوید	کیمیا نوژداری	ساڵی ١٩٢٩ ساڵی ١٩٧٠
ئارسەر کۆرنبەرگ Arthur Kornberg ڕۆجەر دی. کۆنبەرگ Roger D. Kornberg	ئەمریکا ئەمریکا	نوژداری کیمیا	ساڵی١٩٥٩ ساڵی ٢٠٠٦
کارڵ مان جۆرج سیگباهن Karl Manne Georg Siegbahn کای ئێم. سیگباهن Kai M. Siegbahn	سوید سوید	فیزیا، فیزیا	ساڵی ١٩٢٤ ساڵی ١٩٨١
جۆزیف جۆن تۆمسۆن Joseph John Thomson جۆرج پاگێت تۆمسۆن George Paget Thomson	بەریتانیا بەریتانیا	فیزیا فیزیا	ساڵی١٩٠٦ ساڵی ١٩٣٧
برا			
جان تینبەرگن Jan Tinbergen . نیکۆلاس تینبەرگین Nikolaas Tinbergen.	هۆڵەندا بەریتانیا	ئابووری نوژداری	ساڵی ١٩٦٩ ساڵی ١٩٧٣

No Prize was Awarded **خەلاَتەكە نەبەخشرا**

خەلاَتی نۆبلّی ئاشتی ئەو سالاَنەی كە خەلاَتەكەی تیّدا نەبەخشراوە.
١٩١٤،١٩١٥،١٩١٦،١٩١٨،١٩٢٣،١٩٢٤،١٩٢٨،١٩٣٢،١٩٣٩،١٩٤٠،١٩٤١، ١٩٤٢،١٩٤٣،١٩٤٨،١٩٥٥،١٩٥٦،١٩٦٦،١٩٦٧،١٩٧٢.
خەلاَتی نۆبلّی نوژداری ئەو سالاَنەی كە خەلاَتەكەی تیّدا نەبەخشراوە.
١٩١٥،١٩١٦،١٩١٧،١٩١٨،١٩٢١،١٩٢٥،١٩٤٠،١٩٤١،١٩٤٢.
خەلاَتی نۆبلّی كیمیا ئەو سالاَنەی كە خەلاَتەكەی تیّدا نەبەخشراوە.
١٩١٦،١٩١٧،١٩١٩،١٩٢٤،١٩٣٣،١٩٤٠،١٩٤١،١٩٤٢
خەلاَتی نۆبلّی ویّژە ئەو سالاَنەی كە خەلاَتەكەی تیّدا نەبەخشراوە.
١٩١٤،١٩١٨،١٩٣٥،١٩٤٠،١٩٤١،١٩٤٢،١٩٤٣.
خەلاَتی نۆبلّی فیزیا ئەو سالاَنەی كە خەلاَتەكەی تیّدا نەبەخشراوە.
١٩١٦،١٩٣١،١٩٣٤،١٩٤٠،١٩٤١،١٩٤٢.
خەلاَتی نۆبلّی ئابووری ئەو سالاَنەی كە خەلاَتەكەی تیّدا نەبەخشراوە.
سەرجەمی بەخشراوە.

بەخشینی خەڵاتی نۆبڵ بە ڕێکخراوەکان

Nobel Prize Awarded Organizations

خەڵاتی نۆبڵ ساڵی ١٩٠١ ەوە بەخشراوە بە ١٩ ڕێکخراو و دامەزراوە کە سەرجەمیان لە بواری ئاشتیدایە.

ژ	تابلۆی ڕێکخراوەکە	ساڵ	ڕێکخراو
١		١٩٠٤	Institute of International Law پەیمانگای یاسای نێودەوڵەتی (جێنت بەلجیکا)
٢		١٩١٠	Permanent International Peace Bureau نوسینگەی ئاشتی جیهانی هەمیشەی (بێرن، سویسرا).
٣		١٩١٧	International Committee of the Red Cross لیژنەی نێودەوڵەتی خاچی سوور (جنێڤ، سویسرا).
٤		١٩٣٨	Nansen International Office for Refugees نوسینگەی نانسینی نێودەوڵەتی بۆ پەنابەران (جنێڤ، سویسرا).
٥		١٩٤٤	International Committee of the Red Cross لیژنەی نێودەوڵەتی خاچی سووری (جنێڤ، سویسرا)
٦		١٩٤٧	American Friends Service Committee لیژنەی خزمەتگوزاری هاوڕێیانی ئەمریکا(الکویکریون) (ئەمریکا)
٧		١٩٤٧	Friends Service Council ئەنجومەنی خزمەتگوزاری هاوڕێیان (الکویکریون) (ئەمریکا).
٨		١٩٥٤	Office of the United Nations High Commissioner for Refugees نووسینگەی مندوبی نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ کاروباری پەنابەران (جنێڤ، سویسرا).
٩		١٩٦٣	League of Red Cross Societies یەکێتی کۆمەڵەکانی خاچی سوور (جنێڤ، سویسرا)
١٠		١٩٦٣	International Committee of the Red Cross لیژنەی نێودەوڵەتی خاچی سوور (جنێڤ، سویسرا)
١١		١٩٦٥	United Nations Children's Fund سندووقی منداڵانی نەتەوە یەکگرتووەکان (نیویۆرك، ئەمریکا)
١٢		١٩٦٩	International Labour Organization ڕێخراوی کاری نێودەوڵەتی (جنێڤ، سویسرا)
١٣		١٩٧٧	Amnesty International ڕێخراوی لێبووردنی نێودەوڵەتی (لەندەن، بەریتانیا)

١٤	١٩٨١	Office of the United Nations High Commissioner for Refugees نووسینگەی مندوبی نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ کاروباری پەنابەران (جنێڤ، سویسرا).
١٥	١٩٨٥	International Physicians for the Prevention of Nuclear War پزیشکانی نێودەوڵەتی بۆ بەرگرتن لە جەنگی ناوەکی (بۆستن، ئەمریکا).
١٦	١٩٨٨	United Nations Peacekeeping Forces هێزی ئاشتی پارێزی سەر بە نەتەوە یەکگرتووەکان (نیویۆرك، ئەمریکا).
١٧	١٩٩٥	Pugwash Conferences on Science and World Affairs کۆنگرەی پاجواش بۆ زانست و کاروباری جیهانی (پاجواش، کەنەدا).
١٨	١٩٩٧	Pugwash Conferences on Science and World Affairs کەمپینی نیودەوڵەتی بۆ بەرگرتن لە مینی زەمینی (ئەمریکا).
١٩	١٩٩٩	Médecins Sans Frontières پزیشکانی بێسنوور (بەلجیکا).
٢٠	٢٠٠١	United Nations نەتەوە یەکگرتووەکان (نیویۆرك، ئەمریکا).

٢١	٢٠٠٥	International Atomic Energy Agency ئاژانسی نێودەوڵەتی وزەی ئەتۆم (ڤیەنا، نەمسا).
٢٢	٢٠٠٦	Grameen Bank بانکی گرامین (دەکا، بەنگلادیش).
٢٣	٢٠٠٧	Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) دەستەی نێو حکومەتی گۆڕانی ژینگە (ئای پی سی سی).

تەنها لە بواری ئاشتیدا خەڵات بەخشراوە بە رێکخراو و دامەزراوەکان، لە بوارەکانی تری خەڵاتەکەدا هیچ رێکخراو و دامەزراوەیەك بەدیناکرێت.

ژنە سەرکەوتووەکانی خەڵاتی نۆبڵ Women Nobel Laureates

خەڵاتی نۆبڵ بە خشراوە بە ٣٥ ژن لە ساڵی ١٩٠١ەوە.

ساڵ	ناوی براوەکان	وڵات	بەش
١٩٠٣	ماریا کوری Marie Curie	فەڕەنسا	فیزیا
١٩٦٣	ماریا گۆپەرت-مایر Maria Goeppert Mayer	ئەمریکا	
١٩١١	ماریا کوری Marie Curie	فەڕەنسا	کیمیا
١٩٣٥	ئارێن جۆلیۆت- کوری Irène Joliot-Curie	فەڕەنسا	
١٩٦٤	دۆرۆسی کرۆوفوت هۆدگکین Dorothy Crowfoot Hodgkin	بەریتانیا	
١٩٤٧	جێرتی تیرۆسا کۆری Gerty Theresa Cori	ئەمریکا	نوژداری
١٩٧٧	رۆسالین یالۆو Rosalyn Yalow	ئەمریکا	
١٩٨٣	باربارا ماکلینتۆك Barbara McClintock	ئەمریکا	
١٩٨٦	ریتا لیڤی- مۆنتالسین Rita Levi-Montalcini	ئیتاڵیا	
١٩٨٨	جیرترەد بی. ئیلیۆن Gertrude Elion	ئەمریکا	
١٩٩٥	کریستیان نۆسلین -ڤۆلهارد Christiane Nüsslein-Volhard	ئەڵمانیا	
٢٠٠٤	لیندا بی. بیوك Linda B. Buck	ئەمریکا	
٢٠٠٨	فرەنسویس باری – سینۆوسی Françoise Barré-Sinoussi	فەڕەنسا	
١٩٠٩	سیلما لاگێرلۆف Selma Lagerlöf	سوید	ویژە
١٩٢٦	گرازیا دیلیدا Grazia Deledda	ئیتاڵیا	
١٩٢٨	سیگرید ئوندست Sigrid Undset	نەرویژ	
١٩٣٨	پیرڵ بیوك Pearl Buck	ئەمریکا	
١٩٤٥	گابرێلا میستراڵ Gabriela Mistral	چیلی	
١٩٦٦	نیلی ساچس Nelly Sachs	سوید	

١٩٩١	نادین گۆردیمێر Nadine Gordimer	ئەفریقیای باشوور	
١٩٩٣	تۆنی مۆریسۆن Toni Morrison	ئەمریکا	
١٩٩٦	ویسلاوا سزیمبۆرسکا Wislawa Szymborska	پۆڵەندا	
٢٠٠٤	ئیلفرید جیلینك Elfriede Jelinek	نەمسا	
٢٠٠٧	دۆریس لیسینگ Doris Lessing	بەریتانیا	
١٩٠٥	بێرسا ڤۆن سۆتنر Bertha von Suttner	نەمسا	ئاشتی
١٩٣١	جێن ئادامس Jane Addams	ئەمریکا	
١٩٤٦	ئیملی گرین باڵچ Emily Greene Balch	ئەمریکا	
١٩٧٦	مارێد کۆریگان Mairead Corrigan	بەریتانیا	
١٩٧٦	بیتی ویلیامس Betty Williams	بەریتانیا	
١٩٧٩	دایکە تێریزا Mother Teresa	هندستان	
١٩٨٢	ئالڤا میرداڵ Alva Myrdal	سوید	
١٩٩١	ئان سان سوکی Aung San Suu Kyi	بۆرما	
١٩٩٢	ریگۆبێرتا مینچو تۆم Rigoberta Menchú	گواتیمالا	
١٩٩٧	جودی ویلیامس Jody Williams	ئەمریکا	
٢٠٠٣	شیرین عبادی Shirin Ebadi	ئێران	
٢٠٠٤	وانگەر موتا ماسیا Wangari Muta Maathai	کینیا	

خشتەی پیشاندانی خانمە براوەکان بە ڕێژەی سەدی (١٩٠١-٢٠٠٧)			
خەڵات	کۆی براوەکان	ژمارەی خانمان	٪ خانمان
فیزیا	١٨٤	٢	٪١,١
کیمیا	١٥٤	٣	٪١,٩٨
نوژداری	١٩٢	٨	٪٧,٧
وێژە	١٠٥	١١	٪١٠,٥٧
ئاشتی	١١٩	١٢	٪١٠,١٦
ئابووری	٦٢	٠	٪٠
سەرجەم	٨١٦	٣٦	٪٤,٣٥

موسوڵمانە براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ

Muslim Nobel Prize winners

	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا	ساڵی وەرگرتنی خەڵاتەکە	وڵات
١	ئەحمەد زیوایل Ahmed Zewail	١٩٩٩	میسر
	خەڵاتی نۆبڵی وێژە		
٢	نەجیب مەحفوز Naguib Mahfouz	١٩٨٨	میسر
٣	ئورهان پامۆك Orhan Pamuk	٢٠٠٦	تورکیا
	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی		
٤	ئەنوەر ئەلسادات Anwar El-Sadat	١٩٧٨	میسر
٥	یاسر عەرەفات Yasser Arafat	١٩٩٤	فەڵەستین
٦	شیرین عبادی Shirin Ebadi	٢٠٠٣	ئێران
٧	موحەمەد ئەلبەرادعی ElBaradei Mohamed	٢٠٠٥	میسر
٨	موحەمەد یونس Muhammad Yunus	٢٠٠٦	بەنگلادێش
	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا		
٩	ئابدوس سەلام Abdus Salam	١٩٧٩	پاکستان

تێبینی فرید موراد Ferid Murad ساڵی ١٩٩٨ لە بواری نوژداریدا خـەڵاتی وەرگـرت، لە دایکبووی ئەلبانیایە باوکی موسوڵمانە، بەڵام خۆی مەسیحی بوو.

زانکۆ براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ

Nobel Laureates Universities

تەنها ئەو زانکۆیانەی کە لە ١٠ براوە زیاتریان هەیە

ژمارە	زانکۆ براوەکان	ژمارەی براوە
١	زانکۆی کامبردج Cambridge	٨٠ براوە
٢	زانکۆی شیکاگۆ Chicago	٧٨ براوە

٣	زانکۆی کۆلۆمبیا Columbia	٧٣ براوە
٤	زانکۆی ئێم ئای تی MIT	٥٩ براوە
٥	زانکۆی ئۆکسفۆرد Oxford	٤٧ براوە
٦	زانکۆی هارڤارد Harvard	٤١ براوە
٧	کۆلێژی ترنتی Trinity	٣١ براوە
٨	زانکۆی جۆن هۆپکینز John Hopkins	٣١ براوە
٩	زانکۆی کالتیچ Caltech	٢٩ براوە
١٠	زانکۆی کۆرنیڵ Cornell	٢٩ براوە
١١	زانکۆی پرینستۆن Princeton	٢٩ براوە
١٢	زانکۆی ستانفۆرد Stanford	٢٣ براوە
١٣	زانکۆی مانچستەر Manchester	٢١ براوە
١٤	زانکۆی ڕۆکیفیلەر Rockefeller	٢٠ براوە
١٥	زانکۆی ئیلینویز Illinois	٢٠ براوە
١٦	زانکۆی کالیفۆرنیا California	١٩ براوە
١٧	زانکۆی لەندەن London کۆلێژی ئیمپراتۆری بۆ زانست و تەکنەلۆژیا و نۆژداری Imperial College of Science, Technology and Medicine	١٤ براوە
١٨	قوتابخانەی لەندەن بۆ ئابووری London School of Economic	١٣ براوە
١٩	زانکۆی ئۆتریچت Utrecht	١٢ براوە
٢٠	تاقیگەکانی بیڵ Bell Laboratorie	١١ براوە
٢١	زانکۆی ڤییەنا Vienna	٩ براوە
٢١ زانکۆی یەکەم کە زۆرترین ڕێژەی براوەکانی خەڵاتەکەیان بەرکەوتووە		٦٨٩ براوە

جوولەکە براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ

Nobel Prize winners of Jewish

فیزیا	ساڵی وەرگرتنی خەڵاتەکە	ناوەکان
	١٩٠٧	ئەلبەرت ئەبراهام میشێلسۆن Albert Abraham Michelson
	١٩٠٨	گابرێل لیپمان Gabriel Lippmann
	١٩٢١	ئەلبەرت ئەنیستاین Albert Einstein
دایکی جوولەکەیە	١٩٢٢	نیلس بۆهر Niels Bohr
	١٩٢٥	جێمس فرانك James Franck
	١٩٢٥	گۆستاڤ هێرتز Gustav Hertz
	١٩٤٣	ئۆتۆ ستێرن Otto Stern
	١٩٤٤	ئیسیدۆر ئایساك رابی Isidor Issac Rabi
	١٩٤٥	ولفگانگ پاولی Wolfgang Pauli
	١٩٥٢	فلیکس بلۆچ Felix Bloch
	١٩٥٤	ماکس بۆرن Max Born
	١٩٥٨	ئایگۆر تام Igor Tamm
باوکی جوولەکەیە	١٩٥٨	ئیلجا میخالۆڤیچ فرانك Il'ja Mikhailovich Frank
	١٩٥٩	ئیمیلۆ سیگر Emilio Segrè
	١٩٦٠	دۆناڵد ئەی. گلاسەر Donald A. Glaser
	١٩٦١	رۆبەرت هۆفستادتر Robert Hofstadter
	١٩٦٢	لیف داڤیدۆڤیچ لانداو Lev Davidovich Landau
	١٩٦٣	ئۆجین واگنەر Eugene Wigner

Richard Feynman ریچارد فاینمان	١٩٦٥	
Julian Schwinger جولیان شوینگەر	١٩٦٥	
Hans Bethe هانس بێس	١٩٦٧	دایکی جوولەکەیە
Murray Gell-Mann مۆرای جیل – مان	١٩٦٩	
Dennis Gabor دینیس گابۆر	١٩٧١	
Leon Cooper لیۆن کۆپەر	١٩٧٢	
Brian David Josephson بریان داڤید جۆسیفسۆن	١٩٧٣	
Ben Roy Mottelson بین رۆی مۆتیلسۆن	١٩٧٥	
Burton Richter بۆرتۆن ریچتەر	١٩٧٦	
Arno Penzias ئارنۆ پینزیاس	١٩٧٨	
aPyotr Kapits پایۆت کاپیتسا	١٩٧٨	
Stephen Weinberg ستیڤن وینبارگ	١٩٧٩	
Sheldon Glashow شیلدۆن لی گلاشۆو	١٩٧٩	
Leon Lederman لیۆن ئیم. لیدرمان	١٩٨٨	
Melvin Schwartz میلڤین شوارتز	١٩٨٨	
Jack Steinberger جاك ستینبەرگەر	١٩٨٨	
Jerome Friedman جیرۆمی فریدمان	١٩٩٠	
Georges Charpak جۆرجس چارپاك	١٩٩٢	
Martin Perl مارتین پیرڵ	١٩٩٥	
Fredrick Reines فریدریك رینیس	١٩٩٥	
Douglas D. Osheroff دۆگلاس دی.ئۆشیرۆف	١٩٩٦	باوکی جوولەکەیە
David M. Lee داڤید ئیم. لی	١٩٩٦	
Claude Cohen-Tannoudji کلاودی کۆهین- تانۆودیجی	١٩٩٧	

Zhores I. Alferov ژۆریس ئای. ئەلفیرۆڤ	٢٠٠٠	دایکی جوولەکەیە
Vitaly Ginzburg ڤیتالی جینزبۆرگ	٢٠٠٣	
Alexei A. Abrikosov ئەلیکسی ئەی. ئەبریکۆسۆڤ	٢٠٠٣	دایکی جوولەکەیە
H. David Politzer ئێچ. داڤید پۆلێتزەر	٢٠٠٤	
David Gross داڤید گرۆسس	٢٠٠٤	
Roy Glauber رۆی جەی. گلاوبەر	٢٠٠٥	
کیمیا		
Adolph Von Baeyer ئەدۆلف ڤان بایر	١٩٠٥	دایکی جوولەکەیە
Henri Moissan هنری مویسان	١٩٠٦	دایکی جوولەکەیە
Otto Wallach ئۆتۆ والآچ	١٩١٠	
Richard Willstaetter ریچارد ویلستاتیر	١٩١٥	
Fritz Haber فریتز هابەر	١٩١٨	
George de Hevesy جۆرجی دی هیڤیسی	١٩٤٣	
Melvin Calvin میلڤین کالڤین	١٩٦١	
Max Ferdinand Perutz ماکس فێردیناند پیرۆتز	١٩٦٢	
nWilliam Howard Stei ویلیام ئێچ. ستین	١٩٧٢	
Ilya Prigogine ئیلیا پریگۆجین	١٩٧٧	
Herbert Brown هێربەرت براون	١٩٧٩	
Paul Berg پاوڵ بەرگ	١٩٨٠	
Walter Gilbert والتەر گلبەرت	١٩٨٠	
Roald Hoffmann رواڵد هۆفمان	١٩٨١	
Aaron Klug ئارۆن کلۆگ	١٩٨٢	
Herbert Hauptman هێربەرت هاوپتمان	١٩٨٥	
Jerome Karle جیرۆم کارڵ	١٩٨٥	

Sidney Altman سیدنی ئاڵتمان	١٩٨٩	
Rudolph Marcus رۆدۆڵف ماركۆس	١٩٩٢	
Avram Hershko ئاڤرام هێرشكۆ	٢٠٠٤	
Aaron Ciechanover ئارۆن سیچانۆڤێر	٢٠٠٤	
Irwin Rose ئاروین رۆس	٢٠٠٤	
Roger Kornberg رۆجەر كۆرنبێرگ	٢٠٠٦	
		نۆژداری
Elie Metchnikoff ئیلیا میشینكۆڤ	١٩٠٨	
Paul Ehrlich پاوڵ ئرلیچ	١٩٠٨	
Otto Meyerhof ئۆتۆ فریتز مایرهۆف	١٩٢٢	
Karl Landsteiner كارڵ لاندستینەر	١٩٣٠	
Otto Warburg ئۆتۆ واربۆرگ	١٩٣١	باوكی جولەكەیە
Otto Loewi ئۆتۆ لۆوی	١٩٣٦	
Herbert Spencer هێربەرت سپێنسەر گاسێر rGasse	١٩٤٤	
Joseph Erlanger جۆزیف ئێرلانگەر	١٩٤٤	
Ernst Boris Chain ئێرنست بۆریس چاین	١٩٤٥	
Hermann Joseph هێرمان جۆزیف مۆلەر Muller	١٩٤٦	دایكی جولەكەیە
Gerty Cori جێرتی كۆری	١٩٤٧	
Tadeus Reichstein تادیوس ریچستین	١٩٥٠	
Selman Abraham سەلمان ئەبراهام واكسمان Waksman	١٩٥٢	
Hans Krebs هانس كریبس	١٩٥٣	
Fritz Lipmann فریتز لیپمان	١٩٥٣	
Joshua Lederberg جۆشوا لیدربر	١٩٥٨	

gArthur Kornber ئارسەر كۆرنبەرگ	١٩٥٩	
Konrad Bloch كۆنراد بلۆچ	١٩٦٤	
Francois Jacob فرانسویس جاكوب	١٩٦٥	
Andre Lwoff ئەندریە لۆوف	١٩٦٥	
Marshall Nirenberg مارشاڵ نیرینبارگ	١٩٦٨	
Salvador Luria سلڤادۆر لۆریا	١٩٦٩	
Julius Axelrod یۆلیۆس ئەكسیلۆرد	١٩٧٠	
Bernard Katz سێر بێرنارد كاتز	١٩٧٠	
eDavid Baltimor داڤید بالتیمۆر	١٩٧٥	
Howard Temin هاوارد تیمن	١٩٧٥	
Rosalyn Yalow رۆسالین یالۆو	١٩٧٧	
Andrew V. Schally ئەندریو ڤی. شاڵی	١٩٧٧	
Baruj Benacerraf بارۆژ بیناسراف	١٩٨٠	
Cesar Milstein كاسێر میلستین	١٩٨٤	
Michael Stuart میشێل ئێس. براون Brown	١٩٨٥	
Joseph Goldstein جۆزیف ئێل. گۆڵدستین	١٩٨٥	
Gertrude Elion جیرترەد ئیلیۆن	١٩٨٨	
Harold Varmus هارۆڵد ڤارمۆس	١٩٨٩	
Alfred Gilman ئەلفرید گیلمان	١٩٩٤	
Martin Rodbell مارتین رۆدبیڵ	١٩٩٤	
Robert Furchgott رۆبەرت فۆرچگۆت	١٩٩٨	
H. Robert Horvitz ئێچ. رۆبەرت هۆرڤیتز	٢٠٠٢	
Sydney Brenner سیدنی برینر	٢٠٠٢	
		وێژە
Paul Heyse پاوڵ هایس	١٩١٠	دایكی جوولەكەیە

Henri Bergson هنری بیرگسۆن	١٩٢٧	
Boris Pasternak بۆریس پاستیرناك	١٩٥٨	
Shmuel Yosef شمیـول یوسـف ئـاگنۆن Agnon	١٩٦٦	
Nelly Sachs نیلی ساچس	١٩٦٦	
Saul Bellow ساوڵ بیلۆو	١٩٧٦	
Isaac Bashevis ئایساك باشیڤیس سینگەر Singer	١٩٧٨	
Elias Canetti ئیلیاس کانیتی	١٩٨١	
Joseph Brodsky جۆزیف برۆدسکی	١٩٨٧	
Nadine Gordimer نادین گۆردیمێر	١٩٩١	
Harold Pinter هارۆڵد پینتەر	٢٠٠٥	
		ئاشتی
Alfred Fried ئالفرید فرید	١٩١١	
Tobias Michael تۆبیسا میشێل کارڵ ئاسـیر Carel Asser	١٩١١	
Rene Cassin رینە کاسین	١٩٦٨	
Henry Kissinger هنری ئەی. کیسینجەر	١٩٧٣	
Menachem Begin میناچیم بیگن	١٩٧٨	
Elie Wiesel ئیلی ویسڵ	١٩٨٦	
Shimon Peres شیمۆن پیرێس	١٩٩٤	
Yitzhak Rabin یاتژاك رابین	١٩٩٤	
Joseph Rotblat جۆزیف رۆتبلات	١٩٩٥	
		ئابووری
Paul Samuelson پاوڵ ساموێلسۆن	١٩٧٠	
Simon Kuznets سیمۆن کۆزنیتس	١٩٧١	

Kenneth Arrow کینیس ئارۆو	١٩٧٢	
Wassily Leontief وەسلی لیۆنتیف	١٩٧٣	دایکی جوولەکەیە
Leonid Kantorovich لیونید کانتۆرۆڤیچ	١٩٧٥	
Milton Friedman میلتۆن فریدمان	١٩٧٦	
Herbert A. Simon هێربەرت ئەی. سیمۆن	١٩٧٨	باوکی جوولەکەیە
Lawrence R. Klein لۆرێنس کلین	١٩٨٠	
Franco Modigliani فرانکۆ مۆدیگلان	١٩٨٥	
Robert M. Solow رۆبەرت ئێم. سۆلۆو	١٩٨٧	
Harry Markowitz هاری مارکۆوتز	١٩٩٠	
Merton Miller مۆرتۆن میلەر	١٩٩٠	
Gary Becker گاری بیکەر	١٩٩٢	
Robert Fogel رۆبەرت فۆگڵ	١٩٩٣	
iJohn Harsany جۆن هارسانی	١٩٩٤	
Myron Scholes مارۆن سکۆڵس	١٩٩٧	باوکی جوولەکەیە
Joseph Stiglitz جۆزیف ستیگڵتز	٢٠٠١	
fGeorge A. Akerlo جۆرج ئەی. ئاکرلۆف	٢٠٠١	دایکی جوولەکەیە
Daniel Kahneman دانیێل کاهنمان	٢٠٠٢	
Robert Aumann رۆبەرت ئاومان	٢٠٠٥	

Nobel Prize – Neuroscience **خەڵاتی نۆبڵ – دکتۆری ئەعصاب**

ولات	ڕۆژی لە دایکبوون و مردن	ناو	ساڵ
ئیتالیا	١٩٢٦/١/٢١-١٨٤٣/٧/٧	GolgiCamillo، کەمیلۆ گۆلجی	١٩٠٦
ئیسپانیا	-١٨٥٢/٥/١	Santiago Ramón y Cajal	١٩٠٦

	سانتیاگۆ رامۆن وای.کاجال	١٩٣٤/١٠/١٨	
١٩١١	Allvar Gullstrand ئەلڤار گولستراند	١٩٣٠/٧/٢٨-١٨٦٢/٦/٥	سوید
١٩١٤	Robert Bárány ڕۆبەرت بارانی	١٩٣٦/٤/٨-١٨٧٦/٥/٢٢	نەمسا
١٩٢٧	Julius Wagner-Jauregg یۆلیوس واگنەر جاورگ	١٩٤٠/٩/٢٧-١٨٥٧/٣/٧	نەمسا
١٩٣٢	Edgar Douglas Adrian ئیدگار دۆگلاس ئادریان	-١٨٨٩/١١/٣٠ ١٩٧٧/٨/٤	بەریتانیا
١٩٣٢	Sir Charles Scott Sherrington سێر چارلس سکۆت شیرینگتۆن	-١٨٥٧/١١/٢٧ ١٩٥٢/٣/٤	بەریتانیا
١٩٣٦	Sir Henry Hallett Dale سێر هنری هێلت دەل	١٩٦٨/٧/٢٣-١٨٧٥/٦/٩	بەریتانیا
١٩٣٦	Otto Loewi ئۆتۆ لۆوی	-١٨٧٥/٦/٣ ١٩٦١/١٢/٢٥	نەمسا
١٩٤٤	Joseph Erlanger جۆزیف ئێرلانگەر	-١٨٧٤/١/٥ ١٩٦٥/١٢/١٥	ئەمریکا
١٩٤٤	Herbert Spencer Gasser هێربەرت سپێنسەر گاسێر	١٩٦٣/٥/١١-١٨٨٨/٧/٥	ئەمریکا
١٩٤٩	Antonio Caetano de AbreuFreire Egas ئەنتۆنیۆ کاتانۆ دی ئەبریو فریر ئیگاس م	-١٨٧٤/١١/٢٩ ١٩٥٥/١٢/١٣	پرتوگال
١٩٤٩	Walter Rudolf Hess والتەر ڕۆدۆلف هس	-١٨٨١/٣/١٧ ١٩٧٣/٨/١٢	سویسرا
١٩٥٧	Daniel Bovet دانیێل بۆڤیت	١٩٩٢/٤/٩-١٩٠٧/٣/٢٣	ئیتالیا

١٩٦١	Georg von Békésy جۆرج ڤۆن بیکسی	١٩٧٢/٦/١٣-١٨٩٩/٦/٣	هەنگاریا، هاوڵاتی ئەمریکی
١٩٦٣	Sir John Carew Eccles سێر جۆن کاریو یسلس	١٩٩٧/٥/٢-١٩٠٣/١/٢٧	ئوستراليا
١٩٦٣	Alan Lloyd Hodgkin ئالان للۆید هۆدکین	-١٩١٤/٢/٥ ١٩٩٨/١٢/٢٠	بەریتانیا
١٩٦٣	Andrew Fielding Huxley ئەندرو فیلدین هۆکسلی	١٩١٧/١٢/٢٢	بەریتانیا
١٩٦٧	Ragnar Granit ریگنەر گرانت	-١٩٠٠/١٠/٣٠ ١٩٩١/٣/١٢	فنلاند، هاوڵاتی سویدی
١٩٦٧	Haldan Keffer Hartline هالدین کیفەر هارتلاین	-١٩٠٣/١٢/٢٢ ١٩٨٣/٣/١٧	ئەمریکا
١٩٦٧	George Wald جۆرج والد	-١٩٠٦/١١/١٨ ١٩٩٧/٤/١٢	ئەمریکا
١٩٧٠	Julius Axelrod یۆلیۆس ئەکسیلۆرد	-١٩١٢/٥/٣٠ ٢٠٠٤/١٢/٢٩	ئەمریکا
١٩٧٠	Sir Bernard Katz سێر بیرنارد کاتز	-١٩١١/٣/٢٦ ٢٠٠٣/٤/٢٠	ئەڵمانیا، هاوڵاتی بەریتانی
١٩٧٠	Ulf von Euler ئۆلف ڤۆن ئۆلەر	١٩٨٣/٣/١٠-١٩٠٥/٢/٧	سوید
١٩٧٣	Konrad Lorenz کۆنراد لۆرێنز	-١٩٠٣/١١/٧ ١٩٨٩/٢/٢٧	نەمسا
١٩٧٣	Nikolaas Tinbergen نیکۆلاس تینبەرگین	-١٩٠٧/٤/١٥ ١٩٨٨/١٢/٢١	بەریتانیا
١٩٧٣	Karl von Frisch	-١٨٨٦/١١/٢٠	کۆماری

	کارڵ ڤۆ فریش	١٩٨٢/٦/١٢	ئەڵمانیای فیدراڵ
١٩٧٦	Baruch S. Blumberg بارۆش ئێس. بلۆمبەرگ	١٩٢٥/٧/٢٨	ئەمریکا
١٩٧٦	D. Carleton Gajdusek دی. کارڵتۆن گایۆسك	١٩٢٣/٩/٩	ئەمریکا
١٩٧٧	Roger Guillemin رۆجەر گۆلین	١٩٢٤/١/١١	فەرەنسا، هاولاتی ئەمریکی
١٩٧٧	Andrew V. Schally ئەندریو ڤی. شالّی	١٩٢٦/١١/٣٠	پۆلۆنیا، هاولاتی ئەمریکی
١٩٧٩	Allan M. Cormack ئالان ئێم. کۆرماك	١٩٢٤/٢/٢٣-١٩٩٨/٥/٧	ئەفریقیای باشوور، هاولاتی ئەمریکی
١٩٧٩	Godfrey N. Hounsfield گۆدفری ئێن. هۆنسفیلد	١٩١٩/٨/٢٨- ٢٠٠٤/٨/١٢	بەریتانیا
١٩٨١	David H. Hubel داڤید ئێچ. هۆبل	١٩٢٦/٢/٢٧	کەنەدا، هاولاتی ئەریکی
١٩٨١	Roger W. Sperry رۆجەر دەبلو. سپیری	١٩١٣/٨/٢٠- ١٩٩٤/٤/١٧	ئەمریکا
١٩٨١	Torsten N. Wiesel تۆرستن ئێن. ویسل	١٩٢٤/٦/٣	سوید، هاولاتی ئەمریکی
١٩٨٢	Bengt I. Samuelsson بینجت ئای. سامویلسۆن	١٩٣٤/٥/٢١	سوید
١٩٨٢	John R. Vane جۆن ئار. ڤانی	١٩٢٧/٣/٢٩- ٢٠٠٤/١١/١٩	بەریتانیا
١٩٨٢	Sune K. Bergström	١٩١٦/١/١٠-	سوید

	سون کەی. بیرجسترۆم	٢٠٠٤/٨/١٥	
١٩٨٦	Stanley Cohen ستانلی کۆهین	١٩٢٢/١٢/١٧	ئەمریکا
١٩٨٦	Rita Levi-Montalcini ریتا لیڤی- مۆنتالسین	١٩٠٩/٤/٢٢	ئیتالیا، هاولاتی ئەمریکا
١٩٩١	Erwin Neher ئێروین نیهیر	١٩٤٤/٣/٢٠	ئەڵمانیا
١٩٩١	Bert Sakmann بیرت ساکمان	١٩٤٢/٦/١٢	ئەڵمانیا
١٩٩٤	Alfred G. Gilman ئەلفرید جی. گیلمان	١٩٤١/٧/١	ئەمریکا
١٩٩٤	Martin Rodbell مارتین رۆدبیل	١٩٢٥/١٢/١- ١٩٩٨/١٢/٧	ئەمریکا
١٩٩٧	Stanley B. Prusiner ستانلی بی. پرۆسینر	١٩٤٢/٥/٢٨	ئەمریکا
٢٠٠٠	Arvid Carlsson ئارڤید کارلسۆن	١٩٢٣/١/٢٥	سوید
٢٠٠٠	Paul Greengard پاوڵ گرینگراد	١٩٢٥/١٢/١١	ئەمریکا
٢٠٠٠	Eric R. Kandel ئریك ئار. کاندل	١٩٢٩/١١/٧	ئەمریکا
٢٠٠٣	Paul C. Lauterbur پاوڵ سی. لاوتبۆر	١٩٢٩/٥/٦	ئەمریکا
٢٠٠٣	Sir Peter Mansfield سێر پیتەر مانسفیلد	١٩٣٣/١٠/٩	بەریتانیا
٢٠٠٣	Roderick MacKinnon رۆدریك ماکینۆن ٢٠٠٣ خەڵاتی نۆبڵی	١٩٥٦/٢/١٦	ئەمریکا

	کیمیا		
٢٠٠٤	Linda B. Buck لیندا بی. بیوك	١٩٤٧/١/٢٩	ئەمریکا
٢٠٠٤	Richard Axel رچارد ئەکسڵ	١٩٤٦/٧/٢	ئەمریکا
سەرجەم	٥٤ کەس کە سەرجەمیان لە بواری نۆژداریدا خەڵاتەکەیان وەرگرتووە تەنها، رۆدریك ماکینۆن Roderick MacKinnon 2003 خەڵاتی نۆبڵی کیمیای وەرگرتووە.		

رۆمانووس و شاعیرە براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ

Nobel Prize winners of novelist, poet

رۆمانووس
خۆسێ ئیچیگارای وای. ئیزاگویر José Echegaray y Eizaguirre
هنریك سینکیویز Henryk Sienkiewicz
سیلما ئۆتیلیا لۆڤیسا لاگیرلۆف Selma Ottilia Lovisa Lagerlöf
رۆماین رۆلاند Romain Rolland
کارڵ ئەدۆلف گیلیروپ Karl Adolph Gjellerup
هنریك پۆنتۆپیدان Henrik Pontoppidan
کنۆت پیدیرسن هامسۆن Knut Pedersen Hamsun
ئاناتۆڵ فرانس Anatole France
ولادیسلاو ستانیسلاو رایمۆنت Wladyslaw Stanislaw Reymont
گرازیا دیلیدا Grazia Deledda
سیگرید ئوندست Sigrid Undset
تۆماس مان Thomas Mann
سینکلایر لویس Sinclair Lewis

جۆن گالسۆرسی John Galsworthy
رۆجەر مارتین دی گارد Roger Martin du Gard
پێرڵ بیوك Pearl Buck
فرانس ئیمیل سیلانپا Frans Eemil Sillanpä
جۆهانس ڤیلهیلم جێنسن Johannes Vilhelm Jensen
هێرمان هیس Hermann Hesse
ویلیام فاوڵکنەر William Faulkner
پار فابیان لاگیرکڤیست Pär Fabian Lagerkvist
ئێرنست میلەر هەمینگوای Ernest Miller Hemingway
هالدۆر کیلجان لاکسنیس Halldór Kiljan Laxness
ئیڤۆ ئەندریك Ivo Andric
جۆن ستینبیك John Steinbeck
میخایل ئەلیکساندرۆڤیچ شۆلۆخۆڤ Mikhail Aleksandrovich Sholokhov
شمیول یوسف ئاگنۆن Shmuel Yosef Agnon
میگویل ئەنگل ئاستوریاس Miguel Angel Asturias
یاسوناری کاواباتا Yasunari Kawabata
ئەلیکساندەر ئاسایڤیچ سۆلژینتسین Aleksandr Isayevich Solzhenitsyn
هنریچ بۆڵ Heinrich Böll
پاتریك وایت Patrick White
ئیڤیند جۆهانسۆن Eyvind Johnson
ساوڵ بیلۆو Saul Bellow
ئایساك باشیڤیس سینگەر Isaac Bashevis Singer
ویلیام گۆڵدینگ William Golding
کلاودی سیمۆن Claude Simon
نەجیب مەحفوز Naguib Mahfouz
کامیلۆ خۆسێ سیلا Camilo José Cela

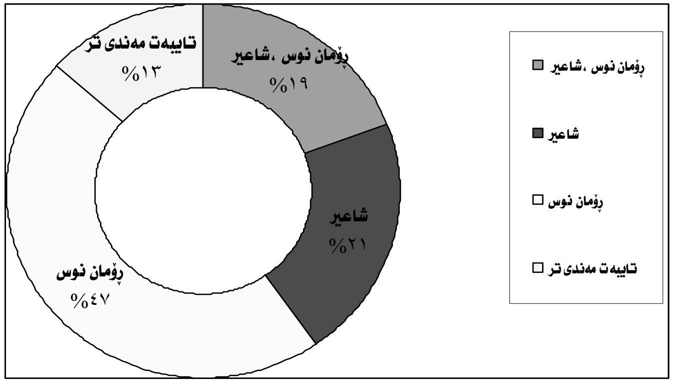
نادین گۆردیمێر Nadine Gordimer
تۆنی مۆریسۆن Toni Morrison
کینزابۆرۆ ئۆی Kenzaburo Oe
خۆسێ ساراماگۆ José Saramago
گۆنتەر گراس Günter Grass
سێر ڤیدیدهار سۆراجپراساد ناپاول Sir Vidiadhar Surajprasad Naipaul
ئامر کێرتێسز Imre Kertész
جۆن ئێم. کۆتزی John M. Coetzee
ئورهان پامۆک Orhan Pamuk
جێن –ماری گۆستاڤ لی کلیزیۆ Jean-Marie Gustave Le Clézio
سەرجەم ٤٩

شاعیر
سۆلی پرۆدهۆم Sully Prudhomme
فریدریك میسترالّ Frédéric Mistral
جۆزیو کاردۆسی Giosuè Carducci
رابیندرانس تاگۆر Rabindranath Tagore
کارڵ گۆستاڤ ڤیرنەر ڤۆن هیدینستام Carl Gustaf Verner von Heidenstam
ویلیام بۆتلەر یاتس William Butler Yeats
ئیریك ئەکسڵ کارڵفیلدت Erik Axel Karlfeldt
گابریێلا میسترالّ Gabriela Mistral
خوان رامۆن جیمینز Juan Ramón Jiménez
سالڤاتۆر قواسیمۆدۆ Salvatore Quasimodo
ساینت - جۆن پێرس Saint-John Perse
جۆرجوس سافیریس Giorgos Seferis

نیلی ساچس Nelly Sachs
پابلۆ نیرۆدا Pablo Neruda
ئۆجینیۆ مۆنتالی Eugenio Montale
ڤیسینتی ئەلیکساندەر Vicente Aleixandre
ئۆدیسوس ئیلیتس Odysseus Elytis
سزیسلاو میلۆسز Czeslaw Milosz
جارۆسلاڤ سیفیرت Jaroslav Seifert
دیریك والّکۆت Derek Walcott
سێمۆس هێنی Seamus Heaney
ویسلاوا سزیمبۆرسکا Wislawa Szymborska
سەرجەم ٢٢

بجۆرنستجینر مارتینۆس بجۆرنسۆن Bjørnstjerne Martinus Bjørnson	ڕۆماننووس، شاعیر، شانۆنووس
رۆدیارد کیپلینگ Rudyard Kipling	شاعیر، ڕۆماننووس
پاولّ جۆهان لۆدویگ هایس Paul Johann Ludwig Heyse	شاعیر، ڕۆماننووس، شانۆنووس
کارڵ فریدریچ جۆرج سپیتلەر Carl Friedrich Georg Spitteler	شاعیر، ڕۆماننووس
ئیڤان ئەلیکسیڤیچ بۆنین Ivan Alekseyevich Bunin	شاعیر، ڕۆماننووس
ئاندری پاولّ گویلاوم جید André Paul Guillaume Gide	ڕۆماننووس، نووسەر
تۆماس ستێرنس ئلیۆت Thomas Stearns Eliot	شاعیر، ڕەخنەگر
فرانسویس مۆریاس François Mauriac	شاعیر، ڕۆماننووس، شانۆنووس
ئەلبیرت کامۆس Albert Camus	ڕۆماننووس، شانۆنووس
بۆریس لیۆنیدۆڤیچ پاستیرناك Boris Leonidovich Pasternak	ڕۆماننووس، شاعیر
سامۆیل بیکیت Samuel Beckett	ڕۆماننووس، شانۆنووس

هاری مارتینسۆن Harry Martinson	ڕۆماننووس، شاعیر
ئیلیاس کانیتی Elias Canetti	ڕۆماننووس، نووسەر
گابرێل گارسیا مارکیوز Gabriel García Márquez	ڕۆماننووس، ڕۆژنامەنووس، ڕابەری کۆمەڵایەتی
وۆل سۆینکا Wole Soyinka	شانۆنووس، شاعیر
جۆزیف برۆدسکی Joseph Brodsky	شاعیر، نوسەر
ئۆکتاڤیۆ پاز Octavio Paz	شاعیر، نووسەر
داریۆ فۆ Dario Fo	شانۆنووس، ئەکتەر
گاو کسنگجان Gao Xingjian	ڕۆماننووس، شانۆنووس
ئیلفرید جیلینك Elfriede Jelinek	ڕۆماننووس، شانۆنووس
سەرجەم ٢٠	

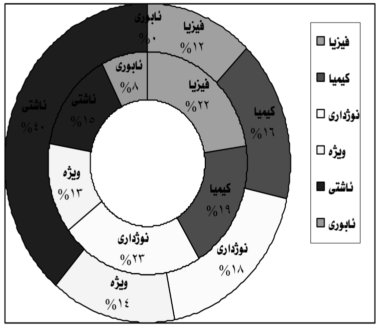

ئەم جیاکارییە تەنها لە بەشی خەڵاتی وێژەدایە یان تەنها براوەکانی خەڵاتی نۆبڵی وێژە لەخۆدەگرێت.

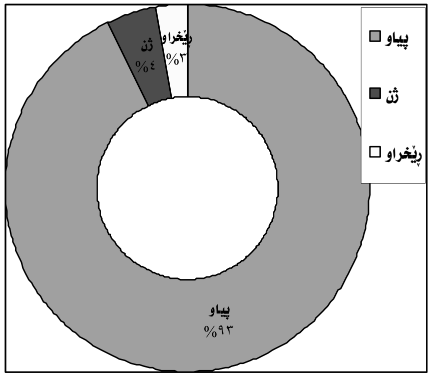
چەند خشتەیەك لەسەر ڕێژەی بەژداربوانی خەڵاتی نۆبڵ

سەرجەمی خەڵاتەکان بۆ هەر بەشێك لە ماوەی ١٩٠١ تا ٢٠٠٧ بەوانەی کە بەخشراون و ئەوانەشی کە نەبەخشراون.

بەش	خەڵاتی بەخشراو	خەڵاتی نەبەخشراو
فیزیا	١٨٤	٦
کیمیا	١٥٤	٨
نوژداری	١٩٢	٩
وێژە	١٠٥	٧
ئاشتی	١١٩	١٩
ئابووری	٦٢	٠
سەرجەم	٨١٦	٤٩

بەش	پیاو	ژن	ڕێخراو
فیزیا	١٨٢	٢	-
کیمیا	١٥١	٣	-
نوژداری	١٨٤	٨	-
وێژە	٩٤	١١	-
ئاشتی	٨٤	١٢	٢٣
ئابووری	٦٢	-	-
سەرجەم	٧٥٧	٣٦	٢٣

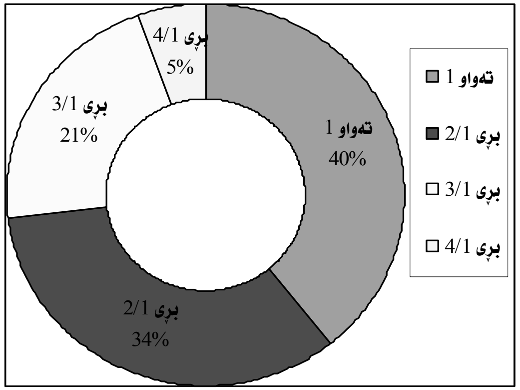

ڕێژەی بەژداربوانی ژن و پیاو و ڕێکخراوەکان

بۆ هەر بەشێك

ڕێژەی بەرکەوتنی خەڵاتەکە بۆ هەر کەسێك، واتا بە تەنها یان بە هاوبەشی لەگەڵ کەسانیتر وەری گرتووە بۆ پیاوان.

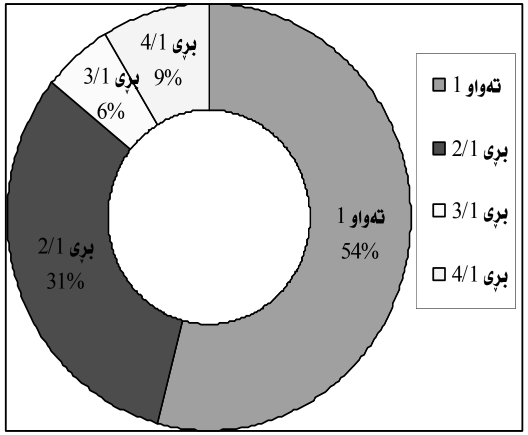
بەش	١ی تەواو	بڕی ٢ /١	بڕی ٣ /١	بڕی ٤ /١	**پیاو**
فیزیا	٤٧	٦٨	٤٥	٢٢	**١٨٢**
کیمیا	٦٠	٥٠	٢٧	١٤	**١٥١**
نۆژداری	٣٦	٦٤	٧٦	٨	**١٨٤**
وێژە	٨٧	٧	-	-	**٩٤**
ئاشتی	٤٣	٣٨	٣	-	**٨٤**
ئابووری	٢٢	٢٨	١٢	-	**٦٢**
سەرجەم	٢٩٥	٢٥٥	١٦٣	٤٤	**٧٥٧**

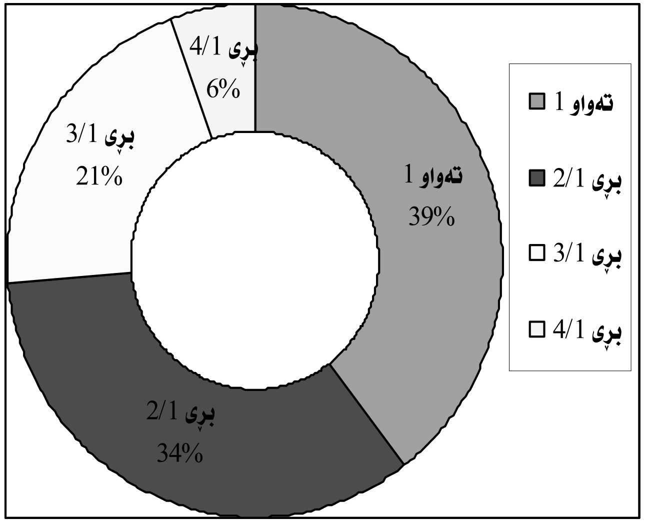
ڕێژەی بەرکەوتنی خەڵاتەکە بۆ هەر کەسێك، واتا بە تەنها یان بە هاوبەشی لەگەڵ کەسانیتر وەری گرتووە بۆ ژنان.

بەش	١ی تەواو	بڕی ٢ /١	بڕی ٣ /١	بڕی ٤ /١	ژن
فیزیا	-	-	-	٢	٢
کیمیا	٢	١	-	-	٣
نۆژداری	١	٣	٢	٢	٨
وێژە	١٠	١	-	-	١٠

ئاشتی	٦	٦	-	-	١٢
ئابووری	-	-	-	-	-
سەرجەم	١٩	١١	٢	٤	٣٦

بەش	١ی تەواو	بڕی ٢ ١/	بڕی ٣ ١/	بڕی ٤ ١/	سەرجەم
فیزیا	٤٧	٦٨	٤٥	٢٤	١٨٤
کیمیا	٦٢	٥١	٢٧	١٤	١٥٤
نۆژداری	٣٧	٦٧	٧٨	١٠	١٩٢
وێژە	٩٧	٨	-	-	١٠٥
ئاشتی	٤٩	٤٤	٣	-	٩٦
ئابووری	٢٢	٢٨	١٢	-	٦٢
سەرجەم	٣١٤	٢٦٧	١٦٥	٤٨	٧٩٣

سەرجەم براوەکان جگە لە ڕێکخراوەکان

ڕێژەی خەڵاتەکە لە ماوەی هەر دە ساڵێکدا، لە ساڵی ١٩٠١ ەوە.

ساڵ	بەخشراو	نەبەخشراو
١٩٠١-١٩١٠	٦٢	-
١٩١٠-١٩٢٠	٤٠	١٤
١٩٢٠-١٩٣٠	٥٤	٦
١٩٣٠-١٩٤٠	٥١	١١
١٩٤٠-١٩٥٠	٥١	١٣
١٩٥٠-١٩٦٠	٧٠	٢
١٩٦٠-١٩٧٠	٨٢	٢
١٩٧٠-١٩٨٠	١٠٦	١
١٩٨٠-١٩٩٠	٩٧	-
١٩٩٠-٢٠٠٠	١٠٦	-
٢٠٠٠-٢٠٠٨	٩٧	-
سەرجەم	٨١٦	٤٩

سەرجەم بەژداربوان

پیاو	ژن	ڕێخراو	سەرجەم
٧٥٧	٣٦	٢٣	٨١٦

ژمارەی خەڵاتەکان، لە هەر بەشێك لە بەشەکانی خەڵاتەکە

بەش	ژمارەی خەڵاتەکان
فیزیا	١٨٤ کەسایەتی
کیمیا	١٥٤ کەسایەتی
نوژداری	١٩٢ کەسایەتی
وێژە	١٠٥ کەسایەتی
ئاشتی	٩٦ کەسایەتی
ئابووری	٦٢ کەسایەتی
ڕێخراو	٢٣ ڕێکخراو
پیاو	٧٥٧ پیاو
ژن	٣٦ ژن
خەڵاتەکە نەبەخشراوە	٤٩ جار خەڵاتەکە نەبەخشراوە

تێبینی Note

لە نێو کەس و ڕێخراوەکاندا هەیە زیاد لە جارێك خەڵاتی وەرگرتووە. بۆیە ژمارەی ڕاستەقینەی براوەکان کەمترە لە ژمارەی خەڵاتە بەخشراوەکان. هەروەك:

ماریا کوری Marie Curie دوو خەڵاتی وەرگرتووە لە ساڵی ١٩٠٣ لە فیزیا و ١٩١١ لە کیمیا دا.

جۆن باردین John Bardeen دوو خەڵاتی وەرگرتووە لە فیزیادا لە ساڵی ١٩٥٦، و ١٩٧٢.

فریدریك سانگەر Frederick Sanger دوو خەڵاتی وەرگرتووە لە کیمیادا لە ساڵی ١٩٥٨، و ١٩٨٠.

لیژنەی نێودەوڵەتی خاچی سوور International Committee of the Red Cross سێ خەڵاتی وەرگرتووە لە ساڵی لە ئاشتیدا ١٩١٧، و ١٩٤٤، و ١٩٦٣.

نووسینگەی مەندوبی نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ کاروباری پەنابەرانی Office of the United Nations High Commissioner for Refugees دوو خەڵاتی وەرگرتووە لە ئاشتیدا لە ساڵی ١٩٥٤، و ١٩٨١.

لینۆس پاولینگ Linus Pauling دوو خەڵاتی وەرگرتووە لە ساڵی ١٩٥٤ لە کیمیا، و ١٩٦٢ لە ئاشتیدا.

کە سەرجەمیان دەکاتە ١٣ خەلات. بەم پێیە کاتێك ئەگەر بمانەوێت ڕێژەکە بە تەواوی دیاریبکەین دەبێت ئەم براوانە زیاد لە جارێك حساب بکەین ئەوکاتە سەرجەمی براوەکان دەکاتە ٨٠٤ براوە، ئەگەریش تەنها یەك جار حسابیان بکەین دەکاتە ٧٧٧ براوە لەگەڵ ٢٠ ڕێخراو، واتا ٧٩٧ براوە.

(١٠) کەس لە بەتەمەنترین براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ

The ten oldest Nobel Laureates

تەمەن	ناو	ساڵی وەرگرتنی خەڵاتەکە	ڕۆژی لە دایکبوون
٩٠	لیوند هۆرویز Leonid Hurwicz	ئابووری ٢٠٠٧	١٩١٧
٨٨	رایمۆند داڤیس Raymond Davis Jr.	فیزیا ٢٠٠٢	١٤ تشرینی یەکەم ١٩١٤
٨٨	دۆریس لیسینگ Doris Lessing	وێژە ٢٠٠٧	٢٢ تشرینی یەکەم ١٩١٩
٨٧	ڤیتالی ئیل. جینزبۆرگ Vitaly L. Ginzburg	فیزیا ٢٠٠٣	٤ تشرینی یەکەم ١٩١٦
٨٧	پایتۆن ڕۆس Peyton Rous	نۆژداری ١٩٦٦	٥ تشرینی یەکەم ١٨٧٩
٨٧	جۆزیف ڕۆتبلات Joseph Rotblat	ئاشتی ١٩٩٥	٤ تشرینی دووەم ١٩٠٨
٨٧	کارڵ ڤۆ فریش Karl von Frisch	نۆژداری ١٩٧٣	٢٠ تشرینی دووەم ١٨٨٦

٨٥	فیردیناند بوشن Ferdinand Buisson	ئاشتی ١٩٢٧	٢٠ کانوونی یەکەم ١٨٤١
٨٥	جۆن بی. فین John B. Fenn	کیمیا ٢٠٠٢	١٥ حوزەیران ١٩١٧
٨٥	تیۆدۆر مۆمسین Theodor Mommsen	وێژە ١٩٠٢	٣٠ تشرینی دووەم ١٨١٧
٨٤	ویلیام ئێس. کنۆولس William S. Knowles	کیمیا ٢٠٠١	١ حوزەیران ١٩١٧
٨٤	پایۆت کاپیتسا Pyotr Kapitsa	فیزیا ١٩٧٨	٩ تەمووز ١٨٩٤

(١٠) کەس لە گەنجترین براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ

The Ten Youngest Nobel Laureates

تەمەن	ناو	ساڵی وەرگرتنی خەڵاتەکە	ڕۆژی لە دایکبوون
٢٥	لەورێنس براگ Lawrence Bragg	فیزیا ١٩١٥	٣١مارس ١٨٩٠
٣١	پاوڵ ئەی. ئێم. دیراس Paul A. M.	فیزیا ١٩٣٣	٨ ئاب ١٩٠٢
٣١	کارڵ دی. ئەندرسۆن Carl D. Anderson	فیزیا ١٩٣٦	٣ ئەیلول ١٩٠٥
٣١	وێرنەر هایزنبەرگ Werner Heisenberg	فیزیا ١٩٣٢	٥ کانوونی یەکەم ١٩٠١
٣١	تسۆنگ –دەو لی Tsung-Dao Lee	فیزیا ١٩٥٧	٢٤ تشرینی دووەم ١٩٢٦
٣٢	ڕۆدۆڵف مۆسباور Rudolf Mössbauer	فیزیا ١٩٦١	٣١ کانوونی دووەم ١٩٢٩
٣٢	ماریێد کۆریگان Mairead Corrigam	ئاشتی ١٩٧٦	٢٧ کانوونی دووەم ١٩٤٤
٣٢	فریدریك جی. بانتین Frederick G. Banting	نۆژداری ١٩٢٣	١٤ تشرینی دووەم ١٨٩١
٣٣	بریان داڤید جۆسیفسۆن Brian D. Josephson	فیزیا ١٩٧٣	٤ کانوونی دووەم ١٩٤٠
٣٣	جۆشوا لێدربر Joshua Lederberg	نۆژداری ١٩٥٨	٢٣ مایس ١٩٢٥

بەتەمەنترین براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ لە هەر بەشێکدا

The Oldsest Nobel Laureates in the each Part

تەمەن	ناو	ساڵی وەرگرتنی خەڵاتەکە	بەش
٨٨	Raymond Davis رایمۆند داڤیس	٢٠٠٢	فیزیا
٨٥	John B. Fenn جۆن بی. فین	٢٠٠٢	کیمیا
٨٧	Peyton Rous پایتۆن رۆس	١٩٦٦	نوژداری
٨٨	Doris Lessing دۆریس لیسینگ	٢٠٠٧	وێژە
٨٧	Joseph Rotblat جۆزیف رۆتبلات	١٩٩٥	ئاشتی
٩٠	Leonid Hurwicz لیوند هۆرویز	٢٠٠٧	ئابووری

گەنجترین براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ لە هەر بەشێکدا

The youngest Nobel Laureates in the each part

تەمەن	ناو	ساڵی وەرگرتنی خەڵاتەکە	بەش
٢٥	Lawrence Bragg لەورێنس براگ	١٩١٥	فیزیا
٣٥	Frédéric Joliot فریدریک جۆلیۆت	١٩٣٥	کیمیا
٣٢	Frederick Banting فریدریک بانتین	١٩٢٣	نوژداری
٤٢	Rudyard Kipling رۆدیارد کیپلینگ	١٩٠٧	وێژە
٣٢	Mairead Corrigan مارێد کۆریگان	١٩٧٦	ئاشتی
٥١	Kenneth J. Arrow کینیس جەی. ئارۆو	١٩٧٢	ئابووری

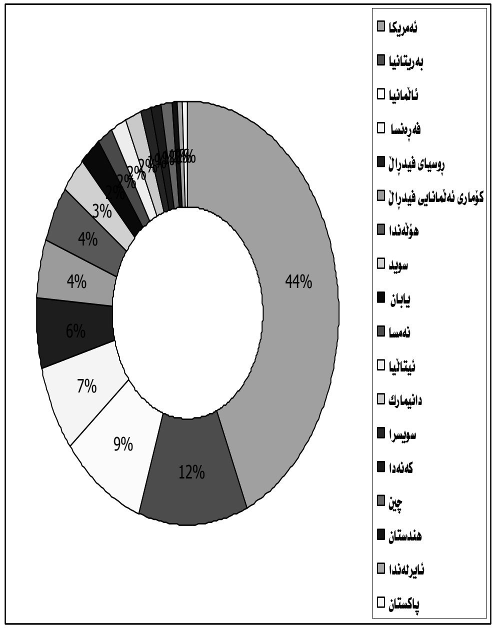
وڵاتە براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ

The Countries Nobel Prize winners

##ووڵاتە براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ / بەشی فیزیا

The Countries Nobel Prize winners / Physics

براوە	وڵات
٨٠	ئەمریکا
٢١	بەریتانیا
١٦	ئەڵمانیا
١٢	فەرەنسا
١٠	روسیای فیدراڵ
٨	کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
٨	هۆڵەندا
٦	یابان
٥	سوید
٣	نەمسا
٣	ئیتالیا
٣	دانیمارک
٢	سویسرا
٢	کەنەدا
٢	چین
١	هندستان
١	ئایرلەندا
١	پاکستان
١٩٢	سەرجەم

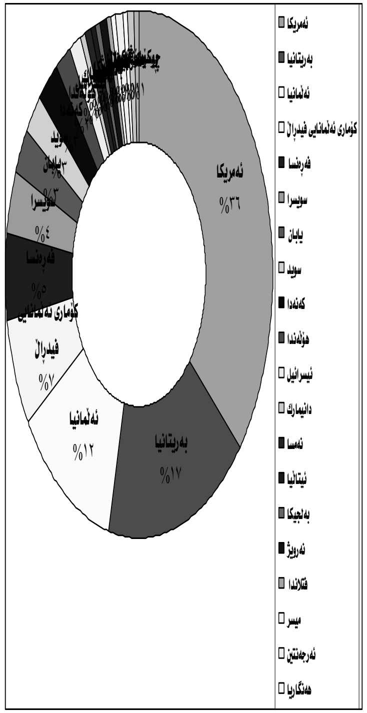

هێڵکاری روونکردنەوە بۆ وڵاتە براوەکانی ئەم بەشە بە رێژەی سەدی

ولاّته براوه‌كانی خه‌لاّتی نۆبڵ / به‌شی كیمیا

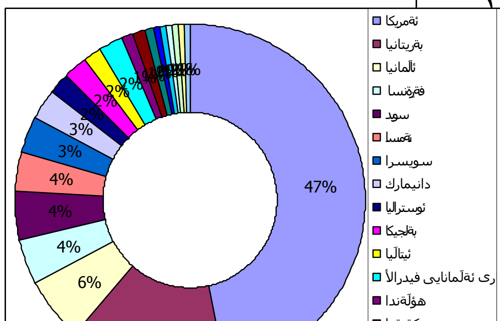
The Countries Nobel Prize winners/ Chemistry

ولاّت	براوه
ئەمریکا	٥٨
بەریتانیا	٢٦
ئەڵمانیا	١٨
کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	١٠
فەرەنسا	٨
سویسرا	٦
یابان	٤
سوید	٤
کەنەدا	٤
هۆڵەندا	٣
ئیسرائیل	٢
دانیمارک	١
نەمسا	١
ئیتاڵیا	١
بەلجیکا	١
نەرویژ	١
فنلاندا	١
میسر	١
ئەرجەنتین	١
هەنگاریا	١
روسیای فیدراڵ	
چیکۆسلۆڤاکیا	
سەرجەم	

هێڵکاری روونکردنەوە بۆ ولاّتە براوەکانی ئەم بەشە

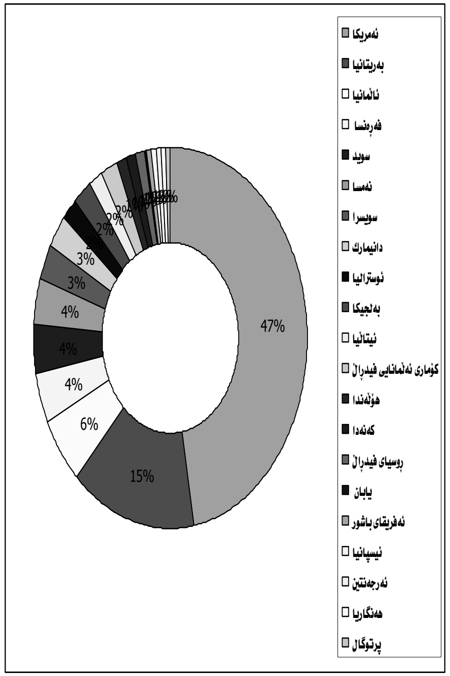
بە رێژەی سەدی

ولاّته براوه‌كانی خه‌لاّتی نۆبڵ / به‌شی نۆژداری

The Countries Nobel Prize Winners / Medicine

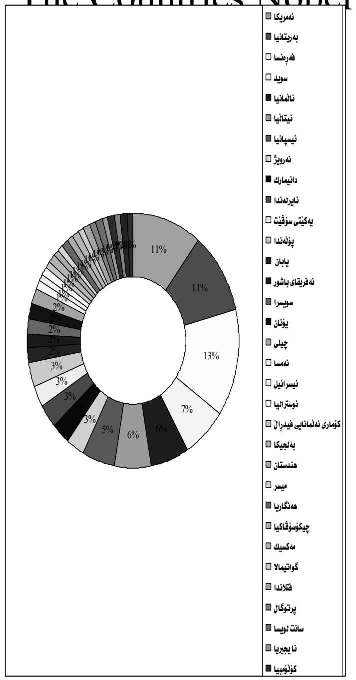
ولاّت	براوه
ئەمریکا	٨٩
بەریتانیا	٢٨
ئەڵمانیا	١٢
فەرەنسا	١٠
سوید	٨
نەمسا	٧
سویسرا	٦
دانیمارک	٥
ئوسترالیا	٤
بەلجیکا	٤
ئیتاڵیا	٣
کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	٤
هۆڵەندا	٢
کەنەدا	٢
روسیای فیدراڵ	٢
یابان	١
ئەفریقیای باشوور	١
ئیسپانیا	١
ئەرجەنتین	١
هەنگاریا	١
پرتوگال	١
سەرجەم	١٩٢

هێڵکاری روونکردنەوە بۆ ولاّتە براوەکانی ئەم بەشە

ولاّته براوەکانی خەلاّتی نۆبلّ / بەشی وێژە

The Countries Nobel Prize Winners / Literature

هێلّکاری روونکردنەوە بۆ ولاّتە براوەکانی ئەم بەشە

بە رێژەی سەدی

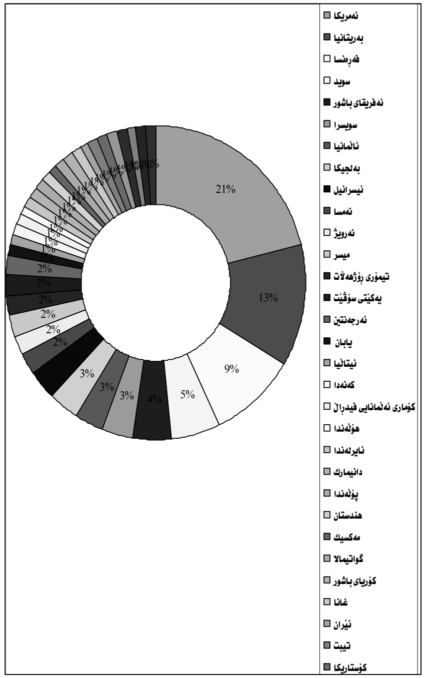
ولاّت	براوە
فەرەنسا	١٥
ئەمریکا	١١
بەریتانیا	١١
سوید	٧
ئەلّمانیا	٦
ئیتالّیا	٦
ئیسپانیا	٥
نەرویج	٣
دانیمارك	٣
ئایرلەندا	٣
یەکێتی سۆڤێت	٣
پۆلّەندا	٣
یابان	٢
ئەفریقیای باشوور	٢
سویسرا	٢
یۆنان	٢
چیلی	٢
نەمسا	١
ئیسرائیل	١
ئوستralیا	١
کۆماری ئەلّمانیای فیدرالّ	١
بەلجیکا	١

هندستان	١
میسر	١
هەنگاریا	١
چیکۆسلۆڤاکیا	١
مەکسیك	١
گواتیمالا	١
فنلاندا	١
پرتوگال	١
سانت لویسا	١
نایجیریا	١
کۆلۆمبیا	١
یۆگۆسلافیا	١
ئایسلەندا	١
تورکیا	١
سەرجەم	١٠٥

ولاَته براوەکانی خەلاَتی نۆبڵ / بەشی ئاشتی

The Countries Nobel Prize Winners / Peace

ولاَت	براوه
ئەمریکا	٢٠
بەریتانیا	١٢
فەڕەنسا	٩
سوید	٥
ئەفریقیای باشوور	٤
سویسرا	٣
ئەڵمانیا	٣
بەلجیکا	٣
ئیسرائیل	٣
نەمسا	٢
نەرویژ	٢
میسر	٢
تیمۆری ڕۆژهەلاَت	٢
یەکێتی سۆڤێت	٢
ئەرجەنتین	٢
یابان	١
ئیتاڵیا	١
کەنەدا	١
کۆماری ئـەڵمانیای فیدراڵ	١
هۆڵەندا	١
ئایرلەندا	١
دانیمارك	١

هێڵکاری روونکردنەوە بۆ ولاَته براوەکانی ئەم بەشە

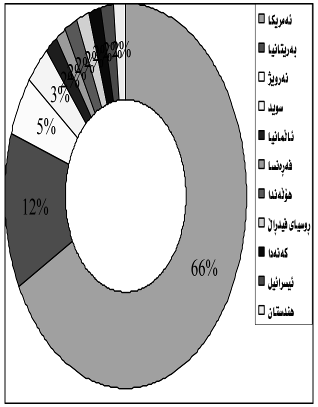
به رێژەی سەدی

ولاَت	براوه
پۆڵەندا	١
هندستان	١
مەکسیك	١
گواتیمالا	١
کۆریای باشوور	١
غانا	١
ئێران	١
تیبت	١
کۆستاریکا	١
ڤێتنام	١
فەلەستین	١
بەنگلادێش	١
بۆرما	١
کینیا	١
فنلاندا	١
سەرجەم	٩٦

ولاّته براوەکانی خەلاّتی نۆبڵ / بەشی ئابووری

The Countries Nobel Prize Winners / Economic

ولاّت	براوە
ئەمریکا	٤٢
بەریتانیا	٨
نەرویژ	٣
سوید	٢
ئەڵمانیا	١
فەرەنسا	١
هۆڵەندا	١
روسیای فیدراڵ	١
کەنەدا	١
ئیسرائیل	١
هندستان	١
سەرجەم	٦٢

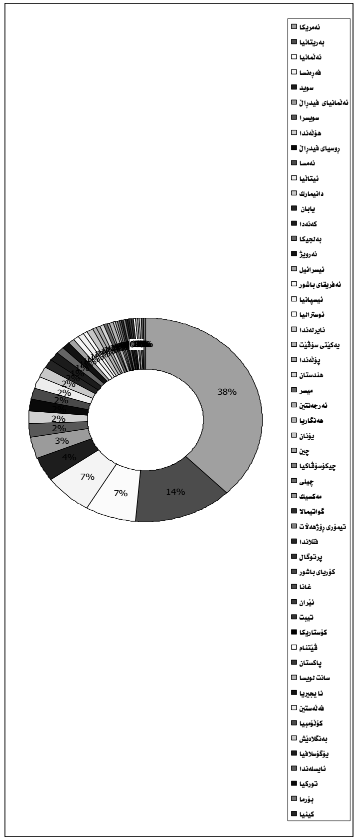

هێڵکاری روونکردنەوە بۆ ولاّتە براوەکانی ئەم بەشە بە رێژەی سەدی

ولاّتە براوەکانی خەلاّتی نۆبڵ

The Countries Nobel Prize Winners

ژ ماره	وولاّت	براوه
١	ئەمریکا	٣٠٠
٢	بەریتانیا	١٠٦
٣	ئەڵمانیا	٥٦
٤	فەرەنسا	٥٥
٥	سوید	٣١
٦	ئـــــەڵمانیای فیدراڵ	٢٤
٧	سویسرا	١٩
٨	هۆڵەندا	١٥
٩	روسیای فیدراڵ	١٤
١٠	نەمسا	١٤
١١	ئیتاڵیا	١٤
١٢	یابان	١٤
١٣	دانیمارك	١٣
١٤	کەنەدا	١٠
١٥	بەلجیکا	٩
١٦	نەرویژ	٩
١٧	ئیسرائیل	٧
١٨	ئـــــەفریقیای باشوور	٧
١٩	ئیسپانیا	٦

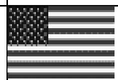
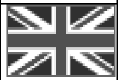
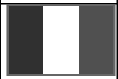
هێڵکاری روونکردنەوە بۆ سەرجەم ولاّتە براوەکان بە رێژەی سەدی

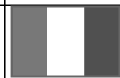
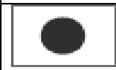
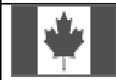
٢٠	ئوستراليا	٥
٢١	ئايرلەندا	٥
٢٢	يـــــــەكێتی سۆڤێت	٥
٢٣	پۆڵەندا	٤
٢٤	هندستان	٤
٢٥	ميسر	٤
٢٦	ئەرجەنتين	٤
٢٧	هەنگاريا	٣
٢٨	فنلاندا	٣
٢٩	چين	٢
٣٠	چيكۆسلۆڤاكيا	٢
٣١	چيلی	٢
٣٢	مەكسيك	٢
٣٣	گواتيمالا	٢
٣٤	تيمـــــــۆری رۆژهەلات	٢
٣٥	يۆنان	٢
٣٦	پرتوگال	٢
٣٧	كۆريای باشوور	١
٣٨	غانا	١
٣٩	ئێران	١
٤٠	تيبت	١
٤١	كۆستاريكا	١
٤٢	ڤێتنام	١
٤٣	پاكستان	١

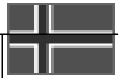
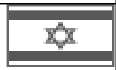
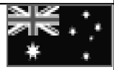
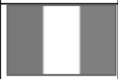
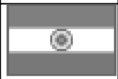
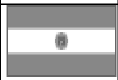
٤٤	سانت لويسا	١
٤٥	نايجيريا	١
٤٦	فەڵەستين	١
٤٧	كۆلۆمبيا	١
٤٨	بەنگلادێش	١
٤٩	يۆگۆسلافيا	١
٥٠	ئايسلەندا	١
٥١	توركيا	١
٥٢	بۆرما	١
٥٣	كينيا	١
٥٣	سەرجەم	٧٩٣

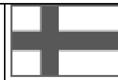
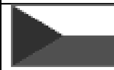
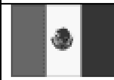
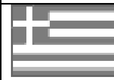
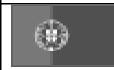
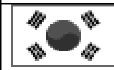
ولآتە براوەكانی خەڵاتی نۆبڵ

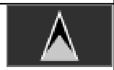
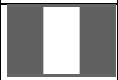
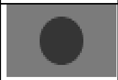
The Countries Nobel Prize Winners

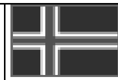
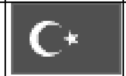
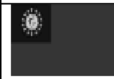
وولآت		ئالآ	ف	ك	ن	و	ئا	ئاب	كۆ
ئەمريكا	United States		٨٠	٥٨	٨٨	١١	٢١	٤١	٣٠٠
بەريتانيا	United Kingdom		٢١	٢٦	٢٨	١١	١٢	٨	١٠٦
ئەڵمانيا	Germany		١٦	١٨	١٢	٦	٣	١	٥٦
فەرەنسا	France		١٢	٨	١٠	١٤	١٠	١	٥٥

سوید	Sweden		٥	٤	٨	٧	٥	٢	٣١
كۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	Federal Republic Germany		٨	١٠	٤	١	١		٢٤
سویسرا	Switzerland		٢	٦	٦	٢	٣		١٩
هۆڵەندا	Netherlands		٨	٣	٢		١	١	١٥
روسیای فیدراڵ	Russian Federation		١٠	١	٢			١	١٤
نەمسا	Austria		٣	١	٧	١	٢		١٤
ئیتاڵیا	Italy		٣	١	٣	٦	١		١٤
یابان	Japan		٦	٤	١	٢	١		١٤
دانیمارك	Denmark		٣	١	٥	٣	١		١٣
كەنەدا	Canada		٢	٤	٢		١	١	١٠
بەلجیكا	Belgium			١	٤	١	٣		٩

نەرویژ	Norway			١		٣	٢	٣	٩
ئیسرائیل	Israel			٢		١	٣	١	٧
ئەفریقیای باشوور	South Africa				١	٢	٤		٧
ئیسپانیا	Spain				١	٥			٦
ئوسترالیا	Australia				٤	١			٥
ئایرلەندا	Ireland		١			٣	١		٥
یەكێتی سۆڤێت	USSR					٣	٢		٥
پۆڵەندا	Poland					٣	١		٤
هندستان	India		١			١	١	١	٤
میسر	Egypt			١		١	٢		٤
ئەرجەنتین	Argentina			١	١		٢		٤
هەنگاریا	Hungary			١	١	١			٣

فنلاندا	Finland			١		١	١		٣
چین	China		٢						٢
چیکۆسلۆڤاکیا	Czecho-slovakia			١		١			٢
چیلی	Chile					٢			٢
مەکسیك	Mexico					١	١		٢
گواتیمالا	Guatemala					١	١		٢
تیمۆری رۆژهەڵات	East Timor						٢		٢
یۆنان	Greece					٢			٢
پرتوگال	Portugal				١	١			٢
کۆریای باشوور	South Korea						١		١
غانا	Ghana						١		١

ئێران	Iran						١		١
تیبت	tibet						١		١
کۆستاریکا	Costa Rica						١		١
ڤێتنام	Vietnam						١		١
پاکستان	Pakistan		١						١
سانت لوسیا	Saint Lucia					١			١
نایجیریا	Nigeria					١			١
فەڵەستین	Palestine						١		١
کۆلۆمبیا	Colombia					١			١
بەنگلادێش	Bangladesh						١		١
یۆگۆسلاڤیا	yugoslavia					١			١

ئایسلەندا	Iceland					١			١
تورکیا	Turkey					١			١
بۆرما	Burma						١		١
کینیا	Kenya						١		١
سەرجەم			١٨٤	١٥٤	١٩٢	١٠٥	٩٦	٦٢	٧٩٣

لە بەشی ئاشتیدا ٢٣ رێکخراو و دامەزراوە هەیە، کە ناچنە ئەم خشتەیەوە، واتا سەرجەم خەلاتەکانی ئەم بەشە دەکاتە ١١٨. کە بارەگای ئەم رێخراو و دامەزراوانە لەم ولاتانەی خوارەوەن.

سویسرا ١٠، ئەمریکا ٦، بەریتانیا ٢، بەلجیکا ٢، نەمسا ١، کەنەدا ١، بەنگلادێش ١.
بەم شێوەیە سەرجەم خەلاتە بەخشراوەکان دەکاتە ٨٠٤.کە ژمارەیەکیان دووبارە و زیاتریش خەلاتەکەیان بەدەستهێناوە.

کورتکراوەکانی سەرەوە بەم شێوەیەیە ("ف" فیزیا، "ك "کیمیا،"ن" نۆژداری،"و" وێژە، "ئا " ئاشتی، " ئاب" ئابووری).

لیستی ناوی خۆشنووس و نیگارکێشەکان Artists and Calligraphers لە رووی مێژووییەوە، بۆ دبلۆمە تایبەتەکانی بەشەکانی خەلاتی نۆبڵ لە ساڵی ١٩٠١ تا ساڵی ٢٠٠٦

ئابووری	ئاشتی	وێژە	نۆژداری	کیمیا	فیزیا	ساڵ
	گێرهارد مۆنسی (ن)	ئاگی لیندگرین (ن)	ئاگی لیندگرین(ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩٠١
	گێرهارد مۆنسی (ن)	ئاگی لیندگرین (ن)	ئاگی لیندگرین (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩٠٢
	گێرهارد مۆنسی (ن)	ئاگی لیندگرین (ن)	ئاگی لیندگرین (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩٠٣
	گێرهارد مۆنسی (ن)	ئاگی لیندگرین (ن)	ئاگی لیندگرین (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩٠٤
	گێرهارد مۆنسی (ن)	ئاگی لیندگرین (ن)	ئاگی لیندگرین (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩٠٥
	گێرهارد مۆنسی (ن)	ئاگی لیندگرین (ن)	ئۆلی جۆرتزبۆرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩٠٦
	گێرهارد مۆنسی (ن)	ئاگی لیندگرین (ن)	ئانا بیگلۆند (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩٠٧
	گێرهارد مۆنسی (ن)	ئاگی لیندگرین (ن)	ئانا بیگلۆند (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩٠٨
	گێرهارد مۆنسی (ن)	ئاگی لیندگرین (ن)	ئانا بیگلۆند (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩٠٩
	گێرهارد مۆنسی	ئاگی لیندگرین (ن)	ئیلین جۆلین (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩١٠

	(ن)					
	گێرهارد مۆنسی (ن)	ئاگی لیندگرین (ن)	ئیلین جۆلین (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩١١
	گێرهارد مۆنسی (ن)	ئۆلی جۆرتزبۆرگ (ن)	بریتا ئیلسترۆم (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩١٢
	گێرهارد مۆنسی (ن)	ئۆلی جۆرتزبۆرگ (ن)	بریتا ئیلسترۆم (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩١٣
	نەبەخشرا	نەبەخشرا	ئانا بیگلۆند (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩١٤
	نەبەخشرا	نیلس ئەسپلۆند (ن)	نەبەخشرا	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩١٥
	نەبەخشرا	نیلس ئەسپلۆند (ن)	نەبەخشرا	نەبەخشرا	نەبەخشرا	١٩١٦
	گێرهارد مۆنسی (ن)	جۆزیف سڤانلۆند (ن)	نەبەخشرا	نەبەخشرا	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩١٧
	نەبەخشرا	نەبەخشرا	نەبەخشرا	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩١٨
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	ئانا بیگلۆند (ن)	نەبەخشرا	نەبەخشرا	١٩١٩
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	ئانا بیگلۆند (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩٢٠
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	ئانا بیگلۆند (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩٢١
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	ئانا بیگلۆند (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩٢٢

	نەبەخشرا	بێرسا سڤینسۆن (ن)	ئانا بیگلۆند (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩٢٣
	نەبەخشرا	بێرسا سڤینسۆن (ن)	ئانا بیگلۆند (ن)	نەبەخشرا	ئانا بیگلۆند (ن)	١٩٢٤
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	ئانا بیگلۆند (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	ئانا بیگلۆند (ن)	١٩٢٥
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	ئانا بیگلۆند (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	سۆفیا گیسبەرگ (ن)	١٩٢٦
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	ئانا بیگلۆند (ن)	ئێلا والدینسترۆم (ن)	ئێلا والدینسترۆم (ن)	١٩٢٧
	نەبەخشرا	ئۆلی جۆرتزبۆرگ (ن)	ئیڤۆر فیشەر (ن)	ئێلا والدینسترۆم (ن)، کارین ئاگیمان (ن)	کارین ئاگیمان (ن)	١٩٢٨
	گێرهارد مۆنسی (ن)	ئۆلی جۆرتزبۆرگ (ن)	جێرک ویرکماست (ن)	ئێلا والدینسترۆم (ن) ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	کارین ئاگیمان (ن)	١٩٢٩
	گێرهارد مۆنسی (ن)	ئۆلی جۆرتزبۆرگ (ن)	جێرک ویرکماست (ن)	ئێلا والدینسترۆم (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	١٩٣٠
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	جێرک ویرکماست (ن)	ئێلا والدینسترۆم (ن)، ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	نەبەخشرا	١٩٣١
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	جێرک ویرکماست (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	١٩٣٢
	گێرهارد مۆنسی	بێرسا سڤینسۆن	جێرک ویرکماست	نەبەخشرا	ئیلسا ئۆرتینگرین	١٩٣٣

	(ن)	(ن)	(ن)		(ن)	
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	جێرک ویرکماست (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	نەبەخشرا	١٩٣٤
	گێرهارد مۆنسی (ن)	نەبەخشرا	جێرک ویرکماست (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	١٩٣٥
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	جێرک ویرکماست (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	١٩٣٦
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	جێرک ویرکماست (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	١٩٣٧
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	نەبەخشرا	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	١٩٣٨
	نەبەخشرا	بێرسا سڤینسۆن (ن)	جێرک ویرکماست (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	١٩٣٩
	نەبەخشرا	نەبەخشرا	نەبەخشرا	نەبەخشرا	نەبەخشرا	١٩٤٠
	نەبەخشرا	نەبەخشرا	نەبەخشرا	نەبەخشرا	نەبەخشرا	١٩٤١
	نەبەخشرا	نەبەخشرا	نەبەخشرا	نەبەخشرا	نەبەخشرا	١٩٤٢
	نەبەخشرا	نەبەخشرا	جێرک ویرکماست (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	١٩٤٣
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	جێرک ویرکماست (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	١٩٤٤
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	جێرک ویرکماست (ن)	بجۆرن لاندسترۆم (ن)	بجۆرن لاندسترۆم (ن)	١٩٤٥
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	جێرک ویرکماست (ن)	بجۆرن لاندسترۆم (ن)	بجۆرن لاندسترۆم (ن)	١٩٤٦

	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	جێرک ویرکماست (ن)	بجۆرن لاندسترۆم (ن)	بجۆرن لاندسترۆم (ن)	١٩٤٧
	نەبەخشرا	بێرسا سڤینسۆن (ن)	جێرک ویرکماست (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	١٩٤٨
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	جێرک ویرکماست (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	١٩٤٩
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	جێرک ویرکماست (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	١٩٥٠
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	جێرک ویرکماست (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	١٩٥١
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	جێرک ویرکماست (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	١٩٥٢
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	١٩٥٣
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	١٩٥٤
	نەبەخشرا	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	١٩٥٥
	نەبەخشرا	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	١٩٥٦
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	١٩٥٧
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	بێرتیل کۆملین (ن)	١٩٥٨

	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بیرتیل کۆملین (ن)	بیرتیل کۆملین (ن)	١٩٥٩
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بیرتیل کۆملین (ن)	بیرتیل کۆملین (ن)	١٩٦٠
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بیرتیل کۆملین (ن)	بیرتیل کۆملین (ن)	١٩٦١
	گێرهارد مۆنسی (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	بێرسا سڤینسۆن (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)، کرستین ئانکس (خ)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)، کرستین ئانکس (خ)	١٩٦٢
	گێرهارد مۆنسی (ن)	گۆران بروسویتز (ن)، کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (خ	تاج هێدکڤیست (خ)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)، کرستین ئانکس (خ)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)، کرستین ئانکس (خ)	١٩٦٣
	گێرهارد مۆنسی (ن)	نەبەخشرا	تاج هێدکڤیست (خ)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)، کرستین ئانکس (خ)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)، کرستین ئانکس (خ)	١٩٦٤
	گێرهارد مۆنسی (ن)	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن) ، کرستین ئانکس (خ)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	١٩٦٥
	نەبەخشرا	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، گۆستاڤ هێدبرگ (خ)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	١٩٦٦
	نەبەخشرا	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، گۆستاڤ هێدبرگ	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	١٩٦٧
	گێرهارد مۆنسی	گۆران بروسویتز	کارڵ-ئریک	ئیلسا ئۆرتینگرین	ئیلسا ئۆرتینگرین	١٩٦٨

	(ن)	(ن)، کرستین ئانکس (خ)	فۆرسبەرگ (ن)، گۆستاڤ هێدبرگ (خ)	(ن)	(ن)	
رینهۆڵد جۆنگرین (ن)	گێرهارد مۆنسی (ن)	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، گۆستاڤ هێدبرگ (خ)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	١٩٦٩
گۆران بروسویتز (ن)، ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	ئۆرنۆڵف رانهیمسئێتر (ن)	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، گۆستاڤ هێدبرگ (خ)	گۆران بروسویتز (ن)، ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	گۆران بروسویتز (ن)، ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	١٩٧٠
گۆران بروسویتز (ن)، ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	ئۆرنۆڵف رانهیمسئێتر(ن)	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، گۆستاڤ هێدبرگ (خ)	گۆران بروسویتز (ن)، ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	گۆران بروسویتز (ن)، ئیلسا ئۆرتینگرین (ن)	١٩٧١
گۆران بروسویتز (ن)	نەبەخشرا	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، گۆستاڤ هێدبرگ (خ)	گۆران بروسویتز (ن)	گۆران بروسویتز (ن)	١٩٧٢
گۆران بروسویتز (ن)	ئۆرنۆڵف رانهیمسئێتر(ن)	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، گۆستاڤ هێدبرگ (خ)	گۆران بروسویتز (ن)	گۆران بروسویتز (ن)	١٩٧٣

کارڵ ئەلیکس پیرسون (ن)	ئۆرنۆلف رانهیمسئیتر(ن)	گۆران بروسویتز(ن)، کرستین ئانکس (ن)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، گۆستاڤ هێدبرگ (خ)	کارڵ ئەلیکس پیرسون (ن)	کارڵ ئەلیکس پیرسون (ن)	١٩٧٤
تاج هێدکڤیست (ن)	ئۆرنۆلف رانهیمسئیتر(ن)	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، گۆستاڤ هێدبرگ (خ)	تاج هێدکڤیست (ن)	تاج هێدکڤیست (ن)	١٩٧٥
تاج هێدکڤیست (ن)	ئۆرنۆلف رانهیمسئیتر(ن)	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، گۆستاڤ هێدبرگ (خ)	تاج هێدکڤیست (ن)	تاج هێدکڤیست (ن)	١٩٧٦
سیڤن لونگبەرگ (ن)	ئۆرنۆلف ڕانهیمسئیتر(ن)	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، گۆستاڤ هێدبرگ (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)	سیڤن لونگبەرگ (ن)	١٩٧٧
سیڤن لونگبەرگ (ن)	ئۆرنۆلف رانهیمسئیتر(ن)	گۆران بروسویتز(ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، کرستین ئانکس (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)	سیڤن لونگبەرگ (ن)	١٩٧٨
سیڤن لونگبەرگ (ن)	ئۆرنۆلف رانهیمسئیتر(ن)	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، کرستین ئانکس (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)	سیڤن لونگبەرگ (ن)	١٩٧٩
سیڤن لونگبەرگ (ن)	ئۆرنۆلف رانهیمسئیتر(ن)	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، کرستین ئانکس (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)	سیڤن لونگبەرگ (ن)	١٩٨٠
سیڤن	ئۆرنۆلف	گۆران بروسویتز	کارڵ-ئریک	سیڤن لونگبەرگ	سیڤن لونگبەرگ	١٩٨١

لونگبەرگ (ن)، سڤین هۆگلیند(خ)	رانهیمسئیتر (ن)	(ن)، کرستین ئانکس (ن)	فۆرسبەرگ (ن) سڤین هۆگلیند(خ)	(ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	(ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	
سیڤن لونگبەرگ (ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	ئۆرنۆلف رانهیمسئیتر (ن)	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن) سڤین هۆگلیند (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	١٩٨٢
سیڤن لونگبەرگ (ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	ئۆرنۆلف رانهیمسئیتر (ن)	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن) سڤین هۆگلیند (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	١٩٨٣
سیڤن لونگبەرگ (ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	ئۆرنۆلف رانهیمسئیتر (ن)	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن) سڤین هۆگلیند (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	١٩٨٤
سیڤن لونگبەرگ (ن)، سڤین هۆگلیند(خ)	ئۆرنۆلف رانهیمسئیتر (ن)	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن) سڤین هۆگلیند (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	١٩٨٥
سیڤن	ئۆرنۆلف	گۆران بروسویتز	کارڵ-ئریک	سیڤن لونگبەرگ	سیڤن لونگبەرگ	١٩٨٦

لونگبەرگ (ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	ڕانهیمسئێتر (ن)	(ن)، کرستین ئانکس (خ)	فۆرسبەرگ (ن)، کرستین ئانکس (ن)	(ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	(ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	
سیڤن لونگبەرگ (ن)،سڤین هۆگلیند(خ)	ئۆرنۆلف ڕانهیمسئێتر (ن)	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن) سڤین هۆگلیند (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)، سڤین هۆگلیند (خ)	١٩٨٧
سیڤن لونگبەرگ (ن). ئانیکا ڕۆکەر (خ)	ئۆرنۆلف ڕانهیمسئێتر (ن)	گۆران بروسویتز (ن)، کرستین ئانکس (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، کرستین ئانکس (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	١٩٨٨
سیڤن لونگبەرگ (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (ن)	ئۆرنۆلف ڕانهیمسئێتر (ن)	بۆ لارسۆن (ن) ئانیکا ڕۆکەر (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، کرستین ئانکس (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	سیڤن لونگبەرگ (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	١٩٨٩
فیلیپ ڤۆن شانتز (ن)، ئانیکا ڕۆکەر()	ئۆرنۆلف ڕانهیمسئێتر (ن)	بۆ لارسۆن (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، سۆزان دوڤناس (خ)	فیلیپ ڤۆن شانتز (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	فیلیپ ڤۆن شانتز (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	١٩٩٠
فیلیپ ڤۆن شانتز (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	کارڵ ئریک هار (ن)	بۆ لارسۆن (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، سۆزان دوڤناس(خ)	فیلیپ ڤۆن شانتز (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	فیلیپ ڤۆن شانتز (ن)، ئانیکا ڕۆکەر(خ)	١٩٩١
فیلیپ ڤۆن	هاکۆ نبلاکن	بۆ لارسۆن (ن)،	کارڵ-ئریک	فیلیپ ڤۆن شانتز	فیلیپ ڤۆن شانتز	١٩٩٢

شانتز (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	(ن)، ئنگەر ماگنوس (خ)	ئانیکا ڕۆکەر (خ)	فۆرسبەرگ (ن)، سۆزان دوڤناس (خ)	(ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	(ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	
فیلیپ ڤۆن شانتز (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	جاکوب ویدیمان (ن)، ئنگەر ماگنوس (خ)	بۆ لارسۆن (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، سۆزان دوڤناس (خ)	فیلیپ ڤۆن شانتز (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (ن)	فیلیپ ڤۆن شانتز (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	١٩٩٣
بینگت لاندین (ن)، ئانیکا ڕۆکەر(خ)	ئانا-لیز کنۆف (ن)، ئنگەر ماگنوس(خ)	بۆ لارسۆن (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، سۆزان دوڤناس (خ)	بینگت لاندین (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	بینگت لاندین (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	١٩٩٤
بینگت لاندین (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	ئۆرنۆلف ئۆپداهڵ (ن)، ئنگەر ماگنوس (خ)	بۆ لارسۆن (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، سۆزان دوڤناس (خ)	بینگت لاندین (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	بینگت لاندین (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	١٩٩٥
بینگت لاندین (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	جێنس جۆهانس (ن)، ئنگەر ماگنوس (خ)	بۆ لارسۆن (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، سۆزان دوڤناس (خ)	بینگت لاندین (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	بینگت لاندین (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	١٩٩٦
بینگت لاندین (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	ئیڤا ئارنسین (ن)، ئنگەر ماگنوس (خ)	بۆ لارسۆن (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن) سۆزان دوڤناس (خ)	بینگت لاندین (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	بینگت لاندین (ن)، ئانیکا ڕۆکەر (خ)	١٩٩٧
بینگت	فڕانز ویدربەرگ	بۆ لارسۆن (ن)،	کارڵ-ئریک	بینگت لاندین (ن)،	بینگت لاندین	١٩٩٨

لاندین (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	(ن)، ئنگەر ماگنوس (خ)	ئانیکا رۆکەر (خ)	فۆرسبەرگ (ن)، سۆزان دوڤناس (خ)	ئانیکا رۆکەر (خ)	(ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	
نیلزجی ستینکڤست (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	هاڤارد ڤیخاجن (ن)، ئنگەر ماگنوس (خ)	بۆ لارسۆن (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، سۆزان دوڤناس (خ)	نیلز جی. ستینکڤست (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	نیلز جی. ستینکڤست (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	١٩٩٩
نیلز جی ستینکڤست (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	ئیلێن ڕیتان (ن)، ئنگەر ماگنوس (ن)	بۆ لارسۆن (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، سۆزان دوڤناس (خ)	نیلز جی. ستینکڤست (ن)، ئانیکا رۆکەر (ن)	نیلز جی. ستینکڤست (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	٢٠٠٠
نیلز جی. ستینکڤست (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	هاکۆن گۆلڤاج (ن)، ئنگەر ماگنوس (خ)	بۆ لارسۆن (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، سۆزان دوڤناس (خ)	نیلز جی. ستینکڤست (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	نیلز جی. ستینکڤست (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	٢٠٠١
نیلز جی. ستینکڤست (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	ولف ڤالد جێنسن (ن)، ئنگەر ماگنوس (خ)	بۆ لارسۆن (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، سۆزان دوڤناس (خ)	نیلز جی. ستینکڤست (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	نیلز جی. ستینکڤست (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	٢٠٠٢
نیلز جی. ستینکڤست (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	کاری ئلیزابێس داهلمۆ (ن)، ئنگەر ماگنوس (خ)	بۆ لارسۆن (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، سۆزان دوڤناس (خ)	نیلز جی. ستینکڤست (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	نیلز جی. ستینکڤست (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	٢٠٠٣

جۆردی ئارکۆ (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	هالڤدان جۆسن (ن)، ئنگەر ماگنوس (خ)	کارین ماما ئەندرسۆن(ن) ، ئانیکا رۆکەر (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، سۆزان دوڤناس (خ)	ئنجیجارد مۆلەر (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	نیلز جی. ستینکڤست (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	٢٠٠٤
ئۆلا کاراتز(ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	ترۆند بۆتنێن (ن)، ئنگەر ماگنوس (خ)	کارین ماما ئەندرسۆن (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، سۆزان دوڤناس (خ)	جۆردی ئارکۆ (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	ئنجیجارد مۆلەر (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	٢٠٠٥
ئنجیجارد مۆلەر (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	جارل رۆسلاند (ن)، ئنگەر ماگنوس (خ)	کارین ماما ئەندرسۆن (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	کارڵ-ئریک فۆرسبەرگ (ن)، سۆزان دوڤناس (خ)	ئۆلا کاراتز (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	جۆردی ئارکۆ (ن)، ئانیکا رۆکەر (خ)	٢٠٠٦

ئەم لیستە لەلایەن جولیا لیندکڤیست (Julia Lindkvist) لە ساڵی ١٩٩٦ ئامادەکراوە. * لە ساڵی ١٩٠١ەوە دبلۆمی خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی لە لایەن گێرهارد مۆنسی Gerhard Munthe لە ساڵی ١٠٩١ ەوە تا ساڵی ١٩٦٩ دبلۆمەکانی ئاشتی کارەکانی ئەو بوو. ** لە ساڵی ١٩٦٥ کارڵ ئریک فۆرسبێرگ Karl-Erik Forsberg دبلۆمێکی نوێی بۆ نوژداری دروست کرد تا ساڵی ٢٠٠٦ بەردەوام بووە لە کارەکانی بە خۆشنووسییەکی جوان. *** لە ساڵی ١٩٧٠ەوە بۆ ساڵی ١٩٩٠ دبلۆمێکی نوێ بۆ خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی لە لایەن ئۆرنۆڵف رانهیمسێتر Ørnulf Ranheimsaeter کە بەردەوامی دبلۆمەکانی دەنەخشاند دروستکرا. بەکارهێنانی پیتی (خ) بۆ دیاریکردنی خۆشنووس، بەکارهێنانی پیتی (ن) بۆ دیاریکردنی نیگارکێش.

Artists and Calligraphers

لیستی ناوی خۆشنووس و نیگارکێشەکان

Sofia Gisberg	Agi Lindegren	Gerhard Munthe	Olle Hjortzberg	Anna Berglund
Ellen Jolin	Brita Ellström	Nils Asplund	Josef Svanlund	Bertha Svensson
Ella Waldenström	Karin Ageman	Eivor Fischer	Jerk Werkmäste	Elsa Örtengren
Björn Landström	Bertil Kumlien	Kerstin Anckers	Tage Hedqvist	Gunnar Brusewitz
Karl-Erik Forsberg	Gustav Hedberg	Sven Höglund	Karl Axel Pehrsson	Sven Ljungberg
Ørnulf Ranheimsaeter	Annika Rücker	Bo Larsson	Philip von Schantz	Susan Duvnäs
Karl Erik Harr	Håkon Bleken	Inger Magnus	Bengt Landin	Nils G. Stenqvist
Jacob Weidemann	Anne-Lise Knoff	Ørnulf Opdahl	Jens Johannessen	Eva Arnesen
Franz Widerberg	Håvard Vikhagen	Elling Reitan	Håkon Gullvåg	Ulf Valde Jensen
Karin Mamma Andersson	Halvdan Ljøsne	Ingegerd Möller	Jordi Arkö	Ulla Kraitz
Kari Elisabeth Dahlmo	Trond Botnen	Jarle Rosseland	Reinhold Ljunggren	

second Part

بەشی دووەم

The Nobel Prize in Physic

خەڵاتی نۆبڵ لە فیزیادا

ناوی براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ لە فیزیادا

١٩٠١ ویلهیلم کۆنراد رۆنتجین ئەڵمانیا

١٩٠٢ پیتەر زیمان هۆڵەندا + هندریك ئەنتۆن لۆرێنتز هۆڵەندا

١٩٠٣ ماریا کوری، نی سکلۆدۆوسکا فەڕەنسا + پیێر کوری فەڕەنسا + ئـەنتۆن هنـری بسکورل فەڕەنسا.

١٩٠٤ لۆرد رایلیگ (جۆن ویلیام سترۆت) بەریتانیا

١٩٠٥ فیلیپ ئیدوارد ئەنتۆن ڤۆن لینارد ئەڵمانیا

١٩٠٦ جۆزیف جۆن تۆمسۆن بەریتانیا

١٩٠٧ ئەلبەرت ئەبراهام مایشێڵسۆن ئەمریكا

١٩٠٨ گابرێل لیپمان فەڕەنسا

١٩٠٩ كارڵ فەردیناند براون ئەڵمانیا + گۆگلێلمۆ ماركۆنی ئیتاڵیا

١٩١٠ جۆهانس ددریك ڤان دێر والس هۆڵەندا

١٩١١ ویلهیلم وین ئەڵمانیا

١٩١٢ نیلس گۆستاف دالین سوید

١٩١٣ هیك كامرلینگ ئونس هۆڵەندا

١٩١٤ ماكس ڤۆن لاو ئەڵمانیا

١٩١٥ ویلیام لەورێنس براگ بەریتانیا + سێر ویلیام هنری براگ بەریتانیا

١٩١٦ نەبەخشرا

١٩١٧ چارلس گلۆڤەر باركلا بەریتانیا

١٩١٨ ماكس كارڵ ئێرنست لۆدویگ پلانس ئەڵمانیا

١٩١٩ جۆهانس ستارك ئەڵمانیا

١٩٢٠ چارلس ئیدوارد گۆلاوم سوید

١٩٢١ ئەلبەرت ئەنیشتاین ئەڵمانیا

١٩٢٢ نیلس هینریك داڤید بۆهر دانیمارك

١٩٢٣ رۆبەرت ئەندروس میلیكان ئەمریكا

١٩٢٤ كارڵ مان جۆرج سیگباهن سوید

١٩٢٥ گۆستاڤ لۆدویگ هێرتز ئەڵمانیا + جێمس فڕانك ئەڵمانیا

١٩٢٦ جێن باپتیست پیرن فەڕەنسا

١٩٢٧ چارلس تۆمسۆن ریس ویلسۆن بەریتانیا + ئارسەر هۆڵی كۆمپتۆن ئەمریكا

١٩٢٨ ئۆوین ویلانس ریچاردسۆن بەریتانیا

١٩٢٩ پرێنس لویس — ڤیكتۆر پیێر رایمۆند دی برۆگلی فەڕەنسا

١٩٣٠ سیر چاندراسیخارا ڤنكاتا رامان هندستان

١٩٣١ نەبەخشرا

١٩٣٢ وێرنر كارڵ هایزنبەرگ ئەڵمانیا

١٩٣٣ پاڵ ئادرین ماوریس دیراس بەریتانیا + ئێروین شرۆدنگەر نەمسا

١٩٣٤ نەبەخشرا

١٩٣٥ جێمس چادویك بەریتانیا

١٩٣٦ كارڵ داڤید ئەندرسۆن ئەمریكا + ڤیكتۆر فڕانز هیس نەمسا

١٩٣٧ جۆرج پاگێت تۆمسۆن بەریتانیا + كلینتۆن جۆزیف داڤیسۆن ئەمریكا

١٩٣٨ ئینریكۆ فێرمی ئیتاڵیا

١٩٣٩ ئێرنست ئۆڕلاندۆ لۆرێنس ئەمریكا

١٩٤٠ نەبەخشرا

١٩٤١ نەبەخشرا

١٩٤٢ نەبەخشرا

١٩٤٣ ئۆتۆ ستێرن ئەمریكا

١٩٤٤ ئیسیدۆر ئایساك رابی ئەمریكا

١٩٤٥ ولفگانگ پاولی نەمسا

١٩٤٦ پێرسی ویلیامس بردگمان ئەمریكا

١٩٤٧ سێر ئیدوارد ڤیكتۆر ئەپلیتۆن بەریتانیا

١٩٤٨ پاتریك ماینارد ستوارت بلاكێت بەریتانیا

١٩٤٩ هیدکی یۆکاوا   یابان

١٩٥٠ سیسیل فرِانك پۆولّ   بەریتانیا

١٩٥١ ئێرنست تۆماس سێنتۆن والّتۆن ئایرلەندا + سێر جۆن دۆگلاّس کۆکسرۆفت بەریتانیا

١٩٥٢ ئیدوارد میلس پۆرسێلّ   ئەمریکا + فلیکس بلۆچ ئەمریکا

١٩٥٣ فریتس (فریدریك) زیرنك هۆلّەندا

١٩٥٤ والّتەر بۆس کۆماری ئەلّمانیای فیدرِالّ + ماکس بۆرن بەریتانیا

١٩٥٥ پۆلیکارپ کۆش ئەمریکا + ویلیس ئۆجین لامب ئەمریکا

١٩٥٦ والّتەر هاوسەر براتاین ئەمریکا + جۆن باردین ئەمریکا + ویلیام برادفۆرد شۆکلی ئەمریکا

١٩٥٧ تسۆنگ —دەو لی   چین + چین نینگ یانگ چین

١٩٥٨ ئایگۆر یاڤجینیڤیچ تام   روسیا + ئیلجا میخالۆڤیچ فرِانك روسیا + پاڤیلّ ئەلیکسایڤیچ چیرینکۆڤ روسیا

١٩٥٩ ئۆوین چامبەرلین   ئەمریکا + ئیمیلۆ جینۆ سیگر   ئەمریکا

١٩٦٠ دۆنالّد ئارسەر گلاسەر   ئەمریکا

١٩٦١ رۆدۆلّف لۆدویگ مۆسباور کۆماری ئەلّمانیای فیدرِالّ + رۆبەرت هۆفستادتر ئەمریکا

١٩٦٢ لیڤ داڤیدۆڤیچ لانداو رِوسیا

١٩٦٣ جەی. هانس دی. جەنسن کۆماری ئەلّمانیای فیدرِالّ + ماریا گۆپەرت — مایر ئەمریکا + ئۆجین پاولّ واگنەر ئەمریکا

١٩٦٤ ئەلیکساندەر میخالۆڤیچ پرِۆخۆرۆڤ   روسیا + نیکۆلای جینادایڤیچ باسۆڤ روسیا + چارلس هارد تۆونیس ئەمریکا

١٩٦٥ ریچارد پی. فاینمان ئەمریکا + جولیان شوینگەر   ئەمریکا + سین — ئیتیرۆ تۆمۆناگا   یابان

١٩٦٦ ئەلفرید کاستلەر   فەرِەنسا

١٩٦٧ هانس ئەلبرخت بێس   ئەمریکا

١٩٦٨ لویس والّتەر ئەلڤارز   ئەمریکا

١٩٦٩ مۆرای جیلّ — مان   ئەمریکا

١٩٧٠ لویس ئۆجین فیلیکس نیل فەرِەنسا + هانس ئۆلۆف گۆستا ئالڤێن   سوید

١٩٧١ دینیس گابۆر   بەریتانیا

١٩٧٢ جۆن رۆبەرت شریفەر   ئەمریکا + لیۆن نیل کۆپەر ئەمریکا + جۆن باردین   ئەمریکا

١٩٧٣ بریان داڤید جۆسیفسۆن بەریتانیا + ئیڤار گایڤەر ئەمریکا + لیۆ ئیساکی یابان

١٩٧٤ ئەنتۆنی هەویش   بەریتانیا + سێر مارتین رایلّ   بەریتانیا

١٩٧٥ لیۆ جێمس راینواتر   ئەمریکا + بین رۆی مۆتیلسۆن   دانیمارك + ئاگی نیلس بۆهر دانیمارك

١٩٧٦ سامویێل چاو چۆنگ تینگ   ئەمریکا + بۆرتۆن رِیچتەر   ئەمریکا

١٩٧٧ جۆن هاسبرۆك ڤان ڤلیك ئەمریکا + سێر نیڤیل فرِانسیس مۆت بەریتانیا + فیلیپ وارن ئەندەرسۆن   ئەمریکا

١٩٧٨ رۆبەرت وودرۆو ویلسۆن ئەمریکا + ئارنۆ ئالان پینزیاس   ئەمریکا + پایۆت لیۆندۆڤیچ کاپیتسا روسیا

١٩٧٩ ستیڤن وینبارگ ئەمریکا + ئابدوس سەلام پاکستان + شیلدۆن لی گلاشۆو   ئەمریکا

١٩٨٠ ڤال لۆگسدۆن فیتچ   ئەمریکا + جێمس واتسۆن کرۆنین   ئەمریکا

١٩٨١ کای ئێم. سیگباهن سوید   + ئارسەر لیۆنارد شاولۆو   ئەمریکا + نیکۆلاس بلۆمبەرگن ئەمریکا

١٩٨٢ کینس جی. ویلسۆن   ئەمریکا

١٩٨٣ ویلیام ئەلفرید فۆولەر   ئەمریکا + سۆبرامانیان چاندراسیخار ئەمریکا

١٩٨٤ سیمۆن ڤان دێر میر   هۆلّەندا + کارلۆ رۆبیا ئیتالّیا

١٩٨٥ کلاوس ڤۆن کلیتزین   کۆماری ئەلّمانیای فیدرِلّ

١٩٨٦ هینریچ رۆهریر سویسرا + گێرد بینیگ کۆماری ئەلّمانیای فیدرِلّ + ئێرنست رۆسکا   کۆماری ئەلّمانیای فیدرِلّ

١٩٨٧ کەی. ئەلیکساندەر مۆلەر سویسرا + جەی. جۆرج بیدنۆرز کۆماری ئەلّمانیای فیدرِلّ

١٩٨٨ جاك ستینبەرگەر   ئەمریکا + میلڤین شوارتز ئەمریکا + لیۆن ئێم. لیدەرمان   ئەمریکا

١٩٨٩ ولفگانگ پاولّ کۆماری ئەلّمانیای فیدرِلّ + هانس جی. دیهملت ئەمریکا + نۆرمان ئێف. رامسی   ئەمریکا

١٩٩٠ ریچارد ئی. تایلۆر کەنەدا + هینری دەبلیوو. کیندالّ ئەمریکا + جیرۆمی ئای. فریدمان ئەمریکا

١٩٩١ پێر –گیلس دی جینس فەرەنسا

١٩٩٢ جۆرجس چارپاك فەرەنسا

١٩٩٣ جۆزیف ئیچ. تایلۆر ئەمریکا + رۆسێلّ ئەی. هۆلْس ئەمریکا

١٩٩٤ کلیفۆرد جی. شۆلّ ئەمریکا + بێرترام ئێن. برۆکهاوس کەنەدا

١٩٩٥ فریدریك رینیس ئەمریکا + مارتین ئێلّ. پێرلّ ئەمریکا

١٩٩٦ رۆبەرت سی. ریچاردسۆن ئەمریکا + دۆگلاس دی. ئۆشیرۆف ئەمریکا + داڤید ئێم. لی ئەمریکا

١٩٩٧ ویلیام دی. فلیپس ئەمریکا + کلاودی کۆهین- تانۆودیجی فەرەنسا + ستیڤن چوو ئەمریکا

١٩٩٨ دانێلّ سی. تسۆی ئەمریکا + هۆرست لی. ستۆرمێر ئەلّمانیا + رۆبەرت بی. لۆگهلین ئەمریکا

١٩٩٩ مارتینۆس جەی. جی. ڤیلتمان هۆلّەندا + جیراردۆس هۆفت هۆلّەندا

٢٠٠٠ جاك ئێس. کیلبی ئەمریکا + هێربەرت کرۆمێر ئەلّمانیا + ژۆریس ئای. ئەلفیرۆڤ روسیا

٢٠٠١ کارلّ ئی. ویمان ئەمریکا + ولْفگانگ کاتیرلی ئەلّمانیا + ئریك ئەی. کۆرنێلّ ئەمریکا

٢٠٠٢ ریکاردۆ گیاکۆنی ئەمریکا + ماساتۆشی کۆشیبا یابان + رایمۆند داڤیس ئەمریکا

٢٠٠٣ ئانتۆنی جەی. لیجیت بەریتانیا + ڤیتالی ئێلّ. جینزبۆرگ روسیا + ئەلیکسی ئەی. ئەبریکۆسۆڤ روسیا

٢٠٠٤ فرانك ویلْسزیك ئەمریکا + ئێچ. داڤید پۆلێتزەر ئەمریکا + داڤید جەی. گرۆسس ئەمریکا

٢٠٠٥ تیۆدۆر دەبلیوو. هانش ئەلّمانیا + جۆن ئێلّ. هالّ ئەمریکا + رۆی جەی. گلاوبەر ئەمریکا

٢٠٠٦ جۆرج ئێف. سموت ئەمریکا + جۆن سی. ماسەر ئەمریکا

٢٠٠٧ پیتەر گرۆنبەرگ ئەلّمانیا + ئەلبەرت فیرت فەرەنسا

٢٠٠٨ تۆشیهاید ماسکاوا یابان + ماکۆتا کۆبایاشی یابان + یۆشیرۆ نامبۆ ئەمریکا

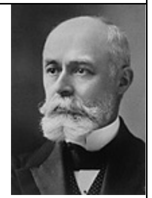
خەڵاتی نۆبڵ لە فیزیادا The Nobel Prizes in Physic

١٩٠١ خەڵاتی نۆبڵی فیزیا

Wilhelm Conrad Röntgen ویلهیلم کۆنراد رۆنتجین
ئەڵمانیا
دۆزینەوەی تیشکێك کە دواتر بە ناوی خۆیەوە ناونرا ، دۆزینەوەی تیشکی سینی X-rays
زانکۆی میونخ میونخ، ئەڵمانیا
ل/ ١٨٤٥ م/ ١٩٢٣

١٩٠٢	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Hendrik Antoon Lorentz هندریك ئەنتۆن لۆرێنتز	Pieter Zeeman پیتەر زیمان
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
هۆڵەندا	هۆڵەندا
دۆزینەوەی کاریگەری موگناتیس لەسەر تیشکەکان	
زانکۆی لیدن لیدن، هۆڵەندا	زانکۆی ئەمیستردام ئەمیستردام، هۆڵەندا
ل/ ١٨٥٣ م/ ١٩٢٨	ل/ ١٨٦٥ م/ ١٩٤٣

١٩٠٣	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Antoine Henri Becquerel ئەنتۆن هنری بسکورل	Pierre Curie پێر کوری	Marie Curie, née Sklodowska ماریا کوری ، نی سکلۆدۆوسکا
١/٢ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە
فەرەنسا	فەرەنسا	فەرەنسا
چالاکی تیشکدانەوەی خۆیی	کاری هاوبەش لەسەر رووداني تیشکدانەوە کە لەلایەن هنرییەوە دۆزرابووەوە	
ئیۆل پۆلیچنکو پاریس، فەرەنسا	قوتابخانەی شارەوانی بۆ پیشەسازی کیمیاوی و فیزیاوی پاریس، فەرەنسا	قوتابخانەی شارەوانی بۆ پیشەسازی کیمیاوی و فیزیاوی پاریس، فەرەنسا
ل /١٨٥٢ م /١٩٠٨	ل /١٨٥٩ م /١٩٠٦	ل /١٨٦٧ وارشۆ، پۆڵەندا م /١٩٣٤

١٩٠٤ خەڵاتی نۆبڵی فیزیا

Lord Rayleigh (John William Strutt) لۆرد رایلیگ (جۆن ویلیام سترۆت)
بەریتانیا
دۆزینەوەی چەند گازێکی گرنگ، دۆزینەوەی گازی ئارگۆن argon
دامەزراوەی مەلیکی بەریتانیای مەزن لەندەن، بەریتانیا
ل /١٨٢٤ م /١٩١٩

١٩٠٥ خەڵاتی نۆبڵی فیزیا

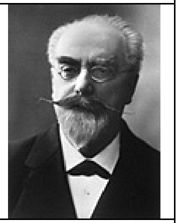
Philipp Eduard Anton von Lenard فیلیپ ئیدوارد ئەنتۆن ڤۆن لینارد
ئەڵمانیا
کارکردنی لەسەر تیشکی جەمسەری سالب
زانکۆی کیل کیل، ئەڵمانیا
ل /١٨٦٢ م /١٩٤٧

١٩٠٦ خەڵاتی نۆبڵی فیزیا

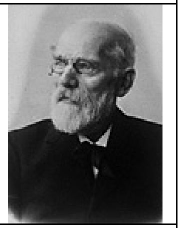
Joseph John Thomson جۆزیف جۆن تۆمسۆن
بەریتانیا
گەیاندنی کارەبا بە هۆی گازەوە
زانکۆی کامبریدج کامبریدج، بەریتانیا
ل /١٨٥٦ م /١٩٤٠

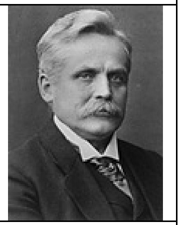
١٩٠٧ خەڵاتی نۆبڵی فیزیا

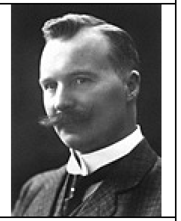
Albert Abraham Michelson ئەلبەرت ئەبراهام میشێلسۆن
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ئامێری بینایی ورد
زانکۆی شیکاگۆ شیکاگۆ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٨٥٢ م /١٩١٣

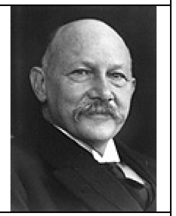
١٩٠٨ خەڵاتی نۆبڵی فیزیا

Gabriel Lippmann گابرێل لیپمان
فەرەنسا
ڕێگەیەك بۆ گێڕانەوەی ڕەنگەکان فۆتۆگرافیکەلی photographically
زانکۆی سۆربۆن پاریس، فەرەنسا
ل /١٨٤٥ م /١٩٢١

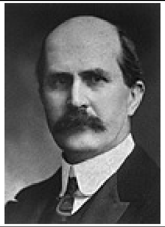
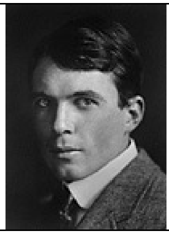
١٩٠٩ خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
	
Guglielmo Marconi گوگلێلمۆ مارکۆنی	Karl Ferdinand Braun کارڵ فەردیناند براون
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ئیتاڵیا	ئەڵمانیا
هەوڵدان بۆ گواستنەوەی پەیامی بێ وایەر داهێنەری رادیۆ	هەوڵدان بۆ گواستنەوەی پەیامی بێ وایەر
کۆمپانیای تەلەگرافی وایەرلێسی مارکۆنی لەندەن، بەریتانیا	زانکۆی ستراسبۆرگ ستراسبۆرگ، ئەلساس، ئەڵمانیا
ل /١٨٤٧ م /١٩٣٧	ل /١٨٥٠ م /١٩١٨

١٩١٠ خەڵاتی نۆبڵی فیزیا

Johannes Diderik van der Waals جۆهانس ددریك ڤان دێر واڵس
هۆڵەندا
دانانی هاوکێشەیەك بۆ گاز و شلەکان
زانکۆی ئەمیستردام ئەمیستردام، هۆڵەندا
ل /١٨٣٧ م /١٩٢٣

١٩١١ خەڵاتی نۆبڵی فیزیا

Wilhelm Wien ویلهیلم وین
ئەڵمانیا
دۆزینەوەی یاسای تایبەت بە هەڵسوڕانی تیشکدانەوەی گەرمی
زانکۆی وێرزبۆرگ وێرزبۆرگ، ئەڵمانیا
ل /١٨٦٤ م /١٩٢٨

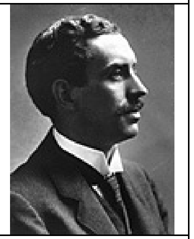
١٩١٢	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Nils Gustaf Dalén نیلس گۆستاف دالین	
سوید	
داهێنانی ڕێخەری میکانیکی کە بەکاردێت لەگەڵ تەوافەی غازی نیشتوودا بۆ ڕووناکی بورجەکانی کەنار دەریا	
کۆمپانیای ئەکۆمۆلۆتۆر - سوید گاز لیدینگۆ، ستۆکهۆڵم، سوید	
ل /١٨٦٩ م /١٩٣٧	

١٩١٣	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Heike Kamerlingh Onnes هیك کامرلینگ ئونس	
هۆڵەندا	
بەرهەمهێنانی هیلیۆمی شل	
زانکۆی لیدن لیدن، هۆڵەندا	
ل /١٨٥٣ م /١٩٢٦	

١٩١٥	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Sir William Henry Bragg سێر ویلیام هنری براگ	William Lawrence Bragg ویلیام لەورێنس براگ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەریتانیا	بەریتانیا
شیکردنەوەی پێکهاتەی بەلوری بە هۆی تیشکی سینییەوە	
زانکۆی لەندەن لەندەن، بەریتانیا	زانکۆی ڤیکتۆریا مانچستەر، بەریتانیا
ل /١٨٦٢ م /١٩٤٢	ل /١٨٩٠ م /١٩٧١

١٩١٦	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە	

١٩١٧	خەلاّتی نۆبڵی فیزیا

Charles Glover Barkla
چارلس گلۆڤەر بارکلا

بەریتانیا

دۆزینەوەی تیشکی تایبەتی رۆنتجین Röntgen

زانکۆی ئەدنبێرە
ئەدنبێرە، بەریتانیا

ل /١٨٧٧
م /١٩٤٤

١٩١٨	خەلاّتی نۆبڵی فیزیا

Max Karl Ernst Ludwig Planc
ماکس کارڵ ئێرنست لۆدویگ پلانس

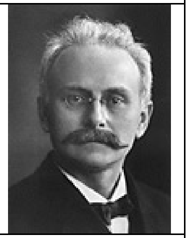
ئەڵمانیا

دۆزینەوەی وزەی کوانتە quanta

زانکۆی بەرلین
بەرلین، ئەڵمانیا

ل /١٨٥٨
م /١٩٤٧

١٩١٩	خەلاّتی نۆبڵی فیزیا

Johannes Stark
جۆهانس ستارك

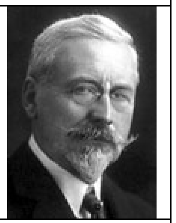
ئەڵمانیا

دۆزینەوەی جێڤشاری دیاردەی دۆپلەر Doppler لە تیشکە ئایۆنییەکاندا

زانکۆی گریفسواڵد
گریفسواڵد، ئەڵمانیا

ل /١٨٧٤
م /١٩٥٧

١٩٢٠	خەلاّتی نۆبڵی فیزیا

Charles Edouard Guillaume
چارلس ئیدوارد گۆلاوم

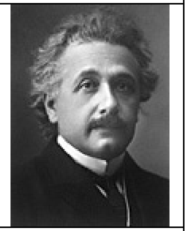
سوید

دۆزینەوەی شتی شاز لە دارشتەی نیلو ئاسندا (دارشتەکان)

نووسینگەی نێودەوڵەتی بۆ پێوانە و کێش
سێڤریس، فەرەنسا

ل /١٨٦١
م /١٩٣٨

١٩٢١ **خەڵاتی نۆبڵی فیزیا**

Albert Einstein

ئەلبەرت ئەنیشتاین

ئەڵمانیا

دۆزینەوەی یاسای جێفشاری کەهرۆ رووناکی

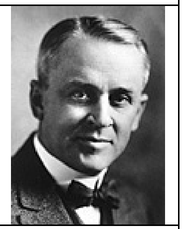
پەیمانگای ماکس پلان

بەرلین، ئەڵمانیا

ل /١٨٧٩

م /١٩٥٥

١٩٢٣ **خەڵاتی نۆبڵی فیزیا**

Robert Andrews Millikan

رۆبەرت ئەندروس میلیکان

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

دۆزینەوەی جێفشاری کارەبا لەسەر کەهرۆ رووناکی

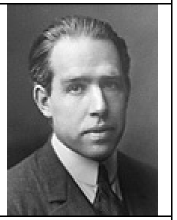
پەیمانگای کالیفۆرنیای تەکنەلۆژی

پاسادینا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

ل /١٨٦٨

م /١٩٥٣

١٩٢٢ **خەڵاتی نۆبڵی فیزیا**

Niels Henrik David Bohr

نیلس هینریك داڤید بۆهر

دانیمارك

دۆزینەوەی پێکهاتەی گەردەکان و ئەو تیشکانەی لێوەی دەردەچن

زانکۆی کۆپنهاگن

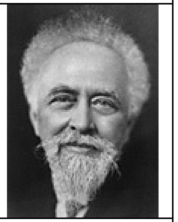
کۆپنهاگن، دانیمارك

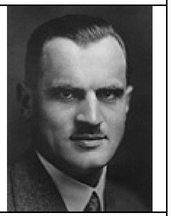
ل /١٨٨٥

م /١٩٦٢

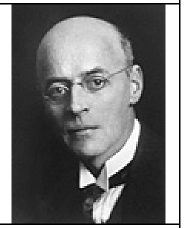
١٩٢٤	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Karl Manne Georg Siegbahn کارڵ مان جۆرج سیگباهن	
سوید	
کارکردن لە تیشکی ئێکسدا spectroscopy	
زانکۆی ئۆپسالا ئۆپسالا، سوید	
ل /١٨٨٦ م /١٩٧٨	

١٩٢٥	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
James Franck جێمس فرانك	Gustav Ludwig Hertz گۆستاڤ لۆدویگ هێرتز
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ئەڵمانیا	ئەڵمانیا
دۆزینەوەی یاساکانی کە دەستی گرتووە بەسەر جێفشاری ئەلکترۆندا لەسەر گەردیلە	
زانکۆی جۆتینگین جۆتینگین، ئەڵمانیا	زانکۆی هاڵ هاڵ، ئەڵمانیا
ل /١٨٨٢ م /١٩٦٤	ل /١٨٨٧ م /١٩٧٥

١٩٢٦	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Jean Baptiste Perrin جێن باپتیست پیرن	
فەرەنسا	
دۆزینەوەی پێوانەی سیدیمینتایشن sedimentation	
زانکۆی سۆربۆن پاریس، فەرەنسا	
ل /١٨٧٠ م /١٩٤٢	

١٩٢٧	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Arthur Holly Compton ئارسەر هۆڵی کۆمپتۆن	Charles Thomson Rees Wilson چارلس تۆمسۆن ریس ویلسۆن
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	بەریتانیا
دۆزینەوەی درێژی شەپۆل کە دەگۆڕێت لە تیشکی سینی بڵاوبووەوەدا	بۆ ئەو ڕێگەیەی کە گەردی بارگاوی لە شێوەی کارەبای بینراو بە چرکردنەوەی هەڵم پیشانیدا
زانکۆی شیکاگۆ شیکاگۆ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کامبردج کامبردج، بەریتانیا
ل /١٨٩٢ م /١٩٦٢	ل /١٨٦٩ گلانسۆرس، سکۆتلەند م /١٩٥٩

١٩٢٨ **خەڵاتی نۆبڵی فیزیا**

Owen Willans Richardson

ئۆوین ویلانس ریچاردسۆن

بەریتانیا

کارکردن لەسەر رووداوی سێرمۆنیك و بڵاوبوونەوەی ئەلکترۆن لە کانزا گەرمەکاندا

زانکۆی لەندەن

لەندەن، بەریتانیا

ل /١٨٧٩

م /١٩٥٩

١٩٢٩ **خەڵاتی نۆبڵی فیزیا**

Prince Louis-Victor Pierre Raymond de Broglie

پرێنس لویس – ڤیکتۆر پێر رایمۆند دی برۆگلی

فەرەنسا

دۆزینەوەی سروشتی شەپۆلی ئەلکترۆنی

زانکۆی سۆربۆن، پەیمانگای هنری پۆنکارێ

پاریس، فەرەنسا

ل /١٨٩٢

م /١٩٨٧

١٩٣٠ **خەڵاتی نۆبڵی فیزیا**

Sir Chandrasekhara Venkata Raman

سیر چاندراسیخارا ڤنکاتا رامان

هندستان

دەرچوونی رووناکی و دۆزینەوەی جێفشاری رامان Raman

زانکۆی کالکەتا

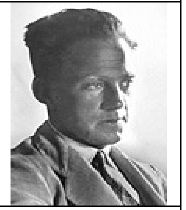
کالکەتا، هندستان

ل /١٨٨٨

م /١٩٧٠

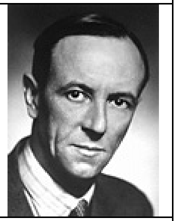
١٩٣١ **خەڵاتی نۆبڵی فیزیا**

خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە

١٩٣٢	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Werner Karl Heisenberg ڤێرنەر کارڵ هایزنبەرگ	
ئەڵمانیا	
داهێنانی میکانیکی کوانتەم، دۆزینەوەی شێوەکانی هایدرۆجین	
زانکۆی لایپزیگ لایپزیگ، ئەڵمانیا	
ل /١٩٠١ م /١٩٧٦	

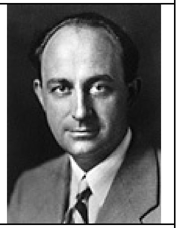
١٩٣٣	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Erwin Schrödinger ئێروین شرۆدنگەر	Paul Adrien Maurice Dirac پاوڵ ئادرین ماوریس دیراس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
نەمسا	بەریتانیا
دۆزینەوەی شێوەی بەرهەمهێنانی نوێی تیۆرەی ئەتۆمی	
زانکۆی بەرلین بەرلین، ئەڵمانیا	زانکۆی کامبردج کامبردج، بەریتانیا
ل /١٨٨٧ م /١٩٦١	ل /١٩٠٢ م /١٩٨٤

١٩٣٤	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە	

١٩٣٥	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
James Chadwick جێمس چادویك	
بەریتانیا	
دۆزینەوەی نیوترۆن	
زانکۆی لڤەرپوڵ لیڤەرپوڵ، بەریتانیا	
ل /١٨٩١ م /١٩٧٤	

١٩٣٦	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Victor Franz Hess ڤیکتۆر فرانز هیس	Carl David Anderson کارڵ داڤید ئەندرسۆن
نەمسا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
دۆزینەوەی تیشکی گەردوونی	دۆزینەوەی پۆسیترۆن positron
زانکۆی ئنسبرۆك ئنسبرۆك، نەمسا	پەیمانگای کالیفۆرنیای تەکنەلۆژی پاسادینا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٨٨٣ م /١٩٦٤	ل /١٩٠٥ م /١٩٩١

١٩٣٧	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Clinton Joseph Davisson کلینتۆن جۆزیف داڤیسۆن	George Paget Thomson جۆرج پاگێت تۆمسۆن
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	بەریتانیا
چەمانەوەی ئەلکترۆنات بە هۆی کریستاڵەوە	
تاقیگەی تەلەفۆنی بێڵ نیویۆرك، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی لەندەن لەندەن، بەریتانیا
ل /١٨٨١ م /١٩٥٨	ل /١٨٩٢ م /١٩٧٥

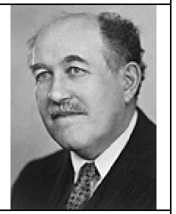
١٩٣٨	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Enrico Fermi ئینریکۆ فێرمی	
ئیتاڵیا	
دۆزینەوەی یەکەی تیشکدەری نوێ کە بە هۆی رووناکی نیوترۆن دروست دەبێت	
زانکۆی رۆما رۆما، ئیتاڵیا	
ل /١٩٠١ م /١٩٥٤	

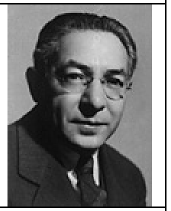
١٩٣٩	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Ernest Orlando Lawrence ئێرنست ئۆرلاندۆ لۆرێنس	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
داهێنان و گەشەپێدانی سایکلۆترۆن cyclotron	
زانکۆی کالیفۆرنیا کالیفۆرنیا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٠١ م /١٩٥٨	

١٩٤٠	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە	

١٩٤١	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندوقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە	

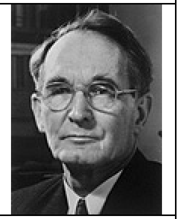
١٩٤٢	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
خەڵاتەکە نەبەخشرا ،پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندوقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندوقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە	

١٩٤٣	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Otto Stern ئۆتۆ ستێرن	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
دۆزینەوەی هێزی موگناتیزی لە پرۆتۆندا	
پەیمانگای کارنجی تەکنەلۆژی پیتسبۆرگ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٨٨٨ سۆربۆ ، ئەڵمانیا م /١٩٦٩	

١٩٤٤	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Isidor Isaac Rabi ئیسیدۆر ئایساک رابی	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
رێگەی لەرینەوە بۆ تۆمارکردنی موگناتیسی پێکهاتەکانی ناوکی ئەتۆم	
زانکۆی کۆلۆمبیا نیویۆرك، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٨٩٨ م /١٩٨٨	

١٩٤٥	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Wolfgang Pauli ولفگانگ پاولی	
نەمسا	
داهێنەری بنەمای ئیستسنا، کە بە پاولی Pauli ناسراوە، دۆزینەوەی بنەمای بڵاوبوونەوەی ئەلکترۆن	
زانکۆی پرینستۆن پرینستۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٠٠ م /١٩٥٨	

١٩٤٦	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا

Percy Williams Bridgman

پێرسی ویلیامس بردگمان

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

داهێنانی ئامێرێك بۆ بەرهەمهێنانی پەستانی زۆر بەرز داهێنان لە فیزیای پەستانی زۆر بەرزدا

زانکۆی هارڤارد

کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

ل/ ١٨٨٢

م/ ١٩٦١

١٩٤٧	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا

Sir Edward Victor Appleton

سێر ئیدوارد ڤیکتۆر ئەپلیتۆن

بەریتانیا

دۆزینەوەی چینی ئەپلیتۆن Appleton لە بۆشای بەرزدا

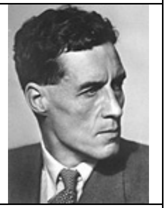
بەشی زانستی و توێژینەوەی پیشەسازی

لەندەن، بەریتانیا

ل/ ١٨٩٢

م/ ١٩٦٥

١٩٤٨	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا

Patrick Maynard Stuart Blackett

پاتریك ماینارد ستوارت بلاکێت

بەریتانیا

دۆزینەوە لە فیزیای ناوەکی و تیشکی گەردوونیدا

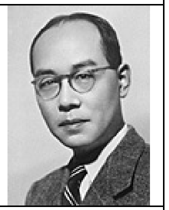
زانکۆی ڤیکتۆریا

مانچستەر، بەریتانیا

ل/ ١٨٩٧

م/ ١٩٧٤

١٩٤٩	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا

Hideki Yukawa

هیدکی یۆکاوا

یابان

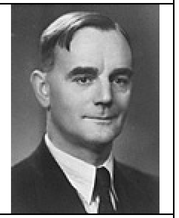
پێشبینیکردنی بوونی میسۆنس mesons لەسەر بنەمای کاری پڕاکتیکی

زانکۆی ئیمپریاڵی تۆکیۆ

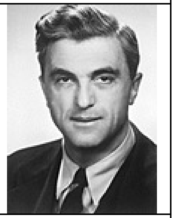
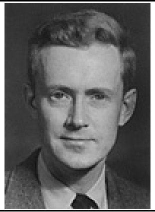
تۆکیۆ، یابان

ل/ ١٩٠٧

م/ ١٩٨١

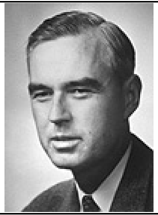
١٩٥٠	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Cecil Frank Powell سیسیل فرانك پۆوڵ	
بەریتانیا	
پێشخستنی ڕێگەی فۆتۆگرافی بۆ لێکۆڵینەوە لە کردەوەی ئەتۆمی دۆزینەوەی تایبەت بە میزۆن meson	
زانکۆی بریستۆڵ بریستۆڵ، بەریتانیا	
ل /١٩٠٣ م /١٩٦٩	

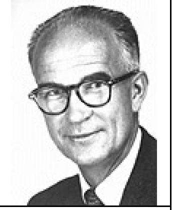
١٩٥١	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Sir John Douglas Cockcroft سێر جۆن دۆگلاس کۆکسرۆفت	Ernest Thomas Sinton Walton ئێرنست تۆماس سێنتۆن والتۆن
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەریتانیا	ئایرلەندا
کارکردن بۆ گۆڕینی ناوەکی گەردیلە بە هۆی تاودانی دەستکردی گەردیییەوە	
دامەزراوەی لێکۆڵینەوەی وزەی ئەتۆم هارویڵ، بەریتانیا	ترنتی کۆلێج دبلین، ئایرلەندا
ل /١٨٩٧ م /١٩٦٧	ل /١٩٠٣ م /١٩٩٥

١٩٥٢	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Felix Bloch فلیکس بلۆچ	Edward Mills Purcell ئیدوارد میلس پۆرسێڵ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ڕێگەیەکی نوێ بۆ پێوانەی وردی موگناتیسی ناوەکی لە گەیاندندا هێنایەکایەوە	
زانکۆی ستانفۆرد ستانفۆرد، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٠٥ زویرخ، سویسرا م /١٩٨٣	ل /١٩١٢ م /١٩٩٧

١٩٥٣	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Frits (Frederik) Zernike فریتس (فریدریك) زیرنك	
هۆڵەندا	
داهێنانی وردبینێکی بەراوردکاری قۆناغ	
زانکۆی گرۆنینگین گرۆنینگین، هۆڵەندا	
ل /١٨٨٨ م /١٩٦٦	

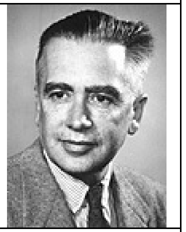
١٩٥٤	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Max Born ماکس بۆرن	Walther Bothe والتەر بۆس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەریتانیا	کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
کارکردن لە میکانیکی کوانتەمدا، بەتایبەت ئاماری کاری شەپۆلی ئەتۆمی	داهێنانی ڕێگەی ڕێکەوت
زانکۆی ئایدنبێرگ ئایدنبێرگ، بەریتانیا	زانکۆی هایدلبێرگ هایدلبێرگ ، کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
ل /١٨٨٢ م /١٩٧٠	ل /١٨٩١ م /١٩٥٧

١٩٥٥	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Willis Eugene Lamb ویلیس ئۆجین لامب	Polykarp Kusch پۆلیکارپ کۆش
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوە تایبەت بە پێکهاتەی بەرزی شەبەنگی هایدرۆجین	پێوانەی ورد بۆ هێزی موگناتیسی لە ئەلکترۆندا
زانکۆی ستانفۆرد ستانفۆرد، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کۆلۆمبیا نیویۆرک، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩١٣ م /٢٠٠٨	ل /١٩١١ بلانکین بۆرگ، ئەڵمانیا م /١٩٩٣

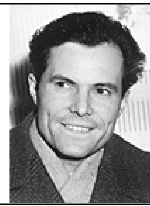
١٩٥٦	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
William Bradford Shockley ویلیام برادفۆرد شۆکلی	John Bardeen جۆن باردین	Walter Houser Brattain واڵتەر هاوسەر براتاین
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
توێژینەوەی لەسەر نیمچە گەیەنەرەکانە و دۆزینەوەی ترانستۆرtransistor		
تاقیگەی نیمچە گەیەنەرەکانی بێکمان، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی ئلینۆیس ئۆربانا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	تاقیگەی بێڵی تەلەفۆنی ماری هێڵ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩١٠ لەندەن، بەریتانیا م /١٩٨٩	ل /١٩٠٨ م /١٩٩١	ل /١٩٠٢ م /١٩٨٧

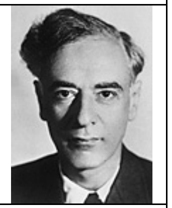
١٩٥٧	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Chen Ning Yang چین نینگ یانگ	Tsung-Dao Lee تسۆنگ –دەۆ لی
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
چین	چین
دۆزینەوەی پێشێلکردنی یاسای نێوەندێتی	
پەیمانگای توێژینەوەی پێشکەوتوو پرینسیتۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کۆڵۆمبیا نیویۆرك، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٢٢	ل /١٩٢٦

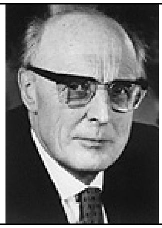
١٩٥٨	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Pavel Alekseyevich Cherenkov پاڤیڵ ئەلیکسایڤیچ چێرینکۆڤ	Ilja Mikhailovich Frank ئیلجا میخالۆڤیچ فرانك	Igor Yevgenyevich Tamm ئایگۆر یاڤجنیڤیچ تام
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
روسیا	روسیا	روسیا
دۆزینەوە و لێکدانەوەی جێفشاری چێرینکۆڤCherenkov		
زانکۆی مۆسکۆ مۆسکۆ، روسیا	زانکۆی مۆسکۆ مۆسکۆ، روسیا	زانکۆی مۆسکۆ مۆسکۆ، روسیا
ل /١٩٠٤ م /١٩٩٠	ل /١٩٠٨ م /١٩٩٠	ل /١٨٩٥ م /١٩٧١

١٩٥٩	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Emilio Gino Segrè ئیمیلۆ جینۆ سیگر	Owen Chamberlain ئۆوین چامبەرلین
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی دژە پرۆتۆن	
زانکۆی کالیفۆڕنیا بارکیلی ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کالیفۆڕنیا بارکیلی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٠٥ تیڤۆلی، ئیتاڵیا م /١٩٨٩	ل /١٩٢٠ م /٢٠٠٦

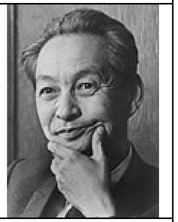
١٩٦٠	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Donald Arthur Glaser دۆناڵد ئارسەر گلاسەر	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
داهێنانی ژوری بلقەکان	
زانکۆی کالیفۆڕنیا بارکیلی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٢٦	

١٩٦١	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Robert Hofstadter رۆبەرت هۆفستادتر	Rudolf Ludwig Mössbauer رۆدۆڵف لۆدویگ مۆسباور
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
لێکۆڵینەوە لە سەر ئەلکترۆنی دەرچوو لە ناوکی گەردییەوە	توێژینەوە لەسەر هەڵمژینی لەرینەوەی تیشکی گاما
زانکۆی ستانفۆرد ستانفۆرد، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی تەکنەلۆژی مونشن میونخ، ئەڵمانیا
ل /١٩١٥	ل /١٩٢٩

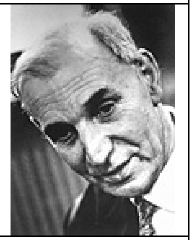
١٩٦٢	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Lev Davidovich Landau لیڤ داڤیدۆڤیچ لانداو	
روسیا	
کارکردن لە هیلیۆمی شلدا	
ئەکادیمیای زانستی مۆسکۆ مۆسکۆ، روسیا	
ل /١٩٠٨ م /١٩٦٨	

١٩٦٣	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Eugene Paul Wigner ئۆجین پاوڵ واگنەر	Maria Goeppert-Mayer ماریا گۆپەرت-مایر	J. Hans D. Jensen جەی . هانس دی . جەنسن
١/٢ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
دۆزینەوەکانی پەیوەند بە بەرگی ناوەکییەوە		
زانکۆی پرینسیتۆن پرینسیتۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کالیفۆرنیا لە جۆلا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی هایدلبیرگ هایدلبیرگ، کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
ل /١٩٠٢ بۆدابێست، هەنگاریا م /١٩٩٥	ل /١٩٠٦ م / ١٩٧٢	ل /١٩٠٧ م /١٩٧٣

١٩٦٤	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Charles Hard Townes چارلس هارد تۆونیس	Nicolay Gennadiyevich Basov نیکۆلای جینادایڤیچ باسۆڤ	Aleksandr Mikhailovich Prokhorov ئەلیکساندەر میخالۆڤیچ پرۆخۆرۆڤ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ڕوسیا	روسیا
کارکردن لە ئەلکترۆناتدا لەو ئامێرە گەورەکەرەکاندا بە پشتبەستن بە لیزەر و ئامێری ماسەر maser		
پەیمانگای ماسۆچێستی تەکنەلۆژی کامبەرج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای فیزیای لیبیدیف مۆسکۆ، روسیا	پەیمانگای فیزیای لیبیدیف مۆسکۆ، روسیا
ل /١٩١٥	ل /١٩٢٢ م /٢٠٠١	ل /١٩١٦ م /٢٠٠٢

١٩٦٥	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Sin-Itiro Tomonaga سین — ئیتیرۆ تۆمۆناگا	Julian Schwinger جولیان شوینگەر	Richard P. Feynman ریچارد پی . فاینمان
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
یابان	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
کارکردن لە دینامیکیای کارەبای کوانتەمدا		
زانکۆی تۆکیۆ بۆ خوێندنی باڵا تۆکیۆ، یابان	زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای کالیفۆڕنیای تەکنەلۆژی پاسادینا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٠٦ م /١٩٧٩	ل /١٩١٨ م /١٩٩٤	ل /١٩١٨ م /١٩٨٨

خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	١٩٦٦

Alfred Kastler

ئەلفرید کاستلەر

فەڕەنسا

دۆزینەوە و گەشەپێدانی ڕێگەی بینایی بۆ توێژینەوە لە لەرینەوەی گەردیلەدا Hertzian

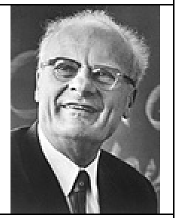
ئیکۆل نۆرمال سوپێریۆر

پاریس، فەڕەنسا

ل /١٩٠٢

م /١٩٨٤

خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	١٩٦٧

Hans Albrecht Bethe

هانس ئەلبرخت بێس

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

هەڵهێنجانەکانی پەیوەند بە بەرهەمهێنانی وزەی ئەستێرە

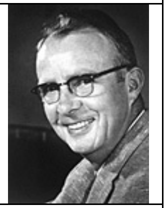
زانکۆی کۆرنیل

ئیساکا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

ل /١٩٠٦ستارسبۆرگ، ئەڵمانیا

م / ٢٠٠٥

خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	١٩٦٨

Luis Walter Alvarez

لویس والتەر ئەلڤارز

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

بەکارهێنانی ژوورەکانی بڵقەکانی هایدرۆجین و لێکدانەوەی دراوەکانی (داتا)

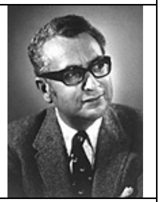
زانکۆی کالیفۆڕنیا

بێرکلی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

ل /١٩١١

م /١٩٨٨

خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	١٩٦٩

Murray Gell-Mann

مۆرای جیلّ — مان

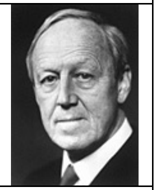
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

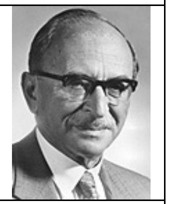
یارمەتیدان و دۆزینەوەی پەیوەند بە دابەشکردنی گەردیلە سەرەتایەکان و کارلێکەکانی

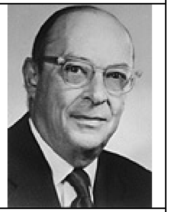
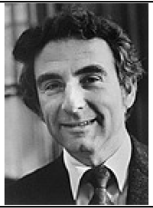
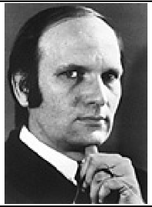
پەیمانگای کالیفۆڕنیای تەکنەلۆژی

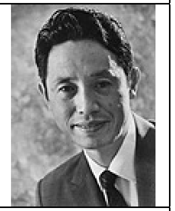
پاسادینا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

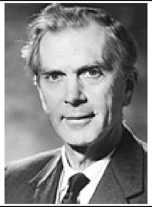
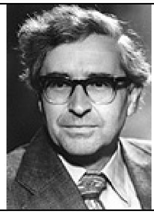
ل /١٩٢٩

١٩٧٠	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Hannes Olof Gösta Alfvén هانس ئۆلۆف گۆستا ئالڤێن	Louis Eugène Félix Néel لویس ئۆجین فیلیکس نیل
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
سوید	فەرەنسا
کارکردن لەسەر ماگنەتۆهیدرۆدانامیکس magnetohydrodynamics و ferrimagnetism فیرماگناتیسم بە تایبەت لە پراکتیکی ماددەی رەقدا	
پەیمانگای تەکنەلۆژیای پاشایەتی ستۆکهۆڵم، سوید	زانکۆی جرنۆبڵ جرنۆبڵ، فەرەنسا
ل /١٩٠٨ م /١٩٩٥	ل /١٩٠٤ م /٢٠٠٠

١٩٧١	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Dennis Gabor دینیس گابۆر	
بەریتانیا	
داهێنان و گەشەپێدانی رێگای وێنەگرتنی موجەسەم holography	
کۆلێژی ئیمپریاڵ لەندەن، بەریتانیا	
ل / ١٩٠٠ بۆدابێست، هەنگاریا م /١٩٧٩	

١٩٧٢	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
John Bardeen جۆن باردین	Leon Neil Cooper لیۆن نیل کۆپەر	John Robert Schrieffer جۆن رۆبەرت شریفەر
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
تیورە پێشکەوتووەکەی لەسەر سوپەر کۆندکتڤیتی superconductivity تیۆرەی بی سی ئێس BCS		
زانکۆی ئیلینۆس ئۆربانا ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی براون پرۆڤیدینس ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی پنسلڤانیا فیلادیلفیا ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٠٨ م /١٩٩١	ل /١٩٣٠	ل /١٩٣١

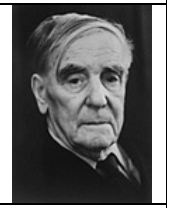
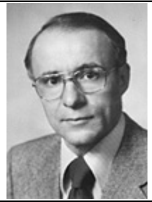
١٩٧٣	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Leo Esaki لیۆ ئیساکی	Ivar Giaever ئیڤار گایڤەر	Brian David Josephson بریان داڤید جۆسیفسۆن
١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
یابان	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	بەریتانیا
هەڵکەندنی نەفەق لە نیمچە گەیەنەرەکاندا		دیاردەی جێفشاری ناسراو بە جۆسیفسۆن
ناوەندی لێکۆڵینەوەی تۆماس جەی . واتسۆن هایگێتس ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	کۆمپانیای جێنراڵ ئەلیکتریک شینکاتا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کامبردج کامبردج، بەریتانیا
ل /١٩٢٥	ل /١٩٢٩ بێرجن، نەرویژ	ل /١٩٤٠

١٩٧٤	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Sir Martin Ryle سێر مارتین رایڵ	Antony Hewish ئەنتۆنی هەویش
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەریتانیا	بەریتانیا
کارکردن لە فیزیای گەردوونی و بڵاوبوونەوەی رادیۆیدا	
زانکۆی کامبەرج کامبەرج، بەریتانیا	زانکۆی کامبەرج کامبەرج، بەریتانیا
ل /١٩١٨ م /١٩٨٤	ل /١٩٢٤

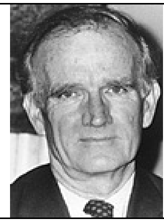
١٩٧٥	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Aage Niels Bohr ئاگی نیلس بۆهر	Ben Roy Mottelson بین رۆی مۆتیلسۆن	Leo James Rainwater لیۆ جێمس راینواتر
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
دانیمارک	دانیمارک	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
پەیوەندی لە نێوان بزووتنەوەی کۆمەڵی و بزووتنەوەی بەشەکی لە ناوکی ئەتۆمیدا		
پەیمانگای نیلس بۆ کۆپنهاگن، دانیمارک	نۆردیتا کۆپنهاگن، دانیمارک	زانکۆی کۆلۆمبیا نیویۆرک، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٢٢	ل /١٩٢٦ شیکاگۆ، ویلایەتە	ل /١٩١٧

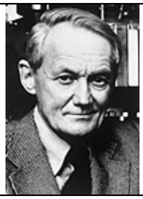
١٩٧٦	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Burton Richter بۆرتۆن ریچتەر	Samuel Chao Chung Ting سامویل چاو چۆنگ تینگ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پۆلێکی نوێی گەردیلەی قورسی سەرەتایی	
ناوەندی تاودانی هێڵی ستانفۆرد ستانفۆرد، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای ماسۆچێستی تەکنەلۆژی کامبەرج، یلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣١	ل /١٩٣٦

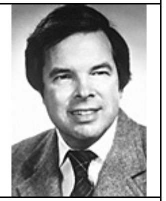
١٩٧٧	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Philip Warren Anderson فیلیپ وارن ئەندەرسۆن	Sir Nevill Francis Mott سێر نیڤیل فرانسیس مۆت	John Hasbrouck van Vleck جۆن هاسبرۆك ڤان ڤليك
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	بەریتانیا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
تێگەیشتن لە چۆنێتی ئەلکترۆنات لە مادده رەقە نا بلورییە موگناتیسییەکاندا		
تاقیگەی بێڵی تەلەفۆنی ماری هاڵ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کامبردج کامبردج، بەریتانیا	زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٢٣	ل /١٩٠٥ م /١٩٩٦	ل /١٨٩٩ م /١٩٨٠

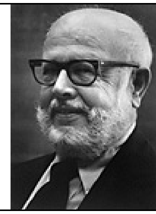
١٩٧٨	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Pyotr Leonidovich Kapitsa پایۆت لیۆندۆڤیچ کاپیتسا	Arno Allan Penzias ئارنۆ ئالان پینزیاس	Robert Woodrow Wilson رۆبەرت وودرۆو ویلسۆن
١/٢ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە
روسیا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەکەی لە فیزیایی ناوچەی پلەی گەرمای نزمدا	دۆزینەوەی تیشکی مایکۆ وەیڤی پشت گەردوونی	
ئەکادیمیای زانستی مۆسکۆ مۆسکۆ، روسیا	تاقیگەی بێڵ هۆڵمدین، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	تاقیگەی بێڵ هۆڵمدین، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٨٩٤ م /١٩٨٤	ل /١٩٣٣ مینشن، ئەڵمانیا	ل /١٩٣٦

١٩٧٩	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Sheldon Lee Glashow شیلدۆن لی گلاشۆو	Abdus Salam ئابدوس سەلام	Steven Weinberg ستیڤن وینبارگ
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پاکستان	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
تیۆرەی کارلێکی لاواز و کەهرۆ موگناتیسی بێلایەن لە نێوان گەردەکاندا		
زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ناوەندی نێودەوڵەتی بۆ فیزیای تیوری لەندەن، بەریتانیا	زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣٢	ل /١٩٢٦ م /١٩٩٦	ل /١٩٣٣

١٩٨٠	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
James Watson Cronin جێمس واتسۆن کرۆنین	Val Logsdon Fitch ڤال لۆگسدۆن فیتچ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دیاردەی بڕینی کاتی بنەمای تەنازر سەرەکی پوکانەوەی کەی- میزۆنی K-mesons	
زانکۆی شیکاگۆ شیکاگۆ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی پرینسیتۆن پرینسیتۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣١	ل /١٩٢٣

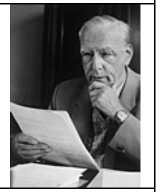
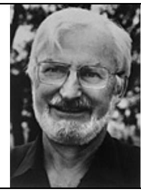
١٩٨١	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Nicolaas Bloembergen نیکۆلاس بلۆمبەرگن	Arthur Leonard Schawlow ئارسەر لیۆنارد شاولۆو	Kai M. Siegbahn کای ئیم . سیگباهن
١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	سوید
گەشەپێدانی لێزەر لەسەر سپیکترۆسکۆپیspectroscopy شیکردنەوەی کیمیاویدا		
زانکۆی هارڤارد کامبەرج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی ستانفۆرد ستانفۆرد، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی ئۆپسالا ئۆپسالا، سوید
ل /١٩٢٠ دۆردرچات، هۆڵەندا	ل /١٩٢١ م /١٩٩٩	ل /١٩١٨ م /٢٠٠٧

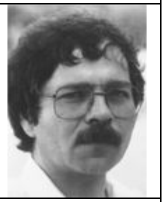
١٩٨٢	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Kenneth G. Wilson کینس جی. ویلسۆن	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
تیۆرەی دیاردەی شلۆق و بەستنەوەی بە قۆناغی گواستنەوە	
زانکۆی کۆرنیل ئیساکا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٣٦	

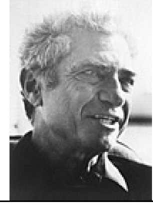
١٩٨٣	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Subramanyan Chandrasekhar سۆبرامانیان چاندراسیخار	William Alfred Fowler ویلیام ئەلفرید فۆولەر
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
تیۆرەی کردەکانی سروشت و پێکهاتە و گەشەی ئەستێرەکان	تیۆرەی تاقیکردنەوەی کارلێکی ناوەکی و پێکهاتەی توخمی کیمیاوی لە گەردووندا
زانکۆی شیکاگۆ شیکاگۆ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای کالیفۆرنیای تەکنەلۆژی پاسادینا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩١٠ لاهور، هندستان م /١٩٩٥	ل /١٩١١ م /١٩٩٥

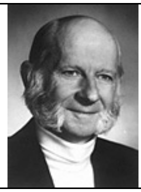
١٩٨٤	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Carlo Rubbia کارلۆ ڕۆبیا	Simon van der Meer سیمۆن ڤان دێر میر
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ئیتاڵیا	هۆڵەندا
دۆزینەوەی گەردیلەی کێڵگەی دەبلیو زێد wz لە کارلێکی لاوازدا	
سێرین جنێڤ، سویسرا	سێرین جنێڤ، سویسرا
ل /١٩٣٤	ل /١٩٢٥

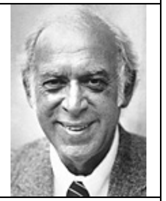
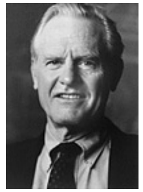
١٩٨٥	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Klaus von Klitzing کلاوس ڤۆن کلیتزین	
کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	
دۆزینەوەی جێفشاری دیوار لەسەر نرخی جێگیر، ڕێگەدانی تەواو بە پێوانی بەرگری کارەبای	
پەیمانگای ماکس پلان شتوتگارد، کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	
ل /١٩٤٣	

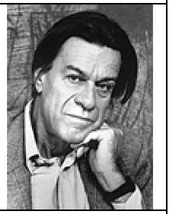
١٩٨٦	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Ernst Ruska ئێرنست رۆسکا	Gerd Binnig گێرد بینیگ	Heinrich Rohrer هینریچ رۆهریر
١/٢ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە
کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	سویسرا
دروستکردنی وردبینی ئەلکترۆنی	هەڵکەندن بە هۆی وردبینەوە	
فریتز- هابیر پەیمانگای ماکس پلان بەرلین، کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	تاقیگەی زویرخ بۆ توێژینەوە رۆشلکۆن، سویسرا	تاقیگەی زویرخ بۆ توێژینەوە رۆشلکۆن، سویسرا
ل /١٩٠٦ م /١٩٨٨	ل /١٩٤٧	ل /١٩٣٣

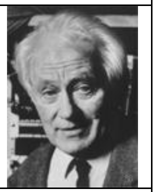
١٩٨٧	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
J. Georg Bednorz جەی . جۆرج بیدنۆرز	K. Alexander Müller کەی . ئەلیکساندەر مۆلەر
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	سویسرا
دۆزینەوەی گەیەنەری شاز لە ماددەی سیرامیکدا	
تاقیگەی زویرخ بۆ توێژینەوە رۆشلکۆن، سویسرا	تاقیگەی زویرخ بۆ توێژینەوە رۆشلکۆن، سویسرا
ل /١٩٥٠	ل /١٩٢٧

١٩٨٨	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Leon M. Lederman لیۆن ئێم. لیدەرمان	Melvin Schwartz میلڤین شوارتز	Jack Steinberger جاك ستینبەرگەر
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ڕێگەی تیشکدانەوەی بەشی بێلایەنی و پێکهاتەی دیاردەی دۆبلیت doublet		
تاقیگەی نەتەوەی فیرماڵ باتاڤیا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	دیجیتاڵ پاس وەی مۆنتاین، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	سیرین جنێڤ، سویسرا
ل /١٩٢٢	ل /١٩٣٢ م /٢٠٠٦	ل /١٩٢١باد کیسینجن، ئەڵمانیا

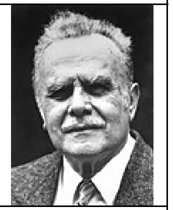
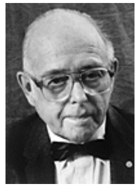
١٩٨٩	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Norman F. Ramsey نۆرمان ئێف . رامسی	Hans G. Dehmelt هانس جی . دیهملت	Wolfgang Paul ولفگانگ پاوڵ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
داهێنانی ڕێگەی کێڵگەی لەرەلەری لێك دابڕاو و بەکارهێنانی لە ئامێری ماسەری maser هایدرۆجینیدا	گەشەپێدانی تەکنیکی گرتنی ئایۆن و گەشەپێدانی کاتژمێری ئەتۆمی	
زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی واشنتۆن سیاتڵ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی بۆن بۆن، کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
ل /١٩١٥	ل /١٩٢٢گۆرلیتز، ئەڵمانیا	ل /١٩١٣ م /١٩٩٣

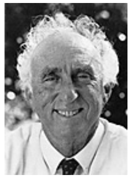
١٩٩٠	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Jerome I. Friedman جیرۆمی ئای . فریدمان	Henry W. Kendall هینری دەبڵیوو . کیندالّ	Richard E. Taylor ریچارد ئی . تایلۆر
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	کەنەدا
دەرچوونی نەبینراوی ئەلکترۆنات لەسەر نیوترۆنات دۆزینەوەی کوارکس quarks		
پەیمانگای ماسۆچێستی تەکنەلۆژی کامبەرج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای ماسۆچستی تەکنەلۆژی کامبەرج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی ستانفۆرد ستانفۆرد، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣٠	ل /١٩٢٦ م /١٩٩٩	ل /١٩٢٩

١٩٩١	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Pierre-Gilles de Gennes پێر –گیلس دی جینس	
فەڕەنسا	
دۆزینەوە لە بواری بەلوری شلەمەنی و گیراوەی کیمیاویدا.	
کۆلێژی دی فڕانس پاریس، فەڕەنسا	
ل /١٩٣٢ م /٢٠٠٧	

١٩٩٢	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Georges Charpak جۆرجس چارپاك	
فەڕەنسا	
داهێنەر و گەشەپێدەری دەرخەری گەردی بە شێوەیەکی تایبەتی لە ژورە فرە وایەرەکاندا	
سیرن پاریس، فەڕەنسا	
ل /١٩٢٤ دابرۆڤیکا، پۆڵەندا	

١٩٩٣	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Russell A. Hulse ڕۆسێل ئەی. هۆڵس	Joseph H. Taylor Jr. جۆزیف ئیچ. تایلۆر
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی جۆرێکی نوێ لە پوڵسارpulsar	
زانکۆی پرینسیتۆن پرینسیتۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی پرینسیتۆن پرینسیتۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٥٠	ل /١٩١٤

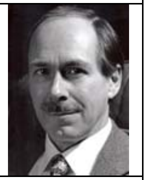
١٩٩٤	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Bertram N. Brockhouse بێرترام ئێن . برۆکهاوس	Clifford G. Shull کلیفۆرد جی . شۆڵ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
کەنەدا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
گەشەپێدانی تەکنیکە بڵاوبوونەوەی نیوترۆن	
زانکۆی ماکماستەر هاملتۆن، کەنەدا	پەیمانگای ماسۆچێستی تەکنەلۆژی کامبەرج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩١٨ م /٢٠٠٣	ل /١٩١٥ م /٢٠٠١

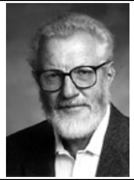
١٩٩٥	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Martin L. Perl مارتین ئێل. پێرڵ	Frederick Reines فریدریك رینیس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی لیپتۆن	دۆزینەوەی گەردیلەی بێلایەن
زانکۆی ستانفۆرد ستانفۆرد، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کالیفۆرنیا ئێرڤن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٢٧	ل /١٩١٨ م /١٩٩٨

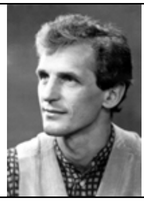
١٩٩٦ خەڵاتی نۆبڵی فیزیا		
		
David M. Lee داڤید ئیم . لی	Douglas D. Osheroff دۆگلاس دی .ئۆشیرۆف	Robert C. Richardson رۆبەرت سی . ڕیچاردسۆن
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دوزینەوەی سوپەرفلۆدیتی superfluidity لە هیلیۆمی- ٣ تیشکدەردا		
زانکۆی کۆرنیل ئیهاکا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی ستانفۆرد ستانفۆرد، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کۆرنیل ئیهاکا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣١	ل /١٩٤٥	ل /١٩٣٧

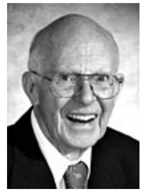
١٩٩٧ خەڵاتی نۆبڵی فیزیا		
		
Steven Chu ستیڤن چوو	Claude Cohen-Tannoudji کلاودی کۆهین- تانۆودیجی	William D. Phillips ویلیام دی . فیلیپس
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	فەڕەنسا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
گەشەپێدانی ڕێگایەك بۆ ساردکردنەوە و بەندکردنی گەردیلە بە هۆی تیشکی لێزەرەوە		
زانکۆی ستانفۆرد ستانفۆرد، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	کۆلێژی ئیکۆلا نۆرماڵ پاریس، فەڕەنسا	پەیمانگای نیشتیمانی بۆ پێشخستنی پێوانە و تەکنیك گاسرسبۆرگ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٤٨	ل /١٩٣٣کۆنستانتین، جەزائیر	ل /١٩٤٨

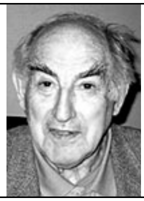
١٩٩٨	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Robert B. Laughlin ڕۆبەرت بی . لۆگهلین	Horst L. Störmer هۆرست لی . ستۆرمێر	Daniel C. Tsui دانێڵ سی . تسۆی
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ئەڵمانیا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی شێوەیەکی نوێ لە شلەی کوانتەم		
زانکۆی ستانفۆرد ستانفۆرد، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کۆلۆمبیا نیویۆرک ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی پرینستۆن پرینستۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل ١٩٥٠/	ل ١٩٤٩/	ل ١٩٣٩/ هینان، چین

١٩٩٩	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Gerardus 't Hooft جیراردۆس هۆفت	Martinus J.G. Veltman مارتینۆس جەی . جی . ڤیلتمان
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
هۆڵەندا	هۆڵەندا
ڕوونکردنەوەی پێکهاتەی کوانتەم بۆ کارلێکی ئەلیکترۆویك electroweak	
زانکۆی ئۆتریچت ئۆتریچت، هۆڵەندا	بیلسۆڤن، هۆڵەندا
ل ١٩٤٦/	ل ١٩٣١/

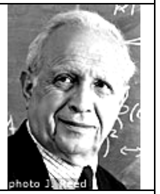
	٢٠٠٠ خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Jack S. Kilby جاك ئیس. كیلبی	Herbert Kroemer هێربەرت كرۆمێر	Zhores I. Alferov ژۆریس ئای . ئەلفیرۆڤ
١/٢ خەڵاتەكە	١/٤ خەڵاتەكە	١/٤ خەڵاتەكە
ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	ئەڵمانیا	روسیا
گەشەپێدانی ئینتگرەیت integrated circuit	گەشەپێدانی نیمچە گەیەنەرە خێراكان لە ئەلكترۆناتی ورددا	
زانكۆی تەكساس دالاس، ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	سانتا باربارا، ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	پەیمانگای تەكنیكی فیزیایی ئۆف سات پیترسبۆرگ، روسیا
ل /١٩٢٣ م /٢٠٠٥	ل /١٩٢٨	ل /١٩٣٠

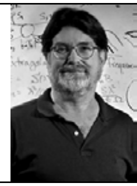
	٢٠٠١ خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Carl E. Wieman كارڵ ئی. ویمان	Wolfgang Ketterle ولفگانگ كاتیرلی	Eric A. Cornell ئریك ئەی . كۆرنێڵ
١/٣ خەڵاتەكە	١/٣ خەڵاتەكە	١/٣ خەڵاتەكە
ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	كۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا
بەدەستهێنان لە بۆس Bose ی ئەنشتایندا لە غازە سووكەكاندا		
زانكۆی كۆلۆرادۆ بۆڵدێر، ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	پەیمانگای ماسۆچێستی تەكنەلۆژی كامبەرج، ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	زانكۆی كۆلۆرادۆ بۆڵدێر، ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا
ل /١٩٥١	ل /١٩٥٧	ل /١٩٦١

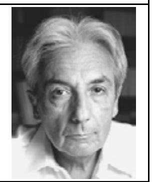
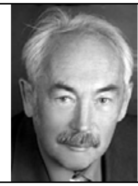
	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	٢٠٠٢
		
Riccardo Giacconi ریکاردۆ گیاکۆنی	Masatoshi Koshiba ماساتۆشی کۆشیبا	Raymond Davis Jr. رایمۆند داڤیس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	یابان	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی گەردیلەی فەلەکی بێلایەن	دۆزینەوەی گەردیلەی فەلەکی بێلایەن	
زانکۆی ئاسۆسیایتد واشنتۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی تۆکیۆ تۆکیۆ، یابان	زانکۆی پنسلڤانیا فیلادەلفیا. ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣١ جێنەوا، ئیتاڵیا	ل /١٩٢٦	ل /١٩١٤ م /٢٠٠٦

	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	٢٠٠٣
		
Anthony J. Leggett ئانتۆنی جەی . لیجیت	Vitaly L. Ginzburg ڤیتالی ئێڵ . جینزبۆرگ	Alexei A. Abrikosov ئەلیکسی ئەی . ئەبریکۆسۆڤ
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
بەریتانیا	روسیا	روسیا
تازەکاری لە سوپەر کۆنداکتڤیتی superconductivity و سوپەرفلۆدیتی superfluidity لە پلەی گەرمی زۆر نزمدا		
زانکۆی ئیلی نۆیس ئەربانا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای لیبیدیڤی فیزیایی لە مۆسکۆ مۆسکۆ، روسیا	تاقیگەی نیشتیمانی ئارگۆن ئارگۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣٨	ل /١٩١٦	ل /١٩٢٨

٢٠٠٤	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
David J. Gross داڤید جەی . گرۆسس	H. David Politzer ئێچ . داڤید پۆلێتزەر	Frank Wilczek فرانك ویلسزیك
١/٣ خەڵاتەكە	١/٣ خەڵاتەكە	١/٣ خەڵاتەكە
ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا
دۆزینەوەی سەربەستی ئەسامپتۆتیك asymptotic لە تیۆرەی كارلێكی بەهێزدا		
پەیمانگای كاڤیل ی فیزیای تیوری ،زانكۆی كالیفۆڕنیا سانتا بارباڕا، ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	پەیمانگای كالیفۆڕنیای تەكنەلۆژی پاسادینا، ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	پەیمانگای ماسۆچێستی تەكنەلۆژی كامبەرج، ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا
ل /١٩٤١	ل /١٩٤٩	ل /١٩٥١

٢٠٠٥	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Roy J. Glauber رۆی جەی . گلاوبەر	John L. Hall جۆن ئێڵ . هاڵ	Theodor W. Hänsch تیۆدۆر دەبلیوو . هانش
١/٢ خەڵاتەكە	١/٤ خەڵاتەكە	١/٤ خەڵاتەكە
ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	ئەڵمانیا
پێشخستنی تیۆرەی كوانتەمی پێكەوەنووسانی بینایی	گەشە پێدانی وردی لێزەر سپێكترۆسكۆپی spectroscopy	
زانكۆی هارڤارد كامبردج، ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	زانكۆی كۆلۆرادۆ بۆڵدێر، ویلایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	زانكۆی منشن منشن، ئەڵمانیا
ل /١٩٢٥	ل /١٩٣٤	ل /١٩٤١

٢٠٠٦	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
John C. Mather جۆن سی . ماسەر	George F. Smoot جۆرج ئێف . سموت
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی لە تەنی ڕەشدا blackbody و ئەنیسۆترۆپی anisotropy لە تیشکدانەوەی مایکرۆ وەیڤی پشت کەون	
ناوەندی جۆدارد بۆ فڕین (ناسا) گرین بیلت، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کالیفۆرنیا بارکیلی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٤٦	ل /١٩٤٥

٢٠٠٧	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا
	
Albert Fert ئەلبەرت فیرت	Peter Grünberg پیتەر گرۆنبەرگ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
فەڕەنسا	ئەڵمانیا
دۆزینەوەی ماگنەتۆرسستانس Magnetoresistance گەورە	
زانکۆی پاریس ئۆرسای، فەڕەنسا	جۆلیچ، ئەڵمانیا
ل /١٩٣٨	ل /١٩٣٩

٢٠٠٨	خەڵاتی نۆبڵی فیزیا	
		
Yoichiro Nambu یۆشیرۆ نامبۆ	Makoto Kobayashi ماکۆتا کۆبایاشی	Toshihide Maskawa تۆشیهاید ماسکاوا
١/٢ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە
ویلایەتەیە کگرتووەکانی ئەمریکا	یابان	یابان
بۆ دۆزینەوەی میکانیزمی هاوشێوە شکاوە سروشتییەکان لە فیزییایی ئەتۆمی ناسەرەکیدا	بۆ دۆزینەوەی بنچینەی هاوشێوە شکاوەکان کە پێشبینی بوونی ٣ جۆری گەردیلەی بچووك لە سروشتدا بە لایەنی کەمەوە دەکات	
پەیمانگای ئینریۆ فیرمی، زانکۆی شیکاگۆ شیکاگۆ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	دامەزراوەی توێژینەوەی تاودانی وزەی بەرز (کەی ئی کەی) (KEK) تۆکۆبا، ژاپۆن	زانکۆی کیۆتۆ، پەیمانگای یاکاوا بۆ تیۆرەی فیزیایی (وای ئای تی پی) (YITP) کیۆتۆ، ژاپۆن
ل / ١٩٢١ تۆکیۆ، ژاپۆن	ل /١٩٤٤	ل /١٩٤٠

third Part

بەشی سێهەم

The Nobel Prize in Chemistry

خەڵاتی نۆبڵ لە کیمیادا

ناوی براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ لە کیمیادا

١٩٠١ جاکوبس هنریکۆس ڤان هۆف هۆڵەندا

١٩٠٢ هێرمان ئیمیل فیشەر ئەڵمانیا

١٩٠٣ سڤانت ئۆگۆست ئارهینیوس سوید

١٩٠٤ سێر ویلیام رامسی بەریتانیا

١٩٠٥ جۆهان فریدریش ویلهیلم ئەدۆڵف ڤان بایر ئەڵمانیا

١٩٠٦ هنری مویسان فەڕەنسا

١٩٠٧ ئیدوارد بۆشنەر ئەڵمانیا

١٩٠٨ ئێرنیست رۆسەرفۆرد بەریتانیا

١٩٠٩ ویلهیلم ئۆستواڵد ئەڵمانیا

١٩١٠ ئۆتۆ والاچ ئەڵمانیا

١٩١١ ماریا کوری نی سکلۆدۆوسکا فەڕەنسا

١٩١٢ پاوڵ ساباتێر فەڕەنسا + ڤیکتۆر گریگنارد فەڕەنسا

١٩١٣ ئەلفرێد وارنەر سویسرا

١٩١٤ تیۆدۆر ویلیام ریچاردس ئەمریکا

١٩١٥ ریچارد مارتین ویلستاتیر ئەڵمانیا

١٩١٦ نەبەخشرا

١٩١٧ نەبەخشرا

١٩١٨ فریتز هابەر ئەڵمانیا

١٩١٩ نەبەخشرا

١٩٢٠ واڵتەر هێرمان نێرنست ئەڵمانیا

١٩٢١ فریدریك سۆدی بەریتانیا

١٩٢٢ فرانسیس ویلیام ئاستۆ بەریتانیا

١٩٢٣ فریتز پریگڵ نەمسا

١٩٢٤ نەبەخشرا

١٩٢٥ ریچارد ئادۆڵف زیگمۆندی ئەڵمانیا

١٩٢٦ تیۆدۆر سڤیدبرگ سوید

١٩٢٧ هنریش ئۆتۆ ویلاند ئەڵمانیا

١٩٢٨ ئەدۆڵف ئۆتۆ رینۆڵد ویندەوس ئەڵمانیا

١٩٢٩ هانس کارڵ ئۆگۆست سیمۆن ڤۆن ئۆلەر- چالپن سوید + ئارسەر هاردین بەریتانیا

١٩٣٠ هانس فیشەر ئەڵمانیا

١٩٣١ فریدریش بیرگوس ئەڵمانیا + کارڵ بۆش ئەڵمانیا

١٩٣٢ ئێرڤینگ لانگمۆر ئەمریکا

١٩٣٣ نەبەخشرا

١٩٣٤ هارۆڵد کلایتۆن ئوری ئەمریکا

١٩٣٥ ئایرین جۆلیۆت کوری فەڕەنسا + فریدریك جۆلیۆت فەڕەنسا

١٩٣٦ پیترۆس(پیتەر) جۆزیفۆس ویلهیلمۆس دیبای هۆڵەندا

١٩٣٧ پاوڵ کاریر سویسرا + واڵتەر نۆرمان هاوۆرس بەریتانیا

١٩٣٨ ریچارد کۆهن ئەڵمانیا

١٩٣٩ لیوپۆڵد روزیکا سویسرا + ئەدۆڵف فریدریش جۆهان بۆتنانندت ئەڵمانیا

١٩٤٠ نەبەخشرا

١٩٤١ نەبەخشرا

١٩٤٢ نەبەخشرا

١٩٤٣ جۆرجی دی هیڤیسی هەنگاریا

١٩٤٤ ئۆتۆ هاهن ئەڵمانیا

١٩٤٥ ئارتوری ئیلماری ڤیرتانین فنلاندا

١٩٤٦ ویندڵ میردیس ستانلی ئەمریکا + جۆن هاوارد نۆرسرۆپ ئەمریکا + جێمس باتشلەر سۆمنار ئەمریکا

١٩٤٧ سێر رۆبەرت رۆبنسۆن بەریتانیا

١٩٤٨ ئارن ویلهیلم کاورین تیسیلیوس سوید

١٩٤٩ ويليام فرانسيس گياوكو ئەمريكا
١٩٥٠ كورت ئالدير كۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ + ئۆتۆ پاوڵ هێرمان دیلس كۆماری
ئەڵمانیای فیدراڵ
١٩٥١ گلين تيۆدۆر سێبۆرگ ئەمريكا + ئيدوين ماتسۆن ماكميلان ئەمريكا
١٩٥٢ ريچارد لۆرێنس ميلينگتۆن ساينگ بەريتانيا + ئارچير جۆن پۆرتێر
مارتين بەريتانيا
١٩٥٣ هێرمان ستاودينگەر كۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
١٩٥٤ لينۆس كارڵ پاولينگ ئەمريكا
١٩٥٥ ڤينسنت ديو ڤيگنيۆد ئەمريكا
١٩٥٦ نيكۆلای نيكۆلاڤيچ سيمينۆڤ روسيا + سێر سايريل نۆرمان هينشيلود بەريتانيا
١٩٥٧ لۆرد ئەليكساندەر ئارِ . تۆدی بەريتانيا
١٩٥٨ فريدريك سانگەر بەريتانيا
١٩٥٩ جارۆسلاڤ هايرۆڤسكی چيكۆسلۆڤاكيا
١٩٦٠ ويلارد فرانك ليبی ئەمريكا
١٩٦١ ميلڤين كالڤين ئەمريكا
١٩٦٢ جۆن كۆودێری كيندريو بەريتانيا + ماكس فێرديناند پيرۆتز بەريتانيا
١٩٦٣ جيۆليۆ ناتا ئيتاڵيا + كارڵ زيگلەر كۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
١٩٦٤ دۆرۆسی كرۆوفوت هۆدگكين بەريتانيا
١٩٦٥ رۆبەرت بۆرنس وودوارد ئەمريكا
١٩٦٦ رۆبەرت ئێس . مۆلكين ئەمريكا
١٩٦٧ جۆرج پۆرتەر بەريتانيا + رۆناڵد جۆرج وريفۆرد نۆرش بەريتانيا + مانفريد
ئيجين كۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
١٩٦٨ لارس ئۆنساگەر ئەمريكا
١٩٦٩ ئۆد هاسڵ نەرويژ + ديريك ئێچ . ئارِ . بارتۆن بەريتانيا
١٩٧٠ لويس ئێف . ليلۆر ئەرجەنتين
١٩٧١ گێرهارد هيرزبارگ كەنەدا

١٩٧٢ ويليام هيچ . ستين ئەمريكا + ستانفۆرد مۆر ئەمريكا + كريستيان بی .
ئەنفينسن ئەمريكا
١٩٧٣ جيۆفری ويلكنسۆن بەريتانيا + ئێرنست ئۆتۆ فيشەر كۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
١٩٧٤ پاوڵ جەی . فلۆری ئەمريكا
١٩٧٥ ڤلاديمير پريلۆگ سويسرا + جۆن واركوپ كۆرنفۆرس بەريتانيا
١٩٧٦ ويليام ئێن . ليپسكۆمب ئەمريكا
١٩٧٧ ئيليا پريگۆجين بەلجيكا
١٩٧٨ پيتەر دی. ميتچێڵ بەريتانيا
١٩٧٩ جۆرج ويتيگ كۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ + هێربەرت سی . براون ئەمريكا
١٩٨٠ فريدريك سانگەر بەريتانيا+ والتەر گلبەرت ئەمريكا + پاوڵ بەرگ ئەمريكا
١٩٨١ رواڵد هۆفمان ئەمريكا + كينچی فۆكۆی يابان
١٩٨٢ ئارۆن كلۆگ بەريتانيا
١٩٨٣ هنری تاوب ئەمريكا
١٩٨٤ رۆبەرت برۆس ميريفيڵد ئەمريكا
١٩٨٥ جيرۆم كارڵ ئەمريكا + هێربەرت ئەی. هاوپتمان ئەمريكا
١٩٨٦ جۆن سی . پۆلانی كەنەدا + ياوان تی. لی ئەمريكا + دۆدلی ئارِ. هێرشباش
ئەمريكا
١٩٨٧ چارلس جەی . پيدەرسن ئەمريكا + جێن ماری ليهن فەرەنسا + دۆناڵد
جەی. كارم ئەمريكا
١٩٨٨ هارتموت ميچێل كۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ + رۆبەرت هۆبەر كۆماری ئەڵمانیای
فیدراڵ + جۆهان دايسنهۆفر كۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
١٩٨٩ تۆماس ئارِ . كيش ئەمريكا + سيدنی ئاڵتمان كەنەدا
١٩٩٠ ئيلياس جێمس كۆری ئەمريكا
١٩٩١ ريچارد ئارِ . ئێرنست سويسرا
١٩٩٢ رۆدۆڵف ئەی . ماركۆس ئەمريكا
١٩٩٣ ميشێل سميس كەنەدا + كاری بی . مۆليس ئەمريكا
١٩٩٤ جۆرج ئەی . ئۆلا ئەمريكا

١٩٩٥ ئێف . شێرۆود رۆلاند ئەمریکا + ماریۆ جەی . مۆلینا ئـەمریکا + پـاوڵ جەی . کرۆتزین هۆڵەندا

١٩٩٦ ریچارد ئی . سمالی ئەمریکا + سێر هارۆڵد دەبلّ یـوو. کرۆتـۆ بـەریتانیا + رۆبەرت ئێف . کورڵ ئەمریکا

١٩٩٧ جێنس سی . سکۆس دانیمارك + جۆن ئـی . والکـەر بـەریتانیا + پـاوڵ دی. بۆیر ئەمریکا

١٩٩٨ جۆن ئەی . پۆپڵ بەریتانیا + والتەر کۆهن ئەمریکا

١٩٩٩ ئەحمەد ئێچ . زیوایل میسر

٢٠٠٠ هیدیکا شیراکاوا یابان + ئالان جی . ماکدیارمید ئەمریکا + ئـالان جـەی . هیگەر ئەمریکا

٢٠٠١ کەی . باری شارپلیس ئەمریکا + رایۆجێ نۆیـۆری یابـان + ویلیـام ئـێس . کنۆولّس ئەمریکا

٢٠٠٢ کۆرت ۆوسریچ سویسرا + کۆیچیا تاناکا یابان + جۆن بی . فین ئەمریکا

٢٠٠٣ رۆدریك ماکینۆن ئەمریکا + پیتەر ئاگر ئەمریکا

٢٠٠٤ ئـاروین رۆس ئـەمریکا + ئـاڤرام هێرشـکۆ ئیـسرائیل + ئـارۆن سیـچانۆڤێر ئیسرائیل

٢٠٠٥ ریچارد ئارِ . شرۆك ئەمریکا + رۆبەرت ئـێچ . گـرۆبس ئـەمریکا + یـاڤیس چاوڤین فەرەنسا

٢٠٠٦ رۆجەر دی . کۆنبەرگ ئەمریکا

٢٠٠٧ گێرهارد ئیرتل ئەڵمانیا

٢٠٠٨ رۆجەر وای. تسیین ئـەمریکا + مـارتین چـالفی ئـەمریکا + ئوسـامۆ شـیمۆمورا ئەمریکا

خەڵاتی نۆبڵ لە کیمیادا

The Nobel Prize in Chemistry

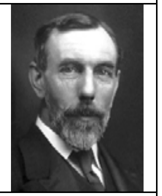

١٩٠١	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Jacobus Henricus van 't Hoff جاکوبس هنریکۆس ڤان هۆف	
هۆڵەندا	
دۆزینەوەی یاسای دینامیکای کیمیا و پەستانی بەتاڵبوونەوەی شلەکان	
زانکۆی بەرلین بەرلین، ئەڵمانیا	
ل /١٨٥٢ م /١٩١١	

١٩٠٢	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Hermann Emil Fischer هێرمان ئیمیل فیشەر	
ئەڵمانیا	
کارکردن لەسەر شەکر و پێکهێنانی پۆرین purine	
زانکۆی بەرلین بەرلین، ئەڵمانیا	
ل /١٨٥٢ م /١٩١٩	

١٩٠٣	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Svante August Arrhenius سڤانت ئۆگۆست ئارهینیوس	
سوید	
پێشخستنی کیمیا بە هۆی تیۆرییەکەی ئەلیکترۆلیتی جیاکاری	
زانکۆی ستۆکهۆڵم ستۆکهۆڵم، سوید	
ل /١٨٥٩ م /١٩٢٧	

١٩٠٤	خەلاّتی نۆبڵی کیمیا

Sir William Ramsay

سێر ویلیام رامسی

بەریتانیا

دۆزینەوەی گازە نیشتووەکان لەهەوادا و شوێنیان لە سیستەمی دەوریدا

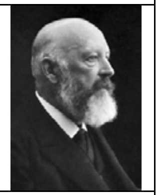
زانکۆی لەندەن

لەندەن، بەریتانیا

ل /١٨٥٢

م /١٩١٦

١٩٠٥	خەلاّتی نۆبڵی کیمیا

Johann Friedrich Wilhelm Adolf von Baeyer

جۆهان فریدریش ویلهیلم ئەدۆڵف ڤان بایر

ئەڵمانیا

پێشخستنی کیمیای ئەندامی و پیشەسازی کیمیاوی لە چوارچێوەی کرداری بۆیەکردنی ئەندامی و گیراوەی هایدرۆئارۆماتیک hydroaromatic

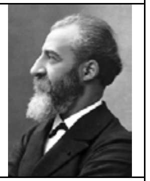
زانکۆی منشن

منشن، ئەڵمانیا

ل /١٨٣٥

م /١٩١٧

١٩٠٦	خەلاّتی نۆبڵی کیمیا

Henri Moissan

هنری مویسان

فەرەنسا

گێڕانەوە بە هۆی دابڕینی گەردی فلۆرینی fluorine، بنەمای فڕنی کارەبایی

زانکۆی سۆربۆن

پاریس، فەرەنسا

ل /١٨٥٢

م /١٩٠٧

١٩٠٧	خەلاّتی نۆبڵی کیمیا

Eduard Buchner

ئیدوارد بۆشنەر

ئەڵمانیا

لێکۆڵینەوە لە بواری کیمیای ئەندامیدا ترشاندنی خانەی سەربەست

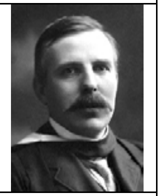
کۆلێژی ئاگریکۆلچراڵ

بەرلین، ئەڵمانیا

ل /١٨٦٠

م /١٩١٧

١٩٠٨ خەلاَتی نۆبڵی کیمیا

Ernest Rutherford

ئێرنیست رۆسەرفۆرد

بەریتانیا

هەوڵەکانی بۆ کردنەوەی ئەندامی، کیمیای ماددەی تیشکدەر

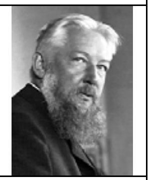
زانکۆی ڤیکتۆریا

مانچستەر، بەریتانیا

ل /١٨٧١ نیلسۆن، نیو زلاند

م /١٩٣٧

١٩٠٩ خەلاَتی نۆبڵی کیمیا

Wilhelm Ostwald

ویلهیلم ئۆستواڵد

ئەڵمانیا

هەوڵەکانی لە بنەما سەرەکییەکانی کە دەستبەسەری هاوسەنگییە کیمیاویەکاندا دەگرن

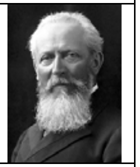
زانکۆی لایپزیگ

لایپزیگ، ئەڵمانیا

ل /١٨٥٣ ریگا، روسیا

م /١٩٣٢

١٩١٠ خەلاَتی نۆبڵی کیمیا

Otto Wallach

ئۆتۆ والاَچ

ئەڵمانیا

کارکردن لە کیمیای ئەندامیدا و پیشەسازی کیمیاوی بە رێگەیەکی گرنگ لە چوارچێوەی گیراوەکانی ئالیساکلیك alicyclic

زانکۆی جیتینگن

جیتینگن، ئەڵمانیا

ل /١٨٤٧

م /١٩٣١

١٩١١ خەلاَتی نۆبڵی کیمیا

Marie Curie, née Sklodowska

ماریا کوری نی سکلۆدۆوسکا

فەرەنسا

دۆزینەوەی رادیۆم و پلۆنیۆم و جیاکردنەوەی رادیۆم

زانکۆی سۆربۆن

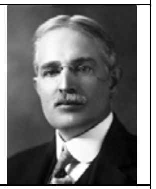
پاریس، فەرەنسا

ل /١٨٦٧ وارشۆ، پۆڵەندا

م /١٩٣٤

١٩١٢	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Victor Grignard ڤیکتۆر گریگنارد	Paul Sabatier پاوڵ ساباتێر
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
فەڕەنسا	فەڕەنسا
دۆزینەوەی ئەوەی پێدەڵێن دۆزەرەوەی گریگنارد Grignard	بۆ ئەو ڕێگەیەی کە هایدرۆجینەیتین لە گیراوە ئەندامییەکاندا بۆ ئامادەکردنی کانزا تواوەکانی بەکارهێنا
زانکۆی نانسی نانسی، فەڕەنسا	زانکۆی تۆلۆز تۆلۆز، فەڕەنسا
ل /١٨٧١ م /١٩٣٥	ل /١٨٥٤ م /١٩٤١

١٩١٣	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Alfred Werner ئەلفرێد وارنەر	
سویسرا	
دۆزینەوەی پێکبەستەکانی گەردیلە لە ناو گەردەکاندا	
زانکۆی زویرخ زویرخ، سویسرا	
ل /١٨٦٦ ماڵهاوس، ئەڵمانیا م /١٩١٩	

١٩١٤	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Theodore William Richards تیۆدۆر ویلیام ریچاردس	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
کرداری دیتەرمینەیشنی کێشی گەردی بۆ ژمارەیەکی زۆری ماددەی کیمیاوی	
زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٨٦٨ م /١٩٢٨	

١٩١٥	خەلاتی نۆبلی کیمیا

Richard Martin Willstätter

ریچارد مارتین ویلستاتیر

ئەڵمانیا

لێکۆڵینەوە لە کلۆرۆفیل

زانکۆی میونخ

میونخ، ئەڵمانیا

ل /١٨٧٢

م /١٩٤٢

١٩١٦	خەلاتی نۆبلی کیمیا

خەلاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەلاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەلاتەکە

١٩١٧	خەلاتی نۆبلی کیمیا

خەلاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەلاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەلاتەکە

١٩١٨	خەلاتی نۆبلی کیمیا

Fritz Haber

فریتز هابەر

ئەڵمانیا

داهێنانی ئامۆنیا

پەیمانگای کاسێر ویلیام

بەرلین، ئەڵمانیا

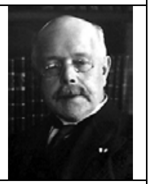
ل /١٨٦٨

م /١٩٣٤

١٩١٩	خەلاتی نۆبلی کیمیا

خەلاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەلاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەلاتەکە

١٩٢٠	خەلاتی نۆبلی کیمیا

Walther Hermann Nernst

والتەر هێرمان نێرنست

ئەڵمانیا

لێکۆڵینەوە لە کردەوەی سێرمۆکیمیستری

زانکۆی بەرلین

بەرلین، ئەڵمانیا

ل /١٨٦٤

م /١٩٤١

١٩٢١ خەڵاتی نۆبڵی کیمیا

Frederick Soddy

فریدریك سۆدی

بەریتانیا

ناساندنی کیمیای ماددەی تیشکدەر، بەدەستهێنانی بنەمای هاوتا تیشکدەرەکان

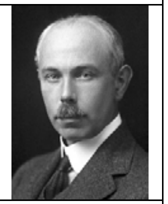
زانکۆی ئۆکسفۆرد

ئۆکسفۆرد، بەریتانیا

ل /١٨٧٧

م /١٩٥٦

١٩٢٢ خەڵاتی نۆبڵی کیمیا

Francis William Asto

فرانسیس ویلیام ئاستۆ

بەریتانیا

دۆزینەوەکانی بە هۆی دووربینی شیکەرەوەی شەبەنگ بەکۆمەڵ، هاوتای ماددەی تیشکدەر

زانکۆی کامبردج

کامبردج، بەریتانیا

ل /١٨٧٧

م /١٩٤٥

١٩٢٣ خەڵاتی نۆبڵی کیمیا

Fritz Pregl

فریتز پریگڵ

نەمسا

داهێنانەکانی ڕێگەی مایکرۆ شیکردنەوەی ماددەی ئەندامی

زانکۆی گراز

گراز ،نەمسا

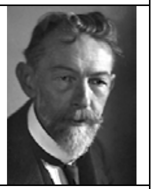
ل /١٨٦٩

م /١٩٣٠

١٩٢٤ خەڵاتی نۆبڵی کیمیا

خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە

١٩٢٥ خەڵاتی نۆبڵی کیمیا

Richard Adolf Zsigmondy

ڕیچارد ئادۆڵف زیگمۆندی

ئەڵمانیا

سروشتی هیترۆجینیسheterogenous بۆ شیکردنەوەی ماددەی کۆلۆید colloid

زانکۆی جۆیتینگین

جۆیتینگین ، ئەڵمانیا

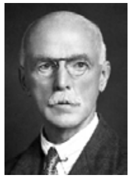
ل /١٨٦٥ ڤیەننا، نەمسا

م /١٩٢٩

١٩٢٦	خەلآتی نۆبلی کیمیا
	
The (Theodor) Svedberg تیۆدۆر سڤیدبەرگ	
سوید	
کارکردن لە سەر سیستەمە جیاوازەکان	
زانکۆی ئۆپسالا ئۆپسالا، سوید	
ل /١٨٨٤ م /١٩٧١	

١٩٢٧	خەلآتی نۆبلی کیمیا
	
Heinrich Otto Wieland هنریش ئۆتۆ ویلاند	
ئەڵمانیا	
بە دەستهێنانەکانی لە دەستووری ترشی زەرد و ماددەکانی پەیوەندیدار پێوەی	
زانکۆی میونخ میونخ، ئەڵمانیا	
ل /١٨٧٧ م /١٩٥٧	

١٩٢٨	خەلآتی نۆبلی کیمیا
	
Adolf Otto Reinhold Windaus ئەدۆلف ئۆتۆ رینۆلد ویندەوس	
ئەڵمانیا	
لێکۆڵینەوەکانی لەسەر دەستووری ستڕۆلس sterols وە پەیوەندی بە ڤیتامیناتەوە	
زانکۆی جۆیتینگین جۆیتینگین، ئەڵمانیا	
ل /١٨٧٦ م /١٩٥٩	

١٩٢٩	خەلآتی نۆبلی کیمیا
	
Arthur Harden ئارسەر هاردین	Hans Karl August Simon von Euler-Chelpin هانس کارڵ ئۆگۆست سیمۆن ڤۆن ئۆلەر- چالپن
١/٢ خەلآتەکە	١/٢ خەلآتەکە
بەریتانیا	سوید
بەدەستهێنانەکانی لە سەر سڕکردنی شەکری و ئەنزیمە سڕکەرەکان	
زانکۆی لەندەن لەندەن، بەریتانیا	زانکۆی ستۆکهۆڵم ستۆکهۆڵم ، سوید
ل /١٨٦٥ م /١٩٤٠	ل /١٨٧٣ ئۆگسبۆرگ، ئەڵمانیا م /١٩٦٤

١٩٣٠	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Hans Fischer هانس فیشەر	
ئەڵمانیا	
لێکۆڵینەوەکانی لە دەستووری هێمین haemin و کلۆرۆفیل	
پەیمانگای تەکنەلۆژی میونخ میونخ، ئەڵمانیا	
ل /١٨٨١ م /١٩٤٥	

١٩٣١	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Carl Bosch کارڵ بۆش	Friedrich Bergius فریدریش بیرگوس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ئەڵمانیا	ئەڵمانیا
داهێنان و گەشەپێدانی ڕێگەی پەستانی بەرزی کیمیاوی	
زانکۆی هایدلبەرگ هایدلبەرگ، ئەڵمانیا	زانکۆی هایدلبەرگ مانهایم، ئەڵمانیا
ل /١٨٧٤ م /١٩٤٠	ل /١٨٨٤ م /١٩٤٩

١٩٣٢	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Irving Langmuir ئێرڤینگ لانگمۆر	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
دۆزینەوە و بەدەتهێنانەکانی لە کیمیای رووکەشدا surface chemistry	
کۆمپانیای جەنەڕاڵ ئەلەکتریك شینیکتادی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٨٨١ م /١٩٥٧	

١٩٣٣	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە	

١٩٣٤	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Harold Clayton Urey هارۆڵد کلایتۆن ئوری	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
دۆزینەوەی هایدرۆجینی قورس	
زانکۆی کۆڵۆمبیا نیویۆرک، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٨٩٣ م /١٩٨١	

١٩٣٥	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Frédéric Joliot فریدریك جۆلیۆت	Irène Joliot-Curie ئارێن جۆلیۆت- کوری
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
فەڕەنسا	فەڕەنسا
دۆزینەوەی ماددەی تیشکدەری نوێ	
پەیمانگای رادیۆم پاریس، فەڕەنسا	پەیمانگای رادیۆم پاریس، فەڕەنسا
ل /١٩٠٠ م /١٩٥٨	ل /١٨٩٧ م /١٩٥٦

١٩٣٦	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Petrus (Peter) Josephus Wilhelmus Debye پیترۆس(پیتەر) جۆزیفۆس ویلهیلمۆس دیبای	
هۆڵەندا	
کارکردن لە ساتەکانی دوو جەمسەری و شکانەوەی تیشکی سینی و ئەلکترۆنات لە غازەکاندا	
زانکۆی بەرلین بەرلین، ئەڵمانیا	
ل /١٨٨٤ م /١٩٦٦	

١٩٣٧	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Walter Norman Haworth والتەر نۆرمان هاوۆرس	Paul Karrer پاوڵ کارير
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەریتانیا	سویسرا
بەدەستهێنانەکانی لە سەر کابۆهایدرایت و ڤیتامین سی	بەدەستهێنانەکانی لەسەر فلاڤینس flavins ڤیتامین ئەی و بی ٢
زانکۆی بیرمینگهام بیرمینگهام، بەرتانیا	زانکۆی زویرخ زویرخ، سویسرا
ل /١٨٨٣ م /١٩٥٠	ل ١٨٨٩ م /١٩٧١

١٩٣٨	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Richard Kuhn ریچارد کۆهن	
ئەڵمانیا	
کارکردن لەسەر کارۆتینۆدس carotenoids و ڤیتامینەکان	
زانکۆی هایدلبێرگ هایدلبێرگ، ئەڵمانیا	
ل /١٩٠٠ ڤیەننا، نەمسا م /١٩٦٧	

١٩٣٩	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Adolf Friedrich Johann Butenandt ئەدۆلف فریدریش جۆهان بۆتناندت	Leopold Ruzicka لیۆپۆڵد رۆزیکا
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ئەڵمانیا	سویسرا
کارکردن لەسەر هۆرمۆناتی سێکسی	کارکردن لەسەر ترپینس و پۆلامیسالینس terpenes و polymethylenes
زانکۆی بەرلین بەرلین، ئەڵمانیا	پەیمانگای تەکنەلۆژی فیدراڵی سویسرا زویرخ، سویسرا
ل /١٩٠٣ م /١٩٩٥	ل /١٨٨٧ ڤۆکۆڤار، نەمسا م /١٩٧٦
کاربەدەستانی وڵاتەکەی وایان لێکرد لە خەڵاتەکە دوربکەوێتەوە، بەڵام پاشتر دبلۆم و مەدالیاکەیان پێبەخشی	

١٩٤٠	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە	

١٩٤١	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە	

١٩٤٢ خەڵاتی نۆبڵی کیمیا

خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە

١٩٤٣ خەڵاتی نۆبڵی کیمیا

George de Hevesy

جۆرجی دی هیڤیسی

هەنگاریا

بەکارهێنانی هاوتا تیشکدەرەکان لە لێکۆڵینەوەی کیمیایدا

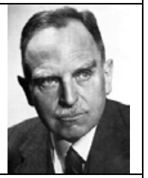
زانکۆی ستۆکهۆڵم

ستۆکهۆڵم، سوید

ل /١٨٨٥

م /١٩٦٦

١٩٤٤ خەڵاتی نۆبڵی کیمیا

Otto Hahn

ئۆتۆ هاهن

ئەڵمانیا

دۆزینەوەی تەقینەوەی ناوەکی قورس

پەیمانگای ماکس پلانکی کیمیاوی

بەرلین، ئەڵمانیا

ل /١٨٧٩

م /١٩٦٨

١٩٤٥ خەڵاتی نۆبڵی کیمیا

Artturi Ilmari Virtanen

ئارتوری ئیلماری ڤیرتانین

فنلاند

لێکۆڵینەوە و داهێنان لە کشتوکاڵ و کیمیای خۆراکیدا بەتایبەتی پاراستنی عەلەف

زانکۆی هیلسینکی

هیلسینکی ، فنلاند

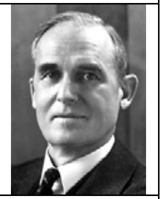
ل /١٨٩٥

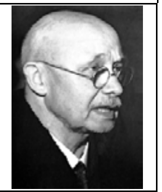
م /١٩٧٣

١٩٤٦	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا	
		
James Batcheller Sumner جێمس باتشلەر سۆمنار	John Howard Northrop جۆن هاوارد نۆرسرۆپ	Wendell Meredith Stanley ویندڵ میردیس ستانلی
١/٢ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی ئەو ئەنزیمانەی کە دەتوانرێت بکرێنە بلور	ئامادەکردنی پرۆتینی ڤایرۆس و ئەنزیم بە پاکی	
زانکۆی کۆرنیل ئاتیکا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای رۆکفیلەر بۆ توێژینەوەی پزیشکی پرنسیتۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای رۆکفیلەر بۆ توێژینەوەی پزیشکی پرنسیتۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٨٨٧ م /١٩٥٥	ل /١٨٩١ م /١٩٨٧	ل /١٩٠٤ م /١٩٧١

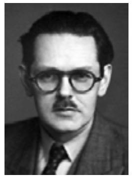
١٩٤٧	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Sir Robert Robinson سێر رۆبەرت رۆبنسۆن	
بەریتانیا	
کارکردن لەسەر بەرهەمی رووەکی بە تایبەتی ئەلکالۆدس alkaloids	
زانکۆی ئۆکسفۆرد ئۆکسفۆرد، بەریتانیا	
ل /١٨٨٦ م /١٩٧٥	

١٩٤٨	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Arne Wilhelm Kaurin Tiselius ئارن ویلهیلم کاورین تیسیلیوس	
سوید	
توێژینەوە لەسەر ئیلکترۆفۆریس electrophoresis شیکار و چڕکردنەوەی پرۆتینی ئاڵۆز	
زانکۆی ئۆپسالا ئۆپسالا، سوید	
ل /١٩٠٢ م /١٩٧١	

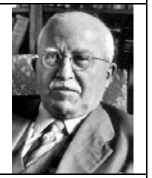
١٩٤٩	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
William Francis Giauque ویلیام فرانسیس گیاوکو	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
تێبینیکردنی هەڵسوکەوتی ماددەکان بەتایبەتی لە پلەی گەرمی زۆر نزمدا	
زانکۆی کالیفۆڕنیا بارکلی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٨٩٥ م /١٩٨٢	

١٩٥٠	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Otto Paul Hermann Diels ئۆتۆ پاوڵ هێرمان دیلس	Kurt Alder کورت ئاڵدیر
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
دۆزینەوە و گەشەپێدان و داڕشتنی دینی diene	
زانکۆی کیل کیل، کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	زانکۆی کۆلۆجین کۆلۆجین، کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
ل /١٨٧٦ م /١٩٥٤	ل /١٩٠٢ م /١٩٥٨

١٩٥١	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Edwin Mattison McMillan ئیدوین ماتسۆن ماکمیلان	Glenn Theodore Seaborg گلین تیۆدۆر سێبۆرگ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوە و توێژینەوە لەسەر ترانسۆرانیۆمtransuranium	
زانکۆی کالیفۆڕنیا بارکلی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کالیفۆڕنیا بارکلی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٠٧ م /١٩٩١	ل /١٩١٢ م /١٩٩٩

١٩٥٢	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Archer John Porter Martin ئارچیر جۆن پۆرتێر مارتین	Richard Laurence Millington Synge ریچارد لۆرێنس میلینگتۆن ساینگ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەریتانیا	بەریتانیا
داهێنان لە دابەشکردنی کرۆمتۆگرافی chromatography	
پەیمانگای نیشتیمانی توێژینەوەی پزیشکی لەندەن، بەریتانیا	پەیمانگای توێژینەوەی ڕۆویت سکۆتلەندا، بەریتانیا
ل /١٩٢٠ م /٢٠٠٢	ل /١٩١٤ م /١٩٩٤

١٩٥٣	خەلاتی نۆبلی کیمیا

Hermann Staudinger

هێرمان ستاودینگەر

کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ

دۆزینەوە لە بواری کیمیای ماکرۆمۆلکولەرmacromolecular

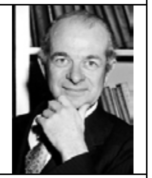
زانکۆی فریبۆرگ

بریسگاو، کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ

ل /١٨٨١

م /١٩٦٥

١٩٥٤	خەلاتی نۆبلی کیمیا

Linus Carl Pauling

لینۆس کارڵ پاولینگ

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

لێکۆڵینەوە لە سروشتی پێکبەستە کیمیاوییەکان و جێبەجێکردنی بۆ روونکردنەوەی پێکهاتەی ماددە ئاڵۆزەکان

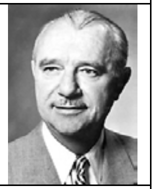
پەیمانگای کالیفۆرنیای تەکنەلۆژی

پاسادینا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

ل /١٩٠١

م /١٩٩٤

١٩٥٥	خەلاتی نۆبلی کیمیا

Vincent du Vigneaud

ڤینسنت دو ڤیگنیۆد

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

کارکردن لەسەر گیراوەکانی کبریت کە گرنگە لە رووی کیمیای ئەندامییەوە بەتایبەتی دارشتنی یەکەم بۆ هۆرمۆنی polypeptide

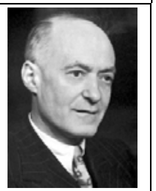
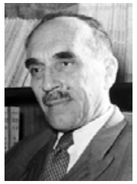
زانکۆی کۆرنیل

ئاساکا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

ل /١٩٠١

م /١٩٧٨

١٩٥٦	خەلاتی نۆبلی کیمیا

	
Sir Cyril Norman Hinshelwood سێر سایریل نۆرمان هینشیلود	Nikolay Nikolaevich Semenov نیکۆلای نیکۆلاڤیچ سیمینۆڤ
١/٢ خەلاتەکە	١/٢ خەلاتەکە
بەریتانیا	روسیا
تویژینەوە لە میکانیزمی هێزی کارلێکی کیمیاوی	
زانکۆی ئۆکسفۆرد ئۆکسفۆرد، بەریتانیا	پەیمانگای کیمیاوی و فیزیاوی ئەکادیمیای زانستی روسیا مۆسکۆ، روسیا
ل /١٨٩٧ م /١٩٦٧	ل /١٨٩٦ م /١٩٨٦

١٩٥٧	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا

Lord (Alexander R.) Todd

لۆرد ئەلیکساندەر ئارِ. تۆد

بەریتانیا

کارکردن لەسەر بەڒداری ئەنزیمەکانی نکلیوتد nucleotid و نکلیوتیدات nucleotides

زانکۆی کامبردج

کامبردج، بەریتانیا

ل /١٩٠٧

م /١٩٩٧

١٩٥٨	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا

Frederick Sanger

فریدریك سانگەر

بەریتانیا

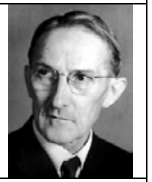
کارکردن لەسەر پێکهاتەی پرۆتین بەتایبەتی لە ئەنسۆلیندا

زانکۆی کامبردج

کامبردج، بەریتانیا

ل /١٩١٨

١٩٥٩	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا

Jaroslav Heyrovsky

جارۆسلاڤ هایرۆڤسکی

چیکۆسلۆڤاکیا

دۆزینەوە و گەشەپێدانی رێگەی پۆلارۆگرافیك polarographic بۆ شیکارکردن

پەیمانگای پۆلارۆگرافیکی ئەکادیمیای زانستی چیکۆسلۆڤاکیا

پڕاگ، چیکۆسلۆڤاکیا

ل /١٨٩٠

م /١٩٦٧

١٩٦٠	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا

Willard Frank Libby

ویلارد فرانك لیبی

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

رێگەی بەکارهێنانی کاربۆنی ١٤ بۆ دارِشتنی تەمەن لە زانستی شوێنەواردا

زانکۆی کالیفۆرنیا

لۆس ئەنجلس، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

ل /١٩٠٨

م /١٩٨٠

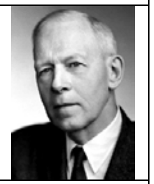
١٩٦١	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Melvin Calvin میلڤین کالڤین	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
لێکۆڵینەوەی دانەوەی دوانەئۆکسیدی کاربۆن لە رووەکدا	
زانکۆی کالیفۆڕنیا بارکلی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩١١ م /١٩٩٧	

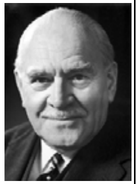
١٩٦٢	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Max Ferdinand Perutz ماکس فێردیناند پیرۆتز	John Cowdery Kendrew جۆن کۆودێری کیندریو
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەریتانیا	بەریتانیا
لێکۆڵینەوە لە پێکهاتەی پرۆتینی خڕ	
ئێم ئاڕ سی MRC تاقیگەی مۆلکولەری بایۆلۆژی کامبردج، بەریتانیا	ئێم ئاڕ سی MRC تاقیگەی مۆلکولەری بایۆلۆژی کامبردج، بەریتانیا
ل /١٩١٤ ڤیەننا، نەمسا م /٢٠٠٢	ل /١٩١٧ م /١٩٩٧

١٩٦٣	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Karl Ziegler کارڵ زیگلەر	Giulio Natta جیۆلیۆ ناتا
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	ئیتاڵیا
دۆزینەوەی گیراوەی کیمیاوی پۆلیمەری بەرز	
پەیمانگای ماکس پلان مۆلهین، کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	پەیمانگای تەکنەلۆژی میلان، ئیتاڵیا
ل /١٨٩٨ م /١٩٧٣	ل /١٩٠٣ م /١٩٧٩

١٩٦٤	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Dorothy Crowfoot Hodgkin دۆرۆسی کرۆوفوت هۆدگکین	
بەریتانیا	
بڕیاردان لە پێکهاتەی مادده زیندە کیمیاوییە گرنگەکان بە هۆی تیشکی سینییەوە	
زانکۆی ئۆکفۆردی پاشایەتی زانستی ئۆکسفۆرد، بەریتانیا	
ل /١٩١٠ م /١٩٩٤	

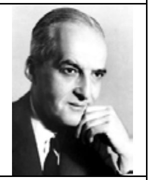
١٩٦٥	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Robert Burns Woodward ڕۆبەرت بۆرنس وۆدوارد	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
بە دەستهێنانە دیارەکانی لە هونەری داڕشتنی ئەندامیدا لە کلۆرۆفیل و ماددەکانی تردا	
زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩١٧ م /١٩٧٩	

١٩٦٦	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Robert S. Mulliken ڕۆبەرت ئێس . مۆلکین	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
کرداری بنەڕەتی پەیوەند بە پێکبەستە کیمیاوییەکان و پێکهاتەی ئەلکترۆناتی گەردەکان	
زانکۆی شیکاگۆ شیکاگۆ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٨٩٦ م /١٩٨٦	

١٩٦٧	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا	
		
Manfred Eigen مانفرید ئیجین	Ronald George Wreyford Norrish ڕۆناڵد جۆرج وریفۆرد نۆرش	George Porter جۆرج پۆرتەر
١/٢ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە
کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	بەریتانیا	بەریتانیا
لێکۆڵینەوە لە کارلێکە کیمیاوییە خێراکان		
پەیمانگای ماکس پلان مۆلهین، کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	پەیمانگای کیمیای و فیزیای کامبردج، بەریتانیا	پەیمانگای پاشایەتی بەریتانیای مەزن لەندەن، بەریتانیا
ل /١٩٢٧	ل /١٨٩٧ م /١٩٧٨	ل /١٩٢٠ م /٢٠٠٢

١٩٦٨	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Lars Onsager لارس ئۆنساگەر	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
بنەمای دینامیکای گەرمی	
زانکۆی یال نیو هاڤین، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٠٣ ئۆسلۆ، نەرویژ م /١٩٧٦	

١٩٦٩	خەلاَتی نۆبلَی کیمیا
	
Derek H. R. Barton دیریك ئێچ . ئارِ . بارتۆن	Odd Hassel ئۆد هاسلّ
١/٢ خەلاَتەکە	١/٢ خەلاَتەکە
بەریتانیا	نەرویژ
پێشخستن و گەشەپێدانی واتای وەرگرتن و جێبەجێکردنی لە کیمیادا	
کۆلێژی ئیمپراتۆری لەندەن لەندەن، بەریتانیا	زانکۆی ئۆسلۆ ئۆسلۆ، نەرویژ
ل /١٩١٨ م /١٩٩٨	ل /١٨٩٧ م /١٩٨١

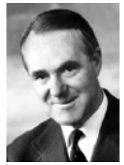
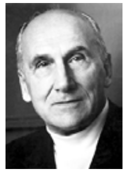
١٩٧٠	خەلاَتی نۆبلَی کیمیا
	
Luis F. Leloir لویس ئێف . لیلۆر	
ئەرجەنتین	
دۆزینەوەی نکلیۆتیداتی nucleotide شەکر و دەوری لە پێکهاتەی ئەندامی کاربۆهایدراتدا	
پەیمانگای بایۆکیمستری بۆ توێژینەوە بۆینس ئایرس، ئەرجەنتین	
ل /١٩٠٦ م /١٩٨٧	

١٩٧١	خەلاَتی نۆبلَی کیمیا
	
Gerhard Herzberg گێرهارد هیرزبارگ	
کەنەدا	
کارکردن بۆ دۆزینەوەی پێکهاتەی ئەلکترۆنی و ئەندازەی گەردی	
ئەنجوومەنی توێژینەوەی نیشتیمانی کەنەدا ئۆتاوا، کەنەدا	
ل /١٩٠٤ هامبۆرگ، ئەلّمانیا م /١٩٩٩	

١٩٧٢	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا	
		
Christian B. Anfinsen کریستیان بی . ئەنفینسن	Stanford Moore ستانفۆرد مۆر	William H. Stein ویلیام ئیچ . ستین
١/٢ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
کارکردن لەسەر گەیاندنی نێوان زنجیرەی ترشی ئەمینی و وەرگرتنی چالاکی ئەندامی	تێگەیشتن لە پەیوەندی نێوان پێکهاتەی کیمیاوی و چالاکی کارای یاریدەدەر و ناوەندی چالاکی گەردی	
پەیمانگای نیشتیمانی تەندروستی بیسیسدا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی رۆکفیلەر نیویۆرک، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی رۆکفیلەر نیویۆرک، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل/ ١٩١٦ م/ ١٩٩٥	ل/ ١٩١٣ م/ ١٩٨٢	ل/ ١٩١١ م/ ١٩٨٠

١٩٧٣	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Ernst Otto Fischer ئێرنست ئۆتۆ فیشەر	Geoffrey Wilkinson جیۆفری ویلکنسۆن
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	بەریتانیا
کارکردن لەسەر کیمیای کانزای ئەندامی	
زانکۆی تەکنیکی میونخ، کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	کۆلێژی ئیمپراتۆری لەندەن لەندەن، بەریتانیا
ل/ ١٩١٨ م/ ٢٠٠٧	ل/ ١٩٢١ م/ ١٩٩٦

١٩٧٤	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Paul J. Flory پاوڵ جەی . فلۆری	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
دۆزینەوەی گرنگ لە هەردوو بواری تیۆری و پراکتیکدا لە کیمیای ماکرۆمۆلیکیولیس macromolecules لە گەردی زنجیرەی درێژدا	
زانکۆی ستانفۆرد ستانفۆرد، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل/ ١٩١٠ م/ ١٩٨٥	

١٩٧٥	خەلاتی نۆبلی کیمیا
	
John Warcup Cornforth جۆن وارکوپ کۆرنفۆرس	Vladimir Prelog ڤلادیمیر پریلۆگ
١/٢ خەلاتەکە	١/٢ خەلاتەکە
بەریتانیا	سویسرا
تویژینەوە لە سەر کیمیای بۆشایی گەردەکان و کاردانەوەی کردارە ئەندامییەکان	تویژینەوە لە سەر کیمیای بۆشایی گەردەکان و کاردانەوەی کردارە ئەندامیەکان
زانکۆی سۆسێکس بریجتۆن، بەریتاینا	پەیمانگای تەکنەلۆژی فیدراڵی سویسرا زویرخ ، سویسرا
ل /١٩١٧	ل /١٩٠٦ سەرایڤۆ ، بۆسنە م /١٩٩٨

١٩٧٦	خەلاتی نۆبلی کیمیا
	
William N. Lipscomb ویلیام ئێن . لیپسکۆمب	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
لێکۆڵینەوە لە پێکهاتەی کێشەکانی بۆرانس boranes درەوشاوەی ماددە لکێنەرە کیمیاوییەکان	
زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩١٩	

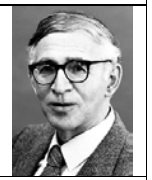
١٩٧٧	خەلاتی نۆبلی کیمیا
	
Ilya Prigogine ئیلیا پریگۆجین	
بەلجیکا	
تویژینەوە لە دینامیکای گەرمی نا هاوسەنگ	
زانکۆی تەکساس ئۆستین، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩١٧ مۆسکۆ ، روسیا م /٢٠٠٣	

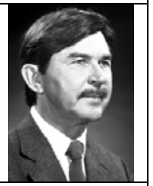
١٩٧٨	خەلاتی نۆبلی کیمیا
	
Peter D. Mitchell پیتەر دی .میتچێڵ	
بەریتانیا	
کارکردن لە دینامیکای گەرمادا، تێگەیشتن لە گواستنەوەی زیندە وزە لە ڕێگەی دارشتنی تیۆری کیمۆسمۆتیک chemiosmotic	
تاقیگەی تویژینەوەی گلاین بۆدمین، بەریتانیا	
ل /١٩٢٠ م /١٩٩٢	

١٩٧٩ خەڵاتی نۆبڵی کیمیا	
	
Herbert C. Brown هێربەرت سی . براون	Georg Wittig جۆرج ویتیگ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
بەکارهێنانی گیراوەی بۆرۆن و فسفۆر بۆ دەرخستنی گرنگ لە دارِشتنی ئەندامیدا	
زانکۆی پۆردۆ لافایتای رۆژئاوا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی هایدلبێرگ هایدلبێرگ، کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
ل /١٩١٢ لەندەن، بەریتانیا م /٢٠٠٤	ل /١٨٩٧ م /١٩٨٧

١٩٨٠ خەڵاتی نۆبڵی کیمیا		
		
Paul Berg پاوڵ بەرگ	Walter Gilbert والتەر گلبەرت	Frederick Sanger فریدریك سانگەر
١/٢ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	بەریتانیا
لێکۆڵینەوە لە ترشی ناوەکی دی ئێن ئەی DNA	کارکردنی پەیوەند بەپێکهاتەی زنجیرەی بنچینەی ترشی ناوەکییەوە	
زانکۆی ستانفۆرد ستانفۆرد، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	تاقیگەی زانستی زیندەوەرزانی ورد کامبردج، بەریتانیا
ل /١٩٢٦	ل /١٩٣٢	ل /١٩١٨

١٩٨١	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Kenichi Fukui کینچی فۆکۆی	Roald Hoffmann رواڵد هۆفمان
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
یابان	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
تیۆرەی تایبەت بە جیاکردنەوەی کارلێکی کیمیاوی لە پێکهاتەی (دی ئێن ئەی) یدا	
زانکۆی تۆکیۆ تۆکیۆ، یابان	زانکۆی کۆرنێڵ ئاسیکا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩١٨ م /١٩٩٨	ل /١٩٣٧ زلۆکزۆڤ، پۆڵەندا

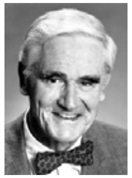
١٩٨٢	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Aaron Klug ئارۆن کلۆگ	
بەریتانیا	
پێشخستنی وردبینی ئەلکترۆنی و روونکردنەوەی هەیکەلی گرێی پرۆتینی ترشی ناوەکی	
تاقیگەی زانستی زیندەوەرزانی ورد کامبردج، بەریتانیا	
ل /١٩٢٦ زیلڤاس، لیتوانیا	

١٩٨٣	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Henry Taube هنری تاوب	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
پێشخستنی میکانیزمی ئەلکترۆنی و گۆڕنی بۆ دژەکردار	
زانکۆی ستانفۆرد ستانفۆرد، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩١٥ ساسکاتۆن، کەنەدا م /٢٠٠٥	

١٩٨٤	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Robert Bruce Merrifield رۆبەرت برۆس میریفیڵد	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
پێشخستنی میتۆلۆژیا بۆ داڕشتنی کیمیا لەسەر ماتریکسی ڕەق	
زانکۆی رۆکیفیلەر نیویۆرک، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٢١ م /٢٠٠٦	

١٩٨٥	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Herbert A. Hauptman هێربەرت ئەی. هاوپتمان	Jerome Karle جیرۆم کارڵ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی دیار بۆ گەشەپێدانی ڕێگەی ڕاستەوخۆ بۆ داڕشتنی پێکهاتەی کیمیاوی بەلوری	
دامەزراوەی پزیشکی بۆفالۆ بۆفالۆ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	تاقیگەی توێژینەوەی دەریای ولایەتە یەکگرتووەکان واشنتۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩١٧	ل /١٩١٨

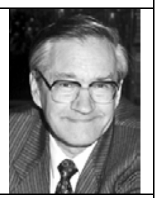
١٩٨٦	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا	
		
Dudley R. Herschbach دۆدلی ئاڕ .هێرشباش	Yuan T. Lee یاوان تی . لی	John C. Polanyi جۆن سی. پۆلانی
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	کەنەدا
گەشەپێدانی ڕێگەیەك بۆ شیکردنەوەی دینامیکای کارلێکی کیمیاوی سەرەتایی		
زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کالیفۆڕنیا بارکلی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی تۆرۆنتۆ تۆرۆنتۆ، کەنەدا
ل /١٩٣٢	ل /١٩٣٦ هسینشو، تایوان	ل /١٩٢٩

١٩٨٧	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا	
		
Donald J. Cram دۆناڵد جەی . کارم	Jean-Marie Lehn جێن — ماری لیهن	Charles J. Pedersen چارلس جەی . پیدەرسن
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	فەرەنسا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
پێشخستن و بەکارهێنانی گەردیلە لە کارلێکی پێکهاتەیەکی دیاریکراودا و هەڵبژاردنێکی بەرز دا		
زانکۆی کالیفۆرنیا لۆس ئەنجلس، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی لویس پاستۆر ستراسبۆرگپاریس، فەرەنسا	دۆ پۆنت ویلمینتۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩١٩ م /٢٠٠١	ل /١٩٣٩	ل /١٩٠٤ فوسان، کۆریا م /١٩٨٩

١٩٨٨	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا	
		
Johann Deisenhofer جۆهان دایسنهۆفر	Robert Huber ڕۆبەرت هۆبەر	Hartmut Michel هارتموت میچێل
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
داڕشتنی پێکهاتەی سێ ڕوویی تیشکە پێکهاتن		
زانکۆی تەکساس دالاس، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای ماکس پلان مۆلهین، کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	پەیمانگای ماکس پلان مۆلهین، کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
ل /١٩٣٤	ل /١٩٣٧	ل /١٩٤٨

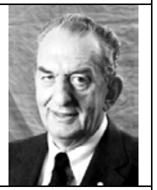
١٩٨٩	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Sidney Altman سیدنی ئاڵتمان	Thomas R. Cech تۆماس ئارڕ . کیش
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
کەنەدا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
کارکردن لەسەر ئارڕ ئێن ئەی RNA	
زانکۆی یاڵ نیو هاڤین، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کۆلۆرادۆ بۆڵدەر، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣٩	ل /١٩٤٧

١٩٩٠	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Elias James Corey ئیلیاس جێمس کۆری	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
پێشخستنی تیۆری میتۆلۆژیای پێکهاتەی ئۆرگانی	
زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٢٨	

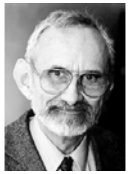
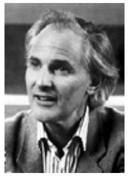
١٩٩١	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Richard R. Ernst ریچارد ئارڕ. ئێرنست	
سویسرا	
پێشخستنی میتۆلۆژی ڕەنینی موگناتیسی ناوەکی (ئێن ئێم ئارڕ) (NMR)	
پەیمانگای تەکنەلۆژی فیدراڵی سویسرا زوریخ، سویسرا	
ل /١٩٣٣	

١٩٩٢	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Rudolph A. Marcus ڕۆدۆڵف ئەی . مارکۆس	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
پێشخستنی تیۆری کاردانەوەکانی گواستنەوەی ئەلکترۆنی لە سیستەمێکی کیمیاویدا	
پەیمانگای کالیفۆڕنیای تەکنەلۆژی پاسادینا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٢٣ مۆنتریال، کەنەدا	

١٩٩٣	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Kary B. Mullis کاری بی . مۆلیس	Michael Smith میشێل سمیس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	کەنەدا
کارکردن بۆ پێشخستنی تەکنیك بۆ توێژینەوە لە سەر دی ئێن ئەی DNA و گۆڕانکار تیایدا	
لا جۆلا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی بریتش کۆلۆمبیا ڤانکۆڤەر، کەنەدا
ل /١٩٤٤	ل /١٩٣٢ بلاکپوڵ، بەریتانیا م /٢٠٠٠

١٩٩٤	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
George A. Olah جۆرج ئەی . ئۆلا	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
گەشەپێدانی کیمیای کاربۆکەشن carbocation بۆ لێکۆڵینەوە لە سەر هایدرۆکاربۆن	
زانکۆی کالیفۆڕنیای باشوور لۆس ئەنجلس، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٢٧ بۆدابێست، هەنگاریا	

١٩٩٥	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا	
		
Paul J. Crutzen پاوڵ جەی . کرۆتزین	Mario J. Molina ماریۆ جەی . مۆلینا	F. Sherwood Rowland ئێف . شێرۆود رۆلاند
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
هۆڵەندا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
کارکردن لە کیمیای بۆشایدا بەتایبەت ئۆزۆن		
پەیمانگای ماکس پلان مۆلهین، کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	پەیمانگای ماسوچێستی تەکنەلۆژی کامبەرج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کالیفۆرنیا ئارڤین، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣٣	ل /١٩٤٣ مەکسیکۆ ستی، مەکسیک	ل /١٩٢٧

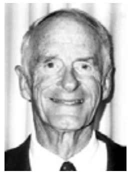
١٩٩٦	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا	
		
Robert F. Curl Jr. رۆبەرت ئێف . کورڵ	Sir Harold W. Kroto سێر هارۆڵد دەبڵ یوو. کرۆتۆ	Richard E. Smalley ڕیچارد ئی. سمالی
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	بەریتانیا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی فولیرونسfullerenes		
زانکۆی رایس هۆستۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی سۆسێکس بریجتۆن، بەریتانینا	زانکۆی رایس هۆستۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣٣	ل /١٩٣٩	ل /١٩٤٣ م /٢٠٠٥

١٩٩٧	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا	
		
Paul D. Boyer پاوڵ دی. بۆیر	John E. Walker جۆن ئی . والکەر	Jens C. Skou جێنس سی . سکۆس
١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	بەریتانیا	دانیمارک
روونکردنەوەی میکانیزمی ئەنزیماتیك کە دەکەوێتە ژێر دارشتنە سێهەم فۆسفاتی ئەدینوسایین (ئەی تی پی)(ATP)		
زانکۆی کالیفۆرنیا لۆس ئەنجلس، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	تاقیگەی زانستی زیندەوەرزانی ورد کامبردج ، بەریتانیا	زانکۆی ئارهاوس ئارهاوس، دانیمارک
ل /١٩١٨	ل /١٩٤١	ل /١٩١٨

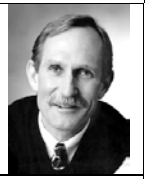
١٩٩٨	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Walter Kohn والتەر کۆهن	John A. Pople جۆن ئەی . پۆپڵ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	بەریتانیا
پێشخستنی تیۆری چڕی فەرمانی	گەشەپێدانی رێگەی ژمێریاری کیمیای کوانتەم
زانکۆی کالیفۆرنیا سانتا باربارا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی نۆرس وێسترن ئیڤانستۆ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٢٣ ڤیەننا، نەمسا	ل /١٩٢٥ م /٢٠٠٤

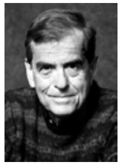
١٩٩٩	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Ahmed H. Zewail ئەحمەد ئیچ . زیوایل	
میسر	
گوێزانەوەی کارلێکی کیمیاوی لە یەك لەسەر هەزار ملیۆن ملیۆنی چرکەیەکدا بە هۆی سپیکترۆسکۆپی spectroscopy	
پەیمانگای کالیفۆرنیای تەکنەلۆژی پاسادینا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٤٦	

٢٠٠٠	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا	
		
Alan J. Heeger ئالان جەی . هیگەر	Alan G. MacDiarmid ئالان جی . ماکدیارمید	Hideki Shirakawa هیدیکا شیراکاوا
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	یابان
دۆزینەوە و پێشخستنی گیراوەی کیمیاوی پۆلیمەرس polymers		
زانکۆی کالیفۆرنیا سانت باربارا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی پنسلڤانیا پنسلڤانیا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی تسۆکۆبا تۆکیۆ، یابان
ل /١٩٣٦	ل /١٩٢٧ ماستیرتۆن، نیوزلان م /٢٠٠٧	ل /١٩٣٦

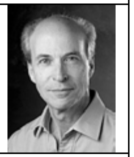
٢٠٠١	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا	
		
William S. Knowles ویلیام ئیس . کنۆولس	Ryoji Noyori رایۆجێ نۆیۆری	K. Barry Sharpless کەی . باری شارپلیس
١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	یابان	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
زانینی کاردانەوەی هایدرۆجینەیشن hydrogenation		
سات لویس، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی ناگۆیا ناگۆیا، یابان	پەیمانگای توێژینەوەی سکریپس لا جۆلی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩١٧	ل /١٩٣٨	ل /١٩٤١

٢٠٠٢	خەلآتی نۆبلی کیمیا	
		
John B. Fenn جۆن بی . فین	Koichi Tanaka کۆیچیا تاناکا	Kurt Wüthrich کۆرت ۆوسریچ
١/٤ خەلآتەکە	١/٤ خەلآتەکە	١/٢ خەلآتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	یابان	سویسرا
پێشخستنی رێگەی شیکردنەوەی پێکهاتەی ناسراو بە ماکرۆ مۆلیکیولس macromolecules بایۆلۆجیکەڵ بۆ جیاکردنەوەی پرۆتین و گەردیلەی تر		
زانکۆی کۆمۆنیۆڵسی فەرجینیا رِیچمۆند، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	کۆمپانیای شیمادزۆ تۆکیۆ، یابان	پەیمانگای تەکنەلۆژی زویرخ لا جۆلی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩١٧	ل /١٩٥٩	ل /١٩٣٨

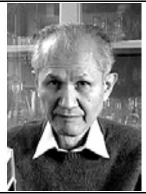
٢٠٠٣	خەلآتی نۆبلی کیمیا
	
Peter Agre پیتەر ئاگر	Roderick MacKinnon رۆدریك ماکینۆن
١/٢ خەلآتەکە	١/٢ خەلآتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی رێرەوە ئاوی و ئایۆنییەکان لە خانەدا	لێکۆڵینەوەی هەیکەل و میکانیکی یاساکانی ئایۆن لە خانەدا
زانکۆی جۆنس هۆپکین بالتیمۆر، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی رۆکیفیلەر نیویۆرك، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٤٩	ل /١٩٥٦

٢٠٠٤	خەلآتی نۆبلی کیمیا	
		
Aaron Ciechanover ئارۆن سیچانۆڤێر	Avram Hershko ئاڤرام هێرشکۆ	Irwin Rose ئاروین رۆس
١/٣ خەلآتەکە	١/٣ خەلآتەکە	١/٣ خەلآتەکە
ئیسرائیل	ئیسرائیل	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پرۆتینی ناوەندی ئۆبیکتین ubiquitin		
پەیمانگای تەکنەلۆژیای ئیسرائیل حەیفا، ئیسرائیل	پەیمانگای تەکنەلۆژیای ئیسرائیل حەیفا ، ئیسرائیل	زانکۆی کالیفۆرنیا ئارڤین، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٤٧	ل /١٩٣٧ کارساگ، هەنگاریا	ل /١٩٢٦

٢٠٠٥	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا	
		
Yves Chauvin یاڤیس چاوڤین	Robert H. Grubbs رۆبەرت ئێچ . گرۆبس	Richard R. Schrock ریچارد ئارِ . شرۆك
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
فەڕەنسا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
پێشخستنی ڕێگەی میتاسیسیاس metathesis لە دارِشتنی ئەندامیدا		
پەیمانگای پەترۆڵی فەڕەنسا مالمایسۆن، فەڕەنسا	پەیمانگای کالیفۆڕنیای تەکنەلۆژی پاسادینا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای ماسۆچێستی تەکنەلۆژی کامبەرج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣٠	ل /١٩٤٢	ل /١٩٤٥

٢٠٠٦	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Roger D. Kornberg رۆجەر دی . کۆنبەرگ	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
توێژینەوە لە بنەڕەتی گەردی ئیۆکاریۆتیك ترانسکریپشن eukaryotic transcription	
زانکۆی ستانفۆرد ستانفۆرد، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٤٧	

٢٠٠٧	خەڵاتی نۆبڵی کیمیا
	
Gerhard Ertl گێرهارد ئیرتل	
ئەڵمانیا	
توێژینەوە لەسەر پرۆسە کیمیاوییەکان لەسەر رووە رەقەکان	
پەیمانگای ماکس پلانك بەرلین، ئەڵمانیا	
ل /١٩٣٦	

٢٠٠٨	خەلاَتی نۆبلَی کیمیا	
		
Osamu Shimomura ئوسامۆ شیمۆمورا	Martin Chalfie مارتین چالفی	Roger Y. Tsien رۆجەر وای. تسیین
١/٣ خەلاَتەکە	١/٣ خەلاَتەکە	١/٣ خەلاَتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوە و گەشەپێدانی پرۆتینی فلۆرسنتی سەوز (GFP)		
تاقیگەی زیندەوەرزانی مارین (ئێم بی ئێلَ) (MBL)، زانکۆی بۆستن ماسۆچێست، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کۆلۆمبیا نیویۆرك، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کالیفۆڕنیا سان دیگۆ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٢٨١ کیۆتۆ، ژاپۆن	ل /١٩٤٧	ل /١٩٥٢

fourth Part

بەشی چوارەم

The Nobel Prize in Medicine

خەڵاتی نۆبڵ لە نوژداریدا

ناوی براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ لە نوژداریدا

١٩٠١ ئیمیل ئەدۆڵف ڤۆن بێهین   ئەڵمانیا

١٩٠٢ ڕۆناڵد ڕۆس   بەریتانیا

١٩٠٣ نیلز رایبگ فینسن دانیمارك

١٩٠٤ ئیڤان پیترۆڤیچ پاڤلۆڤ روسیا

١٩٠٥ رۆبەرت کۆچ ئەڵمانیا

١٩٠٦ سانتیاگۆ رامۆن وای .کاجال ئیسپانیا + کەمیلۆ گۆلجی ئیتاڵیا

١٩٠٧ چارلس لویس ئەلفۆنس لاڤیران   فەڕەنسا

١٩٠٨ پاوڵ ئرلیچ ئەڵمانیا + ئیلیا ئیلیچ میشینکۆڤ   روسیا

١٩٠٩ ئیمیل تیۆدۆر کۆچیر   سویسرا

١٩١٠ ئەلبریخت کۆسڵ ئەڵمانیا

١٩١١ ئەلڤار گولّستراند سوید

١٩١٢ ئەلیکسیس کاڕیڵ فەڕەنسا

١٩١٣ چارلس رۆبەرت راچت فەڕەنسا

١٩١٤ رۆبەرت بارانی   نەمسا

١٩١٥ نەبەخشر

١٩١٦ نەبەخشر

١٩١٧ نەبەخشر

١٩١٨ نەبەخشر

١٩١٩ یۆلیس بۆردیت بەلجیکا

١٩٢٠ شاك ئۆگەست ستینبێرگ کروگ   دانیمارك

١٩٢١ نەبەخشرا

١٩٢٢ ئۆتۆ فریتز مایرهۆف   ئەڵمانیا + ئارچیباڵد ڤیڤان هێڵ بەریتانیا

١٩٢٣ جۆن جامس ریچارد ماکلیۆد کەنەدا + فریدریك گرانت بانتین کەنەدا

١٩٢٤ ویلیام ئینسۆڤین هۆڵەندا

١٩٢٥ نەبەخشرا

١٩٢٦ جۆهانس ئەندرێس گریب فیبگەر دانیمارك

١٩٢٧ یۆلیوس واگنەر جاورگ نەمسا

١٩٢٨ چارلس یۆلیس هینری نیکۆڵ   فەڕەنسا

١٩٢٩ سێر فریدریك گۆولاند هۆپکینس بەریتانیا + کریستیان ئیکمان هۆڵەندا

١٩٣٠ کارڵ لاندستینەر   نەمسا

١٩٣١ ئۆتۆ هنریچ واربۆرگ ئەڵمانیا

١٩٣٢ ئیدگار دۆگلاس ئادریان بەریتانیا + سێر چارلس سکۆت شیرینگتۆن   بەریتانیا

١٩٣٣ تۆماس هۆنت مۆرگان ئەمریکا

١٩٣٤ ویلیام پاری مۆرفی ئەمریکا + جۆرج ریچاردس مینۆت ئەمریکا + جۆرج هۆیت ویپڵ ئەمریکا

١٩٣٥ هانس سپیمان ئەڵمانیا

١٩٣٦ ئۆتۆ لۆوی نەمسا + سێر هنری هێڵت دەل بەریتانیا

١٩٣٧ ئەلبەرت ڤۆن سزینت جیۆرجی ناگیراپۆڵت هەنگاریا

١٩٣٨ کۆرنێل جین فڕانسویس هیمانس بەلجیکا

١٩٣٩ گێرهارد دۆماك ئەڵمانیا

١٩٤٠ نەبەخشرا

١٩٤١ نەبەخشرا

١٩٤٢ نەبەخشرا

١٩٤٣ ئیدوارد ئەدلبەرت دۆیسی ئەمریکا + هنریك کارڵ پیتەر دام دانیمارك

١٩٤٤ هێربەرت سپێنسەر گاسێر ئەمریکا + جۆزیف ئێرلانگەر ئەمریکا

١٩٤٥ سێر هاوارد والّتەر فلۆری نەمسا + ئێرنست بۆریس چاین بەریتانیا + سێر ئەلیکساندەر فلیمین بەریتانیا

١٩٤٦ هێرمان جۆزیف مۆلەر ئەمریکا

١٩٤٧ بێرناردۆ ئەلبەرتۆ هۆسایی ئەرجەنتین + جێرتی تیرۆسا کۆری نی رادنیتز ئەمریکا + کارڵ فێردیناند کۆری ئەمریکا

١٩٤٨ پاوڵ هێرمان مۆلەر سویسرا

١٩٤٩ ئەنتۆنیۆ کاتانۆ دی ئەبریو فریر ئیگاس مۆنیز پرتوگال+ والتەر رۆدۆلف هس سویسرا

١٩٥٠ فیلیپ شۆوڵتەر هینچ ئەمریکا + تادیوس ریچستین سویسرا + ئیدوارد کالڤن کیندالٚ ئەمریکا

١٩٥١ ماکس تایلر ئەفریقیای باشوور

١٩٥٢ سەلمان ئەبراهام واکسمان ئەمریکا

١٩٥٣ فریتز ئەلبەرت لیپمان ئەمریکا + هانس ئەدۆلف کریبس بەریتانیا

١٩٥٤ فریدریک چاپمان رۆبینس ئەمریکا + تۆماس هۆکل ویلەر ئەمریکا + جۆن فرانکلین ئیندرس ئەمریکا

١٩٥٥ ئکسڵ هۆگۆ تیۆدۆر تیۆریل سوید

١٩٥٦ دیسکنسۆن دەبلیو. ریچاردس ئەمریکا + وارنەر فریسمان کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ + ئاندری فریدریک کۆرناند ئەمریکا

١٩٥٧ دانێل بۆڤیت ئیتالیا

١٩٥٨ جۆشوا لیدربر ئەمریکا+ ئەدوارد لاوەر تاتۆم ئەمریکا+جۆرج وێلس بیدڵ ئەمریکا

١٩٥٩ ئارسەر کۆرنبەرگ ئەمریکا + سیڤیرۆ ئۆچوا ئەمریکا

١٩٦٠ پیتەر بران میدوارد بەریتانیا + سێر فرانك ماکفارلان بۆرنێت نەمسا

١٩٦١ جۆرج ڤۆن بیکسی ئەمریکا

١٩٦٢ مۆریس هۆگ فریدریك ویلکنس بەریتانیا + جێمس دیویی واتسۆن ئەمریکا + فرانسیس هاری کامپتۆن کریك بەریتانیا

١٩٦٣ ئەندرو فیلدین هۆکسلی بەریتانیا + ئالان للۆید هۆدکین بەریتانیا + سێر جۆن کاریو یسلس ئوسترالیا

١٩٦٤ فیۆدۆر لاینین کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ + کۆنراد بلۆچ ئەمریکا

١٩٦٥ جاکیوس مۆنۆد فەرەنسا+ ئەندریە لۆوف فەرەنسا+ فرانسویس جاکوب فەرەنسا

١٩٦٦ چارلس برینتۆن هۆگین ئەمریکا + پایتۆن رۆس ئەمریکا

١٩٦٧ جۆرج والد ئەمریکا+ هالدین کیفەر هارتلاین ئەمریکا + ریگنەر گرانت سوید

١٩٦٨ مارشاڵ دەبلیو . نیرینبارگ ئەمریکا + هار گۆبیند خورانا ئەمریکا + رۆبەرت دەبلیو. هۆلی ئەمریکا

١٩٦٩ سلڤادۆر ئی . لۆریا ئەمریکا + ئەلفرێد دی . هێرشی ئەمریکا + ماکس دلبرۆك ئەمریکا

١٩٧٠ یۆلیۆس ئەکسیلۆرد ئەمریکا+ ئۆلف ڤۆن ئۆلەر سوید+ سێر بێرنارد کاتز بەریتانیا

١٩٧١ ئارڵ دەبلیو . سۆسیرلاند ئەمریکا

١٩٧٢ رۆدنی ئارِ . پۆرتەر بەریتانیا + جیراڵد ئیم . ئدلمان ئەمریکا

١٩٧٣ نیکۆلاس تینبەرگین بەریتانیا + کۆنراد لۆرێنز نەمسا + کارڵ ڤۆ فریش کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ

١٩٧٤ جۆرج ئی . پالاد ئەمریکا+ کریستیان دی دوڤی بەلجیکا+ ئەلبەرت کلاودی بەلجیکا

١٩٧٥ هاوارد مارتین تیمن ئەمریکا + ریناتۆ دۆلبکۆ ئەمریکا + داڤید بالتیمۆن ئەمریکا

١٩٧٦ دی . کارلتۆن گایۆسك ئەمریکا + بارۆش ئێس . بلۆمبەرگ ئەمریکا

١٩٧٧ رۆسالین یالۆو ئەمریکا+ ئەندریو ڤی . شالی ئەمریکا+ رۆجەر گۆلمین ئەمریکا

١٩٧٨ هامیلتۆن ئۆ. سمیس ئەمریکا+ دانیل ناسانس ئەمریکا+ وارنەر ئاربیر سویسرا

١٩٧٩ گۆدفری ئێن . هۆنسفیلد بەریتانیا + ئالان ئیم . کۆرماك ئەمریکا

١٩٨٠ جۆرج دی. سنیڵ ئەمریکا+ جێن داوسێت فەرەنسا+ بارۆژ بیناسراف ئەمریکا

١٩٨١ تۆرستن ئێن . ویسڵ سوید + داڤید ئێچ . هۆبڵ ئەمریکا + رۆجەر دەبلو . سپیری ئەمریکا

١٩٨٢ جۆن ئارِ . ڤانی بەریتانیا + بینجت ئای . سامویلسۆن سوید + سون کەی . بیرجسترۆم سوید

١٩٨٣ باربارا ماکلینتۆك ئەمریکا

١٩٨٤ کێسەر میلستین بەریتانیا + جۆرجیس جی . ئێف . کۆهلەر کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ + نیلس کەی . جیرن دانیمارك

١٩٨٥ جۆزیف ئێڵ . گۆڵدستین ئەمریکا + میشێل ئێس . براون ئەمریکا

١٩٨٦ ریتا لیڤی مۆنتالسین ئیتالیا + ستانلی کۆهین ئەمریکا

١٩٨٧ سۆسۆمۆ تۆنیگاوا یابان

١٩٨٨ جۆرج ئێچ . هیتچینگ ئەمریکا + جیرترەد بی . ئیلیۆن ئەمریکا + سێر جێمس دەبلیو . بلاك بەریتانیا

١٩٨٩ هارۆڵد ئی . ڤارمۆس ئەمریکا + جەی . میشێل بیشۆپ ئەمریکا

١٩٩٠ ئی. دۆناڵ تۆماس ئەمریکا + جۆزیف ئی . مۆرای ئەمریکا

١٩٩١ بیرت ساکمان ئەڵمانیا + ئێروین نیهیر ئەڵمانیا

١٩٩٢ ئیدوین جی . کریبس ئەمریکا + ئیدمۆند ئێچ . فیشەر ئەمریکا

١٩٩٣ فلیپ ئەی . شارپ ئەمریکا + ریچارد جەی . رۆبیرتس بەریتانیا

١٩٩٤ مارتین رۆدبیڵ ئەمریکا + ئەلفرید جی . گیلمان ئەمریکا

١٩٩٥ ئیریك ئێف . ویسچاوس ئەمریکا + کریستیان نۆسلین ڤۆلهارد ئەڵمانیا + ئیدوارد بی . لویس ئەمریکا

١٩٩٦ رۆلف ئێم . زینکیرناگڵ سویسرا + پیتەر سی . دۆهێرتی ئوستralیا

١٩٩٧ ستانلی بی . پرۆسینر ئەمریکا

١٩٩٨ فرید موراد ئەمریکا + لویس جەی . ئاگنارۆ ئەمریکا + رۆبەرت ئێف . فۆرچگۆت ئەمریکا

١٩٩٩ گۆنتەر بلۆبڵ ئەمریکا

٢٠٠٠ ئریك ئارِ . کاندڵ ئەمریکا+ پاوڵ گرینگراد ئەمریکا+ ئارڤید کارلسۆن سوید

٢٠٠١ سێر پاوڵ ئێم . نۆرسی بەریتانیا + ئارِ . تیمۆسی (تیم) هۆنت بەریتانیا+ لیلاند ئێچ. هێرتویڵ ئەمریکا

٢٠٠٢ جۆن ئی. سۆلستۆن بەریتانیا + ئێچ . رۆبەرت هۆرڤیتز ئەمریکا + سیدنی برینر بەریتانیا

٢٠٠٣ سێر پیتەر مانسفیلّد بەریتانیا + پاوڵ سی . لاوتبۆر ئەمریکا

٢٠٠٤ لیندا بی . بیوك ئەمریکا + رچارد ئەکسڵ ئەمریکا

٢٠٠٥ جەی . رۆبین وارین ئوستralیا + باری جەی . مارشاڵ ئوستralیا

٢٠٠٦ کرایج سی . میلۆ ئەمریکا + ئاندریو زێد. فیری ئەمریکا

٢٠٠٧ ئۆلیڤەر سمیسیس ئەمریکا + سێر مارتین جەی . ئیڤانس بەریتانیا + ماریۆ ئارِ . کاپیچی ئەمریکا

٢٠٠٨ لوك مۆنتاگنیر فەرەنسا + فرەنسویس باری — سینۆوسی فەرەنسا + هارالد زوور هاوزن ئەڵمانیا

خەڵاتی نۆبڵ لە نوژداریدا
The Nobel Prize in Medicine

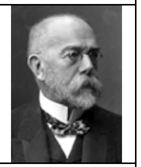

١٩٠١	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Emil Adolf von Behring ئیمیل ئەدۆڵف ڤۆن بیهین	
ئەڵمانیا	
چارەسەرکردنی زەرداوی خوێن یان سیرەم	
زانکۆی ماربۆگ ماربۆگ، ئەڵمانیا	
ل /١٨٥٤ م /١٩١٧	

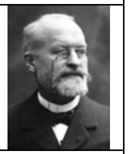
١٩٠٢	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Ronald Ross رۆناڵد رۆس	
بەریتانیا	
لێکۆڵینەوە لەسەر مەلاریا و رێگەکانی قەلاچۆکردنی	
زانکۆی کۆلج لیڤەرپوڵ، بەریتانیا	
ل /١٨٥٧ ئەلمۆرا، هندستان م /١٩٣٢	

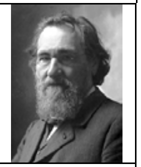
١٩٠٣	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Niels Ryberg Finsen نیلز رایبگ فینسن	
دانیمارك	
هەوڵدان بۆ چارەسەرکردنی نەخۆشی پێست بە هۆی روناکی نزمی چرەوە	
پەیمانگای فینسینی نوژداری کۆپنهاگن، دانیمارك	
ل /١٨٦٠ تۆرشاڤن، ئایسلەندا م /١٩٠٤	

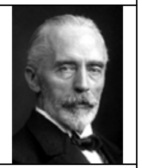
١٩٠٤	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Ivan Petrovich Pavlov ئیڤان پیترۆڤیچ پاڤلۆڤ	
روسیا	
کارکردن و هەوڵدان لە بواری نوژداری و کۆئەندامی هەرسدا	
ئەکادیمیای پزیشکی سەربازی سات پەترسبەرگ، روسیا	
ل /١٨٤٩ م /١٩٣٦	

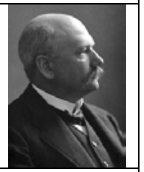
١٩٠٥	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Robert Koch رۆبەرت کۆچ	
ئەڵمانیا	
بۆ ئەو کارەی لەسەر پێکهاتەی بۆرییەکانی خوێن، گواستنەوەی ئەندام و خوێنبەرەکان ئەنجامدا	
پەیمانگای نەخۆشییەکانی گەدە بەرلین، ئەڵمانیا	
ل /١٨٤٣ م /١٩١٠	

١٩٠٦	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Camillo Golgi کەمیلۆ گۆلجی	Santiago Ramón y Cajal سانتیاگۆ رامۆن وای .کاجال
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ئیتاڵیا	ئیسپانیا
روونکردنەوەی پێکهاتەی سیستەمی دەماری	روونکردنەوەی پێکهاتەی سیستەمی دەماری
زانکۆی پاڤیا پاڤیا، ئیتاڵیا	زانکۆی مەدرید مەدرید، ئیسپانیا
ل /١٨٤٣ م /١٩٢٦	ل /١٨٥٢ م /١٩٣٤

١٩٠٧	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Charles Louis Alphonse Laveran چارلس لویس ئەلفۆنس لاڤیران	
فەرەنسا	
پیشاندانی دەوری پرۆتوزوا protozoa بە توشبوون بە نەخۆشی	
پەیمانگای پاستۆر پاریس، فەرەنسا	
ل /١٨٤٥ م /١٩٢٢	

١٩٠٨	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Ilya Ilyich Mechnikov ئیلیا ئیلیچ میشینکۆڤ	Paul Ehrlich پاوڵ ئرلیچ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
روسیا	ئەڵمانیا
کارکردن لەسەر بەرگری لەش	کارکردن لەسەر بەرگری لەش
پەیمانگای پاستۆر پاریس، فەڕەنسا	زانکۆی جۆتینگین فرانکفۆرت، ئەڵمانیا
ل/ ١٨٤٥ م/ ١٩١٦	ل/ ١٨٥٤ م/ ١٩١٥

١٩٠٩	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Emil Theodor Kocher ئیمیل تیۆدۆر کۆچیر	
سویسرا	
کارکردن لەسەر زانستی نەخۆشی و نەشتەرگەری غودەی دەرەقی	
زانکۆی بێرن بێرن، سویسرا	
ل/ ١٨٤١ م/ ١٩١٧	

١٩١٠	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Albrecht Kossel ئەلبریخت کۆسڵ	
ئەڵمانیا	
ناساندنی نوژداری خانە کە لە ڕێگەی پرۆتینەوە ڕوودەدات لە نێویاندا تەنەکانی ناو ناوک	
زانکۆی هێدلبێرگ هێدلبێرگ، ئەڵمانیا	
ل/ ١٨٥٣ م/ ١٩٢٧	

١٩١١	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Allvar Gullstrand ئەلڤار گوڵستراند	
سوید	
بۆ ئەو کارەی لەسەر نەخۆشی شەکرە لە چاودا ئەنجامدا	
زانکۆی ئۆپسالا ئۆپسالا، سوید	
ل/ ١٨٦٢ م/ ١٩٣٠	

١٩١٢ خەڵاتی نۆبڵی نوژداری

Alexis Carrel

ئەلیکسیس کارێڵ

فەڕەنسا

لەسەر ئەو کارەی کە لەسەر درونەوەی بۆرییەکانی خوێن و گواستنەوەی بۆرییەکانی خوێن و ئەندامەکان بەئەنجامیدا

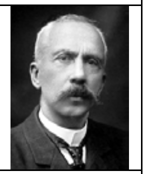
پەیمانگاو توێژینەوەی پزیشکی ڕۆکفیلەر

نیویۆرک، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

ل /١٨٧٣

م /١٩٤٤

١٩١٣ خەڵاتی نۆبڵی نوژداری

Charles Robert Richet

چارلس ڕۆبەرت راچت

فەڕەنسا

کارکردن لەسەر حەساسییەتی بەهێز

زانکۆی سۆربۆن

پاریس، فەڕەنسا

ل /١٨٥٠

م /١٩٣٥

١٩١٤ خەڵاتی نۆبڵی نوژداری

Robert Bárány

ڕۆبەرت بارانی

نەمسا

کارکردن لەسەر فیسیۆلۆجیا و توێکاری نەخۆشی بۆ دەزگای گوێی ناوەوە

زانکۆی ڤیەننا

ڤیەننا، نەمسا

ل /١٨٧٦

م /١٩٣٦

١٩١٥ خەڵاتی نۆبڵی نوژداری

خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە

١٩١٦ خەڵاتی نۆبڵی نوژداری

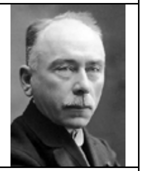
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە

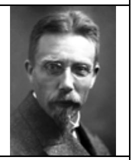
١٩١٧ خەڵاتی نۆبڵی نوژداری

خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە

١٩١٨ خەڵاتی نۆبڵی نوژداری

خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە

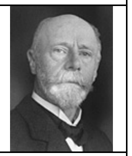
١٩١٩	خەلاَتی نۆبڵی نوژداری
	
Jules Bordet یۆلیس بۆردیت	
بەلجیکا	
دۆزینەوەکانی پەیوەند بە بەرگری خوێنەوە	
زانکۆی برۆکسڵ برۆکسڵ، بەلجیکا	
ل /١٨٧٠ م /١٩٦١	

١٩٢٠	خەلاَتی نۆبڵی نوژداری
	
Schack August Steenberg Krogh شاك ئۆگەست ستینبێرگ کروگ	
دانیمارك	
دۆزینەوەی ئەو بزوێنەرەی کە میکانیزمە ریشاڵییەکان رێك دەخات	
زانکۆی کۆپنهاگن کۆپنهاگن، بەلجیکا	
ل /١٨٧٤ م /١٩٤٩	

١٩٢١	خەلاَتی نۆبڵی نوژداری
خەلاَتەکە نەبەخشرا، پارەی خەلاَتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەلاَتەکە	

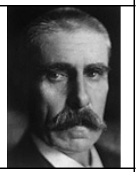
١٩٢٢	خەلاَتی نۆبڵی نوژداری
	
Archibald Vivian Hill ئارچیبالّد ڤیڤان هیڵ	Otto Fritz Meyerhof ئۆتۆ فریتز مایرهۆف
١/٢ خەلاَتەکە	١/٢ خەلاَتەکە
بەریتانیا	ئەڵمانیا
دۆزینەوەی پەیوەند بە دروستبوونی گەرمی لە ماسولکەدا	دۆزینەوەی پەیوەندی جێگیری نێوان بەکارهێنانی ئۆکسجین و ترشی ماسولکە
زانکۆی لەندەن لەندەن، بەریتانیا	زانکۆی کیل کیل، ئەڵمانیا
ل /١٨٨٦ م /١٩٧٧	ل /١٨٨٤ م /١٩٥١

١٩٢٣	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Frederick Grant Banting فریدریك گرانت بانتین	John James Richard Macleod جۆن جێمس ریچارد ماكلیۆد
١/٢ خەڵاتەكە	١/٢ خەڵاتەكە
كەنەدا	كەنەدا
دۆزینەوەی ئەنسۆلین	دۆزینەوەی ئەنسۆلین
زانكۆی تۆرۆنتۆ تۆرۆنتۆ، كەنەدا	زانكۆی تۆرۆنتۆ تۆرۆنتۆ، كەنەدا
ل /١٨٩١ م /١٩٤١	ل /١٨٧٦ كلۆنی سكۆتلەندا م /١٩٣٥

١٩٢٤	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Willem Einthoven ویلیام ئینسۆڤین	
هۆڵەندا	
دۆزینەوەی دینامیكییەتی كارەبایی هێڵكاری دڵ	
زانكۆی لیدین لیدین، هۆڵەندا	
ل /١٨٦٠ م /١٩٢٧	

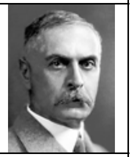
١٩٢٥	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
خەڵاتەكە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەكە تەرخانكرا بۆ سندووقێكی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەكە	

١٩٢٦	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Johannes Andreas Grib Fibiger جۆهانس ئەندرێس گریب فیبگەر	
دانیمارك	
دۆزینەوەی شێرپەنجەی سپرۆپتیرا Spiroptera	
زانكۆی كۆپنهاگن كۆپنهاگن، دانیمارك	
ل /١٨٦٧ م /١٩٢٨	

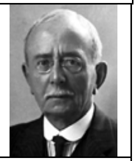
١٩٢٧	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Julius Wagner-Jauregg یۆلیوس واگنەر جاورگ	
نەمسا	
دۆزینەوەی نرخی كوتانی مەلاریا و چارەسەركردنی	
زانكۆی ڤیەننا ڤیەننا، نەمسا	
ل /١٨٥٧ م /١٩٤٠	

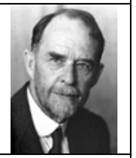
١٩٢٨	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Charles Jules Henri Nicolle چارلس یۆلیس هینری نیکۆڵ	
فەڕەنسا	
کارکردن لەسەر تایفیوس typhus	
پەیمانگای پاستۆر تونس	
ل /١٨٦٦ م /١٩٣٦	

١٩٢٩	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Christiaan Eijkman کریستیان ئیکمان	Sir Frederick Gowland Hopkins سێر فریدریک گۆولاند هۆپکینس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
هۆڵەندا	بەریتانیا
دۆزینەوەی ڤیتامینی دژی هەوکردنی دەمار ئەنتی نیوریتیک Antineuritic	دۆزینەوەی ڤیتامینی پاراستنی گەشە
زانکۆی ئۆتریچت ئۆتریچت، هۆڵەندا	زانکۆی کامبردج کامبردج، بەریتانیا
ل /١٨٥٨ م /١٩٣٠	ل /١٨٦١ م /١٩٤٧

١٩٣٠	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Karl Landsteiner کارڵ لاندستینەر	
نەمسا	
دۆزینەوەی کۆمەڵەکانی خوێن	
پەیمانگای توێژینەوەی نوژداری رۆکیفیلەر نیویۆرك، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٨٦٨ م /١٩٤٣	

١٩٣١	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Otto Heinrich Warburg ئۆتۆ هنریچ واربۆرگ	
ئەڵمانیا	
دۆزینەوەی سروشت و شێوازی کاری ئەنزیمی هەناسەدان	
پەیمانگای ماکس پلان بەرلین، کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ	
ل /١٨٨٣ م /١٩٧٠	

١٩٣٢ خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
	
Sir Charles Scott Sherrington سێر چارلس سکۆت شیرینگتۆن	Edgar Douglas Adrian ئیدگار دۆگلاس ئادریان
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەریتانیا	بەریتانیا
دۆزینەوەی پەیوەند بە کاری خانەکانی دەمار	دۆزینەوەی پەیوەند بە کاری خانەکانی دەمار
زانکۆی ئۆکسفۆرد ئۆکسفۆرد، بەریتانیا	زانکۆی کامبردج کامبردج، بەریتانیا
ل /١٨٥٧ م /١٩٥٢	ل /١٨٨٩ م /١٩٧٧

١٩٣٣ خەڵاتی نۆبڵی نوژداری

Thomas Hunt Morgan تۆماس هۆنت مۆرگان
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە دەوری کرۆمۆسۆمات chromosome لە بۆماوەیدا
پەیمانگای تەکنەلۆژی کالیفۆرنیا پاسادینا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٨٦٦ م /١٩٤٥

١٩٣٤ خەڵاتی نۆبڵی نوژداری		
		
George Hoyt Whipple جۆرج هۆیت ویپڵ	George Richards Minot جۆرج ریچاردس مینۆت	William Parry Murphy ویلیام پاری مۆرفی
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی تایبەت بە چارەسەرکردنی جگەر لە کاتی کەمی خوێندا	دۆزینەوەی تایبەت بە چارەسەرکردنی جگەر لە کاتی کەمی خوێندا	دۆزینەوەی تایبەت بە چارەسەرکردنی جگەر لە کاتی کەمی خوێندا
زانکۆی رۆچیستەر رۆچیستەر، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووکانی ئەمریکا	زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووکانی ئەمریکا
ل /١٨٧٨ م /١٩٧٦	ل /١٨٨٥ م /١٩٥٠	ل /١٨٩٢ م /١٩٨٧

١٩٣٥ خەڵاتی نۆبڵی نوژداری

Hans Spemann هانس سپیمان
ئەڵمانیا
دۆزینەوەی دەوری ڕێخستن لە گەشەی جینیدا
زانکۆی فیربۆرگ بریسگیۆ، ئەڵمانیا
ل /١٨٦٩ م /١٩٤١

١٩٣٦ خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
	
Sir Henry Hallett Dale سێر هنری هێڵت دەل	Otto Loewi ئۆتۆ لۆوی
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەریتانیا	نەمسا
دۆزینەوەکەی پەیوەند بە نوژداری و گواستنەوەی ئیشارەتە دەمارییەکانەوە	دۆزینەوەکەی پەیوەند بە نوژداری و گواستنەوەی ئیشارەتە دەمارییەکانەوە
پەیمانگای نەتەوەیی بۆ توێژینەوەی پزیشکی لەندەن، بەریتانیا	زانکۆی گراز گراز، نەمسا
ل /١٨٧٥ م /١٩٦٨	ل /١٨٧٣ فراکفۆرت ، ئەڵمانیا م /١٩٦١

١٩٣٧ خەڵاتی نۆبڵی نوژداری

Albert von Szent-Györgyi Nagyrapolt ئەلبەرت ڤۆن سزینت - جیۆرجی ناگیراپۆڵت
هەنگاریا
دۆزینەوەی پەیوەندی سووتانی زیندەیی و پرۆسەی چارەسەر
زانکۆی سزیجید سزیجید، هەنگاریا
ل /١٨٩٣ م /١٩٨٦

١٩٣٨ خەڵاتی نۆبڵی نوژداری

Corneille Jean François Heymans کۆرنێل جێن فرانسویس هیمانس
بەلجیکا
دۆزینەوەی دەوری گیرفانەکانی لوت لە کرداری هەناسەداندا
زانکۆی گنیت گنیت، بەلجیکا
ل /١٨٩٢ م /١٩٦٨

١٩٣٩	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Gerhard Domagk گێرهارد دۆماك	
ئەڵمانیا	
دۆزینەوەی جێفشاری دژە بەکتریا لەسەر پرۆنتۆسیل prontosil	
زانکۆی مۆنستەر مۆنستەر، ئەڵمانیا	
ل /١٨٩٥ م /١٩٦٤	
کاربەدەستانی وڵاتەکەی وایان لێکرد لە خەڵاتەکە دوربکەوێتەوە، بەڵام پاشتر دبلۆم و مەدالیاکەیان پێبەخشرا	

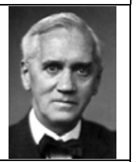
١٩٤٠	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە	

١٩٤١	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
خەڵاتەکە نەبەخشرا ،پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندوقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندوقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە	

١٩٤٢	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە	

١٩٤٣	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Henrik Carl Peter Dam هنریك کارڵ پیتەر دام	Edward Adelbert Doisy ئیدوارد ئەدلبەرت دۆیسی
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
دانیمارك	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی ڤیتامین کەی k	دۆزینەوەی پێکهاتەی سروشتی نوژداری ڤیتامین کەی k
پەیمانگای فرە تەکنیك کۆپنهاگن، دانیمارك	زانکۆی سانت لویس سات لویس، ویلایەتە یەکگرتوەکانی ئەمریکا
ل /١٨٩٥ م /١٩٧٦	ل /١٨٩٣ م /١٩٨٦

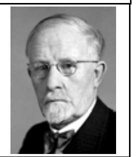
١٩٤٤	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Joseph Erlanger جۆزیف ئێرلانگەر	Herbert Spencer Gasser هێربەرت سپێنسەر گاسێر
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە کاری جیاوازی تاک ئامانجی شانەکان و دەمارەکانەوە	دۆزینەوەی پەیوەند بە کاری جیاوازی تاک ئامانجی شانەکان و دەمارەکانەوە
زانکۆی واشنتۆن سات لویس، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای ڕۆکیفیلەر بۆ توێژینەوەی نوژداری نیویۆرک، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٨٧٤ م /١٩٦٥	ل /١٨٨٨ م /١٩٦٣

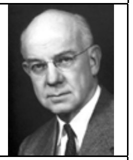
١٩٤٥	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Sir Alexander Fleming سێر ئەلیکساندەر فلیمین	Ernst Boris Chain ئێرنست بۆریس چاین	Sir Howard Walter Florey سێر هاوارد واڵتەر فلۆری
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
بەریتانیا	بەریتانیا	نەمسا
دۆزینەوەی پەنسلین و جێفشاری لە نەخۆشیە جۆربەجۆرەکانی گەدەدا	دۆزینەوەی پەنسلین و جێفشاری لە نەخۆشییە جۆربەجۆرەکانی گەدەدا	دۆزینەوەی پەنسلین و جێفشاری لە نەخۆشیە جۆربەجۆرەکانی گەدەدا
زانکۆی لەندەن لەندەن، بەریتانیا	زانکۆی ئۆکسفۆرد ئۆکسفۆرد، بەریتانیا	زانکۆی ئۆکسفۆرد ئۆکسفۆرد، بەریتانیا
ل /١٨٨١ لۆشفیلد، سکۆدلەندا م /١٩٥٥	ل /١٩٠٦ بەرلین، ئەڵمانیا م /١٩٧٩	ل /١٨٩٨ م /١٩٦٨

١٩٤٦	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Hermann Joseph Muller هێرمان جۆزیف مۆلەر	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
دۆزینەوەی بەرهەمهێنانی گۆڕانکاری بە هۆی ڕووناکی تیشکی سینییەوە	
زانکۆی ئەندیانا بلۆمینتۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٨٩٠ م /١٩٦٧	

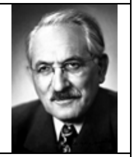
١٩٤٧	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Carl Ferdinand Cori کارڵ فێردیناند کۆری	Gerty Theresa Cori, née Radnitz جێرتی تیرۆسا کۆری نی رادنیتز	Bernardo Alberto Houssay بێرناردۆ ئەلبەرتۆ هۆسایی
١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ئەرجەنتین
دۆزینەوەی دابڕینی گۆڕینی کارای یاریدەدەر بۆ کلایگۆجین glycogen		دۆزینەوەی دەوری هۆڕمۆنی سەر گورچیلە لە هەرسکردنی شەکردا
زانکۆی واشنتۆن سات لویس، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی واشنتۆن سات لویس، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای زانستی بایۆلۆژی پزیشکی تاقیکاری بۆینس ئایرس، ئەرجەنتین
ل /١٨٩٦ پراگ ، چیك م /١٩٨٤	ل /١٨٩٦ پراگ ، چیك م /١٩٥٧	ل /١٨٨٧ م /١٩٧١

١٩٤٨	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Paul Hermann Müller پاوڵ هێرمان مۆلەر	
سویسرا	
دۆزینەوەی لێهاتوویی بەرزی دی دی تی DDT	
تاقیگەی جەی. ئارِ J.R جیجی دی- فاکتۆری کەمپنی بازڵ، سویسرا	
ل/ ١٨٩٩ م/ ١٩٦٥	

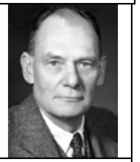
١٩٤٩	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Walter Rudolf Hess والتەر رۆدۆڵف هس	Antonio Caetano de Abreu Freire Egas Moniz ئەنتۆنیۆ کاتانۆ دی ئەبریو فریر ئیگاس مۆنیز
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
سویسرا	پرتوگاڵ
دۆزینەوەی رێخراوی کاری بەشێك لە مێشك وەك رێخەری چالاکییەکانی ئەندامانی ناوەوە	دۆزینەوەی بەرزی چارەسەری leucotomy بۆ هەندێك تێکچوونی عەقڵی
زانکۆی زوریخ زوریخ، سویسرا	زانکۆی لیسبۆن لیسبۆن، پرتوگاڵ
ل/ ١٨٨١ م/ ١٩٧٣	ل/ ١٨٧٤ م/ ١٩٥٥

١٩٥٠	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Edward Calvin Kendall ئیدوارد کالڤن کینداڵ	Tadeus Reichstein تادیوس ریچستین	Philip Showalter Hench فیلیپ شۆوڵتەر هینچ
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	سویسرا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە هۆرمۆناتی adrenal cortex پێکهاتە و جێفشاری بایۆلۆژی		
عیادەی مانیۆ ریچستەر، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی بازڵ بازڵ، سویسرا	عیادەی مانیۆ ریچستەر، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل/ ١٨٨٦ م/ ١٩٧٢	ل/ ١٨٩٧ ولۆکلاوك پۆڵەندا م/ ١٩٩٦	ل/ ١٨٩٦ م/ ١٩٦٥

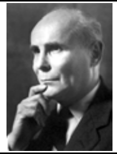
١٩٥١	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Max Theiler ماکس تایلر	
ئەفریقیای باشوور	
دۆزینەوەی پەیوەند بەزەردوییەوە و چۆنێتی بەرەنگاربوونەوەی	
تاقیگەکانی بەشی نوژداری تەندروستی گشتی، دامەزراوەی ریکیلفیلەر نیویۆرك، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل/ ١٤٨٩٩ م/ ١٩٧٢	

١٩٥٢	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Selman Abraham Waksman سەلمان ئەبراهام واکسمان	
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
دۆزینەوەی ستریپتۆمیسین streptomycin، یەکەم ئەنتی بایۆتیك کە کاریگەری هەبوو لەسەر سیل	
زانکۆی رۆتجەرس نیو برۆنسویك، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٨٨٨ پریلوکا ئۆکرانیا م /١٩٧٣	

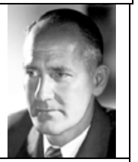
١٩٥٣	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Hans Adolf Krebs هانس ئەدۆڵف کریبس	Fritz Albert Lipmann فریتز ئەلبەرت لیپمان
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەریتانیا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی ترشی ستریك	دۆزینەوەی کۆ ئەنزایمی ئەی و گرنگی بۆ ڕێخەری کردارەکانی هەرس "
زانکۆی، شیفیلد شیفیلد، بەریتانیا	قوتابخانەی توێژینەوەی هارڤارد بۆستن، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٠٠ هیلدیشیم ئەڵمانیا م /١٩٨١	ل /١٨٩٩ کۆینگسبۆرگ ئەڵمانیا م /١٩٨٦

١٩٥٤	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
John Franklin Enders جۆن فرانکلین ئیندرس	Thomas Huckle Weller تۆماس هۆکل ویلەر	Frederick Chapman Robbins فریدریك چاپمان رۆبینس
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی توانای گەشەی ڤایرۆسی شەلەلی منداڵ		
بەشی توێژینەوەی خەخۆشیەکانی گەدە، ناوەندی پزیشکی منداڵان بۆستن، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	بەشی توێژینەوەی خەخۆشییەکانی گەدە، ناوەندی پزیشکی منداڵان بۆستن، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی وێسترین ریسیف کلیڤلاند، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

١٩٥٥	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Axel Hugo Theodor Theorell ئەکسڵ هۆگۆ تیۆدۆر تیۆریل	
سوید	
دۆزینەوەی پەیوەند بە سروشت و شێوەی کاری ئەنزیمی ئەکسیدەکان	
پەیمانگای پزیشکی نۆبڵ ستۆکهۆلم، سوید	
ل /١٩٠٣ م /١٩٨٢	

١٩٥٦	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
André Frédéric Cournand ئاندری فریدریك كۆرناند	Werner Forssmann وارنەر فریسمان	Dickinson W. Richards دیسكنسۆن دەبلیو. ریچاردس
١/٣ خەڵاتەكە	١/٣ خەڵاتەكە	١/٣ خەڵاتەكە
ولایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	كۆماری فیدراڵی ئەڵمانیا	ولایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا
دۆزینەوە تایبەت بە قەستەرەی دڵەوە و گۆڕانی زانستی نەخۆشی لە كۆئەندامی سوڕان		
زانكۆی كۆڵۆمبیا نیویۆرك، ولایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	زانكۆی مەینز كرۆناچ، ولایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	زانكۆی كامبرج نیویۆرك، ولایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا
ل /١٨٩٥ پاریس فەرەنسا	ل /١٩٠٤	ل /١٨٩٥

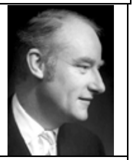
١٩٥٧	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Daniel Bovet دانێل بۆڤیت	
ئیتاڵیا	
دۆزینەوەی پەیوەند بە هەندێك گیراوەی پیشەسازییەوە كە هەندێك ماددەی تایبەت بە لەش دەوەستێنێت	
پەیمانگای سەرەكی تەندروستی گشتی رۆما، ئیتاڵیا	
ل /١٩٠٧ نۆچێتیل سویسرا م /١٩٩٢	

١٩٥٨	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
George Wells Beadle جۆرج وێڵس بیدڵ	Edward Lawrie Tatum ئدوارد لاوەر تاتۆم	Joshua Lederberg جۆشوا لێدربر
١/٤ خەڵاتەكە	١/٤ خەڵاتەكە	١/٢ خەڵاتەكە
ولایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	ولایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	ولایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا
دۆزینەوەی ئەو جینانەی هەڵدەسن بە رێخستنی روودانی نوژداری		دۆزینەوەی پەیوەند بە بۆماوەزانییەوە بە تایبەت ماددەی بۆماوە بەكتریا
پەیمانگای تەكنەلۆژی كالیفۆرنیا پاسادینا، ولایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	پەیمانگاری توێژینەوەی پزیشكی رۆكیفیلەر نیویۆرك، ولایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا	زانكۆی ویسكۆنسین مادیسۆن، ولایەتە یەكگرتووەكانی ئەمریكا
ل /١٩٠٣ م /١٩٨٩	ل /١٩٠٩ م /١٩٧٥	ل /١٩٢٥ م /٢٠٠٨

١٩٥٩	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Severo Ochoa سیڤیرۆ ئۆچوا	Arthur Kornberg ئارسەر کۆرنبەرگ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی میکانزمەکانی داڕشتنی بایۆلۆژی ترشی ribonucleic و deoxyribonucleic	دۆزینەوەی میکانزمەکانی داڕشتنی بایۆلۆژی ترشی ribonucleic و deoxyribonucleic
زانکۆی نیویۆرک کۆلێژی پزیشکی نیویۆرک، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی ستانفۆرد ستانفۆرد، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٠٥ لوارسا ئیسپانیا م /١٩٩٣	ل /١٩١٨ م /٢٠٠٧

١٩٦٠	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Sir Frank Macfarlane Burnet سێر فرانك ماكفارلان بۆرنێت	Peter Brian Medawar پیتەر بران میدوارد
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
نەمسا	بەریتانیا
بۆ دۆزینەوەی بەرگری وەرگیراو و لێبووردەیی	بۆ دۆزینەوەی بەرگری وەرگیراو و لێبووردەیی
پەیمانگای توێژینەوەی پزیشکی والتەر و ئلیزا میلبۆرن، نەمسا	زانکۆی کۆلیج لەندەن، بەریتانیا
ل /١٨٩٩ م /١٩٨٥	ل /١٩١٥ م /١٩٨٧

١٩٦١	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Georg von Békésy جۆرج ڤۆن بیکسی	
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
دۆزینەوەی میکانیزمی سروشتی پاراستن لە چوارچێوەی cochlea	
زانکۆی هاڤارد کامبرج، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٨٩٩ بودابێست هەنگاریا م /١٩٧٢	

١٩٦٢	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Francis Harry Compton Crick فرانسیس هاری کامپتۆن کریك	James Dewey Watson جێمس دیویی واتسۆن	Maurice Hugh Frederick Wilkins مۆریس هۆگ فریدریك ویڵکنس
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
بەریتانیا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	بەریتانیا
دۆزینەوەی پەیوەند بە ترشی ناوەکییەوە وەگرنگی پێدانی گواستنەوەی زانیاری لە ماددەی زیندووەوە		
تاقیگەی گەردیلەیی زیندەوەرزانی کامبرج، بەریتانیا	زانکۆی هاڤارد کامبرج، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی لەندەن لەندەن، بەریتانیا
ل /١٩١٦	ل /١٩٢٨	ل /١٩١٦ پۆنگاروا نیوزیلەند

١٩٦٣	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Sir John Carew Eccles سێر جۆن کاریو یسڵس	Alan Lloyd Hodgkin ئالان للۆید هۆدکین	Andrew Fielding Huxley ئەندرو فیلدین هۆکسلی
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ئوسترالیا	بەریتانیا	بەریتانیا
دۆزینەوەی پەیوەند بە میکانزمی ئەنزیمی بەشدار لە ئیشارەت و بەرگری لە پارچەکانی دەرەوە و چەقبەستو لە ناوپۆشی خانەکانی دەماردا		
زانکۆی نەتەوەی ئوسترالیا کانبێرا، ئوسترالیا	زانکۆی کامبرج کامبرج، بەریتانیا	زانکۆی لەندەن لەندەن، بەریتانیا
ل /١٩٠٣ م /١٩٩٧	ل /١٩١٤ م /١٩٩٨	ل /١٩١٧

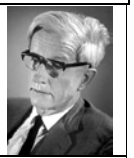
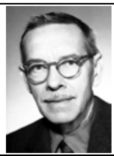
١٩٦٤	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Konrad Bloch کۆنراد بلۆچ	Feodor Lynen فیۆدۆر لاینین
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	کۆماری فیدراڵی ئەڵمانیا
دۆزینەوەی پەیوەند بە میکانیزم و تێگەیشتن لە کۆرسترۆڵ و هەرسکردنی ترشەی چەوری	دۆزینەوەی پەیوەند بە میکانیزم و تێگەیشتن لە کۆرسترۆڵ و هەرسکردنی ترشەی چەوری
زانکۆی هارڤارد کامبرج، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای ماکس پلان میونخ، کۆماری فیدراڵی ئەڵمانیا
ل /١٩١٢ نیسس ئەڵمانیا م /٢٠٠٠	ل /١٩١١ م /١٩٧٩

١٩٦٥	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
François Jacob فرانسویس جاکوب	André Lwoff ئەندریە لۆوف	Jacques Monod جاکیوس مۆنۆد
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
فەرەنسا	فەرەنسا	فەرەنسا
دۆزینەوەی پەیوەند بە دەست بەسەراگرتنی بۆماوەیی لە پێکهاتەی ئەنزیم و ڤایرۆسدا		
پەیمانگای پاستەر پاریس، فەرەنسا	پەیمانگای پاستەر پاریس، فەرەنسا	پەیمانگای پاستەر پاریس، فەرەنسا
ل /١٩٢٠	ل /١٩٠٢ م /١٩٩٤	ل /١٩١٠ م /١٩٧٦

١٩٦٦	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Peyton Rous پایتۆن ڕۆس	Charles Brenton Huggins چارلس برینتۆن هۆگین
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
بۆ دۆزینەوەی دومەڵ (لوو) و ئارەزوی ڤایرۆسی	دۆزینەوەی پەیوەند بە چارەسەری هۆرمۆنی شێرپەنجەی پرۆسات
زانکۆی ڕۆکیفیلەر نیویۆرک، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی شیکاگۆ شیکاگۆ، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٨٧٩ م /١٩٧٠	ل /١٩٠١ م /١٩٩٧

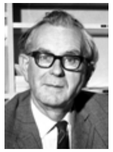
١٩٦٧	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Ragnar Granit ریگنەر گرانت	Haldan Keffer Hartline هالدین کیفەر هارتلاین	George Wald جۆرج والّد
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
سوید	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە نەشتەرگەری نوژداری و یانی بینای و فەسلەجەی سەرەکی چاو		
پەیمانگای کارۆلینسکا ستۆکهۆڵم، سوید	زانکۆی ڕۆکیفیلەر نیویۆرک، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی هارڤارد کامبرج، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٠٠ هلسنکی فنلەند م /١٩٩١	ل /١٩٠٣ م /١٩٨٣	ل /١٩٠٦ م /١٩٩٧

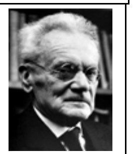
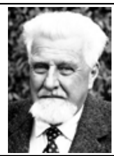
١٩٦٨	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Robert W. Holley ڕۆبەرت دەبلیو . هۆلی	Har Gobind Khorana هار گۆبیند خورانا	Marshall W. Nirenberg مارشاڵ دەبلیو . نیرینبارگ
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
شیکردنەوەی کۆدی جینی و کارەکەی لە پێکهاتەی پرۆتیندا		
زانکۆی کۆرنیڵ ئاساکا، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی ویسکونس میدیسۆن ، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای نیشتیمانی تەندروستی بیسیسدا، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٢٢	ل /١٩٢٢ رایپور هندستان	ل /١٩٢٧

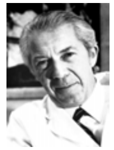
١٩٦٩	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Max Delbrück ماکس دلبرۆك	Alfred D. Hershey ئەلفرێد دی . هێرشی	Salvador E. Luria سلڤادۆر ئی . لۆریا
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە میکانیزمی وەڵامدانەوە و پێکهاتەی بۆماوەیی ڤایرۆسات		
پەیمانگای تەکنەلۆژیای کالیفۆرنیا پاسادینا، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	دامەزراوەی کارنجی نیویۆرک، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای ماسۆچێستی تەکنەلۆژی کامبرج، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل / ١٩٠٦بەرلین ئەڵمانیا	ل /١٩٠٨	ل /١٩١٢ تۆرینیۆ ئیتاڵیا

١٩٧٠	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Sir Bernard Katz سێر بێرنارد کاتز	Ulf von Euler ئۆڵف ڤۆن ئۆلەر	Julius Axelrod یۆلیۆس ئەکسیلۆرد
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
بەریتانیا	سوید	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە transmitters لە هەستە دەمارەکاندا و میکانیزمە هەڵگرتن و دانەوە و دواخستنی ئیشارەت		
زانکۆی کۆلیج لەندەن، بەریتانیا	پەیمانگای کارۆلینسکا ستۆکهۆڵم، سوید	پەیمانگای نیشتیمانی تەندروستی بیسیسدا، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩١١ م /٢٠٠٣	ل /١٩٠٥ م /١٩٨٣	ل /١٩١٢ م /٢٠٠٤

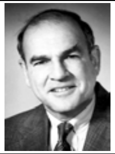
١٩٧١	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Earl W. Sutherland, Jr. ئارڵ دەبلیو . سۆسیرلاند	
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
دۆزینەوەی پەیوەند بە میکانیزمی کاری هۆرمۆنات	
زانکۆی ڤاندیبیلت ناشڤیل، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩١٥ م /١٩٧٤	

١٩٧٢	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Gerald M. Edelman جیراڵد ئێم . ئدلمان	Rodney R. Porter رۆدنی ئار . پۆرتەر
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	بەریتانیا
دۆزینەوەی پەیوەند بە پێکهاتەی نوژداری دژەتەن	
زانکۆی رۆکیفیلەر نیویۆرک، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی ئۆکسفۆرد ئۆکسفۆرد، بەریتانیا
ل /١٩٢٩	ل /١٩١٧ م /١٩٨٥

١٩٧٣	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Karl von Frisch کارڵ ڤۆ فریش	Konrad Lorenz کۆنراد لۆرێنز	Nikolaas Tinbergen نیکۆلاس تینبەرگین
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
کۆماری فیدراڵی ئەڵمانیا	نەمسا	بەریتانیا
دۆزینەوەی پەیوەند بە رێخستن و شەرم شێوەی هەڵسوکەوتی کۆمەڵایەتی تاکەوە		
زانکۆی مونشن میونخ، کۆماری فیدراڵی ئەڵمانیا	ئەکادیمیای ئۆستریچیش نەمسا	زانکۆی ئۆکسفۆرد ئۆکسفۆرد، بەریتانیا
ل /١٨٨٦ ڤیەننا نەمسا م /١٩٨٢	ل /١٩٠٣ م /١٩٨٩	ل /١٩٠٧هاگیو هۆڵەندا م /١٩٨٨

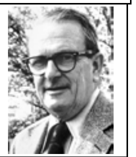
١٩٧٤	خەلاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Albert Claude ئەلبەرت کلاودی	Christian de Duve کریستیان دی دوڤی	George E. Palade جۆرج ئی . پالاد
١/٣ خەلاتەکە	١/٣ خەلاتەکە	١/٣ خەلاتەکە
بەلجیکا	بەلجیکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەندی پێکهاتەو ڕێخستنی کاری خانە		
زانکۆی کاسۆلیکیۆ دی لۆڤیان لۆڤیان، بەلجیکا	زانکۆی ڕۆکیفیلەر نیویۆرک، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی یاڵ نیوهاڤین، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٨٩٩ م /١٩٨٣	ل /١٩١٧	ل /١٩١٢ئانیسیا ڕۆمانیا

١٩٧٥	خەلاتی نۆبڵی نوژداری	
		
David Baltimore داڤید بالتیمۆر	Renato Dulbecco ڕیناتۆ دۆلبکۆ	Howard Martin Temin هاوارد مارتین تیمن
١/٣ خەلاتەکە	١/٣ خەلاتەکە	١/٣ خەلاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە کارلێکی نێوان ڤایرۆسی وەرەم و ماددەی بۆ ماوەی خانە		
پەیمانگای ماسۆچێستی تەکنەلۆژی کامبرج، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	تاقیگەی سندووقی لێکۆڵینەوەی نەخۆشی شێرپەنجە لەندەن، بەریتانیا	زانکۆی ویسکۆنسین مادیسۆن، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣٨	ل /١٩١٤ کاتانزارۆ ئیتالیا	ل /١٩٣٤

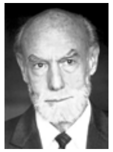
١٩٧٦	خەلاتی نۆبڵی نوژداری
	
Baruch S. Blumberg بارۆش ئێس . بلۆمبەرگ	D. Carleton Gajdusek دی . کارڵتۆن گایۆسک
١/٢ خەلاتەکە	١/٢ خەلاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە میکانیزمی نوێی بنچینەو بڵاوبوونەوەی نەخۆشییەکانی گەدە	
پەیمانگای لێکۆڵینەوەی شێرپەنجە فیلەدەلفیا، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای نیشتیمانی تەندروستی بێسسیدا، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٢٥	ل /١٩٢٣

١٩٧٧	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Roger Guillemin رۆجەر گۆلمین	Andrew V. Schally ئەندریو ڤی . شاڵی	Rosalyn Yalow ڕۆسالین یالۆو
١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە هۆرمۆنی پیپتاید کە بەرهەمدێت لەمێشکدا		گەشەپێدان و تاقیکردنەوەی بەرگری تیشکدەر لە هۆرمۆنات پیپتاید
پەیمانگای ساڵك سان دیگۆ، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	نەخۆشخانەی بەڕێوەبەری سەربازی برۆنکس، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	نەخۆشخانەی بەڕێوەبەری سەربازی برۆنکس، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٢٤ دیجۆن فەرەنسا	ل /١٩٢٦ ویلنۆ پۆڵەندا	ل /١٩٢١

١٩٧٨	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Werner Arber وارنەر ئاربیر	Daniel Nathans دانیل ناسانس	Hamilton O. Smith هامیلتۆن ئۆ . سمیس
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
سویسرا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی ئەنزیم بۆ چارەسەرکردنی زانستی جینی خانە		
زانکۆی بیۆزینترۆم بازڵ،سویسرا	زانکۆی جۆهانس هۆپکین بالتیمۆن، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی جۆهانس هۆپکین بالتیمۆن، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٢٩	ل /١٩٢٨ م /١٩٩٩	ل /١٩٣١

١٩٧٩	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Allan M. Cormack ئالان ئێم . کۆرماك	Godfrey N. Hounsfield گۆدفری ئێن . هۆنسفیلڵد
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	بەریتانیا
پێشخستنی کۆمپیوتەر بۆ یارمەتی تۆمۆگرافی	
زانکۆی تۆفتس میدفۆرد، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	تاقیگەی ناوەندی توێژینەوەی لەندەن لەندەن، بەریتانیا
ل /١٩٢٤ جۆهانسبۆرگ ئەفریقای باشور م /١٩٩٨	ل /١٩١٩ م /٢٠٠٤

١٩٨٠	خەڵاتی نۆبڵی نۆژداری	
		
Baruj Benacerraf بارۆژ بیناسراف	Jean Dausset جێن داوسێت	George D. Snell جۆرج دی . سنیڵ
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	فەڕەنسا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە پێکهاتەی جینی رووی خانە کە کاردانەوە رێکدەخات		
قوتابخانەی پزیشکی هاڤارد بۆستن، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی پاریس پاریس، فەڕەنسا	تاقیگەی جاکسۆن بار هاربۆر، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٢٠کەرەکاس ڤەنزویلا	ل /١٩١٦	ل /١٩٠٣ م /١٩٩٦

١٩٨١	خەڵاتی نۆبڵی نۆژداری	
		
Roger W. Sperry ڕۆجەر دەبلو . سپیری	David H. Hubel داڤید ئێچ . هۆبڵ	Torsten N. Wiesel تۆرستن ئێن . ویسڵ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	سوید
دەستنیشانکردنی کاری هەردو نیوەی مێشك	دۆزینەوەی پەیوەند بە ئیشکردنی زانیاری لە سیستەمی بینایدا	
پەیمانگای تەکنەلۆژی کالیفۆرنیا پاسادنا، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	قوتابخانەی پزیشکی هاڤارد بۆستن، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	قوتابخانەی پزیشکی هاڤارد بۆستن، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩١٣ م /١٩٩٤	ل /١٩٢٦ ویندەرسۆن، کەنەدا	ل /١٩٢٤

١٩٨٢	خەلآتی نۆبلی نوژداری	
		
Sune K. Bergström سون کەی . بیرجسترۆم	Bengt I. Samuelsson بینجت ئای . سامویلسۆن	John R. Vane جۆن ئارِ . ڤانی
١/٣ خەلآتەکە	١/٣ خەلآتەکە	١/٣ خەلآتەکە
سوید	سوید	بەریتانیا
دۆزینەوەی پەیوەند بە رژێنی پرۆستات و پەیوەندی بایۆلۆژی ماددە چالاکەکان		
پەیمانگای کرۆلینسکا ستۆکهۆڵم، سوید	پەیمانگای کرۆلینسکا ستۆکهۆڵم، سوید	تاقیگەی توێژینەوەی ویلکۆم بیکینهام، بەریتانیا
ل /١٩١٦ م /٢٠٠٤	ل /١٩٣٤	ل /١٩٢٧ م /٢٠٠٤

١٩٨٣	خەلآتی نۆبلی نوژداری
	
Barbara McClintock باربارا ماکلینتۆك	
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
دۆزینەوەی نەدامی جینی گوێزەرەوە	
تاقیگەی کۆڵد سپرین هاربۆر کۆڵد سپرین هاربۆر، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٠٢ م /١٩٩٢	

١٩٨٤	خەلآتی نۆبلی نوژداری	
		
Niels K. Jerne نیڵس کەی . جیرن	Georges J.F. Köhler جۆرجیس جی . ئێف . کۆهلەر	César Milstein کێسەر میلستین
١/٣ خەلآتەکە	١/٣ خەلآتەکە	١/٣ خەلآتەکە
دانیمارك	کۆماری فیدراڵی ئەڵمانیا	بەریتانیا
دۆزینەوەی پەیوەند بە دیاریکردن لە گەشەپێدان و دەست بەسەراگرتنی سیستەمی بەرگری و دۆزینەوەی بنەمای دروستبوونی دژەتەنی تاك زنجیرەی		
پەیمانگای زانستی بەرگری بازڵ بازڵ، سویسرا	پەیمانگای زانستی بەرگری بازڵ بازڵ، سویسرا	تاقیگەی خانە بایۆلۆژی کامبرج، بەریتانیا
ل /١٩١١ م /١٩٩٤	ل /١٩٤٦ م /١٩٩٥	ل /١٩٢٧ باهیا بلانکا ئەرجەنتین م /٢٠٠٢

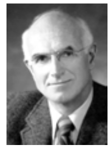
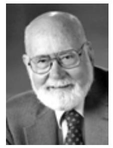
١٩٨٥	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Michael S. Brown میشێل ئیس. براون	Joseph L. Goldstein جۆزیف ئێل. گۆڵدستین
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە تێگەیشتن لە کۆرسترۆڵ میتابۆلیسم	
زانکۆی تەکساس دالاس، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی تەکساس دالاس، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٤١	ل /١٩٤٠

١٩٨٦	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Stanley Cohen ستانلی کۆهین	Rita Levi-Montalcini ریتا لیڤی- مۆنتالسین
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ئیتاڵیا
دۆزینەوە لە هاوکێشەکانی گەشەدا	
زانکۆی ڤاندێربیلت ناشڤیل، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای زانستی خانە C.N.R رۆما، ئیتاڵیا
ل /١٩٢٢	ل /١٩٠٩ تۆرین ئیتاڵیا

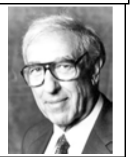
١٩٨٧	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Susumu Tonegawa سۆسۆمۆ تۆنیگاوا	
یابان	
دۆزینەوەی بنەمای بۆ ماوەی نەوە جۆربەجۆرەکانی دژەتەن	
پەیمانگای ماسۆچێستی تەکنەلۆژی کامبرج، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٣٩	

١٩٨٨	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Sir James W. Black سێر جێمس دەبلیو . بلاك	Gertrude B. Elion جیرترەد بی . ئیلیۆن	George H. Hitchings جۆرج ئێچ . هیتچینگ
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
بەریتانیا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی بنەمای گرنگ بۆ چارەسەری سرکەرەکان		
زانکۆی لەندەن لەندەن، بەریتانیا	تاقیگەی توێژینەوەی ویلکۆم ترانگڵ پارك، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	تاقیگەی توێژینەوەی ویلکۆم ترانگڵ پارك، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٢٤	ل /١٩١٨ م /١٩٩٩	ل /١٩٠٥ م ١٩٩٨

١٩٨٩	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
J. Michael Bishop جەی . میشێل بیشۆپ	Harold E. Varmus هارۆڵد ئی . ڤارمۆس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە بنەمای خانە	
زانکۆی کالیفۆڕنیا سان فرانسیسکۆ، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کالیفۆڕنیا سان فرانسیسکۆ، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣٦	ل /١٩٣٩

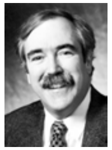
١٩٩٠	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Joseph E. Murray جۆزیف ئی . مۆرای	E. Donnall Thomas ئی. دۆناڵ تۆماس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە چاندنی خانە لە چارەسەرکردنی نەخۆشییە مرۆییەکان	
نەخۆشخانەی برگهامی ژنان بۆستن، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ناوەندی توێژینەوەی شێرپەنجەی فرید هۆتچینسۆن سیێتڵ، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩١٩	ل /١٩٢٠

١٩٩١	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Erwin Neher ئێروین نیهیر	Bert Sakmann بیرت ساکمان
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
کۆماری فیدراڵی ئەڵمانیا	کۆماری فیدراڵی ئەڵمانیا
دۆزینەوەی پەیوەند بە کاری ئایۆن تاك و گۆڕانی لە خانەدا	
پەیمانگای ماکس پلان هیدلبیرگ، کۆماری فیدراڵی ئەڵمانیا	پەیمانگای ماکس پلان هیدلبیرگ، کۆماری فیدراڵی ئەڵمانیا
ل /١٩٤٤	ل /١٩٤٢

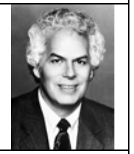
١٩٩٢	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Edmond H. Fischer ئیدمۆند ئێچ . فیشەر	Edwin G. Krebs ئیدوین جی . کریبس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە توانای پێچەوانەکردنەوەی فسفۆڕەیشنی پرۆتین وەك میکانیزمێکی ڕێخستنی زیندەیی	
زانکۆی واشنتۆن سیێتڵ، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی واشنتۆن سیێتڵ، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٢٠ شەنگەهای چین	ل /١٩١٨

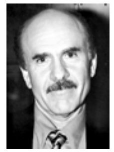
١٩٩٣	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Richard J. Roberts ریچارد جەی . رۆبێرتس	Phillip A. Sharp فلیپ ئەی . شارپ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەریتانیا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە جیناتی دابەشکەر	
نیو ئینگلاند تاقیگەی زیندەوەرزانی بڤیرلی، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای ماسۆچێستی تەکنەلۆژی کامبرج، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٤٣	ل /١٩٤٤

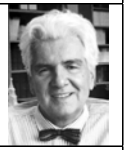
١٩٩٤	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Alfred G. Gilman ئەلفرید جی . گیلمان	Martin Rodbell مارتین رۆدبیڵ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پرۆتینی –جی وە دەوری ئەم پرۆتینە لە خانەدا	
زانکۆی تەکساس دالاس. ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای نیشتیمانی بۆ زانستی تەندروستی و ژینگە ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٤٠	ل /١٩٢٥ م /١٩٩٨

١٩٩٥	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Edward B. Lewis ئیدوارد بی . لویس	Christiane Nüsslein-Volhard کریستیان نۆسلین -ڤۆلهارد	Eric F. Wieschaus ئێریک ئێف . ویسچاوس
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	کۆماری فیدراڵی ئەڵمانیا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە دەستبەسەراگرتنی بۆ ماوەیی بۆ پێشخستنی جینی		
پەیمانگای تەکنەلۆژی کالیفۆرنیا پاسادینا، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای ماکس پلان تۆبینگ، کۆماری فیدراڵی ئەڵمانیا	زانکۆی پرینستۆن پرینستۆن، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩١٨ م /٢٠٠٤	ل /١٩٤٢	ل /١٩٤٧

١٩٩٦	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Peter C. Doherty پیتەر سی . دۆهێرتی	Rolf M. Zinkernagel رۆڵف ئێم . زینکێرناگڵ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ئوستراليا	سویسرا
دۆزینەوەی پەیوەند بە دەستنیشانکردنی ناوەندی خانەوە	
نەخۆشخانەی توێژینەوەی سات جودی منداڵان میمفیس، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی زوریخ زوریخ، سویسرا
ل /١٩٤٠	ل /١٩٤٤

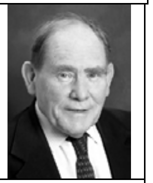
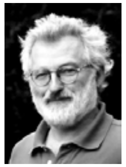
١٩٩٧	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Stanley B. Prusiner ستانلی بی . پرۆسینر	
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
دۆزینەوەی Prions – a بنەمای بایۆلۆژی نوێی تووشبوون	
زانکۆی کالیفۆرنیا سان فرانسیسکۆ، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٤٢	

١٩٩٨	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Robert F. Furchgott رۆبەرت ئێف . فۆرچگۆت	Louis J. Ignarro لویس جەی . ئاگنارۆ	Ferid Murad فرید موراد
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە نایتریکی ئۆکسید		
ناوەندی زانستی تەندروستی سەنی برۆکلین، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کالیفۆرنیا لۆسئەنجلس، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی تەکساس هۆستۆن، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩١٦	ل /١٩٤١	ل /١٩٣٦

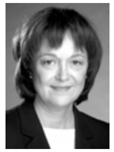
١٩٩٩	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Günter Blobel گۆنتەر بلۆبڵ	
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
دۆزینەوەی ئەو پرۆتینەی کە نیشانەی جەوهەری هەیە	
زانکۆی رۆکیفیلر نیویۆرک، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٣٦ والتیرسدۆرف ئەڵمانیا	

٢٠٠٠	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Arvid Carlsson ئارڤید کارلسۆن	Paul Greengard پاوڵ گرینگراد	Eric R. Kandel ئریک ئارِ . کاندڵ
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
سوید	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە گواستنەوەی ئیشارەت لە سیستەمی دەماریدا		
زانکۆی گۆتیبۆرگ گۆسینبۆرگ، سوید	زانکۆی رۆکیفیلر نیویۆرک، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کۆلۆمبیا نیویۆرک، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٢٣	ل /١٩٢٥	ل /١٩٢٩ ڤیەننا نەمسا

٢٠٠١	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Leland H. Hartwell ليلاند ئيچ. هێرتويڵ	R. Timothy (Tim) Hunt ئارِ . تيمۆسی (تيم) هۆنت	Sir Paul M. Nurse سێر پاوڵ ئيم . نۆرسی
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ولايەتە يەکگرتووەکانی ئەمريکا	بەريتانيا	بەريتانيا
دۆزينەوە لە رێکخستنە سەرەکييەکانی دەوری خانەدا		
ناوەندی توێژينەوەی شێرپەنجەی فريد هۆتيچينسۆن سيێتل، ولايەتە يەکگرتووەکانی ئەمريکا	سندووقی توێژينەوەی نەخۆشی شێرپەنجە لەندەن، بەريتانيا	سندووقی توێژينەوەی نەخۆشی شێرپەنجە لەندەن، بەريتانيا
ل /١٩٣٩	ل /١٩٤٣	ل /١٩٤٩

٢٠٠٢	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Sydney Brenner سيدنی برينر	H. Robert Horvitz ئێچ. رۆبەرت هۆرڤيتز	John E. Sulston جۆن ئی. سۆلستۆن
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
بەريتانيا	وويلايەتە يەکگرتووەکانی ئەمريکا	بەريتانيا
دۆزينەوەی پەيوەند بە تێگەيشتنی بۆ ماوەی لە گەشەکردنی ئۆرگانی و بەرنامەی مردنی خانە		
پەيمانگای زانستی مۆلکولەر بيرکلی. ويلايەتە يەکگرتووەکانی ئەمريکا	پەيمانگای ماسۆچێستی تەکنەلۆژی کامبردج. ويلايەتە يەکگرتووەکانی ئەمريکا	پەيمانگای ويلکەم تروست سانگەر کامبردج . بەريتانيا
ل /١٩٢٧ نيۆن، ئەفريقيای باشوور	ل / ١٩٤٧	ل / ١٩٤٢

٢٠٠٣	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Paul C. Lauterbur پاوڵ سی . لاوتبۆر	Sir Peter Mansfield سێر پيتەر مانسفيلَد
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ولايەتە يەکگرتووەکانی ئەمريکا	بەريتانيا
دۆزينەوەی پەيوەند بە وێنەگرتنی ريسۆنانسی موگناتيسی	
زانکۆی ئالينۆيس ئۆربان، ولايەتە يەکگرتووەکانی ئەمريکا	زانکۆی نۆتينگهام نۆتينگهام، بەريتانيا
ل /١٩٢٩ م /٢٠٠٧	ل ١٩٣٣

٢٠٠٤	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Richard Axel رچارد ئەکسڵ	Linda B. Buck لیندا بی . بیوک
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی پەیوەند بە داهاتووی عەتری و ڕێکخراوی سیستەمی بۆنەوە	
زانکۆی کۆلۆمبیا نیویۆرک، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ناوەندی توێژینەوەی شێرپەنجەی فرید هۆتچینسۆن سێتڵ، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٤٦	ل /١٩٤٧

٢٠٠٥	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Barry J. Marshall باری جەی . مارشاڵ	J. Robin Warren جەی . ڕۆبین وارین
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ئوستراليا	ئوستراليا
دۆزینەوەی بەکتریاHelicobacter	
زانکۆی ویسترن نادلاندس، ئوستراليا	پیرس، ئوستراليا
ل /١٩٥١	ل /١٩٣٧

٢٠٠٦	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری
	
Andrew Z. Fire ئاندریو زێد. فیری	Craig C. Mello کرایج سی . میلۆ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
بۆ ئەو دۆزینەوەیەی لەسەر چوونە ناوەوەی RNA ، وە بێدەنگ کردنی جینی لەلایەن دوو شریتی RNA	
زانکۆی ستانفۆرد ستانفۆرد، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی ماسۆچێست وارکیستر، ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٥٩	ل /١٩٦٠

٢٠٠٧	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Mario R. Capecchi ماریۆ ئارِ . کاپیچی	Sir Martin J. Evans سێر مارتین جەی . ئیڤانس	Oliver Smithies ئۆلیڤەر سمیسیس
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	بەریتانیا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دۆزینەوەی بنەمای پێشخستنی چاکسازی جینی دیاریکراو لە مشکدا بە بەکارهێنانی خانەی شریتی جینی		
زانکۆی یوتا سالت لاک ستی	زانکۆی کاردیف کاردیف، بەریتانیا	زانکۆی باکووری کالیفۆرنیا لە چاپڵ هیڵ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣٧ ئیتاڵیا	ل / ١٩٤١	ل / ١٩٢٥ بەریتانیا

٢٠٠٨	خەڵاتی نۆبڵی نوژداری	
		
Harald zur Hausen هاراڵد زوور هاوزن	Françoise Barré-Sinoussi فرەنسویس باری — سینۆوسی	Luc Montagnier لوك مۆنتاگنیر
١/٢ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە	١/٤ خەڵاتەکە
ئەڵمانیا	فەڕەنسا	فەڕەنسا
دۆزینەوەی ڤایرۆسی هۆکاری شیرپەنجەی ملی منداڵدان	دۆزینەوەی ڤایرۆسی کەمی بەرگری لەش	
ناوەندی توێژینەوەی شێرپەنجەی ئەڵمانی هێدڵبەرگ، ئەڵمانیا	پەیمانگای پاستۆر، بەشی زانستی ڤایرۆسات پاریس، فەڕەنسا	دامەزراوەی جیهانی بۆ توێژینەوەو خۆپاراستنی ئایدز پاریس، فەڕەنسا
ل /١٩٣٦	ل /١٩٤٧	ل /١٩٣٢

Fifth Part

بەشی پێنجەم

خەڵاتی نۆبڵ لە وێژەدا

The Nobel Prize in Literature

ناوی براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ لە وێژەدا

١٩٠١ سۆلی پرۆدهۆم فەڕەنسا

١٩٠٢ کریستیان ماتسیاس تیۆدۆر مۆمسین ئەڵمانیا

١٩٠٣ بیۆرنسجین مارتینۆس بیۆرنسۆن نەرویژ

١٩٠٤ خۆسێ ئیکیگاری وای . ئیزاگویر ئیسپانیا + فریدریك میسترالێ فەڕەنسا

١٩٠٥ هنریك سینکیویز پۆڵەندا

١٩٠٦ جۆزیو کاردۆسی ئیتاڵیا

١٩٠٧ رۆدیارد کیپلینگ بەریتانیا

١٩٠٨ رۆدۆڵف کریستۆف ئۆکین ئەڵمانیا

١٩٠٩ سیلما ئۆتیلیا لۆڤیسا لاگێرلۆف سوید

١٩١٠ پاوڵ جۆهان لۆدویگ هایس ئەڵمانیا

١٩١١ کۆنت مۆریس (مۆرییس) پۆلیدۆر ماری بیرنارد مێترلینك بەلجیکا

١٩١٢ گێرهارد جۆهان رۆبەرت هاوپتمان ئەڵمانیا

١٩١٣ رابیندرانس تاگۆر هندستان

١٩١٤ نەبەخشرا

١٩١٥ رۆماین رۆلاند فەڕەنسا

١٩١٦ کارڵ گۆستاڤ ڤێرنەر ڤۆن هیدینستام سوید

١٩١٧ هنریك پۆنتۆپیدان دانیمارك + کارڵ ئەدۆڵف گیلوروپ دانیمارك

١٩١٨ نەبەخشرا

١٩١٩ کارڵ فریدریش جۆرج سپیتلەر سویسرا

١٩٢٠ کنۆت پیدرسن هامسەن نەرویژ

١٩٢١ ئاناتۆڵ فرانس فەڕەنسا

١٩٢٢ جاکنتۆ بیناڤینته ئیسپانیا

١٩٢٣ ویلیام بۆتلەر یاتس ئایرلەندا

١٩٢٤ ولادیسلاو ستانیسلاو رایمۆنت پۆڵەندا

١٩٢٥ جۆرج بەرناردشۆ بەریتانیا

١٩٢٦ گرازیا دیلیدا ئیتاڵیا

١٩٢٧ هنری بیرگسۆن فەڕەنسا

١٩٢٨ سیگرید ئوندست نەرویژ

١٩٢٩ تۆماس مان ئەڵمانیا

١٩٣٠ سینکلایر لویس ئەمریکا

١٩٣١ ئیریك ئاکسڵ کارڵفیلدت سوید

١٩٣٢ جۆن گالسۆرسی بەریتانیا

١٩٣٣ لیڤان ئەلیکسیڤیچ بۆنین فەڕەنسا

١٩٣٤ لویجی پیراندیلۆ ئیتاڵیا

١٩٣٥ نەبەخشرا

١٩٣٦ ئۆجین گلادستۆن ئۆنیل ئەمریکا

١٩٣٧ رۆجەر مارتین دو گارد فەڕەنسا

١٩٣٨ پێرڵ بیوك ئەمریکا

١٩٣٩ فرانس ئیمیل سیلانپا فنلاندا

١٩٤٠ نەبەخشرا

١٩٤١ نەبەخشرا

١٩٤٢ نەبەخشرا

١٩٤٣ نەبەخشرا

١٩٤٤ جۆهانس ڤیلهیلم جێنسن دانیمارك

١٩٤٥ گابرێلا میسترالێ چیلی

١٩٤٦ هێرمان هیس سویسرا

١٩٤٧ ئاندری پاوڵ گیولاوم جید فەڕەنسا

١٩٤٨ تۆماس ستێرنس ئلیۆت   بەریتانیا
١٩٤٩ ویلیام فاولکنەر   ئەمریکا
١٩٥٠ ئێرڵ (بێرتراند ئارسەر ویلیام) ڕۆسڵ   بەریتانیا
١٩٥١ پار فابیان لاگێرکڤیست   سوید
١٩٥٢ فرانسویس مۆریاس   فەڕەنسا
١٩٥٣ سێر وینستۆم لیۆنارد سپێنسەر چۆرچیڵ   بەریتانیا
١٩٥٤ ئێرنست میلەر هەمینگوای   ئەمریکا
١٩٥٥ هالدۆر کیلجان لاکسنیس   ئایسلەندا
١٩٥٦ خوان ڕامۆن جیمینز   ئیسپانیا
١٩٥٧ ئەلبەرت کامۆس   فەڕەنسا
١٩٥٨ بۆریس لیۆنیدۆڤیچ پاستیرناك   یەکێتی سۆڤیەت
١٩٥٩ سالڤاتۆر کواسیمۆدۆ   ئیتاڵیا
١٩٦٠ ساینت جۆن پێرس   فەڕەنسا
١٩٦١ ئیڤۆ ئەندریك   یۆگۆسلاڤیا
١٩٦٢ جۆن ستینبیك   ئەمریکا
١٩٦٣ جۆرجوس سافیریس   یۆنان
١٩٦٤ جان پاوڵ سارتر   فەڕەنسا
١٩٦٥ میخایل ئەلیکساندرۆڤیچ شۆلۆخۆڤ   یەکێتی سۆڤیەت
١٩٦٦ نیلی ساچس   سوید   + شمیول یوسف ئاگنۆن   ئیسرائیل
١٩٦٧ میگێل ئەنگل ئاستوریاس   گواتیمالا
١٩٦٨ یاسوناری کاواباتا   یابان
١٩٦٩ سامۆیل بیکیت   ئایرلەندا
١٩٧٠ ئەلیکساندەر ئیساڤیچ سۆلژینتسین   یەکێتی سۆڤیەت
١٩٧١ پابلۆ نیرۆدا   چیلی
١٩٧٢ هنریچ بۆڵ   کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
١٩٧٣ پاتریك وایت   ئوسترالیا

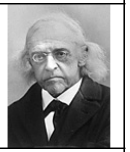
١٩٧٤ هاری مارتینسۆن   سوید   + ئیڤیند جۆنسۆن   سوید
١٩٧٥ ئۆجینیۆ مۆنتالی   ئیتاڵیا
١٩٧٦ ساوڵ بیلۆو   ئەمریکا
١٩٧٧ ڤیسینتی ئەلیکساندەر   ئیسپانیا
١٩٧٨ ئایساك باشیڤیس سینگەر   ئەمریکا
١٩٧٩ ئۆدیسوس ئیلیتس   یۆنان
١٩٨٠ سزیسلاو میلۆسز   ئەمریکا
١٩٨١ ئیلیاس کانیتی   بەریتانیا
١٩٨٢ گابرێل گارسیا مارکیوز   کۆلۆمبیا
١٩٨٣ ویلیام گۆلدین   بەریتانیا
١٩٨٤ جارۆسلاڤ سیفیرت   چیکۆسلۆڤاکیا
١٩٨٥ کلاود سیمۆن   فەڕەنسا
١٩٨٦ وۆڵ سۆینکا   نایجیریا
١٩٨٧ جۆزیف برۆدسکی   ئەمریکا
١٩٨٨ نەجیب مەحفوز   میسر
١٩٨٩ کامیلۆ خۆسێ سیلا   ئیسپانیا
١٩٩٠ ئۆکتاڤیۆ پاز   مەکسیك
١٩٩١ نادین گۆردیمێر   ئەفریقای باشور
١٩٩٢ دیریك والکۆت   سانت لویسا
١٩٩٣ تۆنی مۆریسۆن   ئەمریکا
١٩٩٤ کینزابۆرۆ ئۆی   یابان
١٩٩٥ سێمۆس هێنی   ئایرلەندا
١٩٩٦ ویسلاوا سزیمبۆرسکا   پۆڵەندا
١٩٩٧ داریۆ فۆ   ئیتاڵیا
١٩٩٨ خۆسێ ساراماگۆ   پرتوگال
١٩٩٩ گۆنتەر گراس   ئەڵمانیا

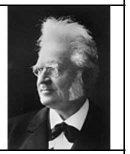
٢٠٠٠ گاو كسنگان   فەرەنسا
٢٠٠١ سێر ڤیدیدهار سۆراجپراساد ناپاوڵ   بەریتانیا
٢٠٠٢ ئامر كیرتێسز   هەنگاریا
٢٠٠٣ جۆن ئێم . كۆتزی   ئەفریقای باشور
٢٠٠٤ ئیلفرید جیلینك   نەمسا
٢٠٠٥ هارۆڵد پینتەر   بەریتانیا
٢٠٠٦ ئورهان پامۆك   توركیا
٢٠٠٧ دۆریس لیسینگ   بەریتانیا
٢٠٠٨ جێن —ماری گۆستاڤ لی كلیزیۆ فەرەنسا

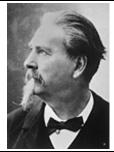
The Nobel Prize in Literature خەڵاتی نۆبڵ لە وێژەدا

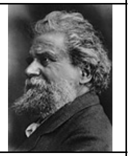
١٩٠١	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Sully Prudhomme (pen-name of René François Armand Prudhomme) سۆلی پرۆدهۆم (ناوی ئەدەبە رینە فرانسیس ئارماند پرۆدهوم)	
فەڕەنسا	
شاعیر	
پێکهاتەیەکی تایبەی شاعیری کە دەلیلێکی نموونەیی بەرزی هەیە.	
ل /١٨٣٩ م /١٩٠٧	

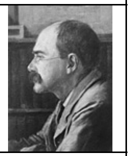
١٩٠٢	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Christian Matthias Theodor Mommsen کریستیان ماتسیاس تیۆدۆر مۆمسین	
ئەڵمانیا	
مێژوونووس	
گەورەیی زیندوویی پایە بڵند کە کتێبێکی مێژووییە، کە تایبەتە بە مێژووی رۆما.	
ل /١٨١٧ گرادین، دانیمارك م /١٩٠٣	

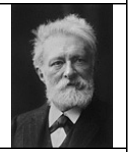
١٩٠٣	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Bjørnstjerne Martinus Bjørnson بیۆرنسجین مارتینۆس بیۆرنسۆن	
نەرویج	
رۆماننووس، شاعیر، شانۆنووس	
بۆ شعرە جوان و جۆر بەجۆرەکانی کە جیا دەکرێتەوە بە بەکارهێنانێکی بەخشندەیانە کە تایبەتمەندە بە پاکی رۆحی خۆی بە ئیلهام.	
ل /١٨٣٢ م /١٩١٠	

١٩٠٤	خەڵاتی نۆبڵی ئابوری
	
Frédéric Mistral فریدریك میستراڵ	José Echegaray y Eizaguirre خۆسێ ئیكیگاری وای . ئیزاگویر
١/٢ خەڵاتەكە	١/٢ خەڵاتەكە
فەڕەنسا	ئیسپانیا
شاعیر	ڕۆماننووس
داهێنانێكی نوێی شعری كە پیشاندانەوەی دیمەنەكانی سروشت بوو بە ڕۆحێكی گەلەكەیەوە.	بووژانەوەی خویەكی كۆنی شانۆی ئیسپانی.
ل /١٨٣٠ م /١٩١٤	ل /١٨٣٢ م /١٩١٦

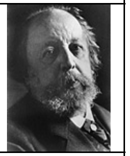
١٩٠٥	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Henryk Sienkiewicz هنریك سینكیویز	
پۆڵەندا	
ڕۆماننووس	
بە دەستهێنانە دیارەكانی وەك نووسەرێكی ناوخۆیی.	
ل /١٨٤٦ م /١٩١٦	

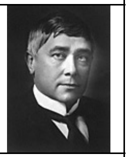
١٩٠٦	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Giosuè Carducci جۆزیو كاردۆسی	
ئیتاڵیا	
شاعیر	
ئەو شێوازەی دەیبینی و ئەو هێزە گۆرانیەیی كە تایبەتمەندییەكی دەگمەنی شاعیری هەیە.	
ل /١٨٣٥ م /١٩٠٧	

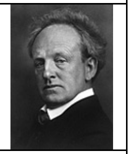
١٩٠٧	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Rudyard Kipling ڕۆدیارد كیپلینگ	
بەریتانیا	
شاعیر، ڕۆماننووس	
بەو پێیەی هێزی تێبینی كردن و خەیاڵ و مەوهیبە جوان و تایبەت بە زیندەوەرەكان وایكرد ببێت بە نووسەرێكی جیهانی.	
ل /١٨٦٥ بۆمبای، هندستان م /١٩٣٦	

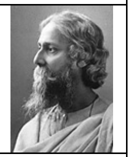
١٩٠٨	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Rudolf Christoph Eucken رۆدۆڵف کریستۆف ئۆکین	
ئەڵمانیا	
فەیلەسوف	
لێکۆڵینەوەی لێبڕاوانە لە حەقیقەت، و هێزی داهێنانی فکری، و فەلسەفەیەکی نموونەیی بۆ ژیان.	
ل /١٨٤٦ م /١٩٢٦	

١٩٠٩	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Selma Ottilia Lovisa Lagerlöf سیلما ئۆتیلیا لۆڤیسا لاگیرلۆف	
سوید	
رۆماننووس	
خەیاڵێکی روون و تێگەیشتنێکی رۆحی تایبەتمەندی کتێبەکانییەتی.	
ل /١٨٥٨ م /١٩٤٠	

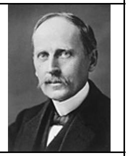
١٩١٠	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Paul Johann Ludwig Heyse پاوڵ جۆهان لۆدویگ هایس	
ئەڵمانیا	
شاعیر، رۆماننووس، شانۆنووس	
شاعری گۆرانی و شانۆیی و نووسەری کورتە چیرۆکی بەناوبانگی جیهانی.	
ل /١٨٣٠ م /١٩١٤	

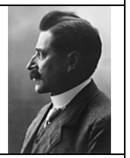
١٩١١	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Count Maurice (Mooris) Polidore Marie Bernhard Maeterlinck کۆنت مۆریس (مۆرییس) پۆلیدۆر ماری بیرنارد مێترلینك	
بەلجیکا	
شانۆنووس	
چالاکی ئەدەبی فرەلایەن، ئیلهامێکی ئەدەبی قوڵ رووەو کەمێك قوڵ کە گۆرانی بۆ هەستەکانی خوێنەر دەڵێت و پاراستنی خەیاڵاتەکانی.	
ل /١٨٦٢ م /١٩٤٩	

١٩١٢	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Gerhart Johann Robert Hauptmann گێرهارت جۆهان رۆبەرت هاوپتمان	
ئەڵمانیا	
شانۆنووس	
داهێنانێکی دیاری لە جیهانی هونەری دراماتیکدا ئەنجامدا.	
ل /١٨٦٢ م /١٩٤٦	

١٩١٣	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Rabindranath Tagore رابیندرانس تاگۆر	
هندستان	
شاعیر	
بەهۆی شعرە جوانە تازە و وروژێنەرەکەی بە شێوەیەکی گەورە، کەتوانایەکی بەرزی تیا بەکارهاتبوو. کە هێزێکی شاعیری هەبوو.	
ل /١٨٦١ م /١٩٤١	

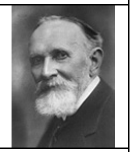
١٩١٤	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە.	

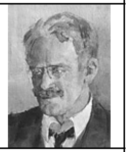
١٩١٥	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Romain Rolland رۆماین رۆلاند	
فەرەنسا	
رۆماننووس	
داهێنانە ئەدەبییەکەی کە سۆز و خۆشەویستی و حەقیقەت و وەسفکردنی مرۆڤە جۆربەجۆرەکانی بەرجەستە کردبوو.	
ل /١٨٦٦ م /١٩٤٤	

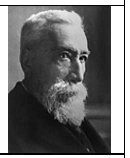
١٩١٦	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Carl Gustaf Verner von Heidenstam کارڵ گۆستاڤ ڤیرنەر ڤۆن هیدینستام	
سوید	
شاعیر	
وەك نوێنەرێکی دەرکەوتوی سەدەی نوێ لە ئەدەبدا.	
ل /١٨٥٩ م /١٩٤٠	

١٩١٧	خەڵاتی نۆبڵی ئابوری
	
Karl Adolph Gjellerup کارڵ ئەدۆلف گیلوروپ	Henrik Pontoppidan هنریك پۆنتۆپیدان
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
دانیمارك	دانیمارك
رۆماننووس	رۆماننووس
بۆ ئەوشعرە پڕ لە جیاوازیەی کە نموونەیەکی بەرزە لە شعر.	بۆ ئەو وەسفە بنەڕەتییەی ژیانی نوێی دانیمارك
ل /١٨٥٧ م /١٩١٩	ل /١٨٥٧ م /١٩٤٣

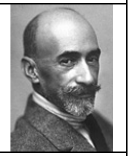
١٩١٨	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە.	

١٩١٩	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Carl Friedrich Georg Spitteler کارڵ فریدریش جۆرج سپیتلەر	
سویسرا	
شاعیر، رۆماننووس	
ئەو شتانەی لە بارەی ئەفسانەی بەهاری ئۆڵۆمپییەوە وتونی.	
ل /١٨٤٥ م /١٩٢٤	

١٩٢٠	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Knut Pedersen Hamsun کنۆت پیدرسن هامسەن	
نەرویژ	
رۆماننووس	
بۆ ئەو کارە گەورەیەی بە ناوی گەشەی خۆڵ پێشکەشی کرد.	
ل /١٨٥٩ م /١٩٥٢	

١٩٢١	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Anatole France(pen-name of Jacques Anatole Thibault) ئاناتۆڵ فڕانس (ناوی ئەدەبی جاکیوس ئاناتۆل سیباولْت)	
فەڕەنسا	
رۆماننووس	
بۆ ئەو بە دەستهێنانە ئەدەبییە جوانانەی، سۆزێکی مرۆڤانەی قوڵی بەرجەستە دەکرد	
ل /١٨٤٤ م /١٩٢٤	

١٩٢٢ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Jacinto Benavente

جاکنتۆ بیناڤینته

ئیسپانیا

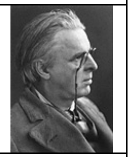
شانۆنووس

شێوازێکی دڵخۆشکەر کە پەیوەندییەکی لاسایکردنەوەی لەگەڵ شانۆی بەناوبانگی ئیسپانیدا هەبوو.

ل /١٨٦٦

م /١٩٥٤

١٩٢٣ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

William Butler Yeats

ویلیام بۆتلەر یاتس

ئایرلەندا

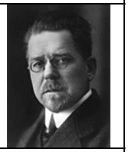
شاعیر

بۆ شعرە گرنگەکانی هەمیشە شێوەیەکی هونەری هەبوو کە رەگدانەوەی رۆحی هەموو گەل بوو.

ل /١٨٦٥

م /١٩٣٩

١٩٢٤ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Wladyslaw Stanislaw Reymont(pen-name of Rejment)

ولادیسلاو ستانیسلاو رایمۆنت (ناوی ئەدەبی ریجمێنت)

پۆڵەندا

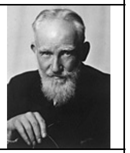
رۆماننووس

بۆ ئەفسانە نیشتیمانییە گەورەکەی بە ناوی جووتیاران.

ل /١٨٦٧

م /١٩٢٥

١٩٢٥ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

George Bernard Shaw

جۆرج بەرناردشۆ

بەریتانیا

شانۆنووس

بۆ ئیشەکانی کە تایبەتمەندی هەردوو نموونەیی و مرۆڤ دۆستانە بوو.

ل /١٨٥٦ دبلین، ئایرلەندا

م /١٩٥٠

١٩٢٦ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Grazia Deledda(pen-name of Grazia Madesani, née Deledda)

گرازیا دیلیدا (ناوی ئەدەبی گرازیا میدیسانی، نی دیلیدا)

ئیتاڵیا

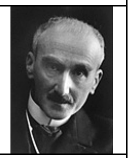
ڕۆماننووس

بۆ نووسینە گرنگە نموونەییەکانی.

ل /١٨٧١ نۆورۆ، ساردینا

م /١٩٣٦

١٩٢٧ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Henri Bergson

هنری بیرگسۆن

فەڕەنسا

فەیلەسووف

لەسەر بیرو بۆچوونە چالاکەکانی.

ل /١٨٥٩

م /١٩٤١

١٩٢٨ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Sigrid Undset

سیگرید ئوندست

نەرویژ

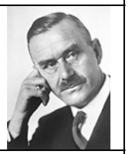
ڕۆماننووس

باسکردنە بەهێزەکانی ژیانی باکوور لە سەدەکانی ناوەڕاستدا.

ل /١٨٨٢ کلۆندبۆرگ، دانیمارك

م /١٩٤٩

١٩٢٩ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Thomas Mann

تۆماس مان

ئەڵمانیا

ڕۆماننووس

بنەماکانی گێڕانەوەی چیرۆکێکی مەزن بەناوی بودینبرۆکس Buddenbrooks وەك یەکێك لە کارە کلاسیکییەکانی ئەدەبی کلاسیك.

ل /١٨٧٥

م /١٩٥٥

١٩٣٠	خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Sinclair Lewis

سینکلایر لویس

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

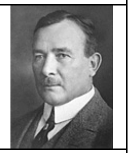
رۆماننووس

بۆ هونەرە چالاك و بەرنامەڕێژەکەی بۆ وەسف و توانای داهێنانی لەم بوارەدا.

ل /١٨٨٥

م /١٩٥١

١٩٣١	خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Erik Axel Karlfeldt

ئیریك ئەکسڵ کارڵفیڵدت

سوید

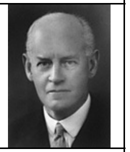
شاعیر

بۆ بەرهەمێکی شعری.

ل /١٨٦٤

م /١٩٣١

١٩٣٢	خەڵاتی نۆبڵی وێژە

John Galsworthy

جۆن گاڵسۆرسی

بەریتانیا

رۆماننووس

بۆ ئەو هونەرە دیارەی گێڕانەوە کە بەرزترین شێوەی لە چیرۆکی فۆرسیتی Forsyte.

ل /١٨٦٧

م /١٩٣٣

١٩٣٣	خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Ivan Alekseyevich Bunin

ئیڤان ئەلیکسیڤیچ بۆنین

فەڕەنسا

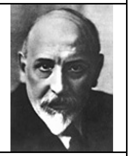
شاعیر، رۆماننووس

بۆ ئەو توانا هونەرییە بەرزەی کە تیایدا بەستنەوەیەك هەبوو بە خو رەوشتی روسی کۆنەوە لە کتێبەکەیدا.

ل /١٨٧٠ ڤۆرۆنیژ، روسیا

م /١٩٥٣

١٩٣٤	خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Luigi Pirandello

لویجی پیراندیلۆ

ئیتاڵیا

شانۆنووس

بۆ ژیانەوەی هونەرێکی داهێنەرانە و جوان

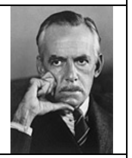
ل /١٨٦٧

م /١٩٣٦

١٩٣٥	خەڵاتی نۆبڵی وێژە

خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە

١٩٣٦	خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Eugene Gladstone O'Neill

ئۆجین گلادستۆن ئۆنیل

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

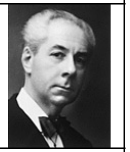
شانۆنووس

بۆ هێزی دڵنیابوون و قوڵی سۆز و هەست لە کارە بەناوبانگەکانیدا

ل /١٨٨٨

م ١٨٥٣

١٩٣٧	خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Roger Martin du Gard

ڕۆجەر مارتین دو گارد

فەڕەنسا

ڕۆماننووس

بۆ ئەو هێزە هونەرییە راستەقینەیەی کە وێنەی ناکۆکییەکانی مرۆڤی پێکێشابوو لەگەڵ هەندێك مەرگەساتی سەرەکی ژیانی هاوچەرخ

ل /١٨٨١

م /١٩٥٨

١٩٣٨	خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Pearl Buck(pen-name of Pearl Walsh, née Sydenstricker)

پێرڵ بیوك (ناوی ئەدەبی پێرڵ واڵش، نی سایدنستریکەر)

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

ڕۆماننووس

بۆ ئەو وەسفە دەوڵەمەندە و ئەفسانەییەی ژیانی جووتیاری چین

ل /١٨٩٢

م /١٩٧٣

١٩٣٩ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Frans Eemil Sillanpää

فرانس ئیمیل سیلانپا

فنلاندا

رۆماننووس

بۆ ئەو هونەرە قوڵەی چینی جووتیارانی وڵاتەکەی و ئەو هونەرە جوانەی وێنەی شێوازی ژیان و پەیوەندیان بەسروشتەوە نیشاندەدات.

ل /١٨٨٨

م /١٩٦٤

١٩٤٠ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

خەڵاتەکە نەبەخشرا ،پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندوقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندوقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە

١٩٤١ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە.

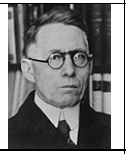
١٩٤٢ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە.

١٩٤٣ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە.

١٩٤٤ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Johannes Vilhelm Jensen

جۆهانس ڤیلهیلم جێنسن

دانیمارك

رۆماننووس

بۆ ئەو هێزە دەگمەن و خەیاڵە شاعیریانەی و شێوازێکی داهێنەرانەی نوێ کە بەرجەستەی کردبوو.

ل /١٨٧٣

م /١٩٥٠

١٩٤٥ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Gabriela Mistral(pen-name of Lucila Godoy y Alcayaga)

گابرێلا میستراڵ (ناوی ئەدەبی لۆسیلا گۆدۆی وای ئەلکایەگا)

چیلی

شاعیر

بۆ ئەو شیعرە گۆرانیە ئیلهام بەخشە بە هێزەی کە وایکرد ناوەکەی ببێت بە ئاسۆی هەموو جیهانی ئەمریکای لاتینی.

ل /١٨٨٩

م /١٩٥٧

١٩٤٦	خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Hermann Hesse

هێرمان هیس

سویسرا

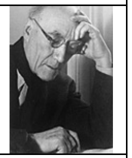
ڕۆماننووس

بۆ نووسینە گرنگەکانی کە نموونەیەکی مرۆڤانەی کلاسیکی پیشاندابوو.

ل /١٨٧٧ کالەو، ئەڵمانیا

م /١٩٦٢

١٩٤٧	خەڵاتی نۆبڵی وێژە

André Paul Guillaume Gide

ئاندری پاوڵ گویلاوم جید

فەرەنسا

ڕۆماننووس، نووسەر

بۆ نووسینە گشتگیرە هونەرییە گشتییەکانی کە کێشەی مرۆیی و مەرجی پێشکەوتنی لەگەڵ خۆشەویستییەکی بوێرانە و ڕاستەقینەی پیشاندابوو.

ل /١٨٦٩

م /١٩٥١

١٩٤٨	خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Thomas Stearns Eliot

تۆماس ستێرنس ئلیۆت

بەریتانیا

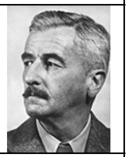
شاعیر، ڕەخنەگر

دەرکەوتنێکی دیار لە شعری هاوچەرخدا

ل /١٨٨٨ سات لویس، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا.

م /١٩٦٥

١٩٤٩	خەڵاتی نۆبڵی وێژە

William Faulkner

ویلیام فاوڵکنەر

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

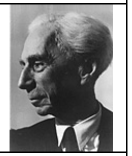
ڕۆماننووس

بۆ ئەو گێڕانەوە دەگمەن و ناوازە هونەرییە بەهێزەی چیرۆکی ئەمریکی هاوچەرخ.

ل /١٨٩٧

م /١٩٦٢

١٩٥٠ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Earl (Bertrand Arthur William) Russell

ئێرڵ (بێرتراند ئارسەر ویلیام) رۆسڵ

بەریتانیا

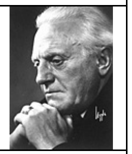
فەیلەسووف

بۆ نووسینە جۆراوجۆرە گرنگەکانی کە بەرگریکردبوو لە نموونەیەکی مرۆڤانە و ئازادانەی بیروڕا.

ل ١٨٧٢

م /١٩٧٠

١٩٥١ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Pär Fabian Lagerkvist

پار فابیان لاگێرکڤیست

سوید

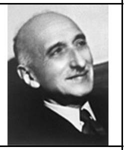
رۆماننووس

بۆ گڕوتینی هونەری و سەربەخۆی عەقڵ، کە ویستی لە ڕێگەی شیعرەوە وەڵامی پرسیارە ئەبەدییەکانی کە مرۆڤ ڕووبەڕوویان دەبێتەوە بداتەوە.

ل /١٨٩١

م /١٩٧٤

١٩٥٢ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

François Mauriac

فڕانسویس مۆریاس

فەڕەنسا

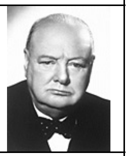
شاعیر، ڕۆماننووس، شانۆنووس

بۆ ئەو روانینە رۆحییە قوڵە هونەرییە چڕەی گێڕانەوەی شانۆی ژیانی مرۆیی

ل /١٨٨٥

م /١٩٧٠

١٩٥٣ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Sir Winston Leonard Spencer Churchill

سێر وینستۆن لیۆنارد سپێنسەر چۆرچیڵ

بەریتانیا

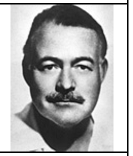
مێژوونووس، وتاربێژ

بۆ وەڵامدانەوە مێژووییەکانی پەیوەند بە بایۆگرافیا و وتارە نایابەکەی تایبەت بە بەرگری لە بەهای مرۆڤایەتی.

ل /١٨٧٤

م /١٩٦٥

١٩٥٤ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Ernest Miller Hemingway

ئێرنست میلەر هەمینگوای

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

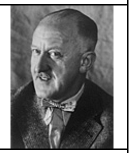
ڕۆماننووس

بۆ دۆزینەوەکانی لە هونەری چیرۆکدا، کە بەم دواییانە لە پیرەمێرد و دەریادا دەرکەوت.

ل /١٨٩٩

م /١٩٦١

١٩٥٥ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Halldór Kiljan Laxness

هالدۆر کیلجان لاکسنیس

ئایسلەندا

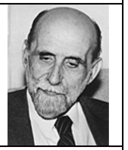
ڕۆماننووس

بۆ ئەو هێزە ئەفسانەییە ڕوونەی کە نوێکاری کرد لە هونەری چیرۆکی مەزنی ئایسلەندا دا.

ل /١٩٠٢

م /١٩٩٨

١٩٥٦ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Juan Ramón Jiménez

خوان ڕامۆن جیمینز

ئیسپانیا

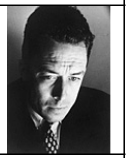
شاعیر

بۆ شیعرە گۆرانییەکەی کە زمانی ئیسپانی تێیدا نموونەی کێشە بەرزەکان و ڕەخنە و هونەرە.

ل /١٨٨١

م /١٩٥٨

١٩٥٧ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Albert Camus

ئەلبەرت کامۆس

فەڕەنسا

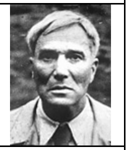
ڕۆماننووس، شانۆنووس

بۆ بەرهەمە هونەرییە گرنگەکەی کە ڕۆشنکەرەوەی کێشەی ویژدانی مرۆڤایەتییە لە مرۆماندا.

ل /١٩١٣ مۆندۆڤ، جەزائیر

م /١٩٦٠

١٩٥٨ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Boris Leonidovich Pasternak

بۆریس لیۆنیدۆڤیچ پاستیرناك

یەکێتی سۆڤیەت

رۆماننووس، شاعیر

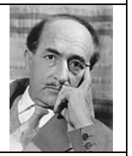
بۆ بە دەستهێنانەکانی لە هەردوو بواری شیعری گۆرانی هاوچەرخ و ئەفسانەی کۆنی روسیدا

ل /١٨٩٠

م /١٩٦٠

دەسەڵاتدارانی وڵات ناچاریانکرد لە خەڵاتەکەی دووربکەوێتەوە

١٩٥٩ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Salvatore Quasimodo

سالڤاتۆر کواسیمۆدۆ

ئیتاڵیا

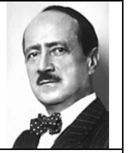
شاعیر

بۆ ئەو شیعرە گۆرانییەی کە بە ئاگری کلاسیکی ژیانی مەرگەساتی ئەمرۆمانی بە شێوەیەکی تایبەت پیشاندابوو.

ل /١٩٠١

م /١٩٦٨

١٩٦٠ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Saint-John Perse(pen-name of Alexis Léger)

ساینت - جۆن پێرس (ناوی ئەدەبی ئەلیکس لێگەر)

فەرەنسا

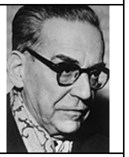
شاعیر

بۆ ئەو فڕینە بەرز و وێنەی بیرخراوانەی لە شیعرەکەیدا هەبوو.

ل /١٨٨٧ گوادیلۆپی، ئایسلەند

م /١٩٧٥

١٩٦١ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Ivo Andric

ئیڤۆ ئەندریك

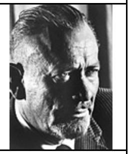
یۆگۆسلاڤیا

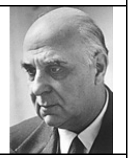
رۆماننووس

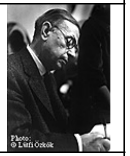
بۆ ئەو هێزە ئەفسانەییەی کە هەڵقوولاوی بابەت و وێنەی توانا مرۆییەکانە کە لە مێژووی وڵاتەکەیەوە وەریگرتبوون.

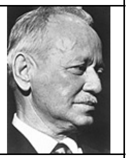
ل /١٨٩٢ تراڤنکا، بۆسنا

م /١٩٧٥

١٩٦٢	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
John Steinbeck جۆن ستینبیک	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ڕۆماننووس	
بۆ نووسینە واقعییە دیارەکانی کە هەردوو بابەتی خۆشی و سۆز و تێگەیشتنی کۆمەڵایەتی قورسی لە خۆگرتبوو.	
ل /١٩٠٢ م /١٩٦٨	

١٩٦٣	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Giorgos Seferis(pen-name of Giorgos Seferiadis) جۆرجوس سافیریس (ناوی ئەدەبی جۆرجوس سافیریادس)	
یۆنان	
شاعیر	
بۆ نووسینە ئەدەبییەکانی کە بەقوڵی لەگەڵ جیهانی ڕۆشنبیری هیلینیدا پەیوەندی هەبوو.	
ل /١٩٠٠ سمایرانا، تورکیا م /١٩٧١	

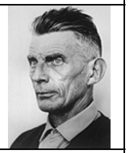
١٩٦٤	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Jean-Paul Sartre جان - پاوڵ سارتر	
فەڕەنسا	
فەیلەسووف، شانۆنووس	
بۆ ئەو کارە دەوڵەمەندەی پڕ لە فیکر و ڕۆحی ئازادی و گەڕان بە شوێن حەقیقەتەدا کە جێفشارێکی دووری لەسەرمان هەبووە.	
ل /١٩٠٥ م /١٩٨٠	
خەڵاتەکەی ڕەتکردەوە	

١٩٦٥	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Mikhail Aleksandrovich Sholokhov میخایل ئەلیکساندرۆڤیچ شۆلۆخۆڤ	
یەکێتی سۆڤیت	
ڕۆماننووس	
بۆ هێز و ئاشتی هونەری کە لە ئەفسانەکەیدا هەبوو کە باسێکی مێژووی گەلی روسی بوو.	
ل /١٩٠٥ م /١٩٨٤	

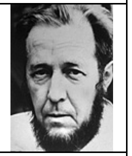
١٩٦٦	خەڵاتی نۆبڵی ئابوری
	
Shmuel Yosef Agnon شمیول یوسف ئاگنۆن	Nelly Sachs نیلی ساچس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ئیسرائیل	سوید
رۆماننووس	شاعیر
بۆ هونەرە تایبەتەکەی بە شێوەیەکی گەورە بابەتەکانی هونەری ژیانی گەلی یەهودی.	بۆ نووسینە ناوازە دیارەکانی کە توانای ئیسرائیلی بۆ گرتنی هێز وەردەگیرا.
ل /١٨٨٨ م /١٩٧٠	ل /١٩٨١ بەرلین، ئەڵمانیا م /١٩٧٠

١٩٦٧	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Miguel Angel Asturias میگێل ئەنگل ئاستوریاس	
گواتیمالا	
رۆماننووس	
بە دەستهێنانە ئەدەبییە رۆشنەکانی کە ریشەدارە بە تایبەتمەندییە نیشتیمانییەکان و خورەوشتی خەڵکی هندی ئەمریکای لاتین.	
ل /١٨٩٩ م /١٩٧٤	

١٩٦٨	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Yasunari Kawabata یاسوناری کاواباتا	
یابان	
رۆماننووس	
بۆ دۆزینەوە چیرۆکییەکانی کە گەوهەری عەقڵی یابانی بە دروستی پیشاندابوو.	
ل /١٨٩٩ م /١٩٧٢	

١٩٦٩	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Samuel Beckett سامۆیل بیکیت	
ئایرلەندا	
رۆماننووس، شانۆنووس	
بۆ نووسینەکانی کە شێوەیەکی نوێی بۆ گێڕانەوە و شانۆی تیابوو.	
ل /١٩٠٦ م /١٩٨٩	

١٩٧٠ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Aleksandr Isayevich Solzhenitsyn
ئەلیکساندەر ئیساڤیچ سۆلژینتسین

یەکێتی سۆڤێت

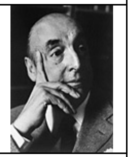
ڕۆماننووس

بۆ هێزی ئیتیکی کە شوێنکەوتووی ئەدەبی روسی بوو لە نووسینەکانیدا

ل /١٩١٨

م /٢٠٠٨

١٩٧١ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Pablo Neruda(pen-name of Neftalí Ricardo Reyes Basoalto)
پابلۆ نیرۆدا (ناوی ئەدەبی نیفتالی ریکاردۆ رایس باسوەڵتۆ)

چیلی

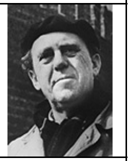
شاعیر

بۆ شعرە بەهێزەکەی لە سەر توانای هێز و دەست بەسەراگرتن.

ل /١٩٠٤

م /١٩٧٣

١٩٧٢ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Heinrich Böll
هنریچ بۆڵ

کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ

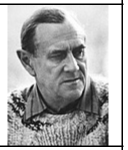
ڕۆماننووس

بۆ نووسینەکانی کە لە ڕێگەی کۆمەڵێك رووی فراوان لە سەرکات و توانای هەستداری نواندن.

ل /١٩١٧

م /١٩٨٥

١٩٧٣ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Patrick White
پاتریك وایت

ئوستralia

ڕۆماننووس

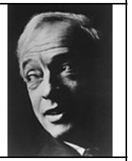
بۆ هونەری چیرۆکی ئەفسانەیی کە ئەو کیشوەرەی بەرەو ئەدەب بۆ پێشەوە برد .

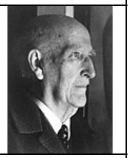
ل / ١٩١٢ لەندەن، بەریتانیا

م /١٩٩٠

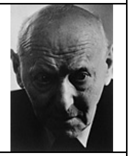
١٩٧٤	خەڵاتی نۆبڵی ئابوری
	
Eyvind Johnson ئیڤیند جۆنسۆن	Harry Martinson هاری مارتینسۆن
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
سوید	سوید
رۆماننووس	رۆماننووس، شاعیر
بۆ هونەری چیرۆکی دوور لە تێڕوانینی زەوی و بنیاتنان لە پێناو ئازادیدا.	بۆ نووسینەکانی کە سروشتی تیا پیشاندابوو پێچەوانەی کردبووەوە
ل/ ١٩٠٠ م/ ١٩٧٦	ل/ ١٩٠٤ م/ ١٩٧٨

١٩٧٥	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Eugenio Montale ئۆجینیۆ مۆنتالی	
ئیتاڵیا	
شاعیر	
بۆ شعرە تایبەتەکانی، بە گڕوتینێکی هونەری گەورەوە، کە بەها مرۆییەکانی وەرگێڕابوو لە ژێر ئیشارەتی تێڕوانینی ژیان بەبێ خەیاڵات.	
ل/ ١٨٩٦ م/ ١٩٨١	

١٩٧٦	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Saul Bellow ساوڵ بیلۆو	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
رۆماننووس	
بۆ ئەو تێگەیشتنە مرۆیانە و شیکردنەوە تێبینی نەکراوەی لە رۆشنبیری هاوچەرخدا کە لە کارەکانیدا هەبوو.	
ل/ ١٩١٥ م/ ٢٠٠٥	

١٩٧٧	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Vicente Aleixandre ڤیسینتی ئەلیکساندەر	
ئیسپانیا	
شاعیر	
بۆ نووسینە شعرییە داهێنەرەکانی کە مەرجەکانی بوونی پیاوێکی روونکردبووەوە لە کۆمەڵگادا، لە هەمان کاتدا نوێنەرێکی نوێکردنەوەی باڵای خوڕەوشتی شیعری ئیسپانی بوو.	
ل/ ١٨٩٨ م/ ١٩٨٤	

١٩٧٨ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Isaac Bashevis Singer

ئایساک باشیڤیس سینگەر

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

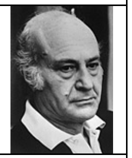
ڕۆماننووس

بۆ هونەرە چیرۆکییە وروژێنەرەکەی، بە ریشەیەکی خورەوشتی رۆشنبیری پۆڵەندی یەهودییەوە.

ل /١٩٠٤ رادزیمین، پۆڵەندا

م /١٩٩١

١٩٧٩ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Odysseus Elytis(pen-name of Odysseus Alepoudhelis)

ئۆدیسوس ئیلیتس (ناوی ئەدەبی ئۆدیسوس ئالیپۆدهیلس)

یۆنان

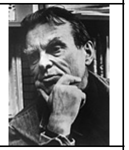
شاعیر

بۆ شیعرەکەی دژی پاشخانی خورەوشتی یۆنانی، کە تێکۆشانی پیاوی سەردەمی روونکردبووەوە لە پێناو ئازادی و داهێناندا.

ل /١٩١١

م /١٩٩٦

١٩٨٠ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Czeslaw Milosz

سزیسلاو میلۆسز

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

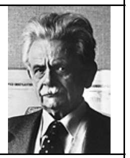
شاعیر

لە گەڵ دەنگی پیاوێکی توند و کراوە و ئاشکرادایە لە جیهانی ململانێ توندەکاندا.

ل /١٩١١

م /٢٠٠٤

١٩٨١ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Elias Canetti

ئیلیاس کانیتی

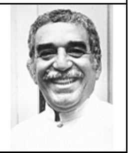
بەریتانیا

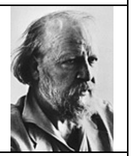
ڕۆماننووس، نووسەر

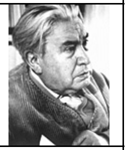
بۆ نووسینەکانی کە ئاماژەدانێکی فراوانی بەرهەمی بیرەکان و هێزی هونەرییە.

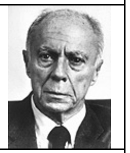
ل /١٩٠٥ رۆستسچوك، بولگاریا

م /١٩٩٤

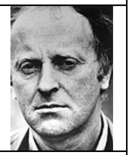
١٩٨٢	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Gabriel García Márquez گابریێل گارسیا مارکیوز	
کۆڵۆمبیا	
ڕۆماننووس، ڕۆژنامەنووس، رابەری کۆمەڵایەتی	
بۆ گێڕانەوە و کورتە چیرۆکەکانی، کە تیایدا فەنتازیا و واقع پێکەوە لە جیهانێکی تێکەڵاودا پڕ لە خەیاڵ، کە پێچەوانەی ژیانی ململانەی هەیە.	
ل /١٩٢٨	

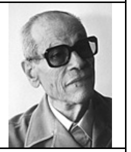
١٩٨٣	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
William Golding ویلیام گۆڵدین	
بەریتانیا	
ڕۆماننووس	
بۆ ڕۆمانەکانی کە هونەری چیرۆکی واقعی و رەنگاوڕەنگی دنیای ئەفسانەیی تیایە.	
ل /١٩١١ م /١٩٩٣	

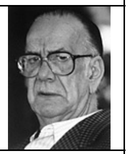
١٩٨٤	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Jaroslav Seifert جارۆسلاڤ سیفیرت	
چیکۆسلۆڤاکیا	
شاعیر	
بۆ شعرەکەی کە وێنەی رۆحی ئازادکرد، و داهێنانە دەوڵەمەندەکانی لەم بوارەدا.	
ل /١٩٠١ م /١٩٨٦	

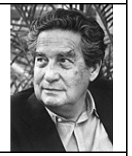
١٩٨٥	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Claude Simon کلاودی سیمۆن	
فەڕەنسا	
ڕۆماننووس	
لە ڕۆمانەکەیدا کە هونەری وێنەیی شاعیر لەگەڵ ئاگایی قوڵی کاتی وێنەکانی هەل و مەرجی مرۆی یەکیان گرتبوو.	
ل /١٩١٣ م /٢٠٠٥	

١٩٨٦	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Wole Soyinka وۆڵ سۆینکا	
نایجیریا	
شانۆنووس، شاعیر	
به روانینێکی رۆشنبیریانەی فراوان وە بە رەنگە پێچەوانەکان شاعیر شانۆی بوونی دارشتووە.	
ل /١٩٣٤	

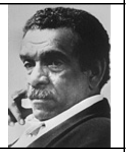
١٩٨٧	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Joseph Brodsky جۆزیف برۆدسکی	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
شاعیر، نووسەر	
بۆ دانراوە گشتگیرەکانی، کە پڕە لە خەیاڵی شاعیری.	
ل /١٩٤٠ لینین گراد، روسیا م /١٩٩٦	

١٩٨٨	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Naguib Mahfouz نەجیب مەحفوز	
میسر	
رۆماننووس	
لە رێگەی کارە دەوڵەمەندەکانییەوە، و نارۆشنی شاعیر، و هونەری چیرۆکی عەرەبی کە پێشکەشی هەموو مرۆڤایەتی کردووە.	
ل /١٩١١ م /٢٠٠٦	

١٩٨٩	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Camilo José Cela کامیلۆ خۆسێ سیلا	
ئیسپانیا	
رۆماننووس	
دارشتنی دەوڵەمەند و چڕ، کە بە شێوەکانی سۆزداری دژایەتی لاوازییەکانی مرۆڤ دەکات.	
ل /١٩١٦ م /٢٠٠٢	

خەڵاتی نۆبڵی ویژە	١٩٩٠
	
Octavio Paz ئۆکتاڤیۆ پاز	
مەکسیك	
شاعیر، نووسەر	
بۆ نووسینە وروژێنەرەکانی بە ئاسۆیەکی فراوانەوە، بە نواندنی سانسۆرێکی خۆی و ئاشتی بۆ مرۆڤایەتی.	
ل /١٩١٤ م ١٩٩٨	

خەڵاتی نۆبڵی ویژە	١٩٩١
	
Nadine Gordimer نادین گۆردیمێر	
ئەفریقیای باشوور	
رۆماننووس	
لە رێگەی نووسینە ئەفسانەییە نایابەکانییەوە، لەسەر وتەکانی ئەلفرێد نۆبڵ کە زۆر سوودمەندە بۆ مرۆڤایەتی.	
ل /١٩٢٣	

خەڵاتی نۆبڵی ویژە	١٩٩٢
	
Derek Walcott دیریك والکۆت	
سانت لویسا	
شاعیر	
بۆ شعری ئۆوڤر oeuvre کە درەوشانەوەیەکی گەورەبوو، کە هەڵگری دیدێکی مێژووی بوو، کە ئاکامی پابەندبوونێکی فرە کەلتوورەوە بوو.	
ل ١٩٣٠	

خەڵاتی نۆبڵی ویژە	١٩٩٣
	
Toni Morrison تۆنی مۆریسۆن	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
رۆماننووس	
لە رۆمانە تایبەتەکانیدا کە هەڵگری هێزێکە پێشبینی کەرانە و خوازەیەکی شاعیرانەیە.	
ل /١٩٣١	

١٩٩٤ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Kenzaburo Oe
کینزابۆرۆ ئۆی

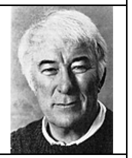
یابان

ڕۆماننووس

بە هێزێکی شاعیرانە دنیایەکی خەیاڵی دروستکردووە، کە ژیانێکی ئەفسانەیی چڕکردبووەوە بۆ دوورکەوتنەوە لە وێنەی ناهەمواری ئینسانی ئەمڕۆ.

ل /١٩٣٥

١٩٩٥ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Seamus Heaney
سێمۆس هێنی

ئایرلەندا

شاعیر

بۆ کارە جوان و ئاوازدەرە قوڵ بووەوەکانی بەناو ئاکاردا.

ل /١٩٣٩

١٩٩٦ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Wislawa Szymborska
ویسلاوا سزیمبۆرسکا

پۆڵەندا

شاعیر

بۆ شعرە وردەکەی کە لە چوارچێوەیەکی مێژووی و ژیانی مەعریفیدا بوو تیشك خستنە سەر بەشەکانی حەقیقەتی مرۆڤایەتی.

ل /١٩٢٣

١٩٩٧ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

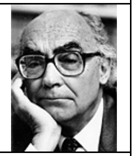
Dario Fo
داریۆ فۆ

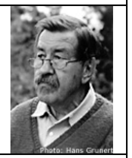
ئیتاڵیا

شانۆنووس، ئەکتەر

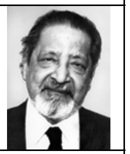
بۆ گێڕانەوەی گاڵتەجاڕێکی سەدەکانی ناوەڕاست لە پێستی دەسەڵاتدا، کە پاڵپشتیکردنی کەرامەتی ستەملێکراوان بوو.

ل /١٩٢٦

١٩٩٨	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
	José Saramago خۆسێ ساراماگۆ
	پورتوگال
	ڕۆماننووس
	بەو نموونانەی کە هەڵگری خەیاڵ و سۆز و گاڵتەجارییە ئەتوانین بە شێوەیەکی بەردەوام دووبارە ڕاستی لە دەستچوو بگرینەوە.
	ل /١٩٢٢

١٩٩٩	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
	Günter Grass گۆنتەر گراس
	ئەڵمانیا
	ڕۆماننووس
	وێنەی خورافاتی ڕەشی لە بیرکراوی مێژووی نیشاندابوو لە نووسینەکانیدا
	ل /١٩٢٧

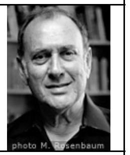
٢٠٠٠	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
	Gao Xingjian گاو کسنگان
	فەڕەنسا
	ڕۆماننووس، شانۆنووس
	بۆ ئەو توانا بەرزەی لە بواری زمانەوانیدا پیشانیدابوو، کە ڕێگایەکی نوێی لە بەردەم ڕۆمان و شانۆی چینیدا وڵاکرد.
	ل /١٩٤٠ گانژۆو، چین

٢٠٠١	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
	Sir Vidiadhar Surajprasad Naipaul سێر ڤیدیدهار سۆراجپراساد ناپاوڵ
	بەریتانیا
	ڕۆماننووس
	بۆ ئەو چیرۆکەی هەستپێکردن و پشکنینەی وردەی ئەو کارانەی کە ڕاماندەکێشن بۆ سەیرکردن و ئامادەبوونی مێژووی توندوتیژی.
	ل /١٩٣٢ ترنیداد

٢٠٠٢	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Imre Kertész ئامر کیرتێسز	
هەنگاریا	
ڕۆماننووس	
بۆ کتێبەکەی کە پاڵپشتی ئەزموونی تاك بوو دژی داپلۆسینی وەحشیانەی مێژوو.	
ل /١٩٢٩	

٢٠٠٣	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
John M. Coetzee جۆن ئێم . کۆتزی	
ئەفریقیای باشوور	
ڕۆماننووس	
کە لە ڕووە دیاری نەکراوەکاندا وێنەی کتوپڕی هاتنەناوەوەی نەناسراو پیشاندابوو.	
ل /١٩٤٠	

٢٠٠٤	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Elfriede Jelinek ئیلفرید جیلینك	
نەمسا	
ڕۆماننووس، شانۆنووس	
بۆچوونە ناوەوەی مۆسیقی دەنگ و دەنگی دژ لە ڕۆمان و شانۆدا کە بە گڕوتینێکی زمانەوانی تایبەتەوە پەردەی لەسەر خراپەکانی کڵێسا و کۆمەڵگا و هێزی سڕینەوە هەڵماڵی.	
ل /١٩٤٦	

٢٠٠٥	خەڵاتی نۆبڵی وێژە
	
Harold Pinter هارۆڵد پینتەر	
بەریتانیا	
شانۆنووس	
لە شانۆنامەکانیدا لادانی لە ژێر دوودڵییەکانی ڕۆژانەدا پیشاندابوو، کە ناچاری کردووە بچێتە ژووری تاریکی داخراوەوە.	
ل /١٩٣٠	

٢٠٠٦ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Orhan Pamuk

ئورهان پامۆك

توركیا

ڕۆماننووس

كاركردن لەسەر ڕۆحی ڕەش لە شارێكی ناوخۆیدا كە ئاماژەی نوێی دۆزییەوە بۆ پێكادان و شەڕی كەلتوورەكان.

ل /١٩٥٢

٢٠٠٧ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Doris Lessing

دۆریس لیسینگ

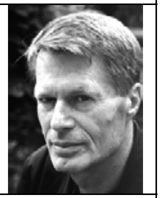
بەریتانیا

ڕۆماننووس

بۆ ئەو تاقیكردنەوە فیمیستیانەی، بەگومان و، هێزی پێشبینیكردنەوە، و خستنە ژێر پشكنینی بەشێكی شارستانییەتی.

ل /١٩١٩ كرمانشاە، ئێران

٢٠٠٨ خەڵاتی نۆبڵی وێژە

Jean-Marie Gustave Le Clézio

جێن — ماری گۆستاڤ لی كلیزیۆ

فەڕنسا

ڕۆماننووس

نووسەری كۆچێكی نوێ، سەركەشی شعری لەگەڵ مەستییەكی هەستەوەر، و دۆزەرەوەی مرۆڤایەتی لە ژێرو لەو دیو شارستانییەتییەكی زاڵەوە.

ل/١٩٤٠

sixth Part

بەشی شەشەم

خەڵاتی نۆبڵ لە ئاشتیدا

The Nobel Prize in Peace

ناوی براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ لە ئاشتیدا

١٩٠١ فریدریك پاسی فەرەنسا + جێن هینری دۆنات سویسرا
١٩٠٢ چارلس ئەلبەرت گۆبات سویسرا + ئیلی دیکۆمۆن سویسرا
١٩٠٣ ویلیام راندالْ کرێمەر بەریتانیا
١٩٠٤ پەیمانگای یاسای نێودەوڵەتی جێنت بەلجیکا
١٩٠٥ بارۆنس بێرسا سۆفیا فیلیستا ڤۆن سۆتنر ،
نی کۆنتس کینسکی ڤۆن چینس ئند تیتۆ نەمسا
١٩٠٦ تیۆدۆر رۆزڤێلت ئەمریکا
١٩٠٧ لویس رۆناڵت فەرەنسا + ئیرنستۆ تیۆدۆر مۆنیتا ئیتاڵیا
١٩٠٨ فریدریك باجەر دانیمارك + پۆنتوس ئارنۆڵدسۆن کلاس سوید
١٩٠٩ پۆڵ هنری بینجامین بۆڵیوت فەرەنسا
+ ئۆگۆست ماری فرانسویس بێرنارت بەلجیکا
١٩١٠ نووسینگەی ئاشتی جیهانی هەمیشەی سویسرا
١٩١١ ئالفرید هێرمان فرید نەمسا + تۆبیسا میشێل کارڵ ئاسیر هۆڵەندا
١٩١٢ ئیلهۆ روت ئەمریکا
١٩١٣ هنری لا فۆنتاین بەلجیکا
١٩١٤ نەبەخشرا
١٩١٥ نەبەخشرا
١٩١٦ نەبەخشرا
١٩١٧ لیژنەی نێودەوڵەتی خاچی سوور سویسرا
١٩١٨ نەبەخشرا
١٩١٩ تۆماس وودرۆو ویڵسۆن ئەمریکا
١٩٢٠ لیۆن ڤیکتۆر ئەنگۆست بۆرجیوس فەرەنسا

١٩٢١ کریستیان لویس لانگ نەرویژ + کارڵ هجالمار برانتین سوید
١٩٢٢ فریدجۆف نانسین نەرویژ
١٩٢٣ نەبەخشرا
١٩٢٤ نەبەخشرا
١٩٢٥ چارلس گاتس دەویس ئەمریکا + سێر ئۆستین کامبرلاین بەریتانیا
١٩٢٦ گۆستاڤ ستریسمان ئەڵمانیا + ئاریستید براند فەرەنسا
١٩٢٧ لۆدویگ کوید ئەڵمانیا + فیردیناند بوشن فەرەنسا
١٩٢٨ نەبەخشرا
١٩٢٩ فرانك بڵینگس کیلۆگ ئەمریکا
١٩٣٠ لارس ئۆڵف جۆناسان (ناسان) سۆدربلۆم سوید
١٩٣١ نیکۆلاس مۆرای بۆتلەر ئەمریکا + جێن ئادامس ئەمریکا
١٩٣٢ نەبەخشرا
١٩٣٣ سێر نۆرمان ئەنگڵ (رۆڵف لان) بەریتانیا
١٩٣٤ ئارسەر هندرسۆن بەریتانیا
١٩٣٥ کارڵ ڤۆن ۆسیتزکی ئەڵمانیا
١٩٣٦ کارلۆس ساڤیدرا لاماس ئەرجەنتین
١٩٣٧ لۆرد ئیدگار ئەلجیرنۆن رۆبەرت گاسکۆین سیسل بەریتانیا
١٩٣٨ نووسینگەی نانسنی نێودەوڵەتی بۆ پەناهندە سویسرا
١٩٣٩ نەبەخشرا
١٩٤٠ نەبەخشرا
١٩٤١ نەبەخشرا
١٩٤٢ نەبەخشرا
١٩٤٣ نەبەخشرا
١٩٤٤ لیژنەی نێودەوڵەتی خاچی سوور سویسرا
١٩٤٥ کۆردڵ هۆڵ ئەمریکا
١٩٤٦ جۆن راڵیگ مۆت ئەمریکا + ئیملی گرین باڵچ ئەمریکا

١٩٤٧ لیژنەی خزمەتگوزاری هاوڕێیانی ئەمریكا (كواكیرس) ئەمریكا + ئەنجوومەنی خزمەتگوزاری هاوڕێیان (كواكیرس) بەریتانیا

١٩٤٨ نەبەخشرا

١٩٤٩ لۆرد (جۆن) بۆید ئۆرِ ئۆف بریچین بەریتانیا

١٩٥٠ رالف بۆنچ ئەمریكا

١٩٥١ لیۆن جۆهاكس فەرەنسا

١٩٥٢ ئەلبەرت سكۆیتزر فەرەنسا

١٩٥٣ جۆرج كاتلیت مارشاڵ ئەمریكا

١٩٥٤ نووسینگەی باڵای نەتەوە یەكگرتووەكان بۆ كاروباری پەنابەران سویسرا

١٩٥٥ نەبەخشرا

١٩٥٦ نەبەخشرا

١٩٥٧ لیستەر بۆولیس پێرسۆن كەنەدا

١٩٥٨ جۆرجیز پێر بەلجیكا

١٩٥٩ فیلیپ جەی . نۆیل-باكەر بەریتانیا

١٩٦٠ ئەلبەرت جۆن لۆتۆڵ ئەفریقیای باشوور

١٩٦١ داگ هجالمار ئاگن كارڵ هامارسجۆڵد سوید

١٩٦٢ لینۆس كارڵ پاولێن ئەمریكا

١٩٦٣ یەكێتی كۆمەڵەكانی خاچی سوور سویسرا + لیژنەی نێودەوڵەتی خاچی سوور سویسرا

١٩٦٤ مارتین لۆسەر كینگ جەی ئار ئەمریكا

١٩٦٥ سندووقی مناڵانی نەتەوە یەكگرتووەكان (یونیسیف) ئەمریكا

١٩٦٦ نەبەخشرا

١٩٦٧ نەبەخشرا

١٩٦٨ رینە كاسین فەرەنسا

١٩٦٩ رێكخراوی كاری نێودەوڵەتی سویسرا

١٩٧٠ نۆرمان ئی . بۆرلاوگ ئەمریكا

١٩٧١ ویلی براندت كۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ

١٩٧٢ نەبەخشرا

١٩٧٣ لی دۆس سۆ ڤێتنام + هنری ئەی . كیسینجەر ئەمریكا

١٩٧٤ ئیساكۆ ساتۆ یابان + سێن ماك برید ئایرلەندا

١٩٧٥ ئاندری دمیتریڤیچ ساخارۆڤ یەكێتی سۆڤیەت

١٩٧٦ مارێد كۆریگان بەریتانیا + بیتی ویلیامس بەریتانیا

١٩٧٧ رێخراوی لێبردنی نێودەوڵەتی بەریتانیا

١٩٧٨ میناچیم بیگن ئیسرائیل + محەمەد ئەنوەر ئەلسادات میسر

١٩٧٩ دایكە تێریزا هندستان

١٩٨٠ ئەدۆڵفۆ پێرز ئیسكوڤیل ئەرجەنتین

١٩٨١ دەستەی گشتی بۆ كاروباری پەنابەرانی سەربە نەتەوە یەكگرتووەكان سویسرا

١٩٨٢ ئەلفۆنسۆ گارسیا رۆبلیس مەكسیك + ئالڤا میردالْ سوید

١٩٨٣ لیچ والْسا پۆڵەندا

١٩٨٤ دیسمۆند مپیلۆ تۆتۆ ئەفریقیای باشوور

١٩٨٥ پزیشكانی نێودەوڵەتی بۆ بەرگرتن لە جەنگی ناوەكی ئەمریكا

١٩٨٦ ئیلی ویسڵ ئەمریكا

١٩٨٧ ئۆسكار ئاریاس سانچیز كۆستاریكا

١٩٨٨ هێزی ئاشتی پارێزی نەتەوە یەكگرتووەكان ئەمریكا

١٩٨٩ چواردەهەم دەلای لاما (تینزین گیاتسۆ) تیبت

١٩٩٠ میخایل سێرگیڤیچ گۆرباچۆڤ یەكێتی سۆڤیەت

١٩٩١ ئان سان سو كی بۆرما

١٩٩٢ ریگۆبێرتا مینچو تۆم گواتیمالا.

١٩٩٣ فریدریك ویلیام دی كلیرك ئەفریقیای باشوور + نیلسۆن ماندێلا ئەفریقیای باشوور.

١٩٩٤ یاتژاك رابین ئیسرائیل + شیمۆن پێرێس ئیسرائیل + یاسر عەرەفات فەڵەستین

١٩٩٥ كۆنگرەی پاجواش بۆ زانست و كاروباری جیهانی كەنەدا + جۆزیف رۆتبلات بەریتانیا.

١٩٩٦ خۆسیە رامۆس — هۆرتا تیمۆری رۆژهەڵات+ كارلۆس فیلیپ ئێكسمینس بیلۆ تیمۆری رۆژهەڵات.

١٩٩٧ جودی ویلیامس ئەمریکا + کەمپینی نێودەوڵەتی نەهێشتنی مینی زەوی ئەمریکا.

١٩٩٨ داڤید تریمبڵ بەریتانیا + جۆن هیوم بەریتانیا

١٩٩٩ پزیشکانی بێسنوور بەلجیکا

٢٠٠٠ کیم دای – جۆن کۆریای باشوور

٢٠٠١ کوفی ئەنان غانا + نەتەوە یەکگرتووەکان ئەمریکا

٢٠٠٢ جیمی کارتەر ئەمریکا

٢٠٠٣ شیرین عبادی ئێران

٢٠٠٤ وانگەر موتا ماسیا کینیا ٢٠٠٥ محەمەد ئەلبەرادعی میسر + ئاژانسی نێودەوڵەتی وزەی ئەتۆم نەمسا

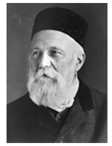
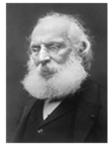
٢٠٠٦ گرامین بانکی بەنگلادیش + محەمەد یونس بەنگلادیش

٢٠٠٧ ئەلبەرت ئارنۆڵد (ئەل) گۆر ئەمریکا + دەستەی نیو حکومەتی گۆڕانی ژینگە سویسرا

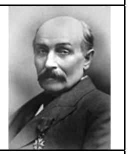
٢٠٠٨ مارتی ئاهتساری فنلاندا

خەڵاتی نۆبڵ لە ئاشتیدا The Nobel Prize in Peace

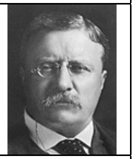
١٩٠١	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Jean Henry Dunant جێن هینری دۆنات	Frédéric Passy فریدریك پاسی
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
سویسرا	فەڕەنسا
دامەزرێنەری لیژنەی خاچی سووری نێودەوڵەتی.	دامەزرێنەر و سەرۆکی کۆمەڵگای ئاشتی فەڕەنسی یەکەم.
ل / ١٨٢٨ م /١٩١٠	ل / ١٨٢٢ م /١٩١٢

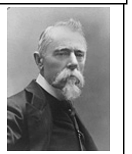
١٩٠٢	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Élie Ducommun ئیلی دیکۆمۆن	Charles Albert Gobat چارلس ئەلبەرت گۆبات
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
سویسرا	سویسرا
سکرتێری فەخری نووسینگەی ئاشتی جیهانی هەمیشەیی لە بێرن سویسرا.	سکرتێری گشتی یەکێتی پەڕلەمانی جیهانی سکرتێری فەخری نووسینگەی ئاشتی جیهانی هەمیشەیی لە بێرن سویسرا.
ل /١٨٣٣ م /١٩٠٦	ل / ١٨٤٣ م /١٩١٤

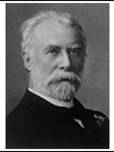
١٩٠٣ خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی

William Randal Cremer ویلیام رانداڵ کرێمەر
بەریتانیا
ئەندامی پەڕلەمانی بەریتانیا، سکرتێری یەکێتی ناوبژیوانانی نێودەوڵەتی.
ل / ١٨٢٨ م / ١٩٠٨

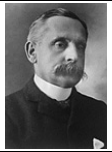
١٩٠٤	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
INSTITUT DE DROIT INTERNATIONAL	
Institut de droit international (Institute of International Law) پەیمانگای یاسای نێودەوڵەتی	
جێنت بەلجیکا	
دامەزراوەیەکی زانستییە ساڵی ١٨٧٣ دامەزراوە.	

١٩٠٥	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Baroness Bertha Sophie Felicita von Suttner, née Countess Kinsky von Chinic und Tettau بارۆنیس بێرسا سۆفیا فیلیستا ڤۆن سۆتنر، نی کۆنتس کینسکی ڤۆن چینس ئند تیتۆ	
نەمسا	
سەرۆکی فەخری نووسینگەی ئاشتی هەمیشەی جیهانی، بێرن سویسرا، دانەری چەك دانان.	
ل / ١٨٤٣ پراغ، نەمسا م / ١٩١٤	

١٩٠٦	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Theodore Roosevelt تیۆدۆر رۆزڤێلت	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
سەرۆکی ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا، هاوکاری بەستنی پەیمانی ئاشتی جۆراوجۆر	
ل /١٨٥٨ م /١٩١٩	

١٩٠٧	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
ErnestoTeodoro Moneta ئیرنستۆ تیۆدۆر مۆنیتا	Louis Renault لویس رۆناڵت
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ئیتاڵیا	فەڕەنسا
سەرۆکی یەکێتی لۆمبارد (Lombard) بۆ ئاشتی.	پرۆفیسۆری یاسای نێودەوڵەتی.
ل /١٨٣٣ م /١٩١٨	ل /١٨٤٣ م /١٩١٨

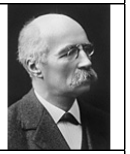
١٩٠٨	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Pontus Arnoldson Klas پۆنتۆس ئارنۆڵدسۆن کلاس	Fredrik Bajer فریدریك باجەر
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
سوید	دانیمارك
نوسەر، ئەندام پەرلەمانی پێشووی سویدی، دامەزرێنەری ئاشتی سویدی و یەکێتی ناوبژیوانان.	ئەندامی پەرلەمانی دانیمارکی، سەرۆکی فەخری نووسینگەی ئاشتی هەمیشەی جیهانی، بێرن، سویسرا.
ل / ١٨٤٤ م / ١٩١٦	ل / ١٨٣٧ م / ١٩٢٢

١٩٠٩	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Auguste Marie François Beernaert ئۆگۆست ماری فرانسویس بێرنارت	Paul Henri Benjamin Balluet d'Estournelles de Constant, Baron de Constant de Rebecque پۆڵ هنری بینجامین بۆڵیوت ئیستۆرنیڵس دی کۆنستانت بارۆن دی کۆنستانت دی ریبسکۆ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەلجیکا	فەرەنسا
سەرۆك وەزیرانی پێشوو، ئەندام پەرلەمانی بەلجیکا.	ئەندامی پەرلەمانی فەرەنسا(سیناتۆر) سەرۆکی کوتلەیەکی فەرەنسا بۆ ناوبژیوانی خۆبەخش، دامەزرێنەری دەستەی بەرگری لە بەرژەوەندی نیشتیمانی و بەرژەوەندی جیهانی نیشتیمانی.
ل / ١٨٢٩ م / ١٩١٢	ل / ١٨٥٢ م / ١٩٢٤

١٩١٠	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
Bureau international permanent de la Paix (Permanent International Peace Bureau) نووسینگەی ئاشتی جیهانی هەمیشەی	
بێرن، سویسرا	
لە ساڵی ١٨٩١ دامەزراوە.	

١٩١١	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Tobias Michael Carel Asser تۆبیسا میشێل کارڵ ئاسیر	Alfred Hermann Fried ئالفرید هێرمان فرید
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
هۆڵەندا	نەمسا
سەرەك وەزیران، ئەندامی ئەنجوومەنی شورای پاشایەتی، رێکخەری کۆنگرەی نێودەوڵەتی یاسای تایبەتی لە لاهای.	رۆژنامەنووس دامەزرێنەری دی فریدینسوارت Die Friedenswarte بۆ بڵاوکردنەوەی ئاشتی
ل / ١٨٣٨ م / ١٩١٣	ل / ١٨٦٤ م / ١٩٢١

١٩١٢	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Elihu Root ئیلهۆ روت	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
وەزیری دەرەوەی پێشوو، رێخەری هاوپەیمانی جۆراوجۆر بۆ ناوبژیوانی.	
ل / ١٨٤٥ م / ١٩٣٧	

١٩١٣	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Henri La Fontaine هنری لا فۆنتاین	
بەلجیکا	
ئەندامی پەرلەمانی بەلجیکا (سیناتۆر)، سەرۆکی نووسینگەی ئاشتی جیهانی هەمیشەی، بێرن سویسرا.	
ل / ١٨٥٤ م / ١٩٤٣	

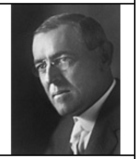
١٩١٤	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە.	

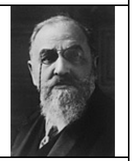
١٩١٥	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە.	

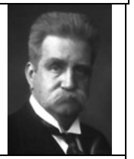
١٩١٦	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە.	

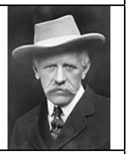
١٩١٧	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
Comité international de la Croix Rouge (International Committee of the Red Cross) لیژنەی نێودەوڵەتی خاچی سوور .	
جنێڤ، سویسرا	
لە ساڵی ١٨٦٣ دامەزراوە.	

١٩١٨	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە.	

١٩١٩	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Thomas Woodrow Wilson تۆماس وودرۆو ویلسۆن	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا، دامەزرێنەری کۆمەڵەی گەلان.	
ل / ١٨٥٦ م / ١٩٢٤	

١٩٢٠	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Léon Victor Auguste Bourgeois لیۆن ڤیکتۆر ئۆگۆست بۆرجیوس	
فەڕەنسا	
وەزیری پێشووی دەرەوە، سەرۆکی پەرلەمانی فەڕەنسا(سنێت)، سەرۆکی کۆمەڵەی گەلان.	
ل /١٨٥١ م / ١٩٢٥	

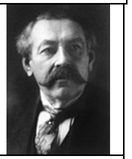
١٩٢١	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Karl Hjalmar Branting کارڵ هجالمار برانتین	Christian Lous Lange کریستیان لویس لانگ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
سوید	نەرویژ
سەرۆك وەزیرانی سوید، نوێنەری سوید لە سۆسایتی دەس نەیشنسSociété des Nation .	سکرتێری گشتی یەکێتی پەرلەمانی نێودەوڵەتی ، برۆکسل.
ل / ١٨٦٠ م / ١٩٢٥	ل / ١٨٦٩ م / ١٩٣٨

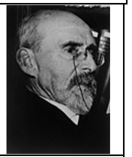
١٩٢٢	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Fridtjof Nansen فریدجۆف نانسین	
نەرویژ	
زانا، دۆزەرەوە، نوێنەری نەرویژ لە سۆسایتی دەس نەیشنس Société des Nations، ڕێخەری پاسپۆرت بۆ پەنابەران.	
ل / ١٨٦١ م / ١٩٣٠	

١٩٢٣	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە.	

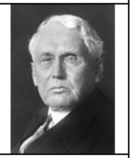
١٩٢٤	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە.	

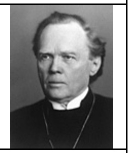
١٩٢٥	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Sir Austen Chamberlain سێر ئۆستین چامبرلاین	Charles Gates Dawes چارلس گاتس دەویس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەریتانیا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
وەزیری دەرەوەی بەریتانیا.	جێگری سەرۆکی ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا، سەرۆکی دەستەی پاداشتی هاوپەیمانان، ڕێخەری پرۆژەی دەویسDawes .
ل / ١٨٦٣ م / ١٩٣٧	ل / ١٨٦٥ م / ١٩٥١

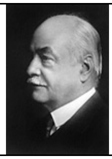
١٩٢٦	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Aristide Briand ئاریستید براند	Gustav Stresemann گۆستاڤ ستریسمان
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
فەڕەنسا	ئەڵمانیا
وەزیری دەرەوە.	وەزیری دەرەوە، لۆردی پێشووە
ل / ١٨٦٢ م / ١٩٣٢	ل / ١٨٧٦ م /١٩٢٩

١٩٢٧	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Ferdinand Buisson فیردیناند بوشن	Ludwig Quidde لۆدویگ کوید
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
فەڕەنسا	ئەڵمانیا
مامۆستای پێشووی زانکۆی سۆڕبۆن لە پاریس، دامەزرێنەر و سەرۆکی (لیگو دەس درۆیتس دی هۆم) Ligue des Droits de l'Homme یەکێتی مافی مرۆڤ.	پرۆفیسۆر لە زانکۆی بەرلین، ئەندامی پەرلەمانی ئەڵمانی، بەژداربووی کۆنگرەی ئاشتی جۆراو جۆر بووە
ل /١٨٤١ م / ١٩٣٢	ل /١٨٥٨ م /١٩٤١

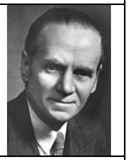
١٩٢٨	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە.	

١٩٢٩	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Frank Billings Kellogg فرانك بلێنگس کیلۆگ	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
وەزیری دەرەوەی پێشوو.	
ل /١٨٥٦ م /١٩٣٧	

١٩٣٠	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Lars Olof Jonathan (Nathan) Söderblom لارس ئۆلَف جۆناسان (ناسان) سۆدربلۆم	
سوید	
سەرۆکی قەشەکان، رابەر له بزووتنەوەی جیهانیدا.	
ل /١٨٦٦ م /١٩٣١	

١٩٣١	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Jane Addams جێن ئادامس	Nicholas Murray Butler نیکۆلاس مۆرای بۆتلەر
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
زانای کۆمەڵناس، سەرۆکی جیهانی یەکێتی ئافرەتانی جیهانی بۆ ئاشتی و ئازادی.	سەرۆکی زانکۆی کۆلۆمبیا
ل / ١٨٦٠ م / ١٩٣٥	ل /١٨٦٢ م /١٩٤٧

١٩٣٢	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە.	

١٩٣٣	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Sir Norman Angell (Ralph Lane) سێر نۆرمان ئەنگڵ (راڵف لان)	
بەریتانیا	
نووسەر، ئەندام و راسپێردراوی دەستەی جێبەجێکاری کۆمەڵەی گەلان و ئەنجوومەنی ئاشتی نیشتیمانی.	
ل / ١٨٧٢ م /١٩٦٧	

١٩٣٤ — خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی

Arthur Henderson

ئارسەر هندیرسۆن

بەریتانیا

وەزیری دەرەوەی پێشوو، سەرۆکی کۆنگرەی داماڵینی چەك لەساڵی ١٩٣٢

ل /١٨٦٣

م /١٩٣٥

١٩٣٥ — خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی

Carl von Ossietzky

کارڵ ڤۆن ۆسیتزکی

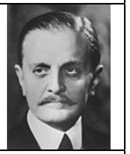
ئەڵمانیا

ڕۆژنامەنووس لە ڕۆژنامەی (ئای. ئەی. دای والتبۆهن) (i.a. die Weltbühne)ی ئاشتیخواز.

ل /١٨٨٩

م /١٩٣٨

١٩٣٦ — خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی

Carlos Saavedra Lamas

کارڵۆس ساڤیدرا لاماس

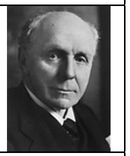
ئەرجەنتین

وەزیری دەرەوە سەرۆکی سۆسایت دەس نەشنس Société des Nations، نێوەند لە کێشەی نێوان پاراگوای و بۆلیڤیا.

ل / ١٨٧٨

م / ١٩٥٩

١٩٣٧ — خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی

Lord Edgar Algernon Robert Gascoyne Cecil

لۆرد ئیدگار ئەلجیرنۆن ڕۆبەرت گاسکۆین سیسل

بەریتانیا

نووسەر، لۆردی پێشوو لە پریڤای سیڵ Privy Seal ، سەرۆك و دامەزرێنەری هەڵمەتی ئاشتی جیهانی.

ل /١٨٦٤

م /١٩٥٨

١٩٣٨	خەلاتی نۆبلی ئاشتی

Office international Nansen pour les Réfugiés (Nansen International Office for Refugees)

نووسینگەی نانسنی نێودەوڵەتی بۆ پەناهندە

جنێڤ، سویسرا

ڕێکخراوی فریاگوزاری نێودەوڵەتی، لەلایەن فرتجۆف نانسن Fridtjof Nansen ساڵی ١٩٢١ دامەزراوە.

١٩٣٩	خەلاتی نۆبلی ئاشتی

خەلاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەلاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەلاتەکە.

١٩٤٠	خەلاتی نۆبلی ئاشتی

خەلاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەلاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەلاتەکە.

١٩٤١	خەلاتی نۆبلی ئاشتی

خەلاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەلاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەلاتەکە.

١٩٤٢	خەلاتی نۆبلی ئاشتی

خەلاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەلاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەلاتەکە.

١٩٤٣	خەلاتی نۆبلی ئاشتی

خەلاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەلاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەلاتەکە.

١٩٤٤	خەلاتی نۆبلی ئاشتی

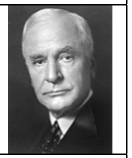
Comité international de la Croix Rouge (International Committee of the Red Cross)

لیژنەی نێودەوڵەتی خاچی سوور

جنێڤ، سویسرا

ساڵی ١٨٦٣ دامەزراوە.

١٩٤٥	خەلاتی نۆبلی ئاشتی

Cordell Hull

کۆردڵ هوڵ

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

وەزیری پێشووی دەرەوە ، بەژداربویەکی دیاری دامەزراندنی نەتەوە یەکگرتووەکان.

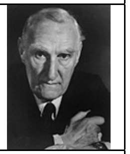
ل /١٨٧١

م /١٩٥٥

١٩٤٦	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Emily Greene Balch ئیملی گرین باڵچ	John Raleigh Mott جۆن راڵیگ مۆت
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
مامۆستای مێژووی زانستی کۆمەڵایەتی، سەرۆکی فەخری نێودەوڵەتی، یەکێتی ژنانی نێودەوڵەتی بۆ ئاشتی و ئازادی.	سەرۆکی شورای مژدەبەخشی نێودەوڵەتی، سەرۆکی هاوپەیمانی نێودەوڵەتی کۆمەڵەی لاوانی مەسیحی.
ل /١٨٦٧ م /١٩٦١	ل /١٨٦٥ م /١٩٥٥

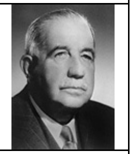
١٩٤٧	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
Friends Service Council (The Quakers) ئەنجوومەنی خزمەتگوزاری هاوڕێیان (کواکیرس)	American Friends Service Committee (The Quakers) لیژنەی خزمەتگوزاری هاوڕێیانی ئەمریکا (کواکیرس)
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
لەندەن، بەریتانیا	واشنتن دی سی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دامەزراوە لە ساڵی ١٦٤٧.	یەکەم کۆبونەوەی دامەزراندنی ساڵی ١٦٧٢.

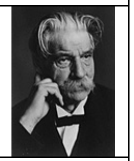
١٩٤٨	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە.	

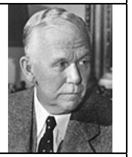
١٩٤٩ خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی

Lord (John) Boyd Orr of Brechin لۆرد (جۆن) بۆید ئۆر ئۆف بریچین
بەریتانیا
پزیشک، سیاسی، ڕێخەر و بەڕێوەبەری دیاری سەرۆکی گشتی ڕێخراوی خۆراك و کشتوکاڵی جیهانی، سەرۆکی ئەنجوومەنی ئاشتی نیشتیمانی و یەکێتی جیهانی ڕێخراوەکانی ئاشتی.
ل / ١٨٨٠ کاڵماورس، سکۆدلاند م /١٩٧١

١٩٥٠ خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی

Ralph Bunche رالف بۆنچ
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
مامۆستای زانکۆی هارڤارد کۆلۆمبیا، بەڕێوەبەری بەشی چاودێری نەتەوە یەکگرتووەکان.
ل / ١٩٠٤ م /١٩٧١

١٩٥١	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Léon Jouhaux لیۆن جۆهاکس	
فەڕەنسا	
سەرۆکی یەکێتی کرێکاران سی.جی.تی.فۆرس ئۆفریێر "C.G.T. Force Ouvrière" جێگری سەرۆکی یەکێتی نێودەوڵەتی بۆ سەندیکا ئازادەکان.	
ل /١٨٧٩ م /١٩٥٤	

١٩٥٢	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Albert Schweitzer ئەلبەرت سکۆیتزر	
فەڕەنسا	
دکتۆری برینکار، دامەزرێنەری لامبارین (ڕیپۆبیکودی گابۆن) Lambaréné (République de Gabon).	
ل /١٨٧٥ م /١٩٦٥	

١٩٥٣	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
George Catlett Marshall جۆرج کاتلیت مارشاڵ	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
سەرۆکی گشتی خاچی سووری ئەمریکی American Red Cross، وەزیری دەرەوەی پێشوو، وەزیری بەرگری، نوێنەری نەتەوە یەکگرتووەکان، داهێنەری پلانی مارشاڵ"Marshall Plan".	
ل /١٨٨٠ م /١٩٥٩	

١٩٥٤	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) نووسینگەی باڵای نەتەوە یکگرتووەکان بۆ کاروباری پەنابەران (یو ئێن ئێچ سی ئاڕ)	
جنێف، سویسرا	
ڕێخراوێکی فریاگوزاری نەتەوە یەکگرتووەکانە لەساڵی ١٩٥١ دامەزراوە.	

١٩٥٥	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە.	

١٩٥٦	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە.	

١٩٥٧ خەلاتی نۆبڵی ئاشتی

Lester Bowles Pearson

لیستەر بۆولیس پێرسۆن

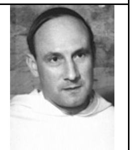
کەنەدا

وەزیری دەوڵەت بۆ کاروباری دەرەوەی پێشووی کەنەدا.

ل /١٨٩٧

م / ١٩٧٢

١٩٥٨ خەلاتی نۆبڵی ئاشتی

Georges Pire

جۆرجیز پێر

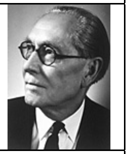
بەلجیکا

باوکی داواکاری دۆمینیکان، پێشەوای رێخراوی فریاگوزاری پەنابەران.

ل /١٩١٠

م / ١٩٦٩

١٩٥٩ خەلاتی نۆبڵی ئاشتی

Philip J. Noel-Baker

فیلیپ جەی . نۆیل-باکەر

بەریتانیا

ئەندامی پەرلەمان، چالاکێکی بواری ئاشتی هەمیشەی و هاوکاری.

ل /١٨٨٩

م /١٩٨٢

١٩٦٠ خەلاتی نۆبڵی ئاشتی

Albert John Lutuli

ئەلبەرت جۆن لۆتۆڵ

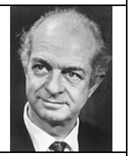
ئەفریقیای باشوور

سەرۆکی کۆنگرەی نیشتیمانی ئەفریقی، لە ئەفریقیای باشوور

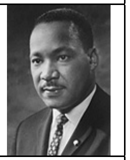
ل /١٨٩٨ رۆدیسیای باشوور

م /١٩٦٧

١٩٦١	خەلاَتی نۆبڵی ئاشتی
	
Dag Hjalmar Agne Carl Hammarskjöld داگ هجالمار ئاگن کارڵ هامارسجۆد	
سوید	
سکرتێری گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان	
ل /١٩٠٥ م /١٩٦١	

١٩٦٢	خەلاَتی نۆبڵی ئاشتی
	
Linus Carl Pauling لینۆس کارڵ پاوڵین	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
پەیمانگای تەکنەلۆژیای کالیفۆرنیا (کالتیچ) (Caltech) پاسادینا ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٠١ م /١٩٩٤	

١٩٦٣	خەلاَتی نۆبڵی ئاشتی
Comité international de la Croix Rouge (International Committee of the Red Cross) لیژنەی نێودەوڵەتی خاچی سوور	Ligue des Sociétés de la Croix-Rouge (League of Red Cross Societies) یەکێتی کۆمەڵەکانی خاچی سوور
١/٢ خەلاَتەکە	١/٢ خەلاَتەکە
جنێڤ، سویسرا	جنێڤ، سویسرا.
ساڵی ١٨٦٣ دامەزراوە.	

١٩٦٤	خەلاَتی نۆبڵی ئاشتی
	
Martin Luther King Jr. مارتین لۆسەر کینگ جەی ئاڕ	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
رابەری کۆنگرەی رابەرایەتی مەسیحی باشوور.	
ل /١٩٢٩ م /١٩٦٨	

١٩٦٥	خەلاتی نۆبلی ئاشتی

United Nations Children's Fund (UNICEF)

سندووقی منالانی نەتەوە یەکگرتووەکان (یونیسیف)

نیویۆرک، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

لەلایەن نەتەوە یەکگرتووەکانەوە سالی ١٩٤٦ دامەزراوە.

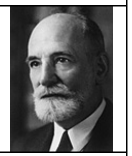
١٩٦٦	خەلاتی نۆبلی ئاشتی

خەلاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەلاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەلاتەکە.

١٩٦٧	خەلاتی نۆبلی ئاشتی

خەلاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەلاتەکە ١/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقی سەرەکی، ٢/٣ تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەلاتەکە.

١٩٦٨	خەلاتی نۆبلی ئاشتی

René Cassin

رینە کاسین

فەڕەنسا

سەرۆکی دادگای مافی مرۆڤی ئەوروپا.

ل /١٨٨٧

م /١٩٧٦

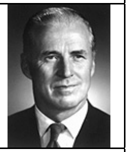
١٩٦٩	خەلاتی نۆبلی ئاشتی

International Labour Organization (I.L.O.)

رێخراوی کاری نێودەولەتی (ئای.ئێل.ئۆ.)

جنێف، سویسرا.

١٩٧٠	خەلاتی نۆبلی ئاشتی

Norman E. Borlaug

نۆرمان ئی . بۆرلاوگ

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

ناوەندی چاکسازی گەنم، مەکسیك.

ل / ١٩١٤

١٩٧١	خەلاتی نۆبلی ئاشتی

Willy Brandt

ویلی براندت

کۆماری ئەلمانیای فیدراڵ

راوێژکاری کۆماری ئەلمانیای فیدراڵ.

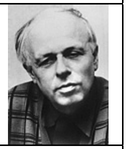
ل /١٩١٣

م /١٩٩٢

١٩٧٢	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
خەڵاتەکە نەبەخشرا، پارەی خەڵاتەکە تەرخانکرا بۆ سندووقێکی تایبەت بەم بەشەی خەڵاتەکە.	

١٩٧٣	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Henry A. Kissinger هنری ئەی . کیسینجەر	Le Duc Tho لی دۆس سۆ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	کۆماری دیموکراتی ڤێتنام
وەزیری دەرەوەی ئەمریکا	سەرۆکی کۆماری دیموکراتی ڤێتنامی باکوور.
ل /١٩٢٣	ل /١٩١٠ م /١٩٩٠

١٩٧٤	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Seán MacBride سێن ماک برید	Eisaku Sato ئیساکۆ ساتۆ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ئێرلەندا	یابان
سەرۆکی نووسینگەی ئاشتی نێودەوڵەتی، جنێڤ، سویسرا، سەرۆکی دەستەی نامیبیا، نەتەوە یەکگرتووەکان، نیویۆرک، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا.	سەرەك وەزیرانی یابان
ل /١٩٠٤ م /١٩٨٨	ل /١٩٠١ م / ١٩٧٥

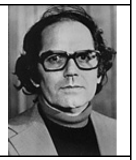
١٩٧٥	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Andrei Dmitrievich Sakharov ئاندری دمیتریڤیچ ساخارۆڤ	
یەکێتی سۆڤێت	
فیزیای ناوەکی سۆڤێت	
ل /١٩٢١ م /١٩٨٩	

١٩٧٦	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Betty Williams بیتی ویلیامس	Mairead Corrigan مارێد کۆریگان
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەریتانیا	بەریتانیا
دامەزرێنەری بزووتنەوەی ئاشتی ئایرلەندەی باکوور، دواتر ناوەکەی گۆڕا بۆ کۆمیتەی ئاشتی خەڵك.	دامەزرێنەری بزووتنەوەی ئاشتی ئایرلەندەی باکوور، دواتر ناوەکەی گۆڕا بۆ کۆمیتەی ئاشتی خەڵك.
ل /١٩٤٣	ل /١٩٤٤

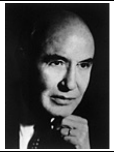
١٩٧٧	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
Amnesty International ڕێخراوی لێبردنی نێودەوڵەتی	
لەندەن، بەریتانیا	

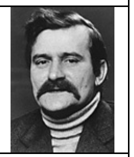
١٩٧٨	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Mohamed Anwar al-Sadat محمد ئەنوەر ئەلسادات	Menachem Begin میناچیم بیگن
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
میسر	ئیسرائیل
سەرۆکی جمهوری میسری عەرەبی	سەرەك وەزیرانی ئیسرائیل
ل / ١٩١٨ م / ١٩٨١	ل / ١٩١٣ بریست لیتۆڤسك، پۆڵەندا م / ١٩٩٢

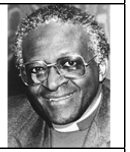
١٩٧٩	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Mother Teresa دایکە تێریزا	
هندستان	
ڕابەری ڕێخراوی مژدەبەرانی کەلکەتا Calcutta خێرخوازی	
ل /١٩١٠ م /١٩٩٧	

١٩٨٠	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Adolfo Pérez Esquivel ئەدۆلفۆ پێرز ئیسکۆڤیل	
ئەرجەنتین	
نەخشەکێش، نەحات، سەرۆکی مافی مرۆڤ.	
ل / ١٩٣١	

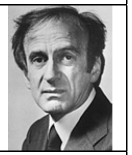
١٩٨١	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) دەستەی گشتی بۆ کاروباری پەنابەرانی سەربە نەتەوە یەکگرتووەکان (یو ئێن ئێچ سی ئاڕ).	
جنێڤ، سویسرا	
ڕێخراوێکی فریاگوزاری نێودەوڵەتییە لە ساڵی ١٩٥١ لە لایەن نەتەوە یەکگرتووەکانەوە دامەزراوە.	

١٩٨٢	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Alva Myrdal ئالڤا میرداڵ	Alfonso García Robles ئەلفۆنسۆ گارسیا رۆبلیس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
سوید	مەکسیك
وەزیری پێشوو، دبلۆمات، نووسەر.	دبلۆمات، دەستەی گشتی سەربە نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ داماڵینی چەك، سکرتێری پێشوو بۆ کاروباری دەرەوە.
ل /١٩٠٢ م /١٩٨٦	ل /١٩١١ م /١٩٩١

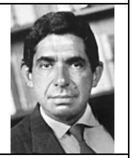
١٩٨٣	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Lech Walesa لیچ واڵسا	
پۆڵەندا	
رابەری یەکێتی کرێکاران (سۆلیداریتیت) (Solidaritet).	
ل /١٩٤٣	

١٩٨٤	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Desmond Mpilo Tutu دیسمۆند مپیلۆ تۆتۆ	
ئەفریقیای باشوور	
قەشەی جۆهانزبێرگ، سکرتێری گشتی پێشوو، ئەنجوومەنی کەنیسەکانی ئەفریقیای باشوور (S.A.C.C.) (ئێس. ئەی. سی. سی).	
ل /١٩٣١	

١٩٨٥	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
International Physicians for the Prevention of Nuclear War پزیشکانی نێودەوڵەتی بۆ بەرگرتن لە جەنگی ناوەکی	
بۆستن ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا.	

١٩٨٦	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Elie Wiesel ئیلی ویسڵ	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
سەرۆکی دەستەی سەرۆك بۆ هۆلۆکۆست Commission on the Holocaust.	
ل /١٩٢٨ سیگیت، رۆمانیا	

١٩٨٧ خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی

Oscar Arias Sánchez

ئۆسکار ئارياس سانچيز

کۆستاريکا

کارا لە بواری ئاشتيدا لە ئەمريکای ناوەڕاست.

سەرۆکی کۆستاريکا

ل /١٩٤١

١٩٨٨ خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی

UNITED NATIONS

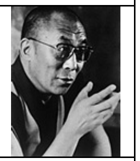
United Nations Peacekeeping Forces

هێزی ئاشتی پارێزی نەتەوە يەکگرتووەکان

نيويۆرك، ويلايەتە يەکگرتووەکانی ئەمريکا .

لە ساڵی ١٩٤٨ دامەزراوە

١٩٨٩ خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی

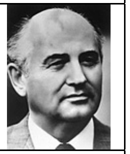
The 14th Dalai Lama (Tenzin Gyatso)

چواردەهەم دەلای لاما (تينزين گياتسۆ)

تيبت

ل / ١٩٣٥

١٩٩٠ خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی

Mikhail Sergeyevich Gorbachev

ميخايل سێرگيڤيچ گۆرباچۆڤ

يەکێتی سۆڤيەت

دەوری سەرەکی لە ئاشتی نێودەوڵەتيدا

سەرۆکی يەکێتی سۆڤيەت

ل /١٩٣١

١٩٩١ خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی

Aung San Suu Kyi

ئان سان سو کی

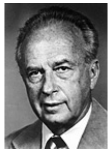
بۆرما

تێکۆشانی ئاشتيانەی لە بواری ديموکراسی و مافی مرۆڤدا.

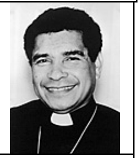
ل /١٩٤٥

١٩٩٢	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Rigoberta Menchú Tum ریگۆبێرتا مینچو تۆم	
گواتیمالا	
هەڵسوڕانی لە بواری عەدالەتی کۆمەڵایەتیدا	
ل/ ١٩٥٩	

١٩٩٣	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Nelson Mandela نیلسۆن ماندێلا	Frederik Willem de Klerk فریدریك ویلیام دی کلیرك
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ئەفریقیای باشوور	ئەفریقیای باشوور
تێکۆشان لە پێناو نەهێشتنی جیاوازی رەگەزی، وەدانانی دامەزراوەی دیموکراسی نوێ لە ئەفریقیای باشوور.	تێکۆشان لە پێناو نەهێشتنی جیاوازی رەگەزی، وەدانانی دامەزراوەی دیموکراسی نوێ لە ئەفریقیای باشوور.
ل/ ١٩١٨	ل/ ١٩٣٦

١٩٩٤	خەڵاتی نۆبڵی ئابوری	
		
Yasser Arafat یاسر عەرەفات	Shimon Peres شیمۆن پێرێس	Yitzhak Rabin یاتژاك رابین
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
فەڵەستین	ئیسرائیل	ئیسرائیل
سەرۆکی دەستەی جێبەجێکار رێخراوی ئازادکردنی فەڵەستین، سەرۆکی دەسەڵاتی نیشتیمانی فەڵەستینی.	وەزیری دەرەوەی ئیسرائیل	سەرەك وەزیرانی ئیسرائیل
ل/ ١٩٢٩ م/ ٢٠٠٤	ل/ ١٩٢٣	ل/ ١٩٢٢ م/ ١٩٩٥

١٩٩٥	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Joseph Rotblat جۆزیف رۆتبلات	Pugwash Conferences on Science and World Affairs کۆنگرەی پاجواش بۆ زانست و کاروباری جیهانی
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەریتانیا	پاجواش، کەنەدا
هەوڵدانی بۆ کەمکردنەوەی یاریکردن بە چەکی ناوەکی لە سیاسەتی نێودەوڵەتیدا، و داماڵینی لە ماوەیەکی دوردا.	هەوڵدانی بۆ کەمکردنەوەی یاریکردن بە چەکی ناوەکی لە سیاسەتی نێودەوڵەتیدا، و داماڵینی لە ماوەیەکی دوردا.
ل /١٩٠٨ وارشۆ، پۆڵەندا م /٢٠٠٥	لە ساڵی ١٩٥٧ دامەزراوە

١٩٩٦	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Carlos Filipe Ximenes Belo کارلۆس فیلیپ ئێکسمینس بیلۆ	José Ramos-Horta خۆسیه ڕامۆس — هۆرتا
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
تیمۆری رۆژهەڵات	تیمۆری رۆژهەڵات
هەوڵدان بۆ دۆزینەوەی چارەیەکی ئاشتیانە بۆ کێشەی تیمۆری رۆژهەڵات.	هەوڵدان بۆ دۆزینەوەی چارەیەکی ئاشتیانە بۆ کێشەی تیمۆری رۆژهەڵات.
ل /١٩٤٨	ل /١٩٤٩

١٩٩٧	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
International Campaign to Ban Landmines (ICBL) کەمپینی نێودەوڵەتی نەهێشتنی مینی زەوی(ئای سی بی ئێل)	Jody Williams جودی ویلیامس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
(ڕێگە گرتن) لە بڵاوبوونەوەی مینی دژە بەشەر	(ڕێگە گرتن) لە بڵاوبوونەوەی مینی دژە بەشەر
لە ساڵی ١٩٩٢ دەرچوو	ل /١٩٥٠

١٩٩٨	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
John Hume جۆن هیوم	David Trimble داڤید تریمبڵ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەریتانیا	بەریتانیا
هەوڵدان بۆ دۆزینەوەی ڕێگاچارەیەکی ئاشتیانە بۆ کێشەی ئایرلەندا، ئەندام پەرلەمان، سەرۆکی سۆسیال دیموکرات و پارتی کارێکاران.	هەوڵدان بۆ دۆزینەوەی ڕێگاچارەیەکی ئاشتیانە بۆ کێشەی ئایرلەندا، ئەندامی پەرلەمان، سەرۆکی پارتی یەکێتی ئەلستەر.
ل /١٩٣٧	ل /١٩٤٤

١٩٩٩	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
Médecins Sans Frontières پزیشکانی بێ سنوور	
بەلجیکا	
کاری ڕێخراوی مرۆییە لە جیهاندا	
ساڵی ١٩٧١ دامەزراوە.	

٢٠٠٠	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Kim Dae-jung کیم دای — جۆن	
کۆریای باشوور	
سەرۆکی کۆریای باشوور	
هەوڵدان بۆ ئاشتی لەگەڵ کۆریای باشوور	
ل /١٩٢٥	

٢٠٠١ خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی	
	
United Nations (U.N.) نەتەوە یەکگرتووەکان (یو . ئێن)	Kofi Annan کوفی ئەنان
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
نیویۆرک ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	غانا
	سکرتێری گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان
ساڵی ١٩٤٥ دامەزراوە	ل /١٩٣٨

٢٠٠٢	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Jimmy Carter جیمی کارتەر	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
٣٩ هەمین سەرۆکی ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٢٤	

٢٠٠٣	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Shirin Ebadi شیرین عبادی	
ئێران	
هەوڵدان لە پێناو دیموکراسی و مافی مرۆڤدا، زەحمەتکێش لە بواری مافی منداڵ و ژناندا	
ل ١٩٤٧/	

٢٠٠٤	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Wangari Muta Maathai وانگەر موتا ماسیا	
کینیا	
پشتگیری لە گەشەی بەردەوامی ئاشتی و دیموکراسی.	
ل ١٩٤٠/	

٢٠٠٥	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
International Atomic Energy Agency (IAEA) ئاژانسی نێودەوڵەتی وزەی ئەتۆم (ئای ئەی ئی ئەی)	Mohamed ElBaradei محەمەد ئەلبەرادعی
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ڤیەننا، نەمسا.	میسر
	بەڕێوەبەری گشتی ئاژانسی نێودەوڵەتی وزەی ئەتۆم
ڕێگەگرتن لە بەکارهێنانی وزەی ئەتۆم لە بواری سەربازیدا ،دڵنیا بوون لە بەکارهێنانی لە بواری ئاشتیدا	ڕێگەگرتن لە بەکارهێنانی وزەی ئەتۆم لە بواری سەربازیدا، دڵنیابوون لە بەکارهێنانی لە بواری ئاشتیدا.
لە ساڵی ١٩٥٧ دامەزراوە	ل ١٩٤٢/

٢٠٠٦	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Muhammad Yunus محەمەد یونس	Grameen Bank گرامین بانك
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەنگلادیش	دەکا، بەنگلادیش
هەوڵدان بۆ دروستکردنی ئابووری و گەشەیەکی کۆمەڵایەتی لە ژێرەوە.	هەوڵدان بۆ دروستکردنی ئابووری و گەشەیەکی کۆمەڵایەتی لە ژێرەوە.
دامەزرێنەری بانکی گرامین	
ل/١٩٤٠	لە ساڵی ١٩٧٦ دامەزراوە

٢٠٠٧	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
IPCC	
Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) دەستەی نێو حکوومەتی گۆڕانی ژینگە (ئای پی سی سی)	Albert Arnold (Al) Gore Jr. ئەلبەرت ئارنۆڵد (ئەل) گۆر
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
جنێف، سویسرا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
بۆ ئەوڵەی لە پێناو بڵاوکردنەوە و زیادکردنی زیاتری رۆشنبیری گۆڕانی کەش و هەوا بە هۆی دروستکردنەکانی مرۆڤەوە، و بەرگرتنی پێویست بۆ رووبەڕووبوونەوەی.	
ساڵی ١٩٨٨ دامەزراوە	ل /١٩٤٨

٢٠٠٨	خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی
	
Martti Ahtisaari مارتی ئاهتساری	
فنلاندا	
بۆ ئەو هەوڵە گرنگانەی کە بۆ سێ دەیەیە ژمارەیەك بڕیاردا لە پێناو چارەسەرکردنی ناکۆکییە نێودەوڵەتییەکاندا داویەتی.	
سەرۆکی وڵاتی فنلاندا	
ل /١٩٣٧	

Seventh Part
بەشی حەوتەم

The Nobel Prize in Economic
خەڵاتی نۆبڵ لە ئابووریدا

ناوی براوەکانی خەڵاتی نۆبڵ لە ئابووریدا

١٩٦٩ جان تینبەرگن هۆڵەندا + ریگنەر فریش نەرویژ

١٩٧٠ پارڵ ئەی. سامویلسۆن ئەمریکا

١٩٧١ سیمۆن کۆزنیتس ئەمریکا

١٩٧٢ کینیس جەی. ئارۆو ئەمریکا + جۆن ئارڕ. هیکس بەریتانیا

١٩٧٣ وەسلی لیۆنتیف ئەمریکا

١٩٧٤ فریدریش ئۆگۆست ڤۆن هایك بەریتانیا + گونار میردالڵ سوید

١٩٧٥ تجالین سی. کۆپمانس ئەمریکا + لیونید ڤیتالیڤیچ کانتۆرۆڤیچ روسیا

١٩٧٦ میلتۆن فریدمان ئەمریکا

١٩٧٧ جێمس ئی. مێد بەریتانیا + بریتیلڵ ئۆلین سوید

١٩٧٨ هێربەرت ئەی. سیمۆن ئەمریکا

١٩٧٩ سێر ئارسەر لویس بەریتانیا + تیۆدۆر دەبلیو. شولتز ئەمریکا

١٩٨٠ لۆرێنس ئارڕ. کلین ئەمریکا

١٩٨١ جێمس تۆبین ئەمریکا

١٩٨٢ جۆرج جەی. ستیگلەر ئەمریکا

١٩٨٣ جیرارد دیبرۆ ئەمریکا

١٩٨٤ ریچارد ستون بەریتانیا

١٩٨٥ فڕانکۆ مۆدیگلان ئەمریکا

١٩٨٦ جێمس ئێم. بوچانان ئەمریکا

١٩٨٧ رۆبەرت ئێم. سۆلۆو ئەمریکا

١٩٨٨ ماوریس ئەلایس فەڕەنسا

١٩٨٩ ترایگڤ هاڤلمۆ نەرویژ

١٩٩٠ ویلیام ئێف. شارپ ئەمریکا + مۆرتۆن ئێچ. میلەر ئەمریکا + هاری ئێم. مارکۆوتز ئەمریکا

١٩٩١ رۆناڵد ئێچ. کواس بەریتانیا

١٩٩٢ گاری ئێس. بیکەر ئەمریکا

١٩٩٣ دۆگلاس سی. نۆرس ئەمریکا + رۆبەرت دەبلیو. فۆگڵ ئەمریکا

١٩٩٤ ڕینهارد سیلتین ئەڵمانیا + جۆن ئێف. ناش ئەمریکا + جۆن سی. هارسانی ئەمریکا

١٩٩٥ رۆبەرت ئی. لۆکاس ئەمریکا

١٩٩٦ ویلیام ڤیکری ئەمریکا + جێمس ئەی. میرلیس بەریتانیا

١٩٩٧ مارۆن ئێس. سکۆڵس ئەمریکا + رۆبەرت سی. مۆرتۆن ئەمریکا

١٩٩٨ ئەمارتیا سین هندستان

١٩٩٩ رۆبەرت ئەی. مۆندیڵ کەنەدا

٢٠٠٠ دانیاڵ ئێڵ. ماکفادین ئەمریکا + جێمس جەی. هیکمان ئەمریکا

٢٠٠١ جۆزیف ئی. ستیگڵتز ئەمریکا + مایکڵ ئەی. سبنس ئەمریکا + جۆرج ئەی. ئاکرلۆف ئەمریکا

٢٠٠٢ ڤیرنۆن ئێڵ. سمیس ئەمریکا + دانێڵ کاهنمان ئەمریکا

٢٠٠٣ سیلڤ دەبلیو. جەی. گرانجەر بەریتانیا + رۆبەرت ئێف. ئینجڵ ئەمریکا

٢٠٠٤ ئیدوارد سی. پریسکۆت ئەمریکا + فین ئی. کیدلاند نەرویژ

٢٠٠٥ تۆماس سی. شیلینگ ئەمریکا + رۆبەرت جەی. ئاومان ئیسرائیل

٢٠٠٦ ئیدمۆند ئێس. فلیپس ئەمریکا

٢٠٠٧ لیوند هۆرویز ئەمریکا + ئریك سی. ماسکین ئەمریکا + رۆجەر بی. مارسۆن ئەمریکا

٢٠٠٨ پاوڵ کاروگمان ئەمریکا

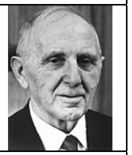
خەڵاتی نۆبڵ لە ئابووریدا

The Nobel Prize in Economic

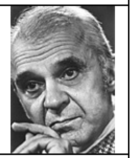

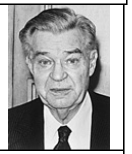
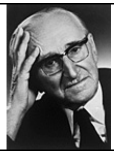
١٩٦٩	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
Ragnar Frisch ریگنەر فریش	Jan Tinbergen جان تینبەرگن
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
نەرویژ	هۆڵەندا
پێشخستن و جێبەجێکردنی نموونەیەکی جوڵاوی شیکردنەوەی کرداری ئابووری	
زانکۆی ئۆسلۆ ئۆسلۆ، نەرویژ	قوتابخانەی ئابووری هۆڵەندا رۆتەردام، هۆڵەندا
ل /١٨٩٥ م /١٨٩٥	ل /١٩٠٣ م /١٩٩٤

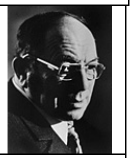
١٩٧٠	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
Paul A. Samuelson پاوڵ ئەی. ساموێلسۆن	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
کارێکی زانستی پێشخستنی تیۆرەی ئابووری نەجوڵاو و دینامیکی	
پەیمانگای ماسۆچێستی تەکنەلۆژی کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا.	
ل /١٩١٥	

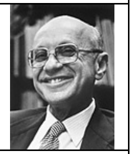
١٩٧١	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
Simon Kuznets سیمۆن کۆزنیتس	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
بۆ لێکۆڵینەوە هەمەلایەنەکەی لەسەر گەشەی ئابووری نەتەوەی	
زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا.	
ل / ١٩٠١ روسیا م /١٩٨٥	

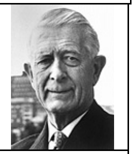
١٩٧٢	خەلاتی نۆبلی ئابووری
	
John R. Hicks جۆن ئارِ. هیکس	Kenneth J. Arrow کینیس جەی. ئارِۆو
١/٢ خەلاتەکە	١/٢ خەلاتەکە
بەریتانیا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
پشتگیریکردنی گرنگی تیۆری راگرتنی ئابووری و تیۆری خۆشگوزەرانی گشتی	
کۆلێژی سۆولس ئۆکسفۆرد، بەریتانا	زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٠٤ م /١٩٨٩	ل /١٩٢١

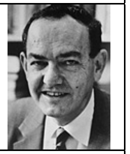
١٩٧٣	خەلاتی نۆبلی ئابووری
	
Wassily Leontief وەسلی لیۆنتیف	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
پێشخستنی رێگەیەکی چوونە ناوەوە و دەرهاویشتەکانی و جێبەجێکردنی کێشە گرنگەکانی ئابووری	
زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٠٦ ساتپەترسبەرگ، روسیا م /١٩٩٩	

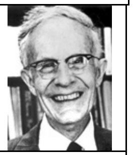
١٩٧٤	خەلاتی نۆبلی ئابووری
	
Gunnar Myrdal گونار میردالّ	Friedrich August von Hayek فریدریش ئۆگۆست ڤۆن هایك
١/٢ خەلاتەکە	١/٢ خەلاتەکە
سوید	بەریتانیا
بۆ ئەو کارە پێشڕەوەیان لە تیۆری پارە و هەلگەڕانەوە ئابوورییەکاندا و داهێنان بۆ شیکردنەوەی پێکبەستی نێوان مافی ئابووری و کۆمەلایەتی و دیاردەی دامەزراوەکان.	
ل /١٨٩٨ م /١٨٩٨	ل /١٨٩٩ ڤیەننا، نەمسا م /١٩٩٢

١٩٧٥	خەلاتی نۆبلی ئابووری
	
Leonid Vitaliyevich Kantorovich لیونید ڤیتالیڤیچ کانتۆرۆڤیچ	Tjalling C. Koopmans تجالین سی. کۆپمانس
١/٢ خەلاتەکە	١/٢ خەلاتەکە
روسیا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
پالپشتیکردنی بۆ تیۆری دیاریکردنی نموونەیی بۆ سەرچاوەکان.	
ئەکادیمیای زانستی مۆسکۆ مۆسکۆ، روسیا	زانکۆی یال نیو هاڤن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩١٢ م /١٩٨٦	ل /١٩١٠ گراڤیلاند، هۆلەندا م /١٩٨٥

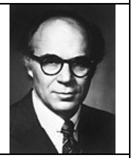
١٩٧٦ خەڵاتی نۆبڵی ئابووری

Milton Friedman میلتۆن فریدمان
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
بە دەستهێنانەکانی لە چوارچێوەی شیکردنەوە و بەکاربردندا، و تیۆری ماڵی و جێگیری ئابووری
زانکۆی شیکاگۆ شیکاگۆ. ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩١٢ م /٢٠٠٦

١٩٧٧ خەڵاتی نۆبڵی ئابووری	
	
Bertil Ohlin بریتیل ئۆلین	James E. Meade جێمس ئی. مێد
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
سوید	بەریتانیا
تیۆری بازرگانی نێودەوڵەتی و بزووتنەوەی نێودەوڵەتی سەرمایەداری	
قوتابخانەی ئابووری ستۆکهۆڵم ستۆکهۆڵم. سوید	زانکۆی کامبردج کامبردج. بەریتانیا
ل /١٨٩٩ م /١٩٧٩	ل /١٩٠٧ م /١٩٩٥

١٩٧٨ خەڵاتی نۆبڵی ئابووری

Herbert A. Simon هێربەرت ئەی. سیمۆن
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
کارکردن بۆ کرداری وەرگرتنی بڕیار لە نێوان ڕێخراوە ئابوورییەکاندا
زانکۆی کارنیجین میلۆن پیتسبیۆرگ. ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا.
ل /١٩١٦ م /٢٠٠١

١٩٧٩ خەڵاتی نۆبڵی ئابووری	
	
Theodore W. Schultz تیۆدۆر دەبلیو. شولتز	Sir Arthur Lewis سێر ئارسەر لویس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	بەریتانیا
لێکۆڵینەوە لە ژیانەوەی ئابووریدا بەلەبەرچاو گرتنی دیاریکراو ی کێشەکانی دەوڵەتە دواکەوتووەکان.	
زانکۆی شیکاگۆ شیکاگۆ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا.	زانکۆی پرینستۆن پرینستۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا.
ل /١٩٠٢ م /١٩٩٨	ل /١٩١٥ سانت، لویسیا م /١٩٩١

١٩٨٠ خەلاَتی نۆبڵی ئابووری

Lawrence R. Klein

لۆرێنس ئارِ. کلین

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

دارِشتنی نموونەیەکی ئابووری پێوانەیی لە گۆرِانەکانی ئابووری و سیاسەتی ئابووریدا.

زانکۆی پنسلڤانیا

فیلادەلفیا. ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

ل ١٩٢٠

١٩٨١ خەلاَتی نۆبڵی ئابووری

James Tobin

جێمس تۆبین

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

شیکردنەوەی بازارِی مالی و پەیوەندی بە برِیارەکانی پێدان و دانان و بەرهەمهێنانی نرخ

زانکۆی یال

نیو هاڤن. ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

ل /١٩١٨

م /٢٠٠٢

١٩٨٢ خەلاَتی نۆبڵی ئابووری

George J. Stigler

جۆرج جەی. ستیگلەر

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

لێکۆڵینەوەی گرنگ لە بارەی هەیکەلی پیشەسازی و بەکارخستنی بازارِ و هۆکاری دەر و فێرکاری گشتی.

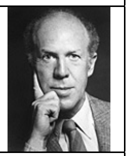
زانکۆی شیکاگۆ

شیکاگۆ. ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا.

ل /١٩١١

م /١٩٩١

١٩٨٣ خەلاَتی نۆبڵی ئابووری

Gerard Debreu

جیرارد دیبرۆ

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

تێکەڵکردنی کرداری شیکردنەوەیی بۆ تیۆری ئابووری و دارِشتنەوەی تیرەی هاوسەنگی گشتی.

زانکۆی کالیفۆرنیا

بێرکلی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

ل / ١٩٢١ کالاَس، فەرەنسا

م /٢٠٠٤

١٩٨٤ — خەڵاتی نۆبڵی ئابووری

Richard Stone

ریچارد ستون

بەریتانیا

دانانی پشتگیری کردنی بنەڕەتی بۆ گەشەی دامەزراوەی هاولاتیان و گەشەی سیستەمی ژمێریاری داهاتی نەتەوەی.

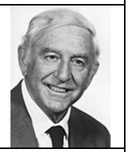
زانکۆی کامبردج

کامبردج، بەریتانیا

ل /١٩١٣

م /١٩٩١

١٩٨٥ — خەڵاتی نۆبڵی ئابووری

Franco Modigliani

فرانکۆ مۆدیگلان

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

شیکردنەوە گرنگەکانی بۆ پاشەکەوت لە بازاڕی مالیدا.

پەیمانگای ماسۆچێستی تەکنەلۆژی

کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

ل /١٩١٨ رۆما، ئیتالیا

م /٢٠٠٣

١٩٨٦ — خەڵاتی نۆبڵی ئابووری

James M. Buchanan Jr.

جێمس ئێم. بوچانان

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

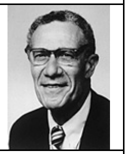
پێشخستن لە بنەماکانی خانەنشینکردن و دەستوور بۆ تیۆری وەرگرتنی بڕیاری ئابووری و سیاسی.

ناوەندی لێکۆڵینەوەی هەڵبژاردنی گشتی

فایرفاکس، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

ل /١٩١٩

١٩٨٧ — خەڵاتی نۆبڵی ئابووری

Robert M. Solow

رۆبەرت ئێم. سۆلۆو

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

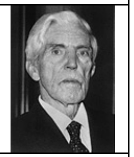
پشتیوانیکردنی لە تیۆری گەشەی ئابووری

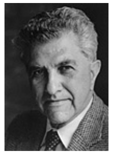
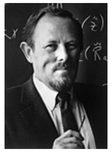
پەیمانگای ماسۆچێستی تەکنەلۆژی

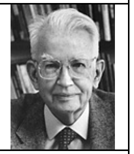
کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا

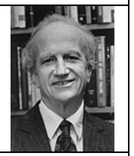
ل /١٩٢٤

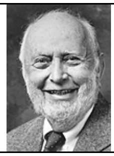
١٩٨٨	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
Maurice Allais ماوریس ئەلایس	
فەرەنسا	
پشتیوانیکردنی لە تیۆری بازاڕ و بەکارهێنانێکی چالاکی سەرچاوەکان	
ئیکۆلا نەشناڵ سوپێریۆر پاریس، فەرەنسا	
ل /١٩١١	

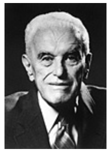
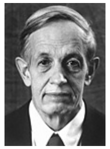
١٩٨٩	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
Trygve Haavelmo ترایگڤ هاڤیلمۆ	
نەرویژ	
ڕۆشنکردنەوەی دامەزراوە تیۆرییەکان و ئەگەری ئابووری پێوانەیی و شیکردنەوەکانی بۆ هەیکەلی ئابووری کاتی پێشخستنی ئامار بۆ پێشبینی کردنی ئابووری.	
زانکۆی ئۆسلۆ ئۆسلۆ، نەرویژ	
ل /١٩١١ م /١٩٩٩	

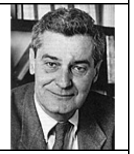
١٩٩٠	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری	
		
Harry M. Markowitz هاری ئێم. مارکۆوتز	Merton H. Miller مۆرتۆن ئێچ. میلەر	William F. Sharpe ویلیام ئێف. شارپ
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایە تەیەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایە تەیەکگرتووەکانی ئەمریکا
کاری دیار لە تیۆرەی ئابوری ماڵیدا		
زانکۆی ستی نیویۆرک نیویۆرک، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی شیکاگۆ شیکاگۆ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی ستانفۆرد ستانفۆرد، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٢٧	ل /١٩٢٣ م /٢٠٠٠	ل /١٩٣٤

١٩٩١	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
Ronald H. Coase ڕۆناڵد ئێچ. کواس	
بەریتانیا	
دۆزینەوە و ڕۆشنکردنەوەی گرنگی تێچون و مافی خاوەندارێتی بۆندەکان بۆ پێکهێنانی تاودانی ئابووری	
زانکۆی شیکاگۆ شیکاگۆ ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩١٠	

١٩٩٢	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
Gary S. Becker گاری ئێس. بیکەر	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
درێژکردنەوەی بواری شیکردنەوەی مایکرۆ ئیکۆنۆمیك بۆ پێکهێنانێکی فراوانی کردەوەی بە شەری جێبەجێکردنی تیۆری ئابوورە لەسەر زانستە کۆمەڵایەتییەتییەکان.	
زانکۆی شیکاگۆ شیکاگۆ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٣٠	

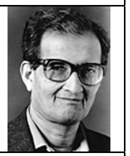
١٩٩٣	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
Robert W. Fogel ڕۆبەرت دەبلیو. فۆگڵ	Douglass C. North دۆگلاس سی. نۆرس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
لێکۆڵینەوە لە مێژووی ئابووری بە جێبەجێکردنی تیۆری ئابووری بۆ گۆڕانی ئابووری دامەزراوەکان.	
زانکۆی شیکاگۆ شیکاگۆ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی واشنتۆن ست لویس، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٢٦	ل /١٩٢٠

١٩٩٤	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری	
		
John C. Harsanyi جۆن سی. هارسانی	John F. Nash Jr. جۆن ئێف. ناش	Reinhard Selten ڕینهارد سیلتین
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
شیکردنەوەی گرنگ بۆ هاوسەنگی و تیۆری یاریکردنە نا هاوبەشەکان.		
زانکۆی کالیفۆرنیا بێرکلی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی پرینستۆن پرینستۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی ولیام فریدش ڕاینیشە بۆن، کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵ
ل /١٩٢٠ بۆدابێست، هەنگاریا م /٢٠٠٠	ل /١٩٢٨	ل /١٩٣٠

١٩٩٥	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
Robert E. Lucas Jr. ڕۆبەرت ئی. لۆکاس	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
لێکدانەوە ئەگەری پێشبینی کردنی عەقڵانی بەمەش شیکردنەوەی ئابووری گشتی گۆڕی بۆ قوڵی تێگەیشتنمان لە سیاسەتی ئابووری	
زانکۆی شیکاگۆ شیکاگۆ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٣٧	

١٩٩٦	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
James A. Mirrlees جێمس ئەی. میرلیس	William Vickrey ویلیام ڤیکری
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
بەریتانیا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
پشتگیریکردنی سەرەکی بۆ تیۆری ئابووری بۆ حەوافز لە ژێر زانیاری بێ چاودێریدا	
زانکۆی کامبردج کامبردج، بەریتانیا	زانکۆی کۆلۆمبیا نیویۆرک، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣٦	ل /١٩١٤ ڤیکتۆریا، کەنەدا م /١٩٩٦

١٩٩٧	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
Robert C. Merton ڕۆبەرت سی. مۆرتۆن	Myron S. Scholes مارۆن ئێس. سکۆڵس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ڕێگایەکی نوێ بۆ ڕاپۆرتی لوتکەی هەڵبژاردنی پشکەکان هێنایەکایەوە	
زانکۆی هارڤارد کامبردج، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	بەڕێوەبەرایەتی سەرمایەداری وەبەرهێنان بۆ درێژخایەن. گرینویچ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا.
ل /١٩٤٤	ل /١٩٤١ تیمینس، کەنەدا

١٩٩٨	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
Amartya Sen ئەمارتیا سین	
هندستان	
پشتگیریکردنی ئابووری خۆشگوزەرانی	
ترنتی کۆلێج کامبردج، بەریتانیا	
ل /١٩٣٣	

١٩٩٩ خەڵاتی نۆبڵی ئابووری

Robert A. Mundell ڕۆبەرت ئەی. مۆندیڵ
کەنەدا
شیکردنەوەی مالی و سیاسەتی تاکس لە ژێر دامەزراوەی ئاڵ و وێری جیاوازدا و شیکردنەوەکانی لە ناوچە مالییە سەختەکاندا.
زانکۆی کۆلۆمبیا نیویۆرک، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣٢

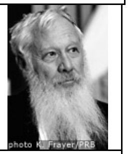
٢٠٠٠ خەڵاتی نۆبڵی ئابووری	
	
James J. Heckman جێمس جەی. هیکمان	Daniel L. McFadden دانیاڵ ئیڵ. ماکفادین
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
پێشخستنی تیۆر و ڕێگەی شیکردنەوەی چاوگەکان	پێشخستنی تیۆر و ڕێگەی شیکردنەوەی هەڵبژاردنی لێکدابڕاو.
زانکۆی شیکاگۆ شیکاگۆ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کالیفۆڕنیا بارکلی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٤٤	ل /١٩٣٧

٢٠٠١ خەڵاتی نۆبڵی ئابووری		
		
George A. Akerlof جۆرج ئەی. ئاکرلۆف	A. Michael Spence ئەی. مایکڵ سپینس	Joseph E. Stiglitz جۆزیف ئی. ستیگلتز
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
شیکردنەوەی بازاڕەکان بە زانیاری ڕێکنەخراو		
زانکۆی کالیفۆڕنیا بارکلی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی ستانفۆرد ستانفۆرد، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کۆلۆمبیا نیویۆرک، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٤٠	ل /١٩٤٣	ل /١٩٤٣

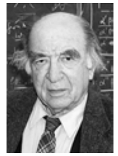
٢٠٠٢	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
Daniel Kahneman دانیێڵ کاهنمان	Vernon L. Smith ڤێرنۆن ئێل. سمیس
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
بڕیاری مرۆڤ بەتایبەتی دانی بڕیاری ئابووری لە ژێر باری تیاماندا.	خستنەڕووی شێوازەکانی بازاڕی بەدیل
زانکۆی پرینسیتۆن پرینسیتۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی جۆرج ماسۆن فایرفاکس، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣٤ تەل ئەبیب ، ئیسرائیل	ل /١٩٢٧

٢٠٠٣	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
Robert F. Engle III ڕۆبەرت ئێف. ئینجڵ ٣	Clive W.J. Granger سلیف دەبلیو. جەی.گرانجەر
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ویلایەتەیە کگرتووەکانی ئەمریکا	بەریتانیا
ڕێگەی شیکردنەوەی دواییەکی ئابووری لە رووی کاتەوە بە ئاڕاستەی هاوبەش	ڕێگەی شیکردنەوەی دواییەکی ئابووری بەبێ جێگیرکدنی کات
زانکۆی نیویۆرک نیویۆرك، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی کالیفۆڕنیا سان دیگۆ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٤٢	ل /١٩٤٣

٢٠٠٤	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
Finn E. Kydland فین ئی. کیدلاند	Edward C. Prescott ئیدوارد سی. پریسکۆت
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
نەرویژ	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دیاریکردنی هێزی پاڵنەر لە پشت دەوری ئابوورییەوە	
زانکۆی کارینج میلۆن سانتا باربارا، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی ویلایەتی ئەریزۆنا مینیپۆلیس، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٤٣	ل /١٩٤٠

٢٠٠٥	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
Robert J. Aumann ڕۆبەرت جەی. ئاومان	Thomas C. Schelling تۆماس سی. شیلینگ
١/٢ خەڵاتەکە	١/٢ خەڵاتەکە
ئیسرائیل	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
چاکردنی تێگەیشتنمان لە ناکۆکی و هاوکاریکردن لە ڕێگەی تیۆری یاریکردنەوە	
زانکۆی ئۆرشەلیم ئۆرشەلیم، ئیسرائیل	زانکۆی میریلاند کۆلیج پارك، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩٣٠ فرانك فۆرد، ئەڵمانیا	ل /١٩٢١

٢٠٠٦	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
Edmund S. Phelps ئیدمۆند ئێس. فیلپس	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
شیکردنەوەی گۆڕەرەکانی ئینتیتیمپۆرتاڵ intertemporal لە سیاسەتی ئابووری گشتیدا	
زانکۆی کۆلۆمبیا نیویۆرک، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٣٣	

٢٠٠٧	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری	
		
Leonid Hurwicz لیوند هۆرویز	Eric S. Maskin ئریك سی. ماسکین	Roger B. Myerson ڕۆجەر بی. مارسۆن
١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە	١/٣ خەڵاتەکە
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
دانانی بنەمای تیۆر بۆ داڕشتنی میکانیکی		
زانکۆی مینسۆت مینسۆت، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	پەیمانگای لێکۆڵینەوەی پێشکەوتوو پرنسیتۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	زانکۆی شیکاگۆ شیکاگۆ، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا
ل /١٩١٧ مۆسکۆ، ڕوسیا	ل /١٩٥٠	ل /١٩٥١

٢٠٠٨	خەڵاتی نۆبڵی ئابووری
	
Paul Krugman پاوڵ کاروگمان	
ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
بۆ ئەو شیکردنەوەیەی کە بۆ شێوازەکانی بازرگانی و شوێنی چالاکی ئابووری ئەنجامیدا	
زانکۆی پریستۆن پریستۆن، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا	
ل /١٩٥٣	

چەند وێنەیەکی ئاهەنگەکانی
بەخشینی خەڵاتی نۆبڵ
Photo gallery

NOBELSTIFTELSENS
HÖGTIDSDAG

نیا کامیل

لە ساڵی ١٩٧٧ لە سلێمانی لە دایك بووە
دبلۆمی لە کارەبادا وەرگرتووە لە پەیمانگای تەکنیکی
سلێمانی ساڵی ١٩٩٩ – ٢٠٠٠
وەك هەڵسوڕاوی بواری مەدەنی کاریکردووە
و بابەتی وەرگێڕدراو، ژمارەیەك نووسین و لێکۆڵینەوە
لە ڕۆژنامە و گۆڤارەکان و ماڵپەڕەکانی ئینتەرنێتدا
نووسیوە و بڵاوکردۆتەوە. ئەم کتێبەی لەبەر دەستانایە
ئەزموونێکی نوێی نیایە بە ئومێدی ئەوەی ببێتە
سەرچاوەیەکی باش بۆ زانیاری و خزمەتێك بە
خوێنەر و کتێبخانەی کوردی.

nyakamil@hotmail.com

Nobel Prize

end

کۆتایی

